

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის

---

რუსთაველის სახელობის შარტული ლიტერატურის ინსტიტუტი

რუსთველოლოგიური შიგნისი. 1.

# ვეფხისტყაოსნის ხელნაწერთა ვარიანტები

ნაკვეთი პირველი

გამოსაცემად მოამზადა  
სოლ. ყუბანეიშვილმა

---

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის გამომცემლობა

თბილისი

1960

ამ ნაკვეთში შესული ნაკრები მასალები პირველ  
ამონაწერებთან შეადარეს

ი. ლორთქიფანიძემ და ლ. მეგრელიშვილმა

რედაქტორი ალ. ბარამიძე

## რედაქტორისაგან

ჩვენამდე მოღწეულია „ვეფხისტყაოსნის“ ტექსტის შემცველი ასორმოცდაათამდე ხელნაწერი-პირი, ამათგან უძველესებიც კი XVI საუკუნის გასულისა და XVII-ის დასაწყისის უადრესი არ არის. ბეკდურად პოემა 42-ჯერ გამოქვეყნდა (საბჭოთა პერიოდზე მოდის 17 გამოცემა). განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია „ვეფხისტყაოსნის“ საიუბილეო გამოცემა (1937-ისა და შემდგომი წლები-სა), რომელიც რუსთველოლოგთა სპეციალურმა კომისიამ მოამზადა (თუმცა ტექსტი ისე არ დაბეჭდილა, როგორც მომზადდა). ამჟამად მომწიფებულია პირობები რუსთაველის პოემის ისეთი ტექსტის გამოსაცემად, რომელსაც დართული ექნება ვერცხელი მეცნიერული აპარატი. „ვეფხისტყაოსნის“ მეცნიერულ-კრიტიკული ტექსტის გამოცემისათვის საჭირო წინასწარ სამზადისს უკანასკნელი წლების მანძილზე სისტემურად ეწევა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი. ჯერ კიდევ 1956 წელს ინსტიტუტმა გამოსცა „ვეფხისტყაოსნის“ უფრცესი რედაქციის ტექსტი, საგანგებოდ შერჩეული ხელნაწერის მიხედვით<sup>1</sup> (გამოცემაში შევიდა სხვა ხელნაწერებით ნაანდერძევი განსხვავებული ჩანართებიც). გამოცემა ნათელ სურათს იძლევა ჩანართ-დანართიანი „ვეფხისტყაოსნის“ საერთო სტროფულ მოცულობაზე<sup>2</sup>. მომზადდა პოემის ხელნაწერი მემკვიდრეობის ვარიანტთა სრული ნუსხაც<sup>3</sup>. პოემის კრიტიკული ტექსტის დასადგენად ხელ-

<sup>1</sup> ვეფხისტყაოსანი ჩანართი და დანართი ტექსტებით. ტექსტი გამოსაცემად დამზადა, წინასიტყვაობა და საძიებლები დაურთო სოლ. ყუბანეიშვილმა, თბილისი, 1956.

<sup>2</sup> ვეფხისტყაოსნის სტროფული შედგენილობა ცალკეული ხელნაწერების კვალობაზე გარკვეულია ს. ყუბანეიშვილის ნაშრომით „ვეფხისტყაოსნის ხელნაწერთა სტროფული შედგენილობა“, თბილისი, 1959.

<sup>3</sup> როგორც საქართველოს, ისე რუსეთისა და საზღვარგარეთის ხელნაწერი ფონდებიდან. გამოყენებულია კერძო პირთა მფლობელობაში მყოფი ხელნაწერებიც. თავიანთი ხელნაწერი ცალები ინსტიტუტს სარგებლობისათვის თავიანთად დაუთმეს იოსებ გრიშაშვილმა, ვუკოლ ბერიძემ, კონსტანტინე კიკინაძემ, ვახტანგ ასლანიშვილმა და სხვ.

ნაწერი შემკვიდრობიდან მეტ-ნაკლებ ინტერესს იწვევს 48 ხელნაწერი (დანარჩენები, როგორც ეს ინსტიტუტის უფროსმა მეცნიერმა თანამშრომელმა ს. ცაიშვილმა გაარკვია, ვახტანგისეული გამოცემის პირებია). ვეფხისტყაოსნის ტექსტის ვარიანტული წაკითხვები დამზადდა ამ 48 ხელნაწერისა და აგრეთვე პოემის პირველი (ვახტანგისეული) გამოცემის მიხედვით (ვახტანგისეული გამოცემის განსაკუთრებული მნიშვნელობის გამო). სიხუსტისა და სისრულისათვის ვარიანტებში შესულია ყველა განსხვავებული წაკითხვა, მათ შორის გადაშწერთა შეცდომებიც კი.

„ვეფხისტყაოსნის“ მეცნიერულ-კრიტიკული ტექსტის დადგენის საქმეს დიდ სამსახურს უწევს „ვეფხისტყაოსნის სიმფონია“, შედგენილი აკაკი შანიძის ხელმძღვანელობით (თბილისი, 1956) და გაიოზ იმედაშვილის „რუსთველოლოგიური ლიტერატურა“ (თბილისი, 1957).

წინამდებარე ნაშრომით რუსთაველის ინსტიტუტი იწყებს „ვეფხისტყაოსნის“ ვარიანტების პუბლიკაციას. ვარიანტების გამოქვეყნება განზრახულია ოთხ ნაკვეთად. ვარიანტების მომზადებაზე სხვადასხვა დროს მუშაობდნენ რუსთაველის სახელობის ინსტიტუტის თანამშრომლები (და ნაწილობრივ გარედან მოწვეულებიც). ქუთაისის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმის ხელნაწერები დაამუშავეს ქუთაისის პედაგოგიური ინსტიტუტის ქართული ლიტერატურის კათედრის წევრებმა — ქ. სანიკიძემ, დ. ბრეგაძემ და მ. მახათაძემ.

ვეფხისტყაოსნის ვარიანტების პირველი ნაკვეთის მასალები შეაჯამა და გამოსაცემად მოამზადა ს. ყუბანიშვილმა, ზეორე — ლ. კეკელიძემ, მესამე — მ. გუგუშვილმა, მეოთხე — ი. ლოლაშვილმა.

ვარიანტებით სარგებლობის გასაადვილებლად წინამდებარე გამოცემაში განმეორებულია „ვეფხისტყაოსნის“ 1956 წლის გამოცემიდან ვარიანტების შემცველი სტროფები. თითოეულ სტროფს ახლავს თავისი ვარიანტები. 1956 წლის გამოცემის სტროფთა ნუმერაციას დართული აქვს პოემის საიუბილეო გამოცემის ნუმერაციაც.

„ვეფხისტყაოსნის ხელნაწერთა ვარიანტები“ სათავეს აძლევს რუსთაველის სახელობის ინსტიტუტის ახალ სერიას — „რუსთველოლოგიური ძიებანი“. სერიის ბეჭდვის საქმეს ხელმძღვანელობს და საკონტროლო კორექტურას ასწორებს სერიის სწავლული მდივანი, ინსტიტუტის უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი იოსებ მეგრელიძე.



ვეფხისტყაოსანის ხელნაწიკებიდან ვარიანტების  
ამოწერასა და შემოწმებაზე მუშაობდნენ

- H 757 — ს. ყუბანეიშვილი, გ. მიქაძე\*
- H 54 -- გ. იმედაშვილი, ს. სერებრიაკოვი\*, რ. მიმინოშვილი\*,  
ვ. ბააკაშვილი\*.
- H 2074 — ს. ყუბანეიშვილი, ი. ლოლაშვილი\*.
- Q 1082 — ს. ყუბანეიშვილი, გ. მიქაძე\*
- H 599 — თ. ქყონია, ს. ცაიშვილი\*
- S 2829 — მ. გუგუშვილი, ს. ცაიშვილი\*, შ. ონიანი\*, რ. ბარა-  
მიძე\*
- S 4988 — მ. გუგუშვილი, შ. ონიანი\*, ს. ცაიშვილი\*, გ. კალან-  
დარიშვილი\*
- H 2610 — ს. ცაიშვილი, ა. გეახარია\*, გ. მიქაძე\*
- Q 261 — გ. კალანდარიშვილი, მ. გუგუშვილი\*, შ. ონიანი\*
- H 461 — მ. გუგუშვილი, გ. მიქაძე, ს. ცაიშვილი\*, გ. კალანდა-  
რიშვილი\*, ლ. კეკელიძე\*
- S 4499 — შ. ონიანი, მ. გუგუშვილი\*, გ. კალანდარიშვილი\*
- A 363 — ლ. კეკელიძე, ი. ლორთქიფანიძე\*, მ. გუგუშვილი\*
- Q 779 — რ. ნიმიწოშვილი, ნ. მახათაძე\*
- S 3077 — მ. გუგუშვილი, ლ. კეკელიძე\*
- K 205 — ქ. სანიკიძე, მ. მახათაძე\*, მ. გუგუშვილი\*
- S 1418 — მ. გუგუშვილი, შ. ონიანი\*
- K 215 — მ. მახათაძე, დ. ბრეგაძე\*, ლ. კეკელიძე\*
- Q 930 — მ. გუგუშვილი, ლ. კეკელიძე\*
- H 3249 — მ. გუგუშვილი, გ. კალანდარიშვილი\*
- W 17 — მ. გუგუშვილი, ლ. კეკელიძე\*
- S 5006 -- მ. გუგუშვილი, ლ. კეკელიძე\*, შ. ონიანი\*

გარსკვლავით\* აღნიშნულია ის პირი, რომელმაც ხელნაწიკებში შეამოწ-  
მა ამოწერილი ვარიანტები.

- H 3061 — ლ. კეკელიძე, მ. გუგუშვილი\*, ი. ლორთქიფანიძე\*,  
შ. ონიანი\*
- P 10 — თ. ქყონია, ი. ლორთქიფანიძე, ლ. კეკელიძე\*, რ. ბა-  
რამიძე\*, გ. კალანდარიშვილი\*, შ. ონიანი\*
- H 740 — შ. ონიანი, ი. ლორთქიფანიძე\*
- W 27 — ლ. კეკელიძე, მ. გუგუშვილი\*
- K 383 — დ. ბრეგაძე, მ. მახათაძე\*, ლ. კეკელიძე\*
- H 964/ა — მ. გუგუშვილი, შ. ონიანი\*
- S 1675/ა — მ. გუგუშვილი, ლ. კეკელიძე\*
- H 1839 — ი. ლორთქიფანიძე, ლ. კეკელიძე\*, შ. ონიანი\*, გ. კა-  
ლანდარიშვილი\*
- Q 483 — ლ. კეკელიძე, მ. გუგუშვილი\*, ი. ლორთქიფანიძე\*
- S 4527 — რ. ბარამიძე, მ. გუგუშვილი, ა. გვახარია\*, ლ. კე-  
კელიძე\*
- Q 796 — ა. გვახარია, რ. ბარამიძე, გ. კალანდარიშვილი\*,  
მ. გუგუშვილი\*
- S 1727 — ლ. კეკელიძე, ი. ლორთქიფანიძე\*
- H 412 — შ. ონიანი, მ. გუგუშვილი\*, ი. ლორთქიფანიძე\*
- H 783 — ლ. კეკელიძე, მ. გუგუშვილი\*
- S 2315 — ლ. კეკელიძე, ი. ლორთქიფანიძე\*
- B — მ. გუგუშვილი, ლ. კეკელიძე\*, ი. ლორთქიფანიძე\*
- A 1123 — გ. კალანდარიშვილი, შ. ონიანი\*, ა. გვახარია\*
- H 66 — ლ. კეკელიძე, მ. გუგუშვილი\*
- Q 799 — ი. ლორთქიფანიძე, გ. კალანდარიშვილი\*
- S 2525 — ი. ლორთქიფანიძე, მ. გუგუშვილი\*, ლ. კეკელიძე\*
- C 10768/191 — ლ. კეკელიძე, მ. გუგუშვილი\*, ი. ლორთქიფანიძე\*
- D 12904/190 — ი. ლორთქიფანიძე, მ. გუგუშვილი\*
- M 48 — ლ. კეკელიძე, მ. გუგუშვილი\*
- H 248 — ი. ლორთქიფანიძე, ლ. კეკელიძე\*
- A 654 — მ. გუგუშვილი, ი. ლორთქიფანიძე\*
- E — რ. შიშინოშვილი, მ. გუგუშვილი\*
- S 5207 — მ. გუგუშვილი, ლ. კეკელიძე\*
- F — ნ. მახათაძე, შ. ონიანი\*.

## ხელნაწერთა სამუზეუმო ფონდები

- A საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ხელნაწერთა ინსტიტუტის ყოფ. საეკლესიო მუზეუმის ფონდი.
- S იმავე ინსტიტუტის ყოფ. წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების ფონდი.
- H იმავე ინსტიტუტის ყოფ. საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების ფონდი.
- Q იმავე ინსტიტუტის ახალი ფონდი.
- K ქუთაისის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმის ხელნაწერი.
- C საქართველოს სახელმწიფო ლიტერატურული მუზეუმის ხელნაწერი.
- D იმავე მუზეუმის მეორე ხელნაწერი.
- M ლენინგრადის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის ხელნაწერი.
- W ოქსფორდის, ბოდლის ბიბლიოთეკაში, უორდროპის კოლექციაში, დაცული ხელნაწერი.
- P პარიზის ნაციონალური ბიბლიოთეკის ხელნაწერი.
- B ვ. ასლანიშვილის კუთვნილი ხელნაწერი.
- E ი. გრიშაშვილის ბიბლიოთეკაში დაცული ხელნაწერი.
- F ვეფხისტყაოსნის ვახტანგისეული გამოცემა.

მეფხისტყაოსნის ხელნაწერთა ლიტერები

A — H 757	A' — K 383
B — H 54	B' — H 964/ა
C — H 2074	C' — S 1675/ა
D — Q 1082	D' — H 1839
E — H 599	E' — Q 483
F — S 2829	F' — S 4527
G — S 4988	G' — Q 796
H — H 2610	H' — S 1727
I — Q 261	I' — H 412
J — H 461	J' — H 783
K — S 4499	K' — G 2315
	L' — ვ. ასლანიშვილის ხელნაწერი
L — A 363	
M — Q 779	M' — A 1123
N — S 3077	N' — H 66
O — K 205	O' — Q 799
P — S 1418	P' — S 2525
Q — K 215	Q' — C 10768/191
R — Q 930	R' — D 12904/190
S — H 3249	S' — M 48
T — W 17	T' — H 248
U — S 5006	U' — A 654
V — H 3061	V' — ი. გრიშაშვილის ხელნაწერი
X — P	X' — S 5207
Y — H 740	Y' — ვახტანგ VI-ის 1712 წლის გამოცემა
Z — W 27	

## დათქმული ნიშნები

მრავალწერტილი ვარიანტში ნიშნავს: ხელნაწერში აღნიშნული ადგილი მოხეულია ან არ იკითხება.

- rep. სიტყვა განმეორებულია, მაგ. მინდორი rep. C, ნიშნავს: C ხელნაწერში წერია: მინდორი მინდორი.
- ხელნაწერს აკლია, მაგ. ცილობა — T, ნიშნავს: „ცილობა“ არ არის T ხელნაწერში.
- ~ სიტყვები გადაადგილებულია, მაგ. ძალი მომეც ~ O, ნიშნავს: O ხელნაწერში „ძალი მომეც“-ის ნაცვლად წერია: მომეც ძალი.
- + ტექსტს ემატება, მაგ. ყოველთა + მითვე G, ნიშნავს: ძირითადი ტექსტის „ყოველთა“-ს G ხელნაწერი უმატებს „მითვე“.
- ] ნაცვლად, მაგ. მეფისა] დიდისა JR', ნიშნავს: JR' ხელნაწერებში „მეფისა“ ნაცვლად ანუ მაგიერ წერია: დიდისა.

ამა ამბვისა დასაწყისი პირველი ამო და სასმენელად  
შეენიერი სწავლისათვის მოძაირეთასა. ტარიელს და  
ნესტან-დარეჯანს ვეფხისტყაოსნობით უხმობენ

ამა — EO; ანბვისა|ამბავი EO, ანბისა DJ... U`F`L', ანბის VY';  
დასაწყისი პირველი ~O; დასაწყისი] დასაწყისისი F'; ამო და]  
ამბავი I; ამო| საამო L'; და სასმენელად... ვეფხისტყაოსნობით  
უხმობენ—O; სასმენელად შეენიერი სწავლისათვის მოძაირეთასა]  
რუსთველისაგან ქართულად ნათარგმანები I; სასმენელად] სასმენ-  
ლად Y', ...ენელათვის J\*\*; ტარიელს და ნესტან-დარეჯანს]  
რომელსა I; ვეფხისტყაოსნობით] ვეფხისტყაოსნად I; ამა ამბვისა  
დასაწყისი... ვეფხისტყაოსნობით უხმობენ] ამბავი პირველი დასა-  
წყისი რუსთველისაგან ნათქვამი G'.

ქ. დასაწყისი პირველი. ამბავი სპარსული რუსთველისაგან  
ქართულად ნათარგმანები, რომელსა ვეფხისტყაოსნად უხმობენ.  
ტარიელისა და ნესტან-დარეჯანის მიჯნურობა. კარი პირველი.  
იწყების იეს<sup>რ</sup> [უკანასკნელი სიტყვა კარგად არ იკითხება].

იეს<sup>რ</sup>] აღიდე ლ<sup>თო</sup> მეფეთ-მეფე პატრონი შაჰნავაზ ამინ  
B; იწყების იეს<sup>რ</sup>—C; ტარიელისა| ტარიელისი C, ტარიელის X;  
ქ. დასაწყისი პირველი ამბავი... იწყების იეს<sup>რ</sup>] პირველი დასა-  
წყისი ვეფხისტყაოსანთა ამბავი ტარიელისა, ნესტანდარეჯანისა  
სპარსულისაგან ქართულად ნათარგმანები F; ანბავი X; ქართულთ  
X; კარი პირველი იწყების იეს<sup>რ</sup>—X; იეს<sup>რ</sup>—D'.

\* U-ში სათაური და პირველი სტროფი მეორდება მე-2 ფურცელზე.

\*\* J-ში სათაურის სხვა ნაწილი არ გადარჩენილა.

პირველ თავი დასაწყისი ნათქვამია იგ სპარსულად,  
უხმობთ ვეფსისტყავოსნობით, არსსა შეიქს სორც არ სრულად,  
საეროა, არ ახსენებს სამებასა ერთ-არსულად,  
თუ უეურა მონაზონმან, შეიქნების გაპარსულად.

ა. პირველი G'; ნათქვამია იგ| ეგრე ნათქვამი OG'; იგ|  
იგი UD'.

ბ. ვეფსისტყავოსნობით G'; არსსა| არას DU; შეიქმს CI; ხორცს  
BID'; ხორც არ| ბორცსა DF'UF'L', სორცა G'; სულად  
BCDFDUOD'G'.

გ. საეროსა BD, სასმენელად J; საეროა... ერთ-არსულად|  
სასმენელი შვენიერი გათარგმნული მით ქართულად OG'; ერთ-  
არსულად| ერთ-არს სრულად I', ერთის სრულად L'.

## 2 (1)

რომელმან შექმნა სამყარო ძალითა მით ძლიერითა,  
ზეგარდმით არსნი სულითა უვნა სეცით მონაბერიითა,  
ჩვენ, კაცთა, მოგვცა ქვეყანა, გვაქვს უთვალავი ფერიითა,  
მასგან არს ეოვლი სელმწიფე სახითა მის მიერითა.

ა. შექმნა (I.

ბ. ზეგარდმო C, ზეგარდმო IOUVD'F'G'L' T'Y'; სულთა I, —  
F'L'; ჰყვენ I, ჰყვნა UT'; ზეცათა I.

დ. მისგან| შენგან I; ცია|შენ I.

## 21

შენ შექმენ დავით მაღალი თვით მევე დავითიანად,  
გონება დიდად მოწყალე, ძარით ერთობ გულმოწყლიანად,  
მნათობი ეოვლთა მსედველთა, ვითა მთა სახათიანად,  
უმისოდ მხეცა ვერ ნათობს, ვერც ლომი არს ნაკვთიანად.  
(Q 261, ფ. 3r).

ა. შენ| მუნ Q'; რომ F'L'; შექმენ F'L'Q'; დავითია... O.

ბ. გონებად F'L'Q'; ერთობ| ერთ O; გულმოწყლიანად| მოწყა-  
ლიანად F'L'Q'.

გ. მთა] მზე F'L'Q'; სანათიანად] სინათლიანად F'Q', სინაღლიანად L'.

დ. მზეცა] ხომი F'L'Q'; ვერც ლომი არს] არს ლომი არ O; არს — F'L'Q'; ნაკვეთიანად I.

## 2<sup>2</sup>

გვირგვინი, ტახტი, ჰორფირი ღმრთისგან გვაქვს, სკიპტრა  
ზირველი,  
ერდგულთა დიდად მოწუალე, ორგულთა რისხვით მკირველი.  
შენდა სამონოდ მეფენი მოვლენ სხვაგნისა მირველი,  
ხამს, თუმცა ჰაზი ჰრომისა, რომ მენთვის იყოს მწირველი.  
(Q 261, თ. 3r).

ა. გვირგვინი] მეფობა O, პირველად F', პირველათ L'; ღმრთისაგან I, ღმთისაგან F'. ღვთისგან L'; გვაქვს] გაქვა OF'Q'; სკიპრატა I; პირველნი F'Q'.

ბ. ერთგულთა F'L'Q'; დიდათ Q'; მკირველნი F'L'Q'.

გ. შენად F'L'Q'; სხვაგნითა OF'L'Q'; მირველი] პირველნი F'L'Q'.

დ. თუმცა] რომე F'L'; ჰაზნი F'L'; რომისა OF'; რომ შენტვის] შენტვისაღ F'L'; შენტვისამღ Q'; წირველ O, მწირველნი F'L'Q'.

## 3 (2)

ჰე, ღმერთო ერთო, შენ შეჰქმენ სასე უოკლისა ტანისა,  
შენ დამიფარე, ძლევა მეც დათრგუნვად მე სატანისა,  
მომეც მიჯნურთა სურვილი, სიკვდიდმდე განსატანისა,  
ცოდვათა შესუბუქება, მუნ თანა წასატანისა.

ა. შექმენ CUD'F'(G'L'T'.

ბ. დათურგუნვად A, დათრგუნვა C, დათურგუნად (O)G', დათრგუნვათ L'.

გ. მაჰეც U; მიჯნურთა სურვილი ~ F'L'; [სიკვდიდმდე] საკვდავად (O)F'G', საკვდავათ L'.

დ. შესუბუქება D'F'L'T'.



## 4 (3)

ვის შეენის, — ლომსა, — ხმარება შუბისა, ფარ-შიმშერისა, მეფისა მზის თამარისა, ღაწვ-ბალახშ, თმა-გიშერისა, — მას, არა ვიცი, შევკადრო შესხმა ხოტბისა, შე, რისა, ვისთა მკვრეტელთა ყან[დ]ისა მირთმა ხამს მართ, მი, შერისა.

ა. ვით I; ჰშენის C; ფარშიმშირისა F'; შინშერისა] შიმ-შირისა L'T'.

ბ. მეფისა მზის თამარისა] მეფის თამარის ტურფისა F'; მეფისა] მეფის L'; მზისა IOD', — L'; თამარის D'L'; თამარისა ტურფისა L'; ღაწვ-ბალახშ] ღაწვ-ბალახ F'.

გ. შევკადრო] შევმართო DIOU, შევკადრო V, შევკადრო D', შემართო F'L'; შესხმა ხოტბისა ~ I; ხოტბისა] ხოტბოსა ABC; შე რისა] ტკბილისა F'L', ხშირისა CDUVT'Y'.

დ. ვისთა] მისთა DOUVF'L'T'Y'; ყან[დ]ისა] ყანისა ABCD'; მირთმა] მირთჟმა C, მრთმა O, ვითამც F'L'; ხამს] ხამდა I, ჰხამს T'; მი შერისა] მშიერისა BCDIOUVF'L'T'Y'.

## 5 (4)

თამარს ვაქებდეთ მეფისა სისხლისა ცრემლ-დათხეული, ვჰთქვენით ქებანი ვისნი მე არ-ავად გამორჩეული. მეღნად ვისმარე გიშრის ტბა [და] კალმად მინა რსეული, ვინცა ისმინოს, დაესვას ლასვარი გულსა სეული.

ა. ვაქებდე F'L'; მეფეს C; დათხეული L'.

ბ. ვთქვენით DOUVD'F'T'Y', ვსთქვენით I, თქუენით L'; ქებანი] სიტყვანი U; ვისნი მე] ვისმინეთ BT', ვისიმე DOUF'L', ვისმინე I; გამორჩეულსა I, გამორჩეულნი F'L'.

გ. გიშრისა O; [და]—ABCDUD'; კალმად CD'; მინა] ალვა. F'L', მინაა DU; რხეულსა I, ხეული O.

დ. ვნცა T'; გულთა I; რხეული C, ხეულსა I. ზგ ~ O.

## 6 (5)

მიბრძანეს მათად საქებრად თქმა ლექსებისა ტკბილისა, ქება წარბთა და წამწამთა, თმათა და ბაგე-კბილისა,

ბროლ-ბალახშისა თლილისა, მის მიჯრით მიწყობილისა.  
გასტეხს ქვასაცა მაგარსა გრდემლი ტყვიისა ლბილისა.

ა. მიბძანეს UVF'L'Y'; მათდა CIT'Y', მათა V; თქუმა A.

ბ. თმათა] თქმათა V, თქმა F'L'.

გ. მის] მით VL'T'Y'; მოჯრით L'; მისნიჯრით მიწყობილისა] მით მოჯრით მოწყობილისა F'; მოწყობილისა L'.

დ. მაგარს C; გვრდემლი ACIOUF'; ტყვიისა] ტყუვისა ACU, ტყუვიისა V, ტყვიისა D', ტყვისა F'L'; რბილისა O.

## 7 (6)

აწ ენა მინდა გამოთქმად, გული და ხელოვანება, —  
ძალი მომეც და შეწეუნა შენგნით მაქეს, მივსცე გონება;  
მით შევეწივნეთ ტარიელს, ტურფადაც უნდა ხსენება,  
მათ სამთა გმირთა მნათობთა სჭირს ერთმანერთის მონება.

ბ. ძალი მომეც ~ O; მამეც DUY'; შენგნით] შენით O; მიე-  
ცე F'L'.

გ. ტურფადცა CVT'Y', ტურფად მას I, მას ტურფად D',  
ტურფაცა F'L'.

დ. მნათობდა O; სჭირსთ S; ერთქმნეთის O, ერთმანეთის  
VD'L', ერთმანერთისა F'.

## 7<sup>1</sup>

შენ გევედრები, მაღალო, მცნობელო გულის სმათაო,  
მომეც ძალი და შეწეუნა, უფალო უფლებათაო;  
ჩვენ ქება გვინდა მათ გმირთა, მათ ფერად კადრებათაო,  
პირველად ტარიელისა და მერმე მისთა მმათაო.

(K 205, ფ. 2r).

ბ. უფალო] უბეალო O.

დ. ტარიელის O.

## 8 (7)

მო, დავსდეთ, ტარიელისთვის ცრემლი გვდის  
შეუძრობილი;  
მისებრი მართ დაბადებით ვინმცა უოფილა შობილი!

დავავ, რუსთველმან გაველექსე, მისთვის გულ-ლასვარ-  
სობილი,  
აქამდის ამბვად ნათქვამი, აწ მარგალიტი წუობილი.

ა. ტარიელისათვის L'; შუშრობელი TUVDF'L'T', არ შუმ-  
რობილი O.

ბ. მისებრივ OUF'L'; ვინცა DUVDF'L'T'Y'.

გ. რუსთველმა ODF'L'; მისთვი D; გულ-ლახვარ] ვარ ლახ-  
ვარ O.

დ. ანზად DIUVT', ანზათ FL'; მარგარიტი D'.

9

ტარიელს კარგსა მოემესა, მკლავ-მაგარსა ძალიანსა,  
პირად ვარდსა, ტან-საროსა, გული მისი რკინიანსა,  
უსვს, უშურველსა-გამცემსა, ტკბილ-საუბარსა წელიანსა,  
მით ქება ნესტან-დარეჯანს რათ ეთქმის პირად მსიანსა.

ა. ტარიელს] მე ვაქებ F'L'; ძალიანსა D'.

ბ. გული მისი] გულსა მისსა L'; „გული მისი რკინიანსა“ გა-  
დასწორებულთა: გულსა მისსა F'.

გ. უხვს] უხვსა დია UL'Q', უხვსა F'; უშურველსა-გამცემსა]  
დია უშურველსა F'Q'; გამცემსა — UL'; საუბარსა] მოუბარსა  
CIUF'L'Q'.

დ. ნესტან-დარეჯან D'; რათ] რა I, რად UD'F'L'Q'; ეთქუ-  
მის A.

10 (8)

მე, რუსთველი, სელობითა ვიქმ საქმესა ამა დარი:  
ვის მორჩილობს ჯარი სპათა, მისთვის ვსელობ, მისთვის  
მკედარი;

დავუძღურდი, მიჯნურთათვის კვლავ წამალი არსით არი,  
ანუ მოგვეცეს განკურნება, ანუ მიწა მე სამარი.

ა. ვიქ DIOUF'L'Q'R'T'Y'; ამაღ არი O.

ბ. მორჩილებს Q'R'; სპათა C.

გ. დაუძღურდი OUVQ'T'Y', დაუძღურდა F', დაუძღურდა  
L'; არსით] არსად O.

დ. მამეც O, მამეც UVQ'Y', მომეცეს F'L'R'T'.

## 11 (9)

ესე აშბავი სპარსული, ქართულად ნათარგმანები,  
 ვით მარგალიტი ობოლი, ხელის-ხელ საგოგმანები,  
 ვჰპოვე და ლექსად გარდავთქვი, საქმე ვქენ სატოკმანები,  
 ჩემან ხელ-ქმნეფმან დამმართოს ლაღმან და ლამაზმა ნები.

ა. ანბავი  $X'T'$ , ჰანბავი  $R'$ ; სპარსული  $J$ ; ქართულეზ  $X$ ; ნათარგმანევი  $R'$ .

ბ. მარგარიტი  $D'$ ; ობოლი] წყობილი  $D'$ ; ნაგოგ...  $J$ , საგოგმანევი  $R'$ .

გ. ჰპოვე  $C$ , ვპოვე  $E$ , ვპოვე  $FUF'L'Q'T'$ ; ლექსათ  $EX$ ; გარდავთქვი] გამოვსთქვი  $F$ , გარდმოვსთქვი  $E$ , გამოვთქვი  $JX$ , გარდავსთქვი  $D'F'L'R'T'$ , გარდაჰვთქვი  $X'$ , გამოვთქვი  $Q'$ ; ვჰქენ  $DJR'$ , ვქმენ  $D'F'$ ; სატოკმანევი  $R'$ .

დ. ჩემან] მისმან  $F$ , ჩემან  $CF'L'Q'T'$ ; ხელ-ქმნეფმან  $CET'Y'$ , ხელმქნელმან  $J$ , ხელმქნელმან  $UVX$ , ხელმქმნელმან  $D'$ , ხელქმნილმან  $F'Q'R'$ , ხელქმილმან  $L'$ ; დამმართო  $ACXD'$ , დამმართა  $EF'L'Q'$ , დამართოს  $U$ ; ლაღმან] ლაღმან  $D'$ ; ლამაზმენები  $X$ , ლაგაზმენები  $L'$ , ლამაზმ ნეთი  $R'$ .

## 12 (10)

თვალთა, მისგან უნათლოთა, ენატრამცა ასლად ჩენა;  
 აჰა, გული გამიჯნურდა, მისღომია ველთა რბენა!  
 მიაჯეთ ვინ, ხორცთა დაწვა კმარის, მისცეს სულთა ღსენა.  
 სამთა ფერთა საქებელთა ლამის ლექსთა უნდა ლეენა.

ა. თვლთა  $X$ ; მისთა  $EUFL'Q'R'$ ; უნათლესი  $X$ , უნათლესთა  $F'L'Q'$ ; ენატროსცა  $F$ ; ასლა  $E$ ; ჩენა] ჩემანა  $X$ .

ბ. გამიჯნურდა] მიჯნურდა  $L'$ ; მიხვდომია  $R'$ .

გ. მეაჯეთ  $J$ , —  $X$ ; მივსცეთ  $E$ .

დ. ფერთა] ფრთა  $X$ ; საქებართა  $UXQ'$ ; ლექსთა უნდა  $\sim E$ ; ლექსმან  $R'$ ; უნდა] უოს  $R'$ ; ლევა  $F'$ .

## 13 (11)

რაცა ვისცა ბედმან მისცეს, დასჯერდეს და მას უბნობდეს;  
 მუჰა მიწეივ მუჰაობდეს, მეომარი გულოვნობდეს;

კვლა მიჯნურსა მიჯნურობა უეკარდეს და გამოსცნობდეს,  
არცა ვისგან დაიწუნოს, არცა სხვასა უწუნობდეს.

ა. ვისცა] ვის რა DEUVL'Q'T'Y', მისცა X, ვისმა F'; ბელამ  
X; უბნობდეს] იქმოდეს T'.

ბ. მუშაკობდეს E; გულენობდეს C, გულავნობდეს X, გულ-  
ვანობდეს D'.

გ. კვლავ DGJUVXD'F'L'Q'T'Y'; მიჯნურსა].მიჯნური GF'L'Q';  
მიჯნურობდეს GF'L'Q'; უეკარდეს და გამოსცნობდეს] დასჯერდეს  
და მას . . . E.

დ. სხვასა] ვისსა E, სხვათა DGVF'L'Q'T'Y'; უწუნებდეს  
EUF'L'Q', უწონებდეს U.

#### 14

თუ მიჯნურსა მიჯნურობა ეტლად მომცა რადგან ბედმან,  
მე მით ვიცან საქმე მათი თავით ჩემით შენახედმან.

სიტყვა კარგი გამოვავო ლექს-მრავალმან, ენა-მეტმან;  
შეიზომნეს ჭირნი მათნი ჭირთა ჩემთა მეთედმან.

ა. თუ] მე F'L'; მიჯნურობ C; ეტლათა X, ეტლმან F'L';  
მამცა GIXQ'.

ბ. მით] ვით FIJ; მათი] ჩემი I; თავით] თვალთ GF'L'Q',  
თავი X; შენახედმან X, მონახედმან I.

გ. გამოვავო I; ლექსთ მრავალმან F, ლექსი მრავალმან X,  
ლექს მართალმან GF'L'Q'; ლექს მრავალმან ენა-მეტმან] საუბარ-  
მან ენა-ყბედმან I.

დ. შეიზომნეს X, შეიზმანეს J; მათნი ჭირთა] ჩემნი ლხინთა I.

#### 15 (12)

შაირობა პირველადვე სიბრძნისაა ერთი დარგი,  
საღმრთო, საღმრთოდ გასაგონი, მსმენელთათვის დიდი  
მარგი,

კვლა აქაცა იამების, ვინცა ისმენს კაცი ვარგი;  
გრმელი სიტყვა მოკლედ იოქმის, შაირია ამაღ კარგი.

ა. შაირობა] . . . . . ურობა E; პირველადვე] პირველად იგ C,  
პირველათავე X, პირველივე არს F', პირველივე L'Q', პირვე-

ლადვე იგ F; სიბრძნისა CFXF', არს სიბრძნისა GL'Q', და სიბრძნისა E; დანგი D'F'Q'T', დაგნი L'.

ბ. საღმრთო] სამხთო G, სამლოთ JXQ', საღმლოთ U, სალოთ D'E', საღმლოთ T'; საღმლოთ E, სამხლოდ G, სამლოთოდ JD'Q'T', საღმლოთოდ UT', სალოთოდ XD'E'; მსენელთათვის L'.

გ. კვლავ DGJUVXD'FL'Q'T'Y'; ეამების D'; ვინმცა D'; ისმენს] არის F' [ჩაწერილია სხვა ხელით] L'; ვარგი] კარგი EU.

დ. გძელი B; სიტყვაც X; მოკლეთ X; ითქუმის A; კარგი] კარგი U.

## 16 (13)

ვითა ცხენსა შარა გრძელი და გამოსცდის დიდი რბევა, მობურთალსა — მედანი, მართლად ცემა, მარჯვედ ქნევა, მართ აგრევე მელექსესა — საუბართა ტკბილთა ფრქვევა, რა მისჭირდეს საუბარი და დაუწეოს ლექსმან ლევა.

ა. ვითა] ვინცა U; რბევა] რბელი X.

ბ. მებურთალსა E; მოედანი BDEFGOTUVFL'Q'T'Y'; მარჯვეთ E, მარჯვენდ L'.

გ. აგრევენ C; მელექსეთა FVT'Y', მელექსენტა T; საუბართა] ლექსთა D; საუბართა ტკბილთა ფრქვევა] ლექსთა გრძელთა თქმა და ხევა EGVVFL'Q'T'Y'; ტკბილად K; ფრქვევა] ქვევა J.

დ. და] არ O; დაუწეეს X; ლექსმა GD'Q'.

## 17 (14)

მაშინდა ნახეთ მელექსე და მისი მოშაირობა, რა ველარ მიხედეს ქართულსა, დაუწეოს ლექსმან მვირობა, არ შეამოკლოს ქართული, არა ქნას სიტყვა-მცირობა, ხელ-მარჯვედ სცემდეს ჩოგანსა, იხმაროს დიდი გვირობა.

ა. ნახე F; მოლექსე F; მოშაირობა] მოშირობა X.

ბ. მიხედეს TX; ლექსმა EGJD'Q'.

გ. შეამოკლოს] შემოაკლოს G; ქმნას CED'.

დ. ხელ-მარჯვეთ X; ცემდეს X, ჰსცემდეს D'. ბგ ~ T.

შე ვიკადრებ ლექსსა კარგთა, ვერავინ თქვას ჩემი ფერი:  
ცხელის ცრემლით ავატირო მე სოფელი ჩემი მტერი,  
ცა — ქვეუნა შევათავო, ვითა მიწა გავამტვერი,  
ამა ჩემმან საუბარმან შეაქციოს ემა და ბერი.

ა. კარგსა G; ვერვინა F'L'O'Q'; სთქვას D'F'L'.

ბ. ცხელის| ცრემლის L'.

გ. შევათავო] შევატაკო GF'L'O'Q', შევათაკო C, შევატაკო F'Q'.

დ. ამა C; ჩემან G; საუბარმან (F'L'Q'; შეაქციოს L'; ემა და ბერი] ჩემი მტერი O'.

## 19 (15)

მოძიარე არა ჰქვიან, თუ ვინმე თქვას ერთი, ორი;  
თავი ეოლა ნუ ჰგონია მეღეექსეთა კარგთა სწორი;  
განაღა თქვას ერთი, ორი, უმგზავსო და შორი-შორი,  
მაგრა იტყვის: „ჩემი სჯობსო“, უცილობლობს ვითა ჯორი.

ა. ჰქვინ X, ჰრქვიან D', ქვიან O'; ვინმე] საღმე DGOTU VF'L'O'Q'T'Y'; თქვს X, სთქვას L'.

ბ. თავი ყოლა] ვით ყველასა F'; თავი ყოლა ნუ ჰგონია] ვეფხესავით გაინადირეს Q; ყოლე BEFOU, ყუოლა C, ყველას G'T, ყველასა L'; ნუ — L'; გონია TUV'E'O'T'Y'; კარგთა] ვარგთა T, თანა T'; სწორი] ჰსწორი T', წორი X.

გ. განაღა| ... აც E, გაღანა S, თუ საღმე GF'L'O'Q'; თქვას] თქვს X, სთქვას D'; უმგზავსო CXQ', უმსგავსო ETVD'F' L'O'T'Y', უმსგზავსო S.

დ. მაგრა] მაგრამ EGOTVD'E'F'L'Q'; შჯობსო Q; უცილობლობს E, უცილობლდეს GOF'L'O', უცილობლობდეს D'. ბგ ~ J.

## 20 (16)

მეორე ლექსი ცოტაი, ნაწილი მოძიარეთა,  
არ ძალ-უც სრულ-ქმნა სიტყვათა, გულისა განაგმირეთა, —  
ვამსგავსე მძვილდი ბედითი უმაწულთა მონადირეთა:  
დიღსა ვერ მოჰკვლენ, ხელად აქვ სოცა ნადირთა მცირეთა.

ბ. არ] რა T: ძალ-უც სრულ-ქმნა სიტყვათა] ძალუცს სულთ ქნა სიტყვისა F'; ძალ-უის F'L', ძალუცს T'; სულ-ქნა DGO, სრულ-ქნა EFL, სულთ ქმნა L'E', სულ თქმა O, სულ იქნა Q'; სიტყვითა E, სიტყვისა GL'O'Q'; გასაგუმირეთა A, გასაგმირალთა E.

გ. ვანგზავსე EGO, ვამგზავსე U, ვანგზავსე Q'; ბედიტსა O; ყმაწვილთა BCDEFGKTUVE'FL'Q'T'Y', ყმარწვილთა EI.

დ. დიდთა I; მოკლავს F', მოჰკლავს GOQ', მოჰკლენ X, მოკვლენ D'E'. მოკლავს L'O'; ხელთა GUF'L'O'Q'; ხელად აქვ] სწორად უჩანს I; აქვთ B. აქვს DEFGKTUVE'FL'O'Q'Y', აქვსთ T', აქვენ D'; ხელად აქვს ხოცა ნადირთა მცირეთა] ნადირსა ხელად აქვს ხოცა მცირეთა I; ხოცა] მოკვლა I, მოჰკვლენ T, ხორცთა N.

## 21

ამბავი წერილად უამბოს, ზე სადმე არა წასთვალოს;  
 ყოვლსა კაცსა ამეტყებდეს, ჭირსა თავი არ აკრძალოს;  
 ლექს-ქართული აღარიბოს, საუბარი გაასრულოს,  
 ნასოს კარგმან გამგონებან, არა სადა არ აბრალოს.

ა. ამბავი] ყოველი F'L'; წრილად E'; უანბოს (GO), უანბო E'; ზე] ზედა O; არა] არსად GFL'O'Q', არ O.

ბ. ყოველსა E', ყოველს L'; კააცსა E'; ამეტყებს E'; თავი] ვითა F'L'O'Q'; აკრძალოს L'.

გ. ლექსთ ქართული (F'L'Q'); საუბარი გაასრულოს] გააგრძელოს, არ ამრგვალოს O; გაასრულოს] ... გრგვალოს J, გასრულოს C.

დ. კარგმა GF'; გამგონებმა G, განმგონებან D'F'O'Q'; არა სადა] არსად სიტყვა (F'L'O'Q'; სადა] სადმე O.

## 22 (17)

მესამე ლექსი კარგი არს სანადიმოდ, სამღერვლად,  
 საშპიკოდ, სალალობოდ, ამხანაგთა სათრეველად;  
 ჩვენ მათიცა გვიამების, რაცა ოდენ თქვან სათელად.  
 მოძაირე არა ჰქვიან, ვერას იტყვის ვინცა გრძელად.

ა. მესამე] ნერმე X; კარგი არს] კარგია EFGHJOF'L'O'Q'; არს] არის UX.



ბ. სააშიკოდ სალალობოდ  $\sim E$ ; სააშიკო I, საარშიკოთ J, სააშიკოდ T', სააშიკოთ O; სალალობო I, სალალობლად T'; სათ-  
წვევლად DOU, სართვევლად E'.

გ. გვეამების VD'; რაც FIU; თქვა X.

დ. მოშიირე] მას მელექსე JO; ქვიან X, რქვიან D'.

## 23

მე გიამბობ, ვინცა იყვნეთ სელობისა მომებარი:

სხვასა უოვლგნით მოეშვენით, სოფლის ღსინად იგი კმარი;

მათად საქმე ვერ ვამსგავსე, ვითა სმასა მეომარი,

ვისთა თვალთა უოვლი თემი ერთად უჩანს; იგივ არი.

ა. მე გიამბობ] რა გიამბო F'; გიანბო G, გიამბო L'Q';  
იყვნეთ] იყო GF'L'O'Q'; მაძებარი D'F'L'.

ბ. სხვას GL'Q'; ყოვლგნით] ყველას GQ', ყველასა L'; მოე-  
შორენით GL'O'Q'; სხვასა ყოვლგნით მოეშვენით] სხვას ყოველსა  
მოეშორენით F'.

გ. მათი GFF'L'Q'; ვამგზავსე GL', ვანგზავსე F'; სმასა]  
სპასა GFL'.

დ. ვისთა] ვინა F', ვითა L'Q'; იგი EF'; არი] ვარი F'-  
გდ  $\sim F'L'O'Q'$ .

## 24 (18)

ხამს, მელექსე ნაჭირვებსა მისსა ცუდად არ აბრკობდეს,

ერთი უჩნდეს სამიჯნურო, ერთსა ვისმე ამიკობდეს,

უოვლსა მისთვის სელოვნობდეს, მას აქებდეს, მას ამკობდეს,

მისგან კიდე ნურა უნდა, მისთვის ენა მუსიკობდეს.

ა. ჰხამს T'Y'; მოლექსე F'; ნაჭირვებსა F'L'; ცუდათ GL'Q';  
აბრკუმობდეს AB, აბრკობდეს FX, აბრკვევდეს GF'L'Q', აფრქვევ-  
დეს IO, აბრკუნებდეს T, აბრკმებდეს UVT'.

ბ. სამიჯნუროდ T'.

გ. ყოვლსა] ყველას GIF'L'O'Q'; ხელოვნებდეს VF'; აქებდეს,  
მას ამკობდეს] ამკობდეს, მას აქებდეს E.

დ. უნდა + ყველას F; მისთვის ენა  $\sim T'$ .

ხამს მელექსე ნაპირვალსა ცუდად.....  
 ვინც უყვარდეს მას აქებდეს მისგან.....  
 მოშორებდა ვითმცა გასძლოს ან გაყრასა.....  
 არ წესია საყვარელსა კაცი გულსა.....J.

25 (19)

ჩემი აწ სცანით ეველამან, მას ვაქებ, ვინცა მიქია;  
 ესე მიჩს დიდად სახელად, არ თავი გამიქიქია!  
 იგია ჩემი სიცოცხლე, უწყალო ვითა ჯიქია;  
 მისი სახელი შეფარვით ქვემორე მითქვამს, მიქია.

ა. ცანით X; ყვლამან B, ყველმან C, ყველამა GF'L'O'Q',  
 ყოველმა T', ყოველამან Y'.

ბ. ეს EXV'T'Y'; მიჩნს CUXD', მიჩანს EFV'T'Y', მჩანს  
 GOFV'G'L'O'Q'.

დ. შეფარვით] შეფრქვევით GUVF'L'O'Q'U', შეფრფინვით  
 OG', ... ფრუქვევით T, შეფრქუვევით Y'; ქვემორე GF, ქუვე-  
 მორე T.

დასაწყისი პირველი ვეფხისტყაოსანთა,  
 ამბავი მიჯნურობისა

დასაწყისი] კარი დასაწყისი B; ვეფხისტყაოსანთა] ვეფხის  
 ტყაოსნობით X, ვეფხისტყაოსან E'; დასაწყისი პირველი... მიჯ-  
 ნურობისა] დასაწყისი პირველი... E; კარი პირველი როსტევეან  
 არაბთა მეფის... O; ანბავი მიჯნურობისა] უხნობენ X; მიჯნუ-  
 რობისა + ჰაი სოფელო BC, ოხ სოფელო E.

26 (20)

ვთქვა მიჯნურობა პირველი და ტომი გვართა ზეხათა,  
 მნელად სათქმელი, საჭირო გამოსაგები ენათა;  
 იგია საქმე სასეო, მომცემი აღმაფრენათა;  
 ვინცა ეცდების, თმობამცა ჰქონდა მრავ[ა]ლთა წყენათა.

ა. ვთქვი BI, ვსთქვა D'F'L'; პირველ B; ზენათა] ენათა EE'F',  
 ზენისა GF'L'O'Q'.

ბ. ძნელდ X; სათქმელი საჭირო ~ E; ენისა GF'L'O'Q'.

გ. საზემო EI, საზენო F; მამცემი GF'L'; აღმაფრენისა GF'L'O'Q', აღმოფრენითა U.

დ. ვინმცა C; ეცადოს F'L'; თმობაცა EE', თმობასა GF'L'O'Q', თმობათა TUVTY'; ჰქონდეს GTUVTY', ქონდეს F'L'O'Q'; მრავლთა A; წყენისა GF'L'O'Q', წყენითა E.

## 27 (21)

მას ერთსა მიჯნურობასა ჭკვიანნი ვერ მისვდებიან,  
ენა დაძვრების, მსმენლისა უურნიცა დაჯაღდებიან;  
ვთქვენე ხელობანი ქვენანი, რომელნი სორცთა სვდებიან;  
მართ მასვე ჰბაძვენ, თუ ოდენ არ სიძვენ, შორით ბნდებიან.

ა. მას] ამას T'; ჭკვიანი E'; მიხდებიან X, მისწვდებიან F'L'.

ბ. დაშრების X; მსმენლისა] მოსმენით ER', მსმენელთა GIKOEF'G'L'O'Q', მსმენელსა X, ყურნიმცა FO; დაავლდებიან T, დააკლდებიან U.

გ. ვთქვენ BJKOVG'R'Y', ვთქვათ GF'L'Q'. ვთქუვენ T, თქვენ X, ვსთქვენ D', ვთქვენთ E', ვსთქვათ .O', ვსთქვენ T'; რომელი GIXQ'; ხორცთ T, ხორც E'; ხვდებიან] სწვდებიან CF', ხდებიან E, ხვედებიან T, კვდებიან L'.

დ. ბაივენ EGIKOTUF'G'L'O'Q'R'TY'; ოდენ] ოდეს CEFT VXTY', ოდენს R'; არ] არს X; სიძვით I; ბდებიან F'L'.

## 28 (22)

მიჯნური შმაგსა გვიქვიან არაბულითა ენითა,  
მით რომე შმაგობს მისისა ვერ-მიხდომისა წყენითა;  
ზოგთა აქეს საღმრთო სიასლე, დაძვრების აღმაფრენითა,  
კვლა ზოგთა ქვე უც ბუნება კეკლუცთა ზედა ფრფენითა.

ა. მიჯნური rep. C; გვიქვიან] ჰქვიან E, გვიქვიან I, გვირქვიან X; არაბულისა EFGIOVF'G'L'O'Q'; ენითა C.

ბ. შმაგობ L'; ვერ-მიხდომის L'; წყენითა C.

გ. აქესთ UT', აქს X; სამხთო G, სამლთო OUF'L'O'Q'T', სამლრთო XG', სალთო D'E'; სიასლე] სიკეთე I; დაშრების X; აღმაფრენითა C, აღარ ფრენითა X.

დ. კვლავ GITEVD'F'G'LO'Q'T'Y', კვლავ O; ზოგთა] ერთა G'; ქუვე T; უცს G, უძს T'; ბუნება] გონება I, ბუბნება X, ბუნები L'; ზედა] წალმა E, ზედან T'U'T'Y'; ფრფენითა] რბენითა GF'L'O'Q', ფრფენითა C, ფრენითა ETVE'G'T'Y'.

### 29 (23)

მიჯნურსა თვალად სიტურფე მართებს, მართ ვიოა მზეობა,  
 სიბრძნე, სიუსვე, სიმდიდრე, სიემე და მოცალეობა,  
 ენა, გონება, დათობა, მძლეოთა მებრძოლთა მძლეობა.  
 ვისცა ეს სრულად არა სჭირს, აკლია მიჯნურთ ზნეობა.

- ა. მიჯნურთა IOG'; სიტურფე] სიკეთე I; მარ B; ზნეობა E'.
- ბ. სიუსვე სიმდიდრე ~ DEIKOUVF'G'L'T'Y'; სიმდიდრე] სიმდაბლე E; მოცაილობა E.
- გ. მძლეობა] ძლეობა G'.
- დ. ვისაც DEUF'L'; სრულად + სრულათ X; მიჯნურ BCE', მიჯნურს I.

### 30

ვის ეს ეველა არა სჭირან, არვინ დასთვლის მიჯნურთ თანა,  
 შექცევასა მოეშოროს, მათთვის იხოს გულსა დანა,  
 მისი კერძი ეველგნით დაწვას, ვარდი აზროს, ნამოს და ნა,  
 ვინცა ესე არ მისმინოს, ვერა ირგოს ვერსით მანა.

- ა. ვისა X; დასთვლის] დასთლის X; მიჯნურთ თანა] მიჯნურთანა E'.
- ბ. შექცევსა X; მოეშორვოს BCXD'E'; იხოს] იხოს X, ისოს D'.
- გ. დაწვსა X, დასწვას D'.
- დ. ეს X; მისმინოს] ისმინოს C.

### 31 (24)

მიჯნურობა არის ტურფა, საცოდნელად მნელი გვარი;  
 მიჯნურობა სხვა რამეა, არ სიძვისა დასადარი;  
 იგი სხვაა, სიძვა სხვაა, შუა უზის დიდი ზღვარი,  
 ნუ ვინ გარევთ ერთმანერთსა, გესმის ჩემი ნაუბარი!

ა. ტურთა] სიტურფე L'; საცოდნელად] საცნობელად IXD' F'L', საცოდნელი E; ძნელად I.

ბ. რამეა] რამ არის KOG'.

გ. სიძვა სხვაა] სიძვა სხვა B; სხვაა] სხვა [ორივე შემთხვევაში] DEX; მზღვარი DEFOUV'G'L'R'T'Y', მძღვარი Q'.

დ. ნურ ვინ DIJKOUVXF'G'L'Q'R'T'Y'; ერთმანეთსა VD'G'L', ერთმანერთში T'; გესმას OG', გესმისთ R'; ჩემი] ჩვენი E.

### 32 (25)

ხამს მიჯნური ხანიერი, არ მეძავი, ბილწი, მრუში,  
რა მოპორდეს მოყვარესა, გაამრავლოს სულთქმა, უში,  
გული ერთსა დაჯეროს, კუშტი მიხვდეს, თუნდა ქუში;  
მძულს უგულო სიეპარული, სვეენა, კოცნა, მტლაში-მტლუში.

ა. ჰხამს R'; მიჯნური] მელექსე F; ხანიერი] სახნიერი E.

ბ. გაამრავლოს T', გაუპრავლოს F'; გაამრავლოს სულთქმა] გამრავლოს ვაი და E.

გ. დაჯერებას E; თუნდა] უნდა F, გინდა Q'.

დ. უგულოდ BT'; სიყარული E; მტლაში-მტლუში DFVY', ტლაში-ტლუში E', ტლაში ტლუში T'.

### 33

მას ცოცხალი ნუ ელეგის, რაცა პირველ შეუკვარდეს,  
ნუცა ღვინსა აუზავდეს, ნურცა ჭირსა შეუზარდეს;  
მისთვის დანთმოს ეველაკაი, მისთვის ველთა გამოვარდეს,  
ნურა ჰგავა, სოფელიცა მისი კერძი გარდაჰქარდეს.

ა. მას] ნუ F'L'; რაცა] რაც რამ G, რაც რომ F'L'Q', ვინცა I.

ბ. ნურცა EGIOD'F'G'L'Q'; აუზავდეს EFGOF'G'L'R', აუზავდეს X; ჭირსო F'; შეუზავდეს X.

გ. დანთმოს] გასძლის I; ყუალაკაი C; ველსა E, ველად FGIKOF'G'L'Q'R'.

დ. ნურა ჰგავა სოფელიცა მისი კერძი გარდაჰქარდეს] ნურცა გავა მისი კერძი სოფელიცა გარდაქარდეს E; გავა GOD'E'F'G'L'Q'R'; სოფელიცა მისი კერძი] მისი კერძი სოფელიცა IOG'R'; კერძი] ძერძი X; გარდაქარდეს CD'E'Q', გარდაჰქარდეს X, რა განქარდეს F'L'.

ამა საქმესა მიჯნური ნუ უსმობს მიჯნურობასა:  
 დღეს ერთი უნდეს, სვალე სხვა, სთმობდეს გაყრისა  
 თმობასა;

ესე მღერასა ბედითსა ჰგავს ვაჟთა, ემაწვილობასა.  
 კარგი მიჯნური იგია, ვინ იქს სოფლისა თმობასა.

ა. საქმისა  $F'Q'$ ; მიჯნური  $BDFD'R'T'$ , მიჯნური  $U$ ; უხ-  
 მობთ  $DFVT'Y'$ .

ბ. უნდა  $EY'$ , უჩნდეს  $V$ ; სხვა —  $X$ ; გაყრილს  $X$ .

გ. ესა  $A$ , ესრე  $J$ ; მღერასა ბედითსა  $\sim R'$ ; გავს  $DFD'Q'T'Y'$ ;  
 ემარწვილობასა  $EI$ .

დ. კარგი] კაი  $X$ ; ვინც  $OG'$ , ვინცა  $F'L'Q'$ ; იქმს  $E$ ; სოფ-  
 ლისა] საქმისა  $IL'$ , სოფლის  $F'Q'$ .

არს ჰირველი მიჯნურობა არ დაჩენა ჭირთა, მალვა,  
 თავის-წინა იგონებდეს, ნიადაგმცა ჰქონდა სალვა,  
 შორით ბნედა, შორით კდომა, შორით დაგვა, შორით ალვა,  
 დასთმოს წერომა მოყვრისაგან, მისი ჰქონდეს შიში, კრძალვა.

ა. არა  $C$ ; მალლვა  $U$ , მალვაა  $D'$ .

ბ. თავსწინა  $X$ ; ნიადაგამც  $E$ , ნიადაგცა  $F'F'L'$ , ნიადაგ-  
 მცა  $Y'$ ; ჰქონდეს  $DEFIOUVD'F'Q'R'T'Y'$ , ქონდა  $E'$ , ქონდეს  $L'$ .

გ. ბნედა] კდომა  $I$ ; კდომა] ბნედა  $I$ , კვდომა  $UR'$ ; დაგვა]  
 ალვა  $F$ ; ალვა] დაგვა  $F$ .

დ. მოყვრისაგან] მეფეთაგან  $DUVT'Y'$ , მეფისაგან  $IR'$ , მოყვა-  
 რისგან  $EV$ , მოყარისგან  $X$ ; ჰქონდის  $X$ , ქონდეს  $L'$ ; კრძლვა  $X$ .

ხამს, თავისსა სვაშიადსა არვისთანა ამკლავებდეს,  
 არ ბედითად „ზაი“ ზმიდეს, მოყვარესა აუივნებდეს,  
 არსით აჩნდეს მიჯნურობა, არასადა იფერებდეს,  
 მისთვის ჭირი ლხინად უჩნდეს, მისთვის ცეცხლსა  
 მოიღებდეს.

ა. ჰხამს R'; თავისა BEIXD'Q'; ხოშიაღსა X; არა ვისთან BDUQ'R', არავისთა F.

ბ. ბედითათ X; ჰაი] ჰაი ჰაი ABCFOXD', ჰე ჰე E, აჰა I, ჰი ჰი DU, ჰი ჰი F'L'; ზმიდეს] ზემდეს I, მზიდეს L'; მოყავრესა X; აყინებდეს BDY'.

გ. არსაით Q'; აჩნდეს] უჩნდეს DIOUVF'L'Q'R'T'Y'; აჩნდეს+და L'; მიჯნურობა + და F'; მიჯნურობა] მიჯნური Q'; არსით არა E, არსადა I; არა სადა იფერებდეს] ვინ დევდეს და უვარებდეს Q'.

დ. მისთვი [ორივე შემთხვევაში] C, მისთვინს X; ჰირი] სჰირდეს Q'; მისუთვის X, ვისთვის F'L', ვისაც Q'; ცცხელსა C, ცეცხლთა FD'.

### 37

გაასწავლნე სურვილითა, ვინცა იწვით ვისგან ვინა;  
კვლავ ქებანი ვჰკადრენ ვის მე, არვის უთქმან ჩემგან წინა;  
ისპად მოსომახოს მსგავსი არ დავაცდენ ვისცა მინა,  
მისთვის ვლექსობ სიტურფითა, ვინ მუქთა ჰფენს ხმელთა  
მინა.

ა. მე გასწავლნე C, გაასწავლნე D'.

ბ. ვჰკადრენ C; უთქვამს B, უთქვამს D'.

გ. მოსომახოს] მოსროლს D'.

დ. ფენს E'; შინა] წინა C.

### 38 (29)

მას უშმაგო ვით მიენდოს, ვინ მოყვარე გაამელავნოს?  
ამის მეტი რამცა ირგო: მას ავნოს და თვითცა ივნოს.  
რათამელა ასახელა, რა სიტყვითა მოაყივნოს?  
რა ჰგავა, თუ მოყვარესა კაცმან გული არ ატკივნოს!

ა. უშმაგო] უმოყვრო E, მოყვარე I; ვით] ვინ VR'; ვინ] ვინც O; გაამელავნოს EOX, გაამელანოს L'.

ბ. რამცა] რაცა F'L'Q'; ირგო] არგოს EOL', ირგოს FUV F'Q'T'Y', ირგის I; მასცა I; ავნო C, ავნის L'; და—I; თვითანც FIVY', თვითონც XQ'.

გ. რითამელა C, რალათმცა U, რათმცალა F', რათამცალა FIOVL'Q'R'Y', რითამცალა T'; ასახელოს CFIOUVF'L'Q'R'T'Y'; რათამელა ასახელა რა] რათამცალა ასახელოს არ E; რა] არას L'; რა სიტყვითა] არას სიტყვით F'Q'; სიტყვით L'; მოაყენოს] მოიყვანოს D'.

დ. გავა BEOUVE'F'L'Q'R'Y', გამე T'; მოყვარეს F'L', მოყუვარესა Y'; ატკინოს ODE'F'L'Q'R'T'.

### 39 (30)

მიკვირს, კაცი რად იფერებს საეყვარლისა სიყვარულსა:  
ვინცა უყვარს, რად აუივნებს მისთვის მკვდარი, მისთვის  
წელულსა?!  
თუ არ უყვარს, რად არა სმულს? რად აუივნებს, რაცა  
სმულსა?!  
ავსა კაცსა ავი სიტყვა ურჩევნია სულსა, გულსა.

ა. კაცი] ვიცი F'L'; აფერებს L'; საყვარლისა] მოყვარისა E, უყვარულის I, საყვარლის X.

ბ. ვინცა უყვარს] თუ არ უნდა IO; მისთვის მკვდარი] მისთვის მკვდარი C; მისთვის] მისთვის X; მკვდარსა EOTVR'T'Y', მკდარი X.

გ. თუ არ უყვარს] ვინცა არის გონიერი I; რად აუივნებს—I; რათ X, რადა O'; ძულს X, ჰსძულს T'; რაც X; ძულსა X.

დ. ავსა კაცსა] მაგრა ავსა I; ურჩევნიან F'L'; სიტყვა] საქმე F'; სულს X.

### 40 (31)

თუ მოყვარე მოყვრისათვის ტირის, ტირილსა ემართლების;  
სიარული, მართობა შეენის, გაჭრად დაეთვლების;  
იგონებდეს, მისგან კიდე ნურად ოდეს მოეცლების,  
არ დააჩნდეს მიჯნურობა, სჯობს, თუ კაცთა იასლების.

ა. თუ] თავ F'L'; მოყვარისთვის E, მოყვლისათვის G; სტირს I; ტირილსა] ტირლსა C, ტირილს X; ემართების F'L'.

ბ. სიარული] სიყვარული D'; მართობა EIOTUF'G'L'Q'R'Y', მართობობა G, მართო X; გაჭრა J; დაეთვლების] მოეცლების JT, დაითვლების I, დაეთვლების X.



გ. მისგან] წინა X; კიდე—X; ნურად ოდეს] ანუ როდეს GQ'-  
 ნურავინ რა IO, ნუმცალავინ JT, ნურაოდეს TU; ნურად] ნურა  
 EFG'R'T'Y', ანუ F'L'; ოდეს] ოდენ X, როდეს F'L', ვინ რა G';  
 მოეცლების] ეგონების IOG, ეგულების JT, მოიცლების X, მოსცილ-  
 ლების E.

დ. არ] არა T'; ჰსჯობს R'; კაცსა FGF'L'Q'; ეახლების  
 OG'T', იახლებდეს D', იიახლების E'.

#### 40<sup>1</sup>

ჰე ღმერთო, შენგან იქების საქმე ეოვლისა ტანისა,  
 შენ სარ ჩვენ არსთა სიმაღლე, სიმაღლე, სიბრტყეე განისა,  
 ზე ანგელოზთა სიმაღლე, ჩამგდები ქვე სატანისა;  
 ვერ გიტყვის ძალი ენისა, გონება სელოვანისა.

(Q 261, ფ. 4v).

ა. შენგან იქების საქმე] ერთო შენგან არს სახე O.

ბ. სიპრტყე O.

გ. სიმაღლე] მჭირავი O.

დ. ძალი ენისა] ენა კაცისა O.

### ამბავი ჰირველი როსტევეან არაბთა მეფისა

ამბავი... არაბთა მეფისა] აქა ამბავი ჰირველი არაბთა მე-  
 ფისა როსტევეანისა E, აქა ამბავი დიდის არაბთა მეფის როსტევე-  
 ნისა და მის [კიდე ჩამოხეულია] J; ამბავი] კარი G; არაბთა] არაბთ  
 GQ'; როსტევეან არაბთა მეფისა] არაბთა მეფისა როსტევეანისა  
 IU; როსტევეან არაბთა] არაბეთ როსტევეან X; მეფისა + კარი მეო-  
 რე AD'E', კარი ჰირველი B; მეფისა + კარი მეორე, უყურეთ  
 სოფელსა რასა იქს C; ამბავი] ანბავი Q'.

#### 41 (32)

იყო არაბეთს როსტევეან, მეფე ღმრთისაგან სვიანი,  
 ძალადი, უსვი, მდაბალი, ლაშქარ-მრავალი, უმიანი,  
 მოსამართლე და მოწყალე, მორჩმული, განგებინი,  
 თვით მეომარი უებრო, კვლა მოუბარი წყლიანი.

ა. არაბეთსა X; როსტვენ X; ღმთისაგან B, ღმთისაგან IG'R', ღმთისაგან VE'L', მღთისაგან T.

ბ. მდაბლი X; ლაშქარ TD', ლაშქართ G'; მრავალი] მავალი E'.

გ. მორქული X.

დ. მეემარი T'; კვლავ EGIJTVXD'F'L'Q'R'T'; მოუბარი] მოცინარი I, მოუბნარი FG'R'.

42

იყო არაბეთს მეფობა მეფისა როსტვენისი;

მას ჰქონდა სპარსთა ქვეყანა, მართვ ვითა შანშეს ანისი;

უძრწის და მონებს ეოველი, სელთა აქვს მას საბრძანისი;

თქვის თუ: „სამს სმელთა პატრონად ან ალექსანდრე, ან ისი“

ა. იყო არაბეთს ~ R'; არაბეთ B; მეფისა] დიდისა JR'; როსტვენისა (GE'F'R'L'Q'.

ბ. ქონდა Q; სპათა U; მართვ ვითა] მართვია BGIUXD'F'L'Q'R'; შანშეს ანისი] შანშეანისა GJ, შანშეანისი U, შანშეანისა F'Q', შანშეარითა L', შანშეანისი X; შანშერს I, შანშე D'R'; ანისა IE'R'.

გ. ეოველი] შიშითა R', ეოელი B; ხელთა] ეოელგნით IJR', ხელთათ X; მას — L'R'; საბრძანისა GJE'L'Q', საბრძანისი X, საბრძანისისა R'; მას საბრძანისი] საბრძანისა F'.

დ. ხამს — X; პატრონად] ხელმწიფედ IR'; ალექსანდრე ან ისი] ალექსანდიანის Q; ალექსადრე X, ალექსანდე D', ალექსანდრი F'; ისა GIE'F'L'R'.

43

აწუა დავიწყოთ ამბავი მის სელმწიფისა ზენისა:

არაბეთს როსტვენ პატრონი, მპყრობელი სპა-მოსპენისა;

მას ესვა ქალი მნათობი თვალთათ თუთია დენისა,

მემსედთა სულის წამლები, ვერ მსედთა ამაგზენისა.

ა. აწუა] ჩვენვე F'L', აწლა D'Q'R'; დავიწყოთ B, დავაწყოთ X; ანბავი F'L', ამბავი R'; ხემწიფისა D.

ბ. როსტან C; მპყრობილი B; სპა-მოსპენისა] სპა-სპენისა L'.

გ. თვალთა DGD'F'L'Q', თვალთათა X.

დ. ამაზრზენისა GF'L'Q'R'.

სსვა მე არ ესვა მეფესა, მართ ოდენ მარტო ასული,  
სოფლისა მნათი მნათობი, მზისაცა დასთა დასული;  
მან მისთა მჭერეტთა წაულის გული, გონება და სული,  
ბრძენი ხამს მისად მაქებრად და ენა ბევრად დასული.

ბ. მნათნი U, მნათობ L'; მნათი — X; მნათობი] მნათისა I,  
მნათობნი U, მნათთა R'; მზისავე I, ზეცისა D', მზისათა F'L'.

გ. მჭერეტთა] მჭეტთა X.

დ. მისდა F, მისათ X; მაქებრად] საქებრად EFUF'G'L'R';  
ბევრი I, ბევრა J, ბევრათ R'; დასული] და ასული E, ასული  
BGTUVF'L'Q'R'T'.

მისი სახელი თინათინ, — არს ესე საცოდნარია! —  
რა გაიზარდა, გაივსო, მისგან მზე საწუნარია.  
მეფემან უსმნა ვაზირნი, თვით ზის ლალი და წუნარია,  
გვერდსა დაისხნა, დაუწყო მათ ამო საუბნარია.

ა. არის X; ეს X; საცოდნელია EF'L'Q', საცოდელია G.

ბ. მისგან მზე ~ BCEFGIJOTUV'D'E'F'L'Q'R'T'Y'; საწუნე-  
ლია EGF'L'Q'.

გ. უხმნო B, უხმო O, იხმნა FTUVQ'R'T', იხმა F'L'; უხმნა  
ვაზირნი] იხმნა ვეზირნი DG, უხმო ვაზირი E, უხმო ვეზირნი J;  
ვეზირნი Q'R'; ზის] მზის U; წუნარია A.

დ. გვერცა DEFGOQ', გვერდსა Y'; დაისხნა] დაისუა EGF'  
L'Q', დაისხა FTUR'; დაუწყო მათ ამო] ვაზირნი დაუწყო I; მათ]  
მან EGF'L'Q'; ამო] ძნელი JR', ჰამო CD', ამოდ GXF'L'Q'; საუ-  
ბარია EGITUD'F'L'Q'R'T'Y'.

როსტევეან უსმნა ვაზირნი, უბრძანებს თუცა ფარულად:  
„მე მე არ მომცა სოფელმან, კიდევც მისთვის ვარ მალულად,  
ამ ჩემთა სპათა თავადად, შემტევებელი ქარულად,  
მოლსინე-მოასპარეხედ, გამთენებელი დარულად“.

ა. როსტევა B, როსტეინ X, მეფემან R'; როსტევან უხმნა] დუმილით უხმო F'L'; უხმნა] იხმო G'Q'; ვეზირნი D, ვეზირი G'Q', ვაზირნო F'L', ვეზირთა R': უბრძანა R'; თუმცა GXD'E'F'L'Q'.

ბ. მამცა G; კიდე BCXD'E'R', კიდევ G'F'L'Q'.

გ. თავადთა G'F'L'Q'; შემატევალი X, შემტევებული Q', შემტევებულად R'.

დ. მოლხინედ GD'F'L'Q'R'; მაასპარაზედ Q'; განმთენებელი D', გამთელებელი X.

#### 47 (35)

უბრძანა: „გკითხავ საქმესა, ერთგან სასაუბაროსა:  
რა ვარდმან მისი ევავილი გასმოს, დაამკენაროსა,  
იგი წახდების, სხვა მოვა ტურფასა საბადნაროსა;  
მზე ჩაგვისვენდა, ბნელსა ვსკვრეტთ ღამესა ჩვენ  
უმთვაროსა.

ა. უბრძანა] მე თქვენა F'L', უბძანა X; გკითხამ F', გკითხამთ L'; გკითხავ საქმესა] კითხვა საქმისა I; საქმესა ერთგან სასაუბაროსა] ამბავსა ერთგანა სასაუბროსა J; საქმესა + და OG', საქმესა + მე E; ერდგან D, ერთგანა G'F'L'Q', ერთაგან D'; სასაუბროსა EGOD'F'G'L'Q', სასაუბნაროსა R'.

ბ. გახმოს X; დამკენაროსა C, დაკენაროსა X, დაამკენაროსა L', გაამკენაროსა J.

გ. წახდების] წავა და EOTUVG', წახდეს X, წავა T'Y'; სხვა] და სხვა Y'; ტურფისა EU; საბარდნოსა E.

დ. მზჳე C; ჩაგვისვენდეს E; ბნელსა ვსკვრეტთ ~ R'; ბნელსა] სწორად E, ბნელად I; ვსკვრეთ U, უკვრეთთა X, ვკვრეთთ D'F'L'Q'T'; ღამისა X; ჩვენ უმთვაროსა] მომთანაროსა J; ჩვენ] ჩვე U, ჩინ T'.

#### 48 (36)

„მე გარდასულვარ, სიბერე მჭირს, ჭირთა უფრო მნელია,  
ღღეს არა, სვალე მოვკვდები, სოფელი ასრე მქნელია;  
რალა იგი სინათლე, რასაცა ახლავს ბნელია?!

ჩემი მზე დავსვათ სელმწიფედ, ვისგან მზე საწუნელია“.

ა. გარდასრულებარ BCVE', გარდავსულებარ EFGHIJG'Q'R', გარდავსრულებარ TUD'TY', გარდავსლურებარ F'L'; სიბერედ I; ქირათ X; ძნელობა E'.

ბ. დღესა IJ; არა] ანუ E, ან J, ვარ და F, ვარ I; მოვკვდები FITUVD'L'Q'T', მოვკვდები F', მოვკვდები X; ასე XD'F'L'Q'R'T'.

გ. რალა Q'; იგა] მისი U; რასაცა ახლავს] ჩემთვის ეგრეცა C\*; რასაცნ X; ახლავთ X.

დ. ჩემი მზე] თინათინ JOG', ჩემი ძე TUVR'; მზე [ორივე შემთხვევაში] C, ძე Y'; დასვით V, დავსვა F'R', დავსა L', დავსვად Q'T'; ხელმწიფეთ X, ხელმწიფად Q'; ვისგა X; საწუნელია] საწუნელია L'. ბგ ~ GHIF'L'Q'.

## 49 (37)

ვახიროთა ჰკადრეს: „მეფეო, რად ჰკადრეთ თქვენი ბერობა? ვარდი თუ გახმეს, ეგრეცა გვმართებს აზომცა ვერობა: მისივე ჰმეტობს უოველსა სული და ტურფა ფერობა. მთვარესა მცსრალსა ვარსკვლავმან ვითამცა ჰკადრა მტერობა?!“

ა. ვეხიროთა GHJOTUVF'G'L'Q'Y'; კადრეს OF'G'L'Q'; რათ X; ჰკადრეთ] ბრძანე BI, ბრძანეთ CEFGHIJK'TVD'F'G'Q'R'T', ბძანეთ DOUT'LY', ბაბნებთ X; ბერება E.

ბ. გახმეს ეგრეცა] გაჰხმეს ეზომცა J; აგრეცა გვმართებს აზომცა] რაზომცა ეგრეცა გმართებს I; გმართებს EX; აზომცა] მისივე F, რაზომცა DKOTUVD'G'TY', ეგზომცა H, ეგრეცა GF'L'O'Q'.

გ. მეტობს EFGHIJKOTUVD'F'G'L'Q'R'TY'; ყოველსა] ყვა-ვილსა GF'L'O'Q', ყვავილთა JK, ყველასა E, ყოველთა I, ყველაი T'; სულსა X, სუნი R'T'; ტურფად CF; ფერობა] ფეერობა C.

დ. მცხვრალსა E; მასკვლავმან J, ვარსუკვლავმან T, მარსკვლავმან X; ვითარცა L'; ჰკადროს B, ჰკადრეს X, კადრა O(G'O'Q'; მტერობა] სწორობა I.

\* დედნიდან, რომლიდანაც იწერებოდა C ნუსხა, „ჩემთვის ეგრეცა“ გადამწერს ვერ ამოუკითხავს და ცარიელი ადგილი დაუტოვებია, შემდეგ სხვა ხელით ჩაუწერიათ აღნიშნული სიტყვები.

ერთობ დაშლეს ვაზირთა, მაგრამ ვინ მოუსმინებდა.

მეფე ლადი და უკადრი, იგი ქნის, რაცა ინებდა.

თინაოინ დასვეს სელმწიფედ, ვინ მხესა ითვალწუნებდა,

ვინ სალსა კლდესა დაადნობს და ცვილსა გაატინებდა.

ა. ერთობ| მათვე F'L'; ვეზირთა GHUF'L'R', ვეზირდა Q';  
მაგრამ| მაგრა BCR'T'.

ბ. ქმნის D'T', ჰქმნის R'; რასაც GUF'L'O'Q', რასცა H.

გ. დასვედ F', დასუა R; მზესა C, მზედა F'L'.

დ. ცვინსა GHQ'; გაკინებდა C, გაატირენდა L'. ითვალწუნებდა T'.

## 51 (38)

„მაგას ნუ ბრძანებთ, მეფეო, ჯერო ვარდი არ დატკუნობია,

თქვენი თათბირი ავიცა სხვისა კარგისა მჯობია;

სმდა გაღანამცა საქნელად, რაცა თქვენ გულსა გლმობია:

სჯობს და მას მიეც შეუობა, ვისგან შიე შენაფლობია“.

ა. მაგას| ჰკადრეს F'L'; ბძანებთ J, ბძანებ BTUVE'F'Y',  
ბძნებ X, ბრძანებ EGHKOD'G'L'Q'R'T'; ჯერ BEGHIKTUV  
XD'F'G'L'Q'R'Y'; დაქნობია XF'L', დაქნობია D'.

ბ. სხვათა UR'; სხვისა კარგისა| სხვისაგან უფრო T'.

გ. ხმდა გაღანამცა... გლმობია| ეგე არა სჯობს სათქმელად  
მტერთაგან დასაგმ... J; ხამს EGHK'F'L'Q'T', ხამდა R', ხამ U;  
განღამცა D, განაღანამცა T, გაღანამც R'; საქნელად| სათქმელად  
OTVG'Y'; რაცა თქვენ ~ EF; რაცალა E'. რაც X; თქვენ| გულსა  
X,—E', თქვენს F'L'; გულსა| თქვენსა X; ლმობია F'L'.

დ. და — L'; მისცეთ X; ვიავა U; მზეს C.

## 52 (39)

„თუცა ქალბა, სელმწიფედ მართ ღმერთისა დანაბადია;

არ გათნვეთ, იცის მეფობა, უთქვენოდ გვითქვამს კვლა დია;

მუქთა მისთაებრ საქმეცა მისი მზეებრ განაცხადია.

ლეკვი ღომისა სწორია, მუ იყოს, თუნდა სვადია“.

J-ში პირველი ტაეპია: ვეზირთა ჰკადრეს მეფეო ჩვენ ესე  
დავიქალ...

ა. თუცა] რადგან JR', თუმცა EGHVXD'E'(G'L'Q'T'; ხელმ-  
წიფედ] სამეფოდ J, ხელმწიფად Q'; მართ — JR'; ღვთისა VD'E'Q',  
მღთისა KTX, ღთისა G'F', ღთისაგან R'; დანაბდია C.

ბ. არ] ვერ I; გათნევ X; იცი IX'T', იციტ KFL'; მეფობა]  
მეფეო IKXT'; უთქვენოთ FL'; გვიოქმს X; კვლავ JXF'O'R'T',  
კვალა L'.

გ. შუქსა GHF'L'; მისთაებრ] მზისაებრ GHF'L'; საქმეთა  
OG'; მის GHIF'L'O', მისა X; მზეებრ AFGHKF'G'L'O', მზისაებრ  
I; განაცხდია V. გ — J.

დ. სწორეა IR'T'; მძუ X; უნდა JK; მხვადია GH.

### 53

მას ღომსა კაცი იასლა მეფისა, ვეფსს უფიცხეო:  
დასკვენს ესე თათბირი, სრულ სპათა ჩემთა ვჰკითხეო,  
მე ჩემთა სივაკეცეთა ჩემნი მებრძოლნი ვითხეო;  
აწ შენცა გნუკეგ, ურწუავად აღვისა მორჩი ითხეო.

ა. ვეფსს] ღომს C, ვეფხ D'.

ბ. დასკვენ BC, დასკვენ D'E'; ვკითხეო D'E'.

დ. თხეო C.

### 54 (40)

ავთანდილ იუო სპასჰეტი, მე ამი[რ]-სპასალარისა,  
საროსა მჯობი, ნაზარდი, მსგავსი მზისა და მთვარისა,  
ჯერთ უწვერული, სადარო ბროლ-მინა საცნობარისა;  
მას თინათინის შეენება ჰკლევედის წამწამთა ჯარისა.

ა. ამი[რ]-სპასალარისა] ამი-სპასალარისა ABCEFT'E', ამის  
სპასალარისა DUV, ამირ-სპასალარისა J, ამილ-სპასალარისა XF'L'.

ბ. მჯობი] მგზავსი E; მსგავსი] მჯობი E, მზგავსი DKG',  
მგზავსი FUX, ფერად J; და — C; მთვარისა] ვარდისა J.

გ. ჯერ EFGHKUXFL'T'; სადარო E; ბროლ-მინად JT';  
საცონდარისა EGKFL'O'T', საცნობავისა V.

დ. შეენება] გონება DFGHUF'L'O'T', შუენენება X; ჰკლევიდის  
C, ჰკვლიდის E, ჰკლევედა K, კლევიდის OD'F'G'L'O'.

გულსა მისსა მიჯნურობა მისი ჰქონდის დამალულად;  
 რა მოშორდის, ვერა მჭკრეტმან ვარდი შექნის ფერ-  
 ნაკლულად;  
 ნასის, ცეცხლი გაუახლდის, წელული გახდის უფრო  
 წელულად.  
 საბრალოა სიეგარული, კაცსა შეიქს გულ-ნაკლულად!

ა. მისი E, მისა TY'; ჰქონდა BDEFGJKTUV D'F'L'R'T'Y',  
 ჰქონდა OG'O'; დამალულად] დაფარულად KT'.

ბ. ვერა მჭკრეტმან] ვერ მჭკრეტელმან DEKOUVG'Y', ვერ-  
 მჭკრეტმან J, ვერ-მჭკრეტელმან X, ვერ-მჭკრეტელმან T; ვერა] ველარ  
 H, ვერლა T; მჭკრეტმან J; შექნის] გახდის R', შექმნის TY'; ფერ-  
 ნაკლულად] გულ-ნაკლულად AXD'E'.

გ. ცეცხლი TY'; გახდის] შექნის E; წყრულად F'.

დ. კააცსა G, კაცს T; შეიქმს O'; გულ-ნაკლულად] გულ-  
 მოკლულად DKTUVE'G'R'T'Y', ფერ-ნაკლულად E.

რა მეფედ დასმა მეფემან ბრძანა მისისა ქალისა,  
 აუთანდილს მიხვდა სიამე, ვსება სჭირს მი სოქალისა;  
 თქვა: „ზედა-ზედა მომხვდების ნახვა მის ბროლ-ფიქალისა,  
 ნუთუ ვით ვპოვო წამალი მე ჩემი, ფერ-გამქრქალისა!“

ა. რა] მის F'L'; მეფედ] მეფეთ X; დასუმა AX; დასმა მე-  
 ფემან ბრძანა] ბრძანა მეფემან დასმა J; მეფემან X; ბძანა UFL';  
 მისისა] თვისისა T'.

ბ. სჭირს] აქვს T', სჯის E; მი სოქალისა] მისო აღისა BU,  
 მისოქალისა V, მისა ქალისა D, მისვე აღისა EFGF'L'O'R'T',  
 მისვე ქალისა HD', მას იქ აღისა J.

გ. თქვა + თუ O', სთქვა T'; ზედი-ზედა J, ზედან-ზედან X,  
 ზედა-ზედან D', ზედან-ზედან T', თუ ზედიზედ G, თუ ზედაზედ  
 F'L'; მამხვდების DFGJKOG'R'Y', მიმხვდების E, მომხვდების X.

დ. ვით] რა JR', ვინ X, რით F'L'; ვპოვო BHJXR', ვპო  
 C, ვპოო DTY', ვპოო OUVG'T', ვპოვე D', ვპოვოთ L'; წამალი]



პატიენი E; მე — EHKJT'; ჩემისა T', ჩემის J; გამპქრქალისა] ნამპრთალისა T', გაექრალისა GUNF'L'O', განმპქრქალისა D'; ჩემი ფერ-გამპქრქალისა] ჩემისა ფერ-გამპქრალისა EHK.

57

ავთანდილს მისით შორს უოფით შეეკრა თვალნი ბლეტითა; იამა ქალის მეფობა სიხარულითა მეტითა; იტყვის: „ხანდახან საუბრად მივალ გუღითა რეტითა, კვლა ზედა-ზედა შევხედავ, ვალსინებ თვალთა ჭვრეტითა“.

ა. ავთანდილს მისით... ბლეტითა] ავთანდილ მისის შორს უოფნით შეეკრა თვალი შლეტითა J'; მისის DGHDL'L'O', მისთა X; შორს GHL'O'; ყოფით] მყოფთა X, ყოფნით HFL'; თვალი DGL'O'; შეეკრა] შეეკრა GHL'O', შეჰკრა X, შეკრა E'; შეეკრა თვალნი] თვალნი შეეკრა H.

ბ. იამა] იმა H; ქალისა H.

გ. იტყვს X; ხანდისხან HX, ყანდახან L'; საუბრათ H.

დ. კვლავ DGHXD'F'L'O'; ზედა-ზედ F'L'; მპვრეტითა L'.

58 (43)

არაბეთს გასცა ბრძანება დიდმან არაბთა მფლობელმან: „თინათინ ჩემი ხელმწიფედ დავსვი მე, მისმან მპობელმან; მან გაანათლნეს უოველნი, ვით მზემან მანათლობელმან. მოდით და ნახეთ უოველმან შემსხმელმან, შემამკობელმან!“

ა. არაბეთს] სრულიად F'L'; გასც L'; ბძანება DOTUNF'Y'; არაბეთ X, არაბმან L'; ფლობელმან X.

ბ. ჩემი—XT'; ხელმწიფედ + მან X; ხელმწიფედ დავსვი მე] დავსვი ხელმწიფედ მამამან JT'; ხელმწიფე V, ხელმწიფეთ X; დავსი D'; მპობელმან X.

გ. გაანათლოს EX, გაანათლოს FGHKOF'G'L'O', განანათლნეს TVD'Y', განანათლოს T', ...ანათლოს J; უოველი EGHKXF'L'O'T', ქვეყანა J; მზემან C; მანათობელმან BDEGHJOTUVXF'T'.

დ. ყოველთა K.

მოვიდეს სრულნი არაბნი, ჯარი განმრავლდა ხასისა.  
 აუთანდილ ჰირ-მზე, სპასნეტი ლაშქრისა ბევრ-ათასისა,  
 გაზირი სოგრატი, მოახლე მეფისა დასთა დასისა;  
 მათ რომე დადგეს საჯდომი, ოქვეს: „უთქმელია ფასისა!“

ა. მოვიდენ BO', მოვიდნეს D), მოვიდნენ G, მოვიდა R';  
 სრულად GJF'L'O'R'; ჯარნი EOG'; გამრავლდა DEFGJKUFR',  
 გამრავლდეს EOTVG'Y'; ხასის X, სახისა O'.

ბ. პირ-მზღე C; ლაშქრისა D'G'; ათასის X.

გ. ვეზირი GHJKTUVE'F'G'L'O'R'T'; სოგრატი მოახლე ბერი  
 სოგრატი JK; სოკრატი F'L'T'; მახლე V; დასის X.

დ. მართ S; დასდგეს R'T'; საჯდომი სასხდომი F; სთქვეს  
 T'; უთქმელია უთვალავი GF'L'O', უთქვლია S, უთმელია D';  
 ფასის X.

## 60

„აღეგ, როსტან, შენსა მზესა, ხელით ხელსა მოეკიდე“.  
 მის საბოძრის მისათვალვად მიზიდავს და მიჰყავს კიდე;—  
 „დავებრდი და დავაბუზრდი, მე დღეთავე ჩემსა ვსთვლიდე,  
 რაც შევცოდე შემოქმედსა, ვიტერო და ვინანიდე.“

ა. აღეგ უბრძანა F'L', აღსდგე D'; როსტენ DGHUE'F'L'O'T';  
 მზესა C; ხელი F'L'; ხელით ხელისა ხელითა ხელი D'.

ბ. მას T'; საბოძრის S; მისათვალვად მისართმეველად GF'L',  
 მისართმეველად HO', მისათვლელად T'; მიყავს D'E'F'L', მიყავ O'.

გ. დავაბუზრდი L'; ჩემთა BDGHUE'F'L'O'T'; ვთვლიდე  
 GHUE'F'L'O'.

დ. რაცა O'; შევცოდე BCDGHUE'D'T', შევცოდე E',  
 ვსცოდე O'.

## 61

„უკუვადე ერთსა ადგილსა, დავიწყო გარდახდილობა“.  
 უბრძანა სრულთა არაბთა, შეჰკადრეს მილოცვილობა:  
 „შენ ჩემთა საჭურჭლეთათვის ნუ შეგაქს გულსა ცილობა,  
 კვლა ზედა-ზედა შევიგნა მე შენი არმოძლილობა“.

- ა. უკუდგე] მეჯლიში F'L', უკუდგეს GHO', უკუდგა D';  
 ალაგსა GF'L'O'; დაიწყეს GHO', დაიწყო D', დაიწყე F'L'.
- ბ. უბძანა F'; სრულად BCDE', სრულა GF'L'O'; შეკად-  
 რეს O'.
- გ. შენ] მე GF'L'O'; შენ ჩემთა] ჩემისა H; შეგაქს] შეგაქუს  
 C, შეგაქვს GD'E'F'L'O', შეგაქვთ H.
- დ. კვლავე G, კვლავ HD'O'; ზედა-ზედა] ზემდა ზჰდა C,  
 ზედი ზედ G, ზედი ზედა F'L'O'; შენი] თქვენი H.

62 (45)

თინათინ მიჰყავს მამასა პირითა მით ნათელითა,  
 დასვა და თავსა გვირგვინი დასდგა თავისა ხელითა,  
 მისცა სკიპტრა და შემოსა მეფეთა სამოსელითა.  
 ქალი მზეებრ სჭვრეტს ყოველთა ცნობითა ბრძნად  
 მხედველითა.

- ა. მოჰყავს ET', მიყავს OE'G'O', მჰყავს X; ნათელით X.
- ბ. დასვა და თავსა] ტახტზედან (ტახტზედა J) დასვა JR';  
 დაადგა HOTVE'F'G'L'R'T'Y'; თავის HOTVE'F'G'L'R'Y', თვისის  
 T'; ხელით X.
- გ. სკიპრა FGHJ, სკიპტრი X, სკიპტრა F'L'; სამოსელით X.
- დ. მზეებრ C, მზისებრ H, მზეებრ TVY', მზიებრ X, ბრძნად  
 DU; მზეებრ სჭვრეტს] სჭვრეტს მზისებრ GO'; მზისაებრ F'L';  
 ბრძნად უჭვრეტს EJRT'; სჭვრეტს] უჭვრეტს DTUVG'; ყო-  
 ველთა + მითვე G; ყოველთა] მამასა T'; ცნობითა ბრძნად მხედ-  
 ველითა] მცნობელთა მისთა მხედველთა H, მითვე ცნობითა  
 მხედველთა F'L'; ცნობითა ბრძნად] მითვე ცნობითა O', პირითა  
 მზეებრ R'; ბრძნად მხედველითა] ზემხედველითა O; ბრძნად]  
 მზეებრ DEU, ზე TVG'L', ბრძნთ X, — GT'; მხედველთა G, შემ-  
 ხედველითა T'.

63 (46)

უკუდგეს და თავუან-სცეს მეფემან და მისთა სჰათა,  
 დალოცეს და მეფედ დასვეს, ქება უთხრეს სსვაგნით სსვათა,  
 ბუკსა ჰკერეს და წინწილანი დაატკობდეს მათთა სჰათა.  
 ქალი ტირს და ცრემლთა აფრქვევს, სრის უორნისა ბოლო  
 ფრთათა.

ა. უკუვდგე H, უკუდგნეს J; თაყვანის სცეს BC, თაყვანი-  
სცა D'; მეფეთა GHOTVF'G'L'O'T'Y'; მისთა სპათა ~ O'.

ბ. დალოცეს] აკურთხეს J; მეფეთ F'L'T'; უთხრეს] ჰკადრეს  
H, სთქვიან R'; სხვასა E'.

გ. ჰკრეს] იკრეს GF'L', კრეს E'; წინწილანი დაატკობდეს]  
ტაბლაკობდეს წინწილანნი T'; წინწილონი E, წინწილი GF'L'O',  
წინწინი J, წინწილითა H; დატკობენ E, დაატკობდა GF'L'O';  
მათთა] ტკბილსა DGHUVF'G'L'O'Y', ტკბილთა OT; ხმასა F'L'.

დ. სტირს E'F'L'T'; ტირის და ცრემლსა J; ცრემლსა  
DEGHOUVF'G'L'O'R'Y', ცრემლს T; ხრის ყორნისა ბოლო] ყრის  
ყორნის ბოლოს F'L'; ხრის] სრის C, ჰყრის T', ჰხრის T; ფთასა E'.

### 64 (47)

მამისა ტასტსა საჯდომად თავი არ ეღირსებოდა,  
ამად ტირს, ბალი ვარდისა ცრემლითა აივსებოდა;  
მეფე სწვრთნის: „მამა უოველთა მისაგან ითავსებოდა,  
ამისად ქმნამდი დამწველი ცეცხლი არ დამეკსებოდა“.

ა. საჯდომლად BCEGHJUVD'E'F'L'O'R'T', საჯდომლათ X.

ბ. სტირს T'; ბალი ვარდისა] ვარდი ბალისა E; ბალი] ლაწ-  
ვი R'T'; აღივსებოდა G'.

გ. სწვრთნის CFU, სწვთვნის J, წვრთნის D'; ყოველი CDO  
TUVG'Y', ყოვლისა EGHJF'L'O'T'.

დ. ამისა XG'; ქნამდი B, ქნამდის DEFGHJTVF'R'Y', ქნამ-  
დინ OUXG', ქნამდის L'T'; დამწვეი B, დამწველსა T'; დაევსე-  
ბოდა GHF'L'O', დამემსებოდა G'.

### 65 (48)

უბრძანა: „ნუ სტირ, ასულო, ისმინე ჩემი თხრობილი:  
დღეს შენ ხარ მეფე არაბეთს, ჩემგან ხელმწიფედ სმობილი,  
აქათგან ესე სამეფო მართ შენია მინდობილი.  
სარმცა ბრძნად მქნელი საქმისა, იუავ წუნარი და ცნობილი!“

ა. უბძანა BF'L'Y'; სტირი X.

ბ. დღეს შენ ხარ მეფე არაბეთს] შენ ხარ დღეს მეფე არაბ-  
თა T'; მეფე არაბეთს ~ X; არაბთა EBJR'; ჩემგან] ჩვენგან TVY';  
ხელმწიფედ D, ხელმწიფე J.

გ. აქამდი GO', აქეთგან I, აქადგან JT', აქაგან U, აქამდის F'L'; სამეფო] სამყოფი OG'; მართ შენია] შენი არს მათ F, აწ შენი არს H, ~ JR'T'; მართ] მარ L'; შენია] შენი X; მონდობილი BCDEFGHITUVXD'E'F'L'R'T'Y'.

დ. ხარცა F'L'; ბრძნდ C, ბრძნათ X; ქმნილი E', მქმნელი O'; იყავ წყნარი ~ JR'.

## 66 (49)

„ვარდთა და ნესვთა ვინადგან მზე სწორად მოეფინების, დიდთა და წვრილთა წუალობა შენმცა ნუ მოგეწყინების; უხვი ახსნილთა დააბამს, იგი თვით ების, ვინ ების. უხვად განცემდი, ზღვათაცა შესდის და გაედინების!“

ა. ვინათგან BCFGHIJOUVD'G'O'Y', ვინათგან E; იზჰე C; სწორედ OUVG'T'Y', სწორათ X; მოეფინების] მიეფინების OG'.

ბ. და — T; წლვილთა T, წრილთა X, წრვილთა D', წვლილთა O'; შენმცა] ნუმცა E, შემცა D, შენიმც H, შენცა TF'L'O', შენიმცა I; მოეწყინების H, მეწყინების I.

გ. უხვი ახსნილთა] უხვია ხსნილსა F'Y'; ახსნილსა FGITV G'L'O'R', აღხსნილსა T', ხსნილსა O; დააბამს EX; თვით ების] თვინების X; ებმის T'.

დ. უხვათ X; განცემდის JF'L', განცემდე XR'T'; ზღვასაცა BI; შეზდის FGUR'; გაიდინების T.

## 66<sup>1</sup>

უთრუთ, საამ, ზაალ, როსტომ, აიოზ და სალიმ, თურა,— ვერც მათ იპერეს ეს სოფელი, დაემართა, იცი, თუ რა?— კაცს ეჭიროს კარგი საქმე, სელთა ქორსა ვითა თურა, არ დაიგმოს მოყვრისაგან, ათქმევინოს, რა ქნა თუ რა.

(S. 4988, ფ. 5r).

ა. უთრუთ საამ] ვერცა თუ სამ F'L'.

ბ. ეს — F'L'; იცით J.

გ. ქორსა] ჰქონდეს J.

დ. მოყვრისაგან]... ყვასთაგან J; ითქმევინოს F'O'.

„მეფეთა შიგან სიუხვე, ვით ედემს ალვა, რგულია;  
 უხვსა მორჩილობს უოველი, იგინიც, ვინ ორგულია;  
 სმა-კამა — დიდად შესარგი, დება რა სავარგულია?!  
 რასაცა გაესცემთ, ჩვენია; რაც არა დაკარგულია!“

ა. შინა T'; ედემს ალვა ~ GHIF'L'O'; ალვა რგულია] და-  
 ნერგულია E.;

ბ. უხსა X; ყოველნი HE', ყოველი—X; მორჩილებს O'R';  
 იგინიც] იცია F'L', იგიცა BCDEFGHIJOTUVXG'O'R'T'Y'.

გ. სმა-კამა] სუმა-კამა AB; დიდად] გამოსვენებით J, დიდათ X;  
 რა] არ TX, არს T'.

დ. გასცემ EFGHIJOTUVXF'L'O'R'T'Y', გაცემ G'; ჩვენია]  
 შენია EFGHIJOVF'G'L'O'T'Y', თქვენია R'. ბგ ~ IT'.

ამა მამისა სწავლასა ქალი ბრძნად მოისმინებდა,  
 უერსა უპურობდა, ისმენდა, წვრთას არა მოიწუინებდა;  
 მეფე სმასა და მღერას იქს, მეტადა მოილხინებდა;  
 თინათინ მზესა სწუნობდა, მაგრა მსე თინათინობდა.

ა. სწავლულსა D'; ბრძნათ X; მოისმენდა I, მოუსმინებ-  
 და DU.

ბ. უპურობდა] უგდებდა F; ისმენდა] უქვრეტდა J; წვრთასა  
 CDEOTUVD'G'Y', წვრთენასა H, წვრთენას JR', წვრთენასა O', სწავ-  
 ლას T', წვრთენასა GIXL'F'; არა] არ CDEFGHIJOTUVXD'F'G'L'O'  
 R'T'Y'; მოიწუინებდა] მოისმინებდა O'.

გ. სმასა] სამასა B, სუმასა C; მღერასა DEFGHIJOTVXD'F'G'  
 L'R'T'; იქს R'; მეტად CDEFGHIJOTVD'E'F'G'L'R'T'Y', მეტათ X.

დ. მზესა C, მზეს I; წუნობდა X; მაგრამ FGHIOUVXD'  
 F'G'L'O'T'Y'; მზვე C; თინათინებდა BGJTF'L'R'Y'.

აქა როსტევან მეფემან თავისი ქალი თინათინ  
გასემწიფა D.

69

რა გადიდ[და] ნადიძობა, დაატკობდეს ჩანგი სმასა;  
მათ ტურფათა სანასავად ჯარი მოდგის ბანის-ბანსა;  
ბულბული და იადონი. ისასოდეს მულღანზარსა;  
თავის-მსმელთა დავლიოთო, ძალი მისცეს ღვინის სმასა.

ა. რა გადიდ[და] [გადიადდა T', გადიდა AXE'F'G'L', გადიდ-  
და B; დაატკობდა BGHO'T', დატკობდეს CX, დაატკობდის D',  
დატკობდა F'L'; ჩაგნი AC, ჩაგი X.

ბ. სანახავად საქვრეტელთა GO', საქვრეტელად HOG'T',  
მქვრეტელთა F'L'; მოდგან I, მოდგა OG', მოდგეს E'.

გ. იზახოდეს იმღეროდენ OG', უსტვენდიან T', იზახოდენ B,  
იძახოდენ (F'L'O', იძახდიან H, იძახდეს X; მულღანზარსა] ტყბილსა  
ხმასა HOG'T', მულღანზარსა C, მულღანზანსა I, ზულყაზარისა X.

დ. თავის-მსმელთა დავლიოთო] დავლიოთო თავისმელთა  
OG'T', თავის სმელთა დავლიოთა F'; თავის-მსუმელთა A, თავის-  
მესმელთა B, თავის-მელთა X; მსმელთა] მსმელთა G', სმელთა L';  
დავლიოთა L'O'; ძალი მისცეს ღვინის სმასა] სთქვეს მივსცეთო  
ძალი ხმასა T'; მივსცეთ BGHIOF'G'L'O'; სმასა] მასა GI, სუმასა  
AB. ბგ ~ O'G'.

70 (52)

მოისმო მისი გამზრდელი, ერთგული, ნაერთგულევი,  
უბრძანა: „ჩემი საჭურჭლე, შენგან დანაბეჭდულევი,  
მომართვი ჩემი ეველაი, ჩემი ნაუფლისწულევი“.  
მოართვეს. გასცა უზომო, უანგარიშო, ულევი.

ა. მოიხმო] მიიხმა E'; გამზრდელი BOG'R', გაზრდილი D';  
ერთგული DEHITXG'R'Y'; ნაერთგულევი] ნაამაგევი T', ნაერდ-  
გულევი DEGHTXG'.

ბ. უბრძანა X; ჩემი] გახსენ J; შენგან] ჩემგან F, შენგანვე  
GXF'L'O', შენი T; შენგან დანაბეჭდულევი] ჩემი ნაუფლისწულევი  
EIJOG'R'T'; დაბეჭდულევი (XO', დაბეჭდილევი F'L'.

გ. მოზართვით FTUVY', მამართვი GH, მოართვით J; ყველაი] ყოველი DGHUD'F'L'O'; ყველაი + და GF'L', ყველაი+აქ H; ჩემი ყველაი] აქა ყველაი R', სრულად ყველაი I; ჩემი ყველაი, ჩემი ნაუფლისწულევი] აქა უკლებლად შენგან დანაბეკდულევი J; ჩემი ნაუფლისწულევი] შენგან დანაბეკდულევი EOG', შენგან არს დაბეკდულევი I, ჩემგან დანაბეკდულევი R'; ნაუფლისწულევი] დანაბეკდულევი T', ნაუფლისწულევი X.

დ. მოართვეს]მოიღეს IJOG'R'T', მოართვა GF'L'O', მოართვეს Y'; გასცეს EIT'; უზომო] ურიცხვი FJR'.

## 71 (53)

მას დღეს გასცემს ეველაკასა სივაჟისა მოგებულსა,  
რომე სრულად ამოაგებს მცირესა და დიდებულსა.  
მერმე ბრძანა: „ვიქ საქმესა, მამისაგან სწავლებულსა,  
ჩემსა ნუვინ ნუ დამალავთ საქურჭლესა დადებულსა“.

ა. მასა O', მას — X; დღე CDEFIJVY', დღესა GF'L'O'; ყველაკსა C, ყველასა GO', ყოველსა F'L', ყველაყასა T'; სივაჟითა X.

ბ. ამოაგებს] აღიადებს E, ამოავსებს FIOG', აავსებდა GHJF'L'O', აამსებდის R', აღმოავსებს T'; მცირესა] გლახაკთა J, გლახაკსა R'.

გ. მერმე ბრძანა... სწავლებულსა] ფიცხლად უზამს სამართალსა არც აგრძელებს ქად... J; ბრძანებს B, ბძანა U, ბძნა X; ვიქმ CT'; სწავლულებსა T'.

დ. ჩემსა ნუვინ... დადებულსა] უყვარდის და აქებდიან ყოვლსა მისგან გ... J; ჩემსას GT'; ნურვინ GHIQUVXF'G'L'O'R'T'; დამალავს DGHUVF'L'O'Y', დამალავ D'; საქურჭელსა X.

## 72 (54)

უბრძანა: „წადით, გახსენით, რაცა სად საქურჭლენია!  
ამილახორნო, მოასსით რემა, ჯოგი და ცხენია!“  
მოიღეს. გასცა უზომო, სიუსევე არ მოსწეენია.  
ლარსა სვეტდიან ლამქარნი, მართ ვითა მეკობრენია.

ა. უბძანა F'L'; გახსენით L'; რაცა სად] საცა რა T', სადაც რა I, რაც სად GO'; საქურჭლენია X.



ბ. ამილახორო CDFGHIJOTUXG'T'Y', წა მილახვარო R' ამილახვარო VE', ამილახვარო F'L'O'; მოასხი CDFGHIJOTUV F'G'L'O'R'T'Y', მასხით X, მოასხით D'; რემა ჯოგი ~ E.

გ. გასცეს EIT'; უზომო ურიცხვი IOG'T', მრავალი J; სიუხვე] გატემა R'; მოსაწყენია F'L'.

დ. ხეცტიან F'L'; ლაშქარნი TD', ლაშქარი X; მართ] მათ F'L'; ვითა — X.

### 73 (55)

ალაფობდეს საჭურჭლესა მისსა, ვითა ნათურქალსა,  
მას ტაიკსა არაბულსა, ქვე-ნაბამსა, ნასუქალსა,  
რომე ჰგვანდა სიუხვითა, ბუქსა, ზეცით ნაბუქალსა;  
არ დაარჩენს ცარიელსა არ ემასა და არცა ქალსა.

ა. ალაფობდეს D', ალაფობდენ R'; მისსა] მათსა E, მისა TY'; ალაფობდეს საჭურჭლესა... ნათურქალსა — Q'; ნათურქარსა DU.

ბ. ტაიკს B; ქუშე-ნაბამსა Y'; ნასუქარსა DEFIUOXF' G'L'T'.

გ. გვანდა DEGTUVF'G'L'O'R'T'Y', გავდა Q'; ბუქსა ზეცით ~ T'; ზეცით C; ნაბუქარსა DEFIUOXG'T'; ბუქსა ზეცით ~ I.

დ. დარჩენს E, დარჩენის X; ცარიელსა] აუფსებლად J, ცალიერსა CD'; არ] არა EFGHIJR', არცა IUT'; და—EFGHJUR'; არცა] არა HF'L'O'Q'; ქალსა] ბერსა DUT'.

### 74

მის ჯარისა სიხარული მე გიამბო ამად კიდა:  
რა გარდახდა ოდენ ჭამა, ხელმწიფემან თავი ჰკიდა;  
აუთანდილ და სოგრატ ჰკვირან, ნეტარ რა, ვთქვათ,  
საჭურჭლეთა გარდაგება დაუმძიმდა მეტად კიდა.  
წაეკიდა?

ა. გიანბო GH; ამად] ამა F'L'O'Q'; კიდე<sup>1</sup> GF'.

ბ. გარდაჰხდა G; ოდენ] ოდეს XO'; ხელმწიფემან D; კიდა O'Q'.

<sup>1</sup> G-ში ბოლო სარიტმო ასო ა-ს ნაცვლად ყველგან არის ე.

გ. სოკრატ L'; კვირან F'L'O'Q'; ნეტარ რა ვთქვათ] მეფეს რომცა H; რა ვთქვათ] რამცა GF'L'O'Q'; ვპთქვათ D, ვთქვა X, ვსთქვათ D'E'; წამეილა F'L'.

დ. საქურკლისა GHF'L'O'Q'; დაუძიმილა X; მეტად] არამც H; ჰკილა X.

## 75 (56)

დღე ერთ გარდასდა; პურობა, სმა-ჭამა იყო, ხილობა, ნადიმად მჯდომთა ლაშქართა მუნ დიდი შემოყრილობა; მეფემან თავი დაჰკიდა და ჰქონდა დაღრეჯილობა.  
„ნეტარ რა უმძიმს, რა სჭირსო?“, შექნეს ამისი ცილობა.

ა. გარდაჰხდა FG, გარდახთა G'; პურობა] ნადიმი J, პურობაი T'; სუმა-ჭამა ABCE'; იყო ხილობა] მუნ მყოფილობა J; ხილობა] ლხინობა EFGHIOF'G'L'O'Q'T'.

ბ. ნადიმათ FH; მჯდომთა] მსხდომთა DFGHIJUVF'O'Q'R'T', სხდომთა L'; ლაშქართა] თავადთა JOG'R', ლაშქართა D'.

გ. მეფემან C; დაკიდა O'Q'; და] მწვედ R', მას GHF'L'O'Q', — JT'; ჰქონდა] შეიქნა I, შეექნა T', ქონდა EO'Q'; დაღრეჯილობა G'.

დ. ნეტარ] თქვეს (სთქვეს T') თუ IJOG'T', უკვირსთ R'; რა სჭირსო] მეფესა IT'; შეჰქნეს JR'; ცილობა — T.

## 76 (57)

თავსა ზის პირ-მზე ავთანდილ, მჭვრეტთაგან მოსანდომია, სპათა სპასპეტი, ჩაუქი, ვითა ვეფხი და ლომია; ვაზირი ბერი სოგრატი თვით მასთანავე მჯდომია.  
თქვეს თუ: „რა უმძიმს მეფესა, ანუ რად ფერი ჰკრთომია?“

ა. ზის] მზის B; პირ-მზე] ლომი J, პირ-მზე მზე F'L'; მჭვრეტელთა EH, კვრეტელთა T', მჭვრეტელთაგან IOF'L', მჭრეტთაგან X.

ბ. სპათა] დიდი GF'L'Q'R', — X; სპასპეტი + შეტათ X; ვეფხვი T'.

გ. ვეზირი GHOTUVXD'F'G'L'Q'R'T'Y'; სოკრატი T'; თვით] თავით X; მასთანავე] იგი მასთან F'L', მასთანვე B.

დ. სთქვეს T'; რად] რა GHIOTVXF'G'L'O'Q'T'Y'; კრთომია JE'F'L'O'Q'; ფერი ჰკრთომია] ფერ ნაკრთომია E.

თქვეს, თუ: „მეფე ცუდსა რასმე გონებასა ჩავარდნილა, თვარა აქა სამძიმარი მათი ყოლა არა ქნილა“.

ავთანდილ თქვა: „სოგრატ, ვჰკითხოთ, გვითხრობს, რამცა შეგვეცილა?“

ვჰკადროთ რამე სალალობო, რასათვისმცა გაგვაწილა?“

ა. სთქვეს T'.

ბ. თვარა აქა] თუ არ D', თუარა აქ B; თვარა] თვარემ GO'Q', თვარე HTUVF'L'R'Y'; აქა] მათი R', მისი T'; სამძიმარი] საწყინარი JR'; მათი] მისი DEU, აქა R'T'; ყოლე DEGHILJO UVF'G'L'O'Q'R'T'Y'.

გ. ჰრქვა T'; სოგრატს IJ, სოკრატს T'; სოგრატ ვჰკითხოთ ~ OG'; ვჰკითხოთ] ვჰკადროთ H, ვკადროთ V, ვკითხოთ UVD'E' F'L'O'Q'I'; გვითხრას DGHTUVL'O'Q'Y', გვითხრის F'; გვითხრობს რამცა შეგვეცილა] რასათვისმცა გაგვიწილა JOG'; რამცა] ვინმცა H, რაცა DEITUVXR'Y'.

დ. ვჰკადროთ] უთხრათ T', ვკადროთ VD'F'L'; რასათვისამცა I, რასათვისცა TVO'Q'Y', რასათვისსაცა X, რისათვისცა F'R', რისთვისცა L'; რასათვისმცა გაგვაწილა] აქა ვინმცა შეგვეცილა JOG'; გაგვიწილა ET'.

77<sup>1</sup>

[თინათი]ნს ჰკადრეს იღუმალ: მეფეს რაცაღა სწყენიან, [ჩვენ]ე ვაწყინეთ, ვიძიშვით და ამაღ დიდად გ[ვ]რცხვენიან. [თუ ბრ]მანებთ, ვჰკითხავთ, რა უმძიმს, შუქი მზებრ აღარ ჰფენიან;

[უ]ბრმანა: „ჰკითხოვ ვეზირმან, ტურთა სიტყვამან, ენიან“.

(H 461, ფ. 7 v).

ა. [თინათი]ნს ჰკადრეს იღუმალ] იღუმალ ქალსა აცნობეს R'.

ბ. [ჩვენ]ე ვაწყინეთ] თავი თუ ვაწყინოთ R'.

გ. მზებრ A; მზებრ აღარ ჰფენიან] ქვე დაუთენიან R'.

დ. ებრძანა R'; სიტყვან R'.

აქა როსტოკიან მეფისაგან მოწუენით უოფნა და  
სოკრატისა და აუთანდილისაგან კითხვა D.

78 (59)

ადგეს სოკრატ და აუთანდილ ტანითა მით კენართა,  
თვითო აივსეს ჭიქები, მივლენ ქცევითა წუნართა,  
წინა მიუსხდეს მუსლ-მოყრით, პირითა მოცინართა.  
ვაზირი ლაღობს ენითა, წულთანათ მოუბართა:

ა. ადგნენ GO', ადგნეს J, აღსდგეს T', აღდგეს F'L', ადგენ Q';  
სოკრატ T'; მით — GF'L'O'Q'; კენართა] შვენეერთა GL'O'Q',  
მშვენეერთა F', კენართაა F.

ბ. თითო IXD'R'; აივსეს] აიღეს GUF'L'O'R'; ქცევითა]  
ცნებითა T'.

გ. მიუსხდენ HU, მიუსხდნეს J, მიუხდეს D'E'; მუხლ-მოჰყრით T',  
მუხლს-მოყრითა L'; წინა მიუსხდეს მუხლ-მოყრით] წინ დაუ-  
ჩოქეს მეფესა F.

დ. ვეზირი GHJTUG'Q'R'Y'; ლაღობს] ჰკადრებს GF'L',  
კადრებს O'Q'; წულთანად EFGHIJOTUVD'F'G'L'O'Q'R'T'Y'; მოუ-  
ბნართა FGJOTUVC'R'Y'.

79 (60)

„დაგიღრეჯია, მეფეო, აღარ გეცინის პირიო.

მართალ ხარ: წახდა საჭურჭლე თქვენი მძიმე და ძვირიო,

ეველასა გასცემს ასული თქვენი საბოძვარ-ხშირიო;

უოღამცა მეფედ ნუ დასვი! თავსა რად უგდე ჭირიო?“

ა. დაგიღრეჯიან EOU, დაგიღრენჯიან G'; გიცინის EFGHIJ  
OUD'F'G'L'O'Q'R'T'; პირია EIF'L'.

ბ. მართალ ხარ] მართ ახლა XF'; მართლა D', მართლ L';  
ხარ] ახლა L', ხართ J; თქვენი] შენი JUR'T'; ძვირიო] გვირიო L',  
ძვირია EI.

გ. ყუველასა Y'; თქვენი] მუნ J, შენი T', თქვენ GF'L'Q',  
თქუვენი Y', თქვან H, თქვენი თქვენ O'; საბოძვარი GHJF'L'O';  
ხშირია EI.

დ. ყოლემტა FGHIOUG'O'Q'T', ყომტა F', ყოემტა L', ყო-  
 ლდმტა R'; მეფეთ X, მეფედ — F'L'; ნუ] რად EGHJF'L'O'Q',  
 რათ X; დასვით HT', დავსვი J; თავის X; რად] ნუ IOG', რათ X;  
 კირია EI.

80 (61)

რა მეფემან მოისმინა, გაცინებით შემოსედნა,  
 გაუკვირდა: ვით მკადრაო, ან სიტყვანი ვით გაბედნა?!  
 „კარგი ჰქენო,— დაუმაღლა, ბრძანებანი უიმედნა,—  
 ჩემი ზრახვა სიძუნწისა, ტეუვის, ვინცა დაიუბედნა!“

ა. შამოხედნა T.

ბ. ანუ GHXF'L'O'Q'; სიტყვა GHF'L'O'Q', სიტყუვანი Y'.

გ. კარგად GF'O'Q', კარგა HTUVY', კარგათ L'; ქენო G'O'Q';  
 ბრძანებანი] წყალობანი EOG'R'T', დიდებანი I, ბძანებანი V.

დ. ჩემი ზრახვა] ზრახვა ჩემის IT'; ძრახვა GHJOTUG'Y';  
 სიძუნწისა] სიძვირისა G, სიძუნტისა E, სიწუნწისა VY'; ტყუის  
 BCIJOTVR'T', სტყუის GHF'L'O', სტყუვის Q'; ვინმტა J; დაიყ-  
 ბელა D', დაიყმედნა Q'.

81

მეფემან ბრძანა: „მიფიცავს, ვირცხვი ამისსა თხრობასა.  
 გამცინოთ, არად ამოვჰკრეფ, ვერვინ მიზრახავთ თხ[რ]ობასა.  
 შვილი არა მყავს, მუნ მსედავთ, ვეცი ლახვართა სობასა,  
 მოასპარეზედ გამეწერთნა, სწავლ[ი]დეს მშვილდოსნობასა.

ა. მეეფემან C; ამისა BE'.

ბ. ამოვჰკრებ C, ამოვკრებ D', ამოვკრეფ E'; თხრობასა  
 ABCD'E'.

დ. სწავლდეს A, სწავლიდეს B.

82 (62)

„ეგე არ მიმპიმს, გაზირო, ესეა, რომე მწუენია:  
 სიბერე მახლავს, დავლივენ სიუმარწვილისა დღენია,  
 კაცი არ არის, სითგანცა საბრძანებელი ჩვენია,  
 რომე მას ჩემგნით ესწავლნეს სამამაცონი ზნენია“.

ა. ეგრე U, ეგ F'; ვეზირო GHJOUVF'G'L'O'Q'R'Y'; რომო G, რომელ T'.

ბ. დავლიე CEFHGHIJOUXE'F'G'L'R'Y', დავლიეე TVO', დავლი Q', დავლიენ T'; სიყმაწვილისა BCFGHJOTUVXE'F'G'O'Q'R'Y', სიყმაწვილისა L', სიკაბუჯისა T'.

გ. კაცი]ვათი J; სიდგანცა OR', სითგანაც G'E', სიტკენცა F, სითკენცა GHIUF'L'O'Q', სადვენცა T'; საბრძნებელი I, საბძანებელი JVXE'; ჩენია] ჩენია F'L', ჩემნია R'.

დ. მას] მის X; ჩემგნით] ჩვენგან OG'O', ჩემგან EFGHIJTV XD'F'L'O'Q'R'T'Y'; ესწავლოს E, ესწავლა G'F'L'O'Q'; ზნენნია T'.

### 83

როსტან დაბერდა, გაუშვებს პურობა-დარ[ბ]ახებართა, მაგრამ მისებრი ვის ძალუც სწავლა სოფლისა ზნებართა, მშვილდოსნად მსგავსი გმირისა, მობურთლად, მომტაცებართა, ცოტასა შეჰკავეს მშვილდოსნად ლალი ავთანდილ, მზე ბართა.

ა. დარაზებართა AD'E', და დარბაზებთა B, დარბაზებთათა C.

ბ. მაგრა C.

გ. მომცაზებართა E'.

დ. მზე C.

### 84(63)

„ერთი მიზის ასული, ნაზარდი სათუთობითა;  
ღმერთმან არ მომცა ემა-შვილი, — ვარ საწუთროსა  
თმობითა, —

ანუმცა მკვანდა მშვილდოსნად და ანუ კვლავ ბურთობითა;  
ცოტასა შემწევს ავთანდილ ჩემგანვე ნაზარდობითა“.

ა. ერთილა GHOG'O'Q'T', ერთია JTUVXF'L'Y'; ერთი მიზის] მე ერთი მივის I.

ბ. მამცა GHJOTUVXG'Q'Y'; ყრმა L'; საწუთროსა თმობითა] მიწვიე ცრემლთა წობობითა J; საწუთროსა L'O'T'.

გ. ანუცა Q; მგვანდეს EFGHIJOUXF'G'L'O'Q'R'; მშვილდოსნათ UG', მშვილდოსნად Y', მშვილოსნათ X; და — EFGHIJ OTUVXF'G'L'O'Q'T'Y'; ანუმცა IOG'T', ანუცა O'; კვლავ — R',

კვლა C E F G I O U G'; მებურთობითა F G H J F' L' O' Q' R', ბურთაობითა E T U V Y'.

დ. ცოტასა შემწევს] ცოტასვე შესწევს J; ცოტას L', პატასა X; ათანდილ T; ნაზარდობითა] ნაწვართობითა J, განაზრდობითა T V Y'.

85 (64)

ემა მეფისა ბრძანებასა ლალი წუნარად მოისმენდა,  
თავ-მოდრეკით გაიღიმნა, გაცინება დაუშვენდა,  
თერთთა კბილთა გამომკრთალსა შუქსა ველთა მოათენდა.  
მეფე ჰკითხავს: „რას იცინი, ანუ ჩემგან რას შეგრცხვენდა?“

ა. ემა] ხმა O'; მეფის C; ბძანებასა T U V Y'; მოასმენდა O'.

ბ. თავ-მოდრეკით გაიღიმნა გაცინება] თავ-დადრეკით გაიცინა გაღიმება J; გაიღიმნა, გაცინება] გაიცინა გაღიმება O F' G' L'; გაიღიმა G O' Q' R', გაიცინა I T'; გაცინება O'.

გ. გამომკრთალსა] გამამკრთალსა G U O' Q', გამომკრთალთა H I O T V F' G' L' R' T' Y'; შუქსა C, შუქთა H I X F' L' O' Q', შუქი T'; ველთა] ელვა R', ველსა H I.

დ. ჰკითხავს] ბრძანებს G I O F' G' L' O' Q' T', ჰკადრებს H U; ჩემგან I; რას შეგრცხვენდა] რად შეგრცხვენდა G H I L' O' Q' R' T', რა შეგრცხვენდა I O X G'; შეგრცხვენდა F' L'.

86

მეფემან ბრძანა სიცილით, კვლა მოლიზღარედ ზმებია;  
ავთანდილ ქვემ-ქვემ იცინის, არ ავად პირ-აღრებია;  
მეფემან უთხრა: „რას ღრიძობ, გაფიცე ჩემი მზებია.  
თუ ჩემი თავი გიუვარდეს, მიამბე, რასა სწებებია“.

ა. კვლავ D'.

ბ. მზებია C.

87 (65)

კვლავ უბრძანა: „თავსა ჩემსა, რას იცინი, რა დამკემო?“  
უმამან ჰკადრა: „მოგახსენებ და ფარმანი მიბოძეო,“

რაცა გკადრო, არ გეწეინოს, არ გარისხ[დ]ე, არ გასწერეო,  
არ გამხადო კადნიერად, არ ამიკლო ამაღ ზეო“.

ა. კელა CEFIR'; უბძანა UF'L'Y'; რას] რად TU; რა] რას  
FTT', რად VD'R'Y'.

ბ. კადრა O'Q', უთხრა T'; ფარვანი E.JL'.

გ. კადრო J; გარისხ[დ]ე, არ გასწერეო] გარიღე ამაზეო F';  
გარისხ[დ]ე] გარისხე AB, გარიღე L', განრისხდე Q'T'; არ გასწე-  
რეო] ამაზეო GL'O'Q'; გასწერეო E.J, გამწერეო X.

დ. კადნიერი TVY', კადნიერთ X; ამაღ] ამა X; ამაღ ზეო]  
ამაზეო GHJTUVDF'L'O'Q'Y'; ზეო] მეო T', მზეო J.

## 88

ავთანდილ ჰკადრებს: „საჭურჭლიო საჯსე მაქეს დარბაზებია;  
მეგკადრო, არ გამირისხდე, მიწერომო, არ დავრჩებია.

გული ჰირ-მზემან წამიღო, ვის, ვაგლახ, ვისს თავს ვებია.  
თუ გამიწერები, ეველათ თქვენს წინა მონაღებია“.

ა. მაქს E'.

ბ. ვისს E'; ვებია C.

## 89

უბრძანა, თუ: „მისმან მზემან, რაცა გინდა, იგი თქვიო:  
შენი თსრობა რად მეწეინოს, მოცინარად აქა ვზიო.

შენგან არა მეწეინების, რაცა მკადრო, მოგისმიო,  
არას გაწეენ, თავმან ჩემმან, ვარდი შენი არ ვაჭკმიო“.

ა. მზემან C, მზემა I; სთქვიო D'.

ბ. რათ X; მოცინარედ CXD'.

გ. არა — X; მოგისმინო CIX.

დ. თავმან rep. E'; ჩემან X; ვარდი შენ ~ BCI; ვაჭკნიო I,  
ვაჭკმიო X.

## 90 (66)

უბრძანა: „რადმცა ვიწეინე თქმა შენგან საწეინარისა“  
ფიცა მზე თინათინისა, მის მზისა მოწუნარისა.



ავთანდილ იტყვის: „დავიწყო კადრება საუბარისა:  
ნუ მოკვებ მშვილდოსნობასა, თქმა სჯობს სიტყვისა  
წინარისა“.

ა. უბძანა VY'; რამცა EFGHIJOTVFG'L'O'Q'T'Y', რაცა U;  
ვიწყინო B, მეწყინა F'L'; თქუმა A; თქმა შენგან ~ T'; საწყე-  
ნარისა F'L'.

ბ. მზშე C; თინათინისი C; მზის L'; მომწუნარისა J, მოწუ-  
ნარისასა Y'.

გ. დაუწყო E, დავიწყოთ F'L'; საუბნარისა COUG'.

დ. მაკვებ EF, მოკვებ GHIJOTUVD'F'G'L'R'Y', მოკვებთ T';  
შვილდოსნობასა F'L'T'; თქუმა A; ჰსჯობს F'; სიტყვი Q'.

## 91

ავთანდილ ჰკადრა: „არ ღირს ვარ, მაგრამ ვინ  
გემაბუნების?—

მინდორს ვესროლოთ ნადირთა, ვნასოთ—ვინ ეჯობინების;  
თუ ბედმან ჩემმან მითოვოს, გაჯობო, ნუ გეწყინების,  
თავ-ჩამოგდებით, დაღრჯით სმაში ნუ მოგეწყინების.

ა. ვღირს E'; მაგრა C.

ბ. ჩემან B.

დ. სუმაში ABCE', სმაშიდ D'.

## 92 (67)

„მიწაცა თქვენი ავთანდილ თქვენს წინა მშვილდოსანია;  
ნამლევი დავდვით, მოვასხნეთ მოწმად თქვენივე სპანია;  
მოასპარეზედ ვინ მგავსო? — ცუდილა უკუთქმანია.  
გარდამწვეტელი მისიცა ბურთი და მეედანია!“

ა. მიწამცა ITVD'F'G'L'T'Y', მიწაცთა O'; თქვენი] თქვენ X;  
თქვენს] თქვენ UF'L', თქუვენს Y', თქვენს — X; მიშვილდო-  
სანია AL'.

ბ. დავსდვით D'F'G'L'O'T'; მოვასხათ DEFGHJOUF'G'L'O'  
Q'R'T'; მოწმად თქვენივე ~ J; მოწმათ L'; თქვენნივე C; სპანია]  
უპანია ET'.



დ. თუ არ გასწბილდე... ზე ნამსა] თუმცა მაჯობო უთუოდ შენ მოელოდე თმენასა H; გითოვდეს ზე ნამსა] გითხოვდეს მზე ნასა F'L'O'Q'; გითოვდეს] გითხოვდეს G; ზე ნამსა] ზმენასა G.

95 (68)

„მე არ შეგარჩენ შენ ჩემსა მაგისსა დაცილებასა.  
ბრძანე, ვისროლოთ, ნუ იქო შედრეკილობა-კლებასა,  
კარგთა კაცთასა ვიქმოდეთ მოწმად ჩვენთანა სლებასა,  
მერმე გამოჩნდეს მაედანს, ვისძი უთხრობდენ ქებასა!“

ა. შენ] თქვენ F; ჩემთა S; მაგისა BGHJTVXD'E'F'L'O'Q'Y'.

ბ. ბრძანე, ვისროლოთ, ნუ იქო შედრეკილობა] წამოდი ხვა-  
ლე ვისროლოთ ნუ იქ შედრეკა HQ'; ბრძანე] წამოდი ხვალე  
GF'L'O', ბძნა I, ბძანე V, გავლე J; იქო] იქ GF'L'O'Q', ვიქთო S;  
შედრეკილება (F'T', შედრეკა GF'L'Q', შედრეკას O'.

გ. კაცთასა] ყმათასა E, კათცსა X; მოწმათ L'; ჩვენთა I,  
ჩემთანა L'.

დ. მერმე გამოჩნდეს მაედანს, ვისძი უთხრობდენ] ვინცა ვეს-  
როლოთ (ესროლოთ H) უყეთა მას შეასხემდენ (შეასხმევდენ F'L',  
შეასხნიდენ O'Q') GHF'L'O'Q'; მერმე] მაშინ JR'; მოედანს DEEF  
IKOTUVXG'R'T'Y', მოვედანს J; ვისძი] ვინ ძინ E, ვის J, ვის  
წინ FJT', ვისცა V, ვისიცა R'; უთხრობენ BDX, უთხრობდეს  
FI, მოუთხრობენ J.

96 (69)

ავთანდილცა დაჰმორჩილდა, საუბარი გარდასწყვიტეს,  
იცილობდეს, ყმაწვილობდეს, საყვარლად და კარგად სმიდეს.  
ნამლევიცა გააჩინეს, ამა ჰირსა დასკვნიდეს:

„ვინცა იუოს უარესი, თავ-მიძველი სამ დღე კლიდეს!“

ა. ავთანდილ J; დამორჩილდა BCDEFGHIJKOTUVXD'F'G'  
L'O'Q'R'T'Y'; გარდასწყვიტეს BCDGHIKOTUVF'G'R'Y', გარდასწყ-  
ვედეს X, გადასწყვიტეს D', გარდასწყვიტეს E'.

ბ. იცილობდეს BCEFGHIJKOTVID'E'F'G'L'O'Q'R'T'Y'; ყმა-  
წვილობდეს] და ლალობდეს T', ყმარწვილობდეს IT, თა-

გამობდეს J; საყვარლათ X, საყუვარლად Y'; კარგა DHF'L'Q'Y',  
კარგათ FXG'.

გ. ნაზღვეიცა D'; დასკენიდეს EX.

დ. ვინც E; იყო I; თავ-შიშველა B; დღეს R'.

97

მეფე უბრძანებს: „კაცი ხაშს ჩვენთა ნაკრავთა შთვალავად,  
ნაკოდთა შემადარებლად და მკვდართა არ დამძალავად;  
სხვანი ისრისა მმართავად, მომრთმელი არ ღაფალ-ავად,  
შენთა ნაკრავთა მართლად თქმა, სხვათათვის არ  
დამძალავად“.

ა. მეფე უბრძანებს| კვლავ უბრძანებს F'L'; ჩვენთა| ჩემთა  
GF'L'O'Q'.

ბ. ნაკოდთა| ნაკრავთა GHF'L'O'Q'; შემადრებლად C, შესა-  
დარებლად GHF'L'O'Q'; დამალავად GO'Q', დასამალავად F'L'.

გ. მნართავად| მამრთმეულად GHO'Q', მომრთმეულად F'L';  
მომრთმელი არ ღაფალ-ავად| არ თუმცა დასათვარავად H; მომრ-  
თმელი ABC, მომრთმევი GF'L'O'Q'; ღაფალ-ავად| დამფარავად  
F'L', ღაფალ-ავად GO'Q'.

დ. შენთა| ჩვენთა F'L'O'Q'; ნაკრავად GO'Q'; თქუმა ABC;  
სხვათათვის BCGHD'E'F'L'O'Q'; არ დამძალავად| მოსამალავად  
GF'L'O'Q'.

98 (70)

კვლავ ბრძანეს: „მონა თორმეტი შევსნათ ჩვენთანა  
მარებლად,

თორმეტი ჩემად ისრისა მამრთმელად, მოსასმარებლად,—

ერთი შენი შერმაღინ, არს მათად დასადარებლად,—

ნასროლს-ნაკრავსა სთვალვიდენ უტკუურად, მიუმცთარებლად“.

ა. კვლა FI,—R'; ბრძანა EFGHIJKOF'G'O'Q', ბძანა F'L',  
უბრძანა R', ბრძანებს U; თორმეტივ R'; ჩემად თორმეტი ~ Y';  
შესხდეს J, შევსხად KO'F'; მრებელად T'.

ბ. თორმეტი ჩემად ისრისა მამრთმელად| ისარ-მშვილდისა  
მამრთმეულად და ჩვენად J, თორმეტი ჩემთა ისართა მომრთმე-  
ვად

ლად KO; თორმეტი] თორმეტივ R'; ჩემდა I, ჩემთა G'T'; ისრი-  
სად ET, ისართა G'T'; მამრთმელად] მმართველად C, მამრთმეველად.  
BDFGHUO'Q'R', მართველად Y', მომრთმელად EITD'G'T', მომრთ-  
მეველად F'L'.

გ. ერთია EJTUV, ერთილა GHIKOF'G'L'O'Q'T'; შენი] ესე  
IT'; შერმანდინ F', შერმანდის L'; მათდა TVT'Y'.

დ. ნასროლ CDEFGHIJOTUVF'G'L'Q'R'T'Y'; ნაკრავთა R';  
სთვალვიდენ] დათვლიდენ E, დასთვლიდენ GHIKOUG'O'Q'R',  
დასთვლიდენ F'L'T', დასთვლიდეს J, სთვალვედენ V; უტყუ-  
ვრად BCDEFGKOTUVE'F'G'L'O'Q'R'T'Y', უმტყუვრად HI,  
უტყუვარსა J; მიუმცდარებლად DEGHKOTUVD'E'G'L'O'Q'R'Y',  
მოუმცდარებლად FF'T', დაუმცთარებლად I, დაუმცდარებლად J.  
გლ ~ GHF'L'O'Q'.

## 99 (71)

მონადირეთა უბრძანა: „მინდორი მოიარენით,  
დასცემი ჯოგი მრავალთა, თავნი ამისთვინ არენით“.  
ლაშქარნი სამხოდ აწვიენეს: „მოდით და მოიჯარენით“.  
გაყარეს სმა და ნადიმნი. მუნ ამოდ გავიხსარენით.

ა. უბძანა Y'; მინდორნი DKO.

ბ. დასცევი E', დასცევით BCFGHIKOTD'F'G'L'O'Q'R'T',  
დასცევით DEJUVY'; მრავალთა] ნადირთა FJKOG'R', მრავალი-  
CDGHIUVD'F'L'O'Q'T'Y', მრავალნი E; თავნი] თვალნი HJ, —  
F'L'; ამისთვის CDEGIJKTUVD'F'G'L'O'Q'R'T'Y', ამისთვინ E';  
არენით] მოიარენით F'L'.

გ. ლაშქარი F'L'; სამზო O', საზმოდ IJ; აწვიენა FIT', აწვიეს  
GF'L'O'Q', აწვიევს J; მოეჯარენით E, მოგვეჯარენით DUT'.

დ. გაყარეს] დააგდეს R', გაჰყარეს DTUF'T', გაუშვეს HJ.  
გაჰყარეს L'; სუმა ABC; ნადიმი BDEFGHIJKOTUVD'E'F'G'L'O'  
Q'R'T'Y'; ჰამოდ CD', ამად GF'L'O'Q', ამით H; გავიხსარენით].  
გავიყარენით T'.

## 100

უბრძანა სრულად ლაშქართა, ვით ხელმწიფეთა წესია:  
„უოვლგნით მოცევით მინდორი, მუნ ცეცხლი ნუ აკეცსია;  
სადაცა ნახოთ ნადირი, ჩვენზედა მოას[ხ] ესია;  
აწ ჰატრონ-უმანი ნახენით, რომელი უარესია“.

ა. ვითა ხელმწიფეთ GF'L'O'Q'.

ბ. ყველგნით G, ყოლგნით E', ყოველგნივ O', ყოვლგნივ Q'; მოსცევით D', მოიცვით I, მოეცვით F'L'O'Q'; მინდორი] ყოველთა GHF'L'O'Q'; ნუ] არ GHF'L'Q', არა O'; აკვესია] კვესია O'.

გ. საცა B, სადაც რომ GF'L'O'Q', სადაც ვინ H; ჩვენზედ GHF'L'O'Q'; მოას[ხ] ესია] მოასხით ესია GHF' O'Q', მოასესია ABI, მოახესია E', მასხით ესია L'.

დ. რომელიც GHF'L'O'Q'; უარესია] უკეთესია GOF'O'Q'.

## 101 (72)

დილასა ადრე მოვიდა იგი ნაზარდი სოსანი,  
მოწეულთა მოსილი, პირად ბროლ-ბალახშოსანი,  
პირ-ოქრო რიდე ეხვია, შვენოდა ქარქაშოსანი,  
მეფესა გასვლად აწვევდა, მოდგა თეთრ-ტაიჭოსანი.

ა. დილასა] მას ეამსა F'L'; სროსანი E.

ბ. ბროლ-ბალახშოსანი BD', ბროლ-ბალახჩოსანი JYV'.

გ. პირ-ოქრო] თავს-ოქროს FGHF'L'O'Q', პირს-ოქრო VT'Y', თავს-ოქრო T; შვენოდა B, შვენოდის DU.

დ. გასლვად G'Y'; აწვევდა] იწვევდა EF'L'O'Q'.

## 102 (73)

შეკაზმა მეფე, შეჯდა, ნადირობას გამოვიდეს;  
მრგვლივ მინდორსა მოსდგომოდეს, ალუაჯ გარე  
შემოჰკრვიდეს;  
ზეიმი და ზარი იყო, სპანი ველთა დაჰთარვიდეს,  
ნამლევისა მათისათვის ისროდეს და ერთგან სრვიდეს.

ა. შეკაზმა E, შეკაზმა L'; შეეკაზმა მეფე, შეჯდა] მეფე შეჯდა შეკაზმული I, მეფე შეჯდა შეეკაზმა KOG'T'; გამოვიდა J.

ბ. მგრგვლივ DFJKOVL'O'Q'T', მგვრგვლივ GHIF'R'Y', იმგრგვლივ G'; მინდორს FKOG'; მოდგომოდეს D'; შემოჰკრვიდეს] შემოსცვიდა J, შემოჰკვრიდეს BDIFKOG', შემოკვრიდეს ED'E', შემოჰკროდეს GHTVT'Y', შემოკროდეს F'L'O'Q', შემოჰკვროდეს R'.

გ. ზეიმი BEGHIJTU, ზეეზი FKOG'; დათარვიდეს ETD'E' F'L'O'Q'T', დაჰთარვიდა J.

დ. მათვისათვის I; ისროდეს და ერთგან სრვიდეს] იპირ-  
ვოდენ მხეტთა სრვიდა J; ისროდეს და] იპირვოდეს R'; ერთგან]  
მხეტთა KOG', ერთგან DI, ერთად GF'L'O'Q'; სვრიდეს BEOD'  
EF'L'O'Q'T'Y'. ბგ ~ J.

103 (74)

უბრძანეს: „მონა თორმეტი მოდით, ჩვენთანა ვლიდითა,  
მშვილდსა ფიცხელსა მოგვცემდით, ისარსა მოგვართმიდითა,  
ნაკრავსა შეადარებდით, ნასროლსა დასთვალვიდითა!“  
დაიწყო მოსვლა ნადირმან ეოვლთა მინდორთა კიდითა.

ა. უბრძანა · DGHJKOTUVF'G'L'O'Q'R'T'Y'; ჩვენთანა] ჩემ-  
თანა R'; ვლიდეთა J'T'.

ბ. შეილდსა X; ფიცხელსა] ხელ-ფიცხლად IKG', ხელ-ფი-  
ცხლად OT'; მამცემდეთ J, მომცემდით R', მოგვცემდეთ T'; მოგვართ-  
მიდეთა T', მომართმიდეთა J, მოგვართმევდითა O'Q', მომართ-  
მიდითა · R'.

გ. ნაკრავსა]... ასროლსა E; შეადარებდით U, შეადარებდით  
F'L', შეადარებდეთ T'; ნასროლსა] მოკლულსა R', ნახოცსა J,  
ნაკრავსა E; დასთვალვიდითა GO'Q', დაცსთვლიდითა H, დაცას-  
თვლიდითა KOR', დაცასთვლიდითა I, დასთვალვიდეთა JT',  
დასათვლიდითა X, დასთვალვიდითა D'F'L', დაცათვლიდითა G'.

დ. დაიწყეს GF'L'O'Q'R'; მოსვლა IG', მოსვლად T'; ნადირ-  
მა DIU, ნადირთა GHKOVF'G'L'O'Q'T'Y'; ყოველთა G', ყოველთ F,  
ყოველგნით EGJF'L'Q'R', ყოველგნით O'; მინდორთა] მნადორთც X;  
კიდეთა J'T', კიდითა I\*.

104

როსტან უბრძანა მომსრეთა, თვითან აქავე დგებოდა;  
მუნით ფიცხლადვე წავიდეს, ურჩობა არ ეგებოდა;  
მოვიდა ჯოჯი, ისრისა სხვათ ტეორცნა ვერ ერგებოდა,  
მათ პატრონ-უმისა ნასროლი უცთურად დაეგებოდა.

ა. უბრძანა E'; მომსრეთა B; თვითონ D', თითვან E'.

\* I ხელნაწერში სარიტმოდ სიტყვებში ა-ს ნაცვლად ო არის.

მოვიდა ჯოგი ნადირთა ანგარიშ-მიუცდომელი:  
ირემი, თხა და კანჯარი, ქურციკი მალლად მსლდომელი.  
მას პატრონ-უმანი გაუსდეს, ჭვრეტადმცა სჯობდა რომელი!  
აჰა მპვილდი და ისარი და მკლავი დაუშრომელი!

ა. ნადირი ETE'; მიუცდომელი D, მიუხდომელი EFGHIO  
TXF'G'L'Q'T', აულებელი J, მიუწდომელი UVO'R', მიუწთომე-  
ლი D'Y'.

ბ. ქურციკი მალლად მსლდომელი] ეალე ფიცხელი მხტომელი E;  
კი მალალ მხტომელი F'L'; მალლად] მალე I, მალლა DGHJO  
TUVXE'G'O'Q'R'T'Y'; მხტომელი DFGHOUG', მხტომელი IJTV  
O'Q'R'T'Y', მხდომელი X, მხომელი E'.

გ. მათ R'; პატრონ-ყრმანი T; გაუხდა T, გაუხდენ XR';  
ქვრეტამცა ER', საქვრეტლად FGHJO'TF'G'L'Q'T', საქვრეტლა O',  
ქვრეტლა X; სჯობდეს VT'Y'.

დ. აჰა] ნახეთ IT', აჰა F'L'; მკლავნი IJR'; დაუშრობელი T.

## 106

მას პატრონ-უმანი გაუსდეს, საჭვრეტლად უნდა გორიო;  
მას დღესა მოკლა აეთანდილ, დავსთვალეთ ას და ორიო;  
ისრითა ეტლსა დააბამს, არ უჩანს მისი სწორიო,  
ვისმცა დასცდების ლახვარი, ასლოს არს თუნდა შორიო?

ბ. მოჰკლა D'; დავთვალეთ E'.

## 107 (76)

ცხენთა მათთა ნატერფალნი მზეკა შექთა წაუსმიდეს.  
მიხოცდეს და მიისროდეს, მინდორთ სისხლთა მოასხმიდეს,  
რა ისარი დაელევის, მონანიეუ მოართმიდეს.  
მსეცნი, მათგან დაკოდილნი, ბიჯსა წაღმა ვერ წასდგმიდეს.

ა. ნატერფალი BEFGHIOF'G'L'O'Q'R'T', ნატერფალთა X;  
მზესა] ზეცას T', მზისა E; შექსა DIUXR'; წაუხმიდებს B, წაუხ-  
ვემდეს J.



ბ. მიხოცეს BX, მიჰხოცდეს DFGHIUVG'Y', მოხოცდეს T'; მიესროლეს DEGHJOTUVF'G'L'O'Q'R'Y', მისროლენ X, მისროლდეს T'; მიწნორს DEFGHITUD'F'L'O'Q'R'T'Y'; მიწნორთ სისხლთა] სისხლსა ველთა OG', ველთა სისხლსა J; სისხლთა] სისხლსა. DGHITUVXE'F'L'O'Q'R'T'Y', სისხლი E; მიახმბიდეს DEFOTUV X\*G'T'Y'.

გ. ისარნი DFJOTUVG'Y'; დაელიენის DFOUG'T'Y', დაელიენეს EIJTV, დაელიენის HO'Q', დაელიენეს F'L', დაელიენის R'; მონანიეუ] მას მონანი I, მონანიეუ DEFGHJOTUD'F'G'O'Q'R', მონანიცა E', მათ მონანი T'; მიაართმიდეს EGHJOTF'G'Q'.

დ. მხეცი GF'L'Q'; მათგანი L'; დაკოდილი GOF'L'O'Q', დახოცილნი T'; ბიჯსა წაღმა ~ DGITUVF'L'O'Q'T'; წადგმიდეს I.

## 108 (77)

იგი ველი გაირბინეს, ჯოგნი წინა შემოისხეს,  
დახოცეს და ამოსწყვიტეს, ცათა ღმერთი შეარისხეს,  
ველნი წითლად შეეღებნეს, ნადირთაგან სისხლნი ისხეს.  
აუთანდილის შემხედველთა: „ჰგავსო ალვა, ედემს ის ხეს“..

ა. ველნი X; გაირბინეს] წაირბინეს T'; ჯოგი CEFBGHIJOTUVXD'F'G'L'O'Q'R'T'Y'.

ბ. დაჰხოცეს BDJY', მიჰხოცდეს OG'; და — G'; ამოსწყვილდეს DTD'O', ამოსწყვილდეს U, ამოსწყვიტეს L', ამოსწყვიტეს Y'; ცათა ღმერთი შეარისხეს] ნადირთაგან სისხლი ისხეს GHF'L'O'Q'; ცათათ JR', ცადა X; შიარისხეს X.

გ\*\* ველი GF'L'Q'; შეეღებნეს E; ნადირთაგან სისხლნი ისხეს] ცათა ღმერთი შეარისხეს GHF'L'O'Q'; სისხლი CDEFIJOTUVX G'R'T'Y'; ისხეს] იცხეს EI, ისხეს B.

დ. შემხედველმან E, შემხედვართა OG'T', შემხედველთა + თქვეს თუ X; ჰგავსო ალვა ედემს ის ხეს] ჰგავს ედემსა ალვა იხეს I, თქვეს თუ ჰგავსო ალვა I, თქვეს თუ ალვა ედემ ის ხეს F';

\* x-ს აკლია მესამე ტაეპი, მის ნაცვლად 108-ე სტროფიდან არის ჩამატებული მესამე ტაეპი, რომელიც 108-ე სტროფშიც დაცულია. 107 სტროფში მესამე ტაეპი იძლევა შენდებ ვარიანტულ წაკითხვებს: შეეღებნეს] შეღებნეს x; სისხლნი] სისხლი x.

\*\*გ ტაეპი x-ში ჩართულია 107-ე სტროფშიც.

ჰგავსო] თქვეს თუ  $GHL'O'Q'$ , გავსო  $DOG'T'$ , — X, ჰგავს თუ F, ჰგავს  $VR'Y'$ ; ალვას FU, ალვაა  $VR'Y'$ ; ედემს ის] ედემის  $GUL'$ ; ედემ  $O'Q'R'$ ; ალვა ედემს  $\sim OG'T'$ . ზგ  $\sim R'$ .

109

დაუწვეს ჰერობა ნადირთა, სროლა არ დაეწეებოდა;  
 დასოცილითა მათითა ქვეუანა აივსებოდა;  
 მათ მკვდართა სისხლნი დინდიან, კლდე და ღრე  
 იწებებოდა,  
 მათთა მნახეთა კვლა ნასვა მათივე ენატრებოდა.

- ა. დაეწყდებოდა C.
- გ. სისხლი E'; სდინდიან BCE'.
- დ. კვლავ D'.

110 (78)

იგი მინდორი დალივეს, მართ მათგან განარბენია,  
 მინდორსა იქით წყალი დის და წყლისა პირსა კლდენია.  
 ნადირნი ტყესა შეესწრნეს, სადა ვერა რბის ცსენია.  
 იგი მაშვრალნი ორნივე მოსწყედეს, რაზომცა მხნენია.

ა. იგი] დიდი J; მინდორი rep. C, მინდორნი U; დალიეს EI, დალივე F, დალიენეს IUXR'; მართ] მათ D'E'F'L'; განაბენია C, გარბენია E.

ბ. მინდორთა  $GHO'G'F'L'O'Q'T'$ ; მინდორსა იქით] მინდვრისა პირსა J; იქეთ T; სდის D'E'F'L'; წყალსა TY'; წყლისა პირსა] წყალსა იქით D; წყლისა პირსა კლდენია] იქით აქათ ტყენია J; კლდენია] ტყენია  $EGOF'G'L'O'Q'$ , ხენია T'.

გ. ნადირი EX, ნადირთა  $GHF'L'O'Q'$ ; შესწრა E, შესწრეს FL', შეასწრეს  $GHF'O'Q'$ , შესწრეს X; სადაც X.

დ. მაშვრალნი ორნივე] ორნივე გარდახდეს  $OG'$ ; მაშვრალი B, მაშვალნი E'; მაშვრალნი ორნივე მოსწყედეს] ორნივე მაშვრალნი დაშვრეს IT'; ორნივე] გარდახდეს J; მოსწყედეს] დაშვრეს V, მოსწყედენ R'; მოსწყედეს რაზომცა მხნენია] გარდახდეს ხეთა ძირთ-სა X; მხენია E. ზგ  $\sim IT'$ .

რა მოირივნა დღემ ღამეს და გუმბაღსა შუე მოვიდა,  
დასოცილთა სისხლნი სდინან, ქვეყანასა შეღებვიდა.  
თქვეს, — აუთანდილ აჯობაო, — მისად ჭკრეტად ჯარი ვიდა-  
ყოვლგნით ალუა დაიძალა, ოთხთ კიდეთა სმა გავიდა.

ა. მორივნა C; დღე E'; ღამესა BC; გუმბაღსა C; შუე C.

ბ. სისხლი BCD'E'; სდინან CE'.

გ. მისა D'.

დ. ყოვლგნით D'E'; ოთხ E'.

## 112 (79)

ერთმანერთსა თუ: „მე გჯობო“, სიცილით ეუბნებოდეს,  
ამხანაგობდეს, ლაღობდეს, იქით და აქათ დგებოდეს.  
მერმე მოვიდეს მონანი, რომელი უკან ჰყვებოდეს,  
უბრძანა: „თქვითო მართალი, ჩვენ თქვენგან არა  
გვთნებოდეს“.

ა. ერთმანეთსა D'E'G'L'; ერთმანერთსა თუ] ერთმანერთს.  
უთხრეს H, მართ ერთმანერთსა J; გჯობეარ GF'L'O'Q'; სცილით G;  
ეუბნებოდეს D.

ბ. ამხანაკობდეს FX; ლაღობდეს X; აქეთ DIJOUXF'G'L'Q'T'.

გ. მერმეთ T; მოვიდნენ GHOUXF'G'L'Q', მოვიდნეს J, მოვი-  
დენ O'; რომელი უკან] რომე უკანა C, რომე მასთანა E; რომელნი  
FGHI'TUVF'L'O'Q'T', რომელნიც OG'R'; უკან ჰყვებოდეს] თანა  
ხლებოდეს JOT'; უკან] თანა XG', უკანა I, უკეთ T; ჰყვებოდეს]  
ხლებოდეს G', ყვებოდეს O'Q', ჰყუებოდეს Y'.

დ. უბრძანეს FJ; თქვითო] თვითო X, თქვიო E, სთქვითო L';  
ჩვენ თქვენგან] თქვენ ჩვენგან EIJ, თქვენ ჩემგან T'; თქუვენგან Y';  
ჩვენ] ჩენ F', — D'; არ Y'; არა გვთნებოდეს] არ გვეთნე-  
ბოდეს CDFGHOTUF'G'L'O'Q'R', არ გეთნეოდეს EIJXT'; გვეთ-  
ნებოდეს DV'.

## 113

იგი მვისრე მონანი მეფეს წინ მოეგებოდა;  
ჰკითხავს გაზრდილის ამბავსა, სიცილით ეუბნებოდა.

ჰკადრეს: „ვეჭვო, მისი ნახროლი შხესაცა ეკვირვებოდა; რასაცა ოდენ შესტეორცნა, დაცთენა არ ეგებოდა“.

ა. მოეგებებოდა C, მეგებოდა E'.

ბ. გაზდილის B.

გ. ნზსესაცა C.

დ. შესტეორცა C; დაცდენა D'E'; ეგებოდა C.

## 114 (80)

მონათა ჰკადრეს: „მართალსა გკადრებთ და ნუ  
გემცდარებით;  
მეუფო, ეოლა ვერ ვიტყვით შენსა მაგისად დარებით,  
აწეცა დაგვსოც, ვერა ჰგავ, — ვერათ ვერ მოგესმარებით, —  
ვისგან ნაკრავნი გვინახავს მხეცნი ვერ წალმა წარებით“.

ა. კადრეს O'Q'; მართალი X; კადრებთ GIJ, გკადრებით F',  
გვადრებით L'; გემცთარებით IL'.

ბ. ეოლე FGHIOUVF'G'L'O'Q'R'T'; შენსა] თქვენსა IOG'R'T';  
მაგისა DETGHIUVXF'L'O'Q'T'Y', მაგისსა COG'.

გ. აწეცა DTUV, აწეცა JY', აწეც E, აწეცა FOG'T', აწეც  
GHF'Z'O'Q', აწეცა R'; დაგვსოცს G', დაგვსოცო EGH'O'Q'R',  
დაგვსოცთ f'u, დაგვსოც I, დაგვსოცოთ F'L'; ვერა] ვერას I; ჰგავ]  
ვიქთ I, ჰგავთ FGH, გავთ F'L'O'Q'; ვერა ჰგავ] ტუუვილად OG'T';  
ვერათ] ვერას I', ვერად OXG'R'.

დ. ვისგან] მისგან EGJOF'G'L'Q'R'T'; ნაკრავინი BQ', ნაკ-  
რავი EFGHIJTVXD'F'L'O'Y'; გვინახავან CDTU, გვინახავან Y',  
გვინახავან F', გვინახავან R'; მხეცი GJF'L'O'Q', მხეცი I.

## 115

მონათა ჰკადრეს: „მეუფო, ვერ მოგახსენეთ რიდითა;  
ლომსა ავთანდილს უფროსი მოუკლავს ოცდაშვიდითა;  
თქვენი ნაკრავი წავიდის, ეველასა ვერ მოჰკვლიდითა,  
სისსლსა მივჰკვლევდით, მივსდევდით, დასაწეისამდის  
კვლიდითა“.

ა. მოგახსენებთ E'.

ბ. უფროსი მოუკლავს ~ E'.

გ. ყველასა] ყულსა C; მოჰკვლევითა B, მოჰკვლევითა D',  
მოკვლევითა E'.

დ. მიუკვლევით D'; მიუჰკვლევით, მივსდევით] მივსდევ-  
ით მიუკვლევით E'; დასაწყისამღი C; ვვლილითა D'.

## 116 (81)

„ორთავე ერთგან მოკლული ეველადი ათჯერ ოცია,  
მაგრამ ავთანდილს ოცითა უფროსი დაუსოცია:  
არ დასცდომია ერთიცა, რაც ოდენ შეუტყოცია,  
თქვენი მრავალი მიწითა დასერილი გაგვიხოცია“.

ა. ერდგან D, ერგან J; ყალაი C, ყოველი Q', ყუველადი Y';  
ათჯერ] ასჯერ BCDEFGHIJOTUVXD'E'F'G'L'O'Q'R'T'Y'.

ბ. მაგრან CDEIVY'; უფროსია U.

გ. დასცდომია BTVG'Y', დასცდომია C, დასცდენია D, დაც-  
დომია E, დასცდენია GHUF'L'O'Q'; ერთიცა] არც ერთი T';  
ერთიცა რაც ოდენ შეუტყოცია] არც ოდეს რაცა რომ შეურ-  
ტყოცია R'; რაც ოდენ] რაზომიც I; რაც ოდენ შეუტყოცია] რაზ-  
დენი შეუტყორცია D, რაზომაც შეუტყორცია T'; შეუტყორცია  
EFOTVD'F'L'Y', შეურტყოცია GHUQ', შეაურტყოცია X.

დ. თქვენგან J, თქუვენი Y'; მრავალი] ნასროლი X; მიწათა  
DEIOUXD'F'G'L'O'R'T'; დასერილი] სხრილი X, გასერილი HF'  
L'O', დასრილი U; დაგვიხოცია VG'. დ — Q'.

აქა როსტევან მეფისაგან და ავთანდილისაგან  
ნადირობა და ნამღევსე სროლა D.

## 117

მეფე თავისა სიჯაბნეს ცხენს აბრალობს: „არა რბოდა“,  
„შენი ცხენი კარგად რბოდა, მუნით ფიცხლად  
მიმასწრობდა“.

იგი ეტყვის: „დაგაჭარბე“, და მეფეცა იკვირობდა,  
ქება უთხრა უსაზომო, საბომპარიც მისკენ რბოდა.

ა. თავის C; სიჯაბნესა C; არა რბოდა] არ არობდა BC.

ბ. კარგათ E'.

გ. იკვირობდა B.

მეფესა ესე ამბავი უჩს, ვითა მღერა ნარდისა,  
 უხარის ეგრე სიკეთე მისისა განაზარდისა,  
 აქეს მიჯნურობა ამისი, ვითა ბულბულსა ვარდისა,  
 სიცილით ლაღობს, მიეცა გულით ამოსგლა დარდისა.

ა. ესე] ესმა GF'L'; ანბავი XF'L'; უჩს BCDGHIUD'E'F'L'O';  
 უჩს ვითა] უჩანს ვით EFJOTVXG'R'T'Y'; ვით I; ვითა მღერა]  
 მღერა ვით C.

ბ. აგრე E, ეგრე X, ეგრ O, ეგრეთ R'; მისისა] თავისის J.

გ. აქს X; მიჯნურობა] სიყვარული<sup>1</sup> IJT'; ამისი] იმისი E;  
 ბურბულსა T, ბულბული XG'.

დ. სიცილით ლაღობს, მიეცა გულით] ლხინი მიეცა მოუნდა  
 გულითა J; გულსა GHF'L', გულთა X; ამოსლა X, ამოსლვა G';  
 დარდისა] ვარდისა F'L'.

იგი ორნივე საგრილად გარდახდეს მირსა სეთასა.  
 ლაშქართა შექნეს მოდენა, მოდგეს უფროსნი ბზეთანა.  
 ახლოს უთქს მონა თორმეტი, უმხნესი სხვათა მხნეთასა.  
 თამაშობდეს და უჭკრეტდეს წყალსა და ჰირსა ტყეთასა.

ა. საგრილოდ D'; გარდაჰხდეს F, გარდახდენ X; ძირთა  
 BCEOTUVXE'F'G'L'O'R'Y'; ხეთასა] ხითასა F'.

ბ. ლაშქართა G'; შექმნეს T; უფროსი CFGIJKOTVXF'G'L  
 O'R'T'Y'; მხეთასა IO'.

გ. უთქს] უდგს DEF'G'L'O', უდგსთ T, უდქს U; თორმეტ-  
 ნი H; უმხნესნი BDEIUKXR', უხნესი O(G', უხნესნი E'; სხვათა]  
 უფრო E.

დ. თამაშობდენს X, თამაშობდენ R'; უჭკრეტდეს X, უჭკრეტ-  
 დენ R'; წყალთა EHX; ჰირთა HX; ტყეთასა] ხეთასა C, კლდე-  
 თასა FKT', ხევთასა OTVG'Y'.

<sup>1</sup> X-ში დაწერილი ყოფილა: მიჯნურობა, გაუსწორებიათ: სიყვარული.

ნახვა არაბთა მეუისაგან ემისა მის  
ვეფხისტყაოსანისა

ნახვა] აქა IJK; ნახვა არაბთა] როსტევეან T; მეფისაგან +  
ნახვა T; არაბთა] არაბთ BFHJ; ნახვა არაბთა... ვეფხისტყაოსანისა]  
აქა ამბავი და ნახვა არაბთა მეფის როსტევეანისაგან ტარიელისა  
T'; ემისა მის ~ DGHUVF'L'Y'; ემისა მის] მის ემის FG', ნახვა  
მის ემისა J; მის] მისი X, — O'; ვეფხისტყაოსანისა + გონი-  
ერრო ისმინეთ C; ვეფხისტყაოსანისა] ვეფხისტყაოსანისა DEHJD'  
E'F'G'L'R'Y', ვეფხისტყაოსანისა + და გაკვირვება დიდი R'.

120

აქა ჩადის წყალი რამე, პირსა ხე უთქს ამოსრული;  
ხეთა მირსა ლომი იჯდა, ტანად აღვა, ჯავარ-სრული;  
ტანსა ეცვა ვეფხის ტეავი, წამს არ მისცის თვალთა ჰრული;  
სხვა სევდასა შეევიწრა და შეექნა დანასრული.

ა. აქა] ასე F'; უთქს] უდგს IF'L'O'; ამოსული GIF'L'O'.

ბ. ეჯდა O'.

გ. ეცვა] ეცვა E'; ვეფხვის L'; მისცა H; თვალსა GH; ჰრუ-  
ლი] ლული GHO', რული ID'E', ლური I'L'.

დ. სხვად BCI, სხვას GHO', სხვასა F'L'; სევდას F'L'; შე-  
ვიწრა C; შეექმნა D', შეჰქნოდა H.

121 (84)

ნასეს უცხო მოჰმე ვინმე, ჯდა მტირალი წულისა პირსა,

შავი ცხენი სადავითა ჰევა ლომსა და ვითა გმირსა,

ხშირად ესსა მარგალიტი ლაგამ-აბჯარ-უნაგირსა.

ცრემლთათ ვარდი დაუთვრთილა, გულსა მდულრად ანატირსა..

ა. მოჰმე G'; ვინმე + და X; სჯდა F'L'; მტირალე J.

ბ. სადევითა AF; ჰეავს DJKU, ჰეავნდა FGH, ჰეავნდა X,  
ევა E', ევანდა F'L'O'; და — FGXE'F'L'O'.

გ. ჰხშირად T'; ესხა] უსხდა T; მარგარიტი O'R'; აეჯარ T;  
ლაგამ-აბჯარ] ლაგამსი და EIK; ჰუნეგირსა C.

დ. ცრემლსა EFGHIJKOTUF'G'L'O'R'T'Y', ცრემლთა XE';  
 დაეთორთვილა BCDEFGJKOTUVXD'E'F'G'O'R', დაეთორთვილა J,  
 დეთორთვილა T', დაერთორთვინა L'; გულსა] მგულსა X; გულ-  
 სა მდულრად] გულმდულარედ K, გულსმდულრად O; მდულრად]  
 მწუხრად J, მდულრათ X.

122 (85)

მას ტანსა კაბა ემოსა, გარე-თმა ვეფხვის ტყავისა,  
 ვეფხვის ტყავისა ქუდივე იუო სარქმელი თავისა,  
 სელთა ნახედი მათრახი ჰქონდა უსხოსი მკლავისა;  
 ნახეს და ნახვა მოუნდა უცხოსა სანახავისა.

ა. კაბად R'; გარეთ თმა FGHXF'L'O'; ვეფხვის T'.

ბ. ვეფხვის T'; სარქმელი ACE', სარქმელად IT', სარქვე-  
 ლი R'.

გ. ნახედი] ნაპერი F'L'O'; ქონდა OG'O'; უმსხოსი GHKOV  
 XF'G'L'O'R'T'Y'; კლავისა E'.

დ. ნახეს] ჰპოვეს JR'; ნახვა] ნახვახვა O; მოუნდათ HJD'E'  
 F'L'R'T'; უცხოსი V, ტურფისა R'; სანახავისა] სანახავისი X.

122<sup>2</sup>

მნახავნი მოდგეს; „ჩვენ ვნახეთ ტურფა რამ სანახავია:  
 ტირს ვინმე გმირი ცრემლითა, უღელავს ზღვითა ნავია,  
 ვეშპის ოდენი ცხენი ჰუავს, ლამაზი რამე, შავია,  
 რაც შეიტყობის იმისგან, ჩვენთან არ უჩანს ზავია“.

(H 461, ფ. 10 v).

ა. მნახავნი] მონანი R'; მოდგნენ R'; ტურფა] უცხო R'.

ბ. გმირი ცრემლითა] ბალი ვარდისა R'; უღელავს ზღვითა]  
 ცრემლით უღელავს R'.

დ. რაც] რა R'; შეიტყობის R'; არ უჩანს] არა ჰსჩანს R'.

123

როსტან მონა გაუგზავნა: „ნახე, ვინ ზის წყლისა პირსა;  
 ხელსა ვისმე დავაშგავსე, მით საწუთრო არა ჰკვირსა;



შემოჰერია კაემანი, მიცემულა დიდსა ჭირსა,  
მოახსენე სოფლის მზესა, ტკბილად ჰკითხე, რასთვინ  
ტირსა?“

ა. როსტან] მოვიდა  $F'L'$ , როსტენ  $GHO'$ ; გაუგზანა  $EO'$ .

ბ. დავამზგავსე  $C$ , დავამზგავსე  $GH$ ; კვირსა  $F'L'O'$ .

გ. შემოყრია  $D'O'$ ; მისცემია  $GFL'O'$ ; დიდსა]ძნელსა  
 $GHF'O'$ , მხედსა  $L'$ .

დ. მზესა  $C$ ; კითხე  $O'$ ; რასთვის  $BGHD'O'$ , რასთვი  $C$ ,  
რათვის  $E'$ , რასა  $F'L'$ ; სტირსა  $D'$ , ჰტირსა  $F'L'$ .

124

მეფემან ბრძანა: „ვინ არის უცხო პირად და ტანადო?“—  
უბრძანა ერთსა მონასა: „წადი ფიცსლად და ჯანადო“;  
„გიბრძანებეს“, უთხარ „ვერ გიცნობ ჩემთა ლაქართა  
თანადო,  
ვინცა ხარ, მოდი წინაშე, შენ ჩვენგან მონაუკანადო“.

ა. მეფემა  $X$ , მეეფემან  $C$ ; ბძანა  $UXF'$ ; უცხო პირად და  
ტანადო] უცხოდ ტანად და პირადო  $F'L'$ ; პირად და ტანადო]  
ტანად და პირადო  $GO'$ .

ბ. უბძანა  $X$ ; ერთსა] ერთა  $E'$ ; მონისა  $X$ ; ფიცსლავ  $GX$ ,  
ფიცხათ  $H$ ; და —  $C$ .

გ. გიბრძანებეს უთხარ ~  $J$ ; გიბძანებეს  $UX$ ; ვერ] არ  $T'$ ,  
ვინ  $X$ ; გიცნობს  $FX$ , გიცნობთ  $R'$ ; ჩემთა] ჩვენთა  $FF'L'R'$ .

დ. ხართ  $X$ ; ჩვენგან] ჩემთან  $F'$ , ჩემგან  $DEFGHJKUL'O'T'$ .

125

„მოახსენე: „მეფე გისმობს“, დაიმდაბლოს იმან სული;  
თავმან ჩემმან, მე მას მივსცემ, რაცა უნდეს ჩემეული,  
ბრძანებასა დამორჩილდეს, ამაღ ნუ აქვს გული წულული,  
კითვისო და შევეთვისო, გაუახლო გული წულული“.

ა. მოახსენა  $CGHF'L'O'$ ; იმან] ამან  $D'$ .

ბ. თავმან] თავნად  $L'$ ; ჩემან  $F'$ ; მივსცე  $GHF'L'O'$ ; უნდა  
 $GHF'L'O'$ .

გ. დამმორჩილდეს F'L'.

დ. შევეთვისო] შევიყვარო H; გაუახლო] გაუნათლო H; გაუ-  
ლი წყლული ~ H.

126 (86)

წავიდა მონა საუბრად მის ემისა გულ-მდღუდარისად,  
თავ-ჩამოგდებით მტირლისა, არ მჭკრეტთა

მოლიზღარისად,—

მუნვე წვიმს წვიმა ბროლისა, ჰგია გიშრისა ღარი სად,—  
ასლოს მივიდა, მოსცალდა სიტყვისა თქმად აღარისად.

ა. წავიდა] მივიდა DGHUF'O'R', მოვიდა FOTVG'L'Y'; წა-  
ვიდა მონა ~ EJ; ერმისა D'L'; ნღუზღარისა E.

ბ. მტირალსა JXD', მტირალი GHKF'L'O'; კვრეტით CDF'  
HJKOTUVF'G'L'R'T'Y', კვრეტად E, კვრეტი G, მკრეტთა X,  
კვრეტთა O'; მოლიზღარისად] მულღანზარისა E, მოლისღარი-  
სად KX.

გ. მუნღა J; წუმს X, სწვიმს T'; წვიმა] წუიმს X; ბროლ X;  
ჰგია] ღია F'L', გია O'; გიშრის X; ღარი] ღვარი T'; ღარი სად] ღა-  
რისა E.

დ. მივიდა მოსცალდა... აღარისად] მიუღდა მოსცილდა სიტყ-  
ვის თქმა აღარ არისად J; მოსცილდა DUO', მისცილდა IT';  
სიტყვის DEGHKUO'R', სიტყუა X; თქმა DHUO'; აღარისად]  
აღარ არისად DGHKO'R', აღარ არისა E, არღარისად T'.  
გღ ~ JR'.

127

მონა მივა, ბრძანებასა მეფისასა ეუბნების:

„თავმან მისმან, არ წამოხვალ, სრულად ჯარი მოგადგების;  
ანუ მოგკლვენ, ან დაგკოდენ, მზისა მუქი წაგისდების,  
ხელ-შეკრულსა წაგიუვანენ, ესე უველა გარდაგსდების“.

ა. ბრძანებას B.

ბ. მოგკლვენ BE', მოგლვენ C, მოგვეკლვენ D'; შუქი C.

დ. ყველა] ყულა C.

ვერა ჰკადრა საუბარი, მონა მეტად შეუსარდა,  
დიდხან უჭკრეტს გარეტებით, თუცა გული უმაგარდა;  
მოასხენა: „გიბრძანებსო“, ასლოს მიდგა, დაუწუნარდა.  
იგი ტირს და არა ესმის, მისგან გაუშეცარდა.

ა. კადრა O'; მეტათ X.

ბ. დიდს ხანს FD', დიდხანს GHOTVF'G'L'O'R'T'Y'; უჭრეტს X; გარეტებით] გაკვირვებით CDEFGHJOUVE'F'G'L'O'T'Y', განკვირვებით T; თუმცა JXD'E'G'T'; უმაგარდა] გაუმაგარდა EFGH IKXD'F'L'O'T'.

გ. გიბძანებსო DJUV; მოდგა F'.

დ. ტირის JX, სტირს TD'E'T'; არ X; გაუშეცარდა X, გააუშეცარდა T', გაუშეცნიერდა E.

მის მონისა არა ესმა სიტყვა, არცა ნაუბარი,  
მათ ლაშქართა სასიღისა იყო ერთობ უგრძნობარი,  
უცხოდ რამე ამოსკენიდა გული ცეცსლთა ნადებარი,  
ცრემლსა სისხლი ერეოდა, გასდის, ვითა ნაკუბარი.

ა. მის] მას IKF'O'; მის მონისა] მონისა მას J; მონასა E' ესმის EGHTE'F'L'O'T'; არცა] რაცა J; საუბარი DGHIF'L'O'T'.

ბ. მათ] მას DU; ძახილისა DOTUVG'Y'. ზახილითა FHIK, ძახილითა GF'L'O'; ერთოფ E'; უგრძნებარი BDEGHUXO', უგძნობარი J, უგზნობარი K, უგზობარი T'.

გ. რამე] რადმე EJT', რასმე GHKUO'R'; ამოსკნოდა DOV XF'G'L'Y', ამოსკვნოდა 'TUT'.

დ. ცრემლი IT', ცრემლთა JKX, ცრემლს F'; სისხლსა I, სისხლთა T'; ერეოდა X, ერეოდეს O'; გასდის] გახდის D', გახდის FHUR', გადის X.

სხვაგან ქნის მისი გონება, მისმან თავისა წონამან!  
ესე მეფისა ბრძანება ერთხელ კვლა ჰკადრა მონამან.

არცა დააგდო ტირილი, არცა რა გაიგონა მან,  
არცა გახლიჩნა ბაკეთათ თავი ვარდისა კონამან.

ა. ქნის] ქრის JG', ჰქნის R', ჰქრის T'; მისი] იმის F'L';  
მისმან] მისგან HD', მისმან rep. O'; თავისი L'; წონამა H.

ბ. ბძანება DUVX, ბრძება B; ერთხელ კვლა] კვლავ ერთ-  
ხელ EGF'L'O'; კვლავ CDFHJKTVXG'R'T'Y'; კადრა O'; მონამა H.

გ. დააგდო] გაუშვა E; არც არა B; რა] ლა T'; გაუგონა  
DEFIJKOUXG'R'; გაიგონა მან] გაიგონამა H.

დ. გახლიჩნა] გაახენა J, გახლიჩა CDEGHKOF'G'L'O'R'T',  
გახლეჩნა X; ბაგენი EFGHIJKOTUXD'F'G'L'O'R'T'; თავი] თეთრ-  
მან IX, ლაწვმან KOG'T'; ვარდის C; კონამა H. ბგ ~ J.

### 131

„აჰა, ძმაო, რა გიამბო, რაცა მჭირდეს მე ღმრთისაგან;  
მე რას მაქნევს მეფე თქვენი, რამც მიამოს კაცისაგან;  
სსვასა ვისმცა დავაბრალო, შეპურობილგარ ეტლისაგან,  
მიჯნურობა აჯობინეს, კვლაც მასმია ბრძენისაგან“.

ა. ღმრთისაგან D'; მე ღმრთისაგან] ბედისაგან E'.

### 132 (90)

რა ჰასუხი არა გასცა, მონა გარე შემობრუნდა,  
როსტანს ჰკადრა: „შემიტყვია, იმას თქვენი არა უნდა;  
თვალნი მზეებრ გამირეტდეს, გული მეტად შემიძრწუნდა,  
ვერ ვასმინე საუბარი, მით დავუოვნე სანი მუნ, და“.

ა. არა გასცა] არ გამოსცა I.

ბ. როსტენს DGHKOTUVB'F'G'L'O'R'T'Y'; ჰკადრა] უთხრა  
E, ჰკადრეს X, კადრა E'O; შემიტყია D, შემიტყუვია Y', შემიგ-  
ნია FHJKOF'G'L'O'R'T', შემიგია GJ; იმას] ამას B'; თქვენი]  
თქვისი X; არა]არი X, არად E.

გ. თვალი GE'F'L'O', თვალსა B'; მზეებრ C, მზაებრ E,  
მზეებრივ I, მეტად U, მზეებრ მით X; გამირეტნა EJ, გამარეტდეს X,  
გამირეტდა FF'L'O'R', გამირეტა G; გულნი T'; მეტად] უფრო F;  
შემიძრწუნდა] შემიწუხდა TVB'Y'.

დ. ვისმინე R'; დავყოვნე DEF'GHIJKOUB'G'L'R'T', დავყუნ-  
დი X, დავყოვნე E', დავყოვნე F'; მუნადა X.

მეფე გაჰკვირდა, გატასწერა, გული უც მისთვის მწურომარე-  
გაგზავნა მონა თორმეტი მისი წინაშე მდგომარე,  
უბრძანა: „ხელთა აიღეთ აბჯარი თქვენ საომარე,  
მიდით და აქა მომგვარეთ, ვინ არის იქი მჯდომარე“.

ა. გაკვირდა OO', გაგვირდა F'L', — T'; გაცასწერა] მას ახე-  
და T', გაცაწერა BCEGKUXG'; გაჰკვირდა, გაცასწერა] გაწერა.  
გაგულისდა J; უცს UF'L'R'Y', უძს T'; წყრომარე X.

ბ. გაგზნა E'; მისა EXT', მისსა JKOG'; მისი წინაშე] მისსა.  
წინაშენ I; წინაშე] წინაშენ TB'Y'.

გ. უბძანა VE'; ხელთა] ფიცხლავ JR', თქვენ ხელთ GF'L'O';  
აიღეთ] ჩაიცივით JR'; აბაჯარი F'; თქვენ] მუნ GF'L'O'.

დ. და—E'; მამგვარეთ DFGHJKOXG', მამგუვარეთ Y';  
იქი] აქა B'F'L', იქა H, იგი D'; მჯდომარე] მდგომარე B'.

## 134

„მე საწვევრად მონა ვჰკადრე, მას თურ მოსდის ჰირსა ქაფი-  
შეუხახა ათი მონა: „შეიმოსეთ ჯავშან-ქაფი.

პირველ ჰკადრეთ: „მეფე გინმობს, არად გინდა აწ  
მარქათუი.“

არ მოვიდეს, შეიპუართ, მისი სისხლი ველთა ჩქაფი“.

ა. ვჰკადრე A, ვკადრე D'.

## 135 (92)

მონანი მიდგეს, მივიდეს, გაჰხდა აბჯრისა ჩხარია;  
მაშინლა შეჰკრთა იგი უმა, ტირს მეტად გულ-მდუღარია,  
თვალნი მოარნა უოველგნით, ნახა ლაშქართა ჯარია,  
ერთხელ ესე თქვა: „ვა მეო!“ სხვად არას მოუბარია.

ა. მიდგნეს J; მივიდნენ GF'L', მივიდენ O'; გაჰხდა] გარდა L';  
გახდა BEFHKOTVXB'D'F'G'O'R'T'Y'; აბჯარისა A, აბჯართა  
GHJOF'G'L'O'R'T', აბჯარი X.

ბ. შეკრთა EFOTF'G'L'O'R'T', გაკრთა J, შეჰკრთა U; ყრმა D';  
სტირს E'O'; ტირს მეტად] მტირალი R'.

გ. თვალი GF'L'O'; მთარნა] მოავლო GHXF'L'O'T', მოავლნა IJR'; ყოველგან CDEFG'TUXB'F'L'O'Y', ყოველგან V; ნახნა E; ლაშქრისა I, ლაშქარი XL'.

დ. ეს I; სოქვა D', ჰსოქვა R'; ვაი ACF; ვა მეო] ვაიზე BIR', ვაიო GHJKOF'G'L'O'T', ვაიზეო DEUB'; სხვა X; არად CGHIJK OD'G'L'O', არა XR'T'; მოუბნარია X.

136

ცხენთა შესხდეს, წამოვიდეს, გარეშემო მოეხვივნეს;  
მისთა ეგზომ სინაზეთა მისი მჭვრეტნი გაეკვირვნეს;  
რა შეხედეს ჰირსა მზესა, მათ მონათა აუტირნეს,  
ცხენსა შეჯდა, წამოვიდა, მუნით უკან მოეწივნეს.

ა. ცხენსა D'; წამოვიდნეს E'.

ბ. მისნი C; გაეკვირვნეს D', გაეკვირნეს E'.

გ. შეხედნეს BCD'E'; მზსა C.

137 (93)

თვალთა ხელი უკუივლო, ცრემლნი ცხელნი მოიწურნა,  
ხრმალ-კაპარჭი მოიმაგრა, მკლავნი გაიმაძაფურნა,  
ცხენსა შეჯდა,—მონათამცა საუბარნი რად იეურნა!—  
სხვასა მხარსა გაემართა, მათი ჭირი არ განჰკურნა.

ა. ხელნი TVB'T'Y'; უკმოივლო DKOUG'T', უკუივლნო B';  
ცრემლი BCFXE'; ცხელი CIXB'E'O'; ცრემლნი ცხელნი ~ DTUV  
F'L'O'T'Y'; ცრემლნი ცხელნი] ცხელი ცრემლი EFGHJKOB'G',  
ცხელი ცრემლნი I; მოიწურნა] მოიხოცნა KOG'T'.

ბ. ხრმალ-კაპარჭი] ხმალ-კაპარჭნი BDIB'T', ხმალ-კაპარჭი  
GHJKUVG'Y', ხრმალ-კაპარჭი E'G', ხრმალი კაპარჭი X, ხმალ-  
კაპარჭი F', ხმალ-კაპარჭი L', ხმალ-ქარქაშნი E; მოიმაგრა] მოი-  
მარჯვა DGEITHJKOUF'G'L'O', მოიმაგრნა B'.

გ. ცხენთა VY'; მონათამცა B, მონათაცა EXE', მონათიმცა J;  
საუბარი CGHTVB'F'L'O'T'Y'; რად] რათ X, მან O'; უეურნა G'.

დ. სხვის მხარესა T'; მათნი DJ; ქირნი DEFHIJTUXB'E'  
T'Y'; არა F, რა TY', ა L'; გაჰკურნა DEGHIKOVYF'L', გაკურნა  
XG', განკურნა TXB'D'O', ჰკურნა F, აკურნა J.

რა უმაჰან ნახნა მონანი, ტირილსა მისცა სვესია;  
 არ გაიკითხვენ მიჯნურსა, არაბთა შიგან წესია.  
 შპს სელთა ჰქონდა მათრახი მკლავისა მუნ უსქესია,  
 ესრე დაფრიწა თავები; მკვდარო შიგან დანაწესია.

ა. ნახა D'E'.

ბ. გიკითხვენ C; მიჯნურთა B; არაბეთს C.

ღ. ესრეთ C; დაფრიწა D'; შიგან დანაწესია] შიგა და  
 წესია C;

## 139 (94)

მონათა ხელი გამართეს მის ემისა შესაპრობელად.

მან იგინი გლას დახადნა მტერთაცა საწყალობელად:

ჰკრნა ერთმანერთსა, დახოცნა თავსა ხელ-აუპრობელად,

ზოგსა გადაჰკრის მათრახი ქვე მკრდამდის განაპრობელად.

ა. ხელნი T'; გამართეს] გამამართეს U; ყრმისა L'; შესაპრო-  
 ბელად E'.

ბ. იგი X; იგინი გლას ~ DGHJTUVB'F'L'O'Y'; გლას + და X;  
 დახადნა] დახოცნა. DFIUNT', დახოცა CEGHJKOF'G'L'O',  
 დახდნა C; მტერთაგან GF'L'O'; საწყალობელად] შესაპრობელად ა.

გ. ჰკრა DEGHKOTUVB'D'G'T'Y', კრა F'L'O'; ჰკრნა ერთ-  
 მანერთსა, დახოცნა] ჩამოჰყარა და დაცვივდა J; ერთმანეთსა VD'E'  
 L'O'; დახოცნა] დაცვივდეს KOG', დახოცნა B, დახოცა EGH  
 F'L'O'; თავის GHIJKOTVB'F'G'L'O'T'Y'; თავსა ხელ-აუპრობელად]  
 თავისა ხელ-აუპრობელად E; აუპრობელად] პერობელად X.

ღ. ზოგთა DEIJKOG'T'; გარდაჰკრის BKUVYB'D'E'G'Y',  
 გარდაჰკრა EHJTF'L'T', გადაკრა O'; გარდაჰკრის მათრახი ~IT';  
 ქვე მკრდამდის] მკერდამდის EFHTUVXB'D'E'F'L'T'Y', მკერდამდი  
 GJKOG'O', მკერდამდინ B'. გდ ~ H.

139<sup>1</sup>

მეფეს უანბეს, რაც იქნა საქმე თავს-დანატკაცისა,  
 მბრე უწყალოდ დახოცა ერთობ მის თორმეტ კაცისა;

შორით ისმოდა უოველგნით მისის მათრახის ტკაცისა,  
ვნახეთ მრავალი უწუალოდ მიწათა დანატკაცისა.

(H 461, ფ. 11 v).

გ. ყოველგნით J.

140

„შეუპურებარ კაემანსა, რადღა გამსხნი მისგან კრულსა?—  
ესე მონა დაგიხოცე, მოგაბარებ ამათს სულსა,  
სრულად სპანი მომიზახსნე, ვერა მნახავ დაჭირულსა;  
მიჯნური ვარ, გამირისხდი, მე გატკივნებ ამით გულსა“.

ა. განმსხნი D'.

დ. გამტკივნებ E'.

141 (95)

მეფე გაწერა, გაგულისდა, მონანიცა შეუზრახნა;  
მან მღევართა მიწვენამდის. არ უჭვრიტა, არცა ნახნა,  
რაზომნიცა მიეწივნეს, უოვლნი მკვდართა დაასახნა,  
კაცნი კაცსა შემოსტეორცნა, როსტან ამაღ ივაგლახნა.

ა. მეფე] კვლავცა J; გასწერა DFKOTUVB'D'G'T'Y'; გაგულ-  
იზღა H; მონანიცა] ლაშქარნიცა EFIJKOYG'R'T', მონათაცა  
F'L'O', ლაშქართაცა X; შეუზახნა CDEFHIKOTUVYB'D'E'G'T'Y',  
შეუძახა G'F'L', შეუძახნა XR', შეუზახა O'.

ბ. ნან] მათ GB'F'L'O'; მღევართა] ლაშქართა E; მწვენამდის C,  
მიწვენამდი DJU, მიწვენამდინ X, ნოწვენამდის Y, მიწვენამდის  
E'T', მიღვენამდის R'; უჭვრიტა] უყურა KOG', უყურნა T', უჭ-  
ვრიტნა CDEJTUVYB'R'Y', უჭრიტა X, უჭვრეტდა E', უჭვრეტა  
F'; ნახა BGD'F'L'O'.

გ. რაზომიცა DEGU'F'L'O', რაზომნიმცა D', რაზომიცა E';  
მიწვივნენ GHX F'L'O'R'; ყოვლნი] იგი J, ყოვლი DX, ყოლა G',  
ყველა EGHKO D'F'L'O'T'; მკვდართა] მტვერთა Y, მკვდარსა I,  
მკვდართა E'; დაასახა GYF'L'O', დასახნა E'.

დ. კაცთ CDEFGHJKOTUXYB'D'F'G'L'O'T'Y'; შემოსტეორცა  
CDGHKOTVB'F'G'L'O'R'Y', შემოსტეორცნა IU, შემოსტეორცნის J,  
შემოსტეორცის XY; როსტენ DFGHIKOTUVB'F'G'L'O'R'T'Y',  
როსტომ X; ივაგლაზა G'F'L'O', ავაგლაზნა L', ივაზლაზნა E'.



„ვისთვინ ხელი გამოჭრილვარ, მასვე მზესა თაყვანის-ვსცე; რამ დამბადა, მუნით ვეძებ, სად მისწვთების მისი სივრცე; ჩემი მდევნი ნიანგნიცა იუოს, იგიც ჭირსა მივსცე, სხვამან ფიფქმან ვერ დამაზროს, მის მზისა მზე დავიფიცე“—

ა. ვისთვის  $CE'$ ; გამოკვრილვარ  $D'E'$ ; მისვე  $E'$ ; მზსა  $C$ ; თაყვანი ვსცე  $E'$ .

ბ. მისწვდების  $BD'$ .

გ. ჩემნი  $CD'$ ; იგი  $C$ ; მივცე  $B$ .

დ. მზცე  $C$ .

## 143 (96)

შესხდეს მეფე და ავთანდილ მის უმისა მისაწვევლად.

იგი ლალი და უკადრი მივა ტანისა მრსეველად,

ტაიჭი მიუქს მერანსა, მიეფინების მზე ველად,

შეიგნა მისვლა მეფისა მისად უკანა მდევველად.

ა. შესხდნეს  $J$ , შესხდენ  $TVR'Y'$ , შესდნენ  $F'L'$ ; მეფე —  $L'$ ; ურმისა  $L'$ ; მისაწვევლად  $E$ , მოსაწვევლად  $T'$ .

ბ. უკადრი] წყლიანი  $IYT'$ ; ტანითა  $IKOG'$ .

გ. მიუთქს  $DUE'$ , მიუქრს  $GHO'R'$ , მიქრის  $EIJTF'L'T'$ , შიაკქს  $FKOG'$ ; მერანი  $DEGHIJKOUF'G'L'O'I'R'$ , მერანად  $T$ ; მზცე  $C$ .

დ. შეიქნა  $XR'$ ; მისლვა  $UG'$ ; მეფის  $B$ ; მისა  $EGIO'$ , მისსა  $F'L'$ ; უკანად  $D'$ ; მდევველად] მთეველად  $X$ , მდევვარად  $E$ . ბგ ~ [მეორე ნახევრები]  $F$ .

## 144

მეფე შეჯდა, გაეკიდა, — რა კაცია, სადაური, — მან ცნა, ფიცხლად გარდაეგო, მეფეაო აქა მდგური; ვერ შეიპურობო, მიჯნურია, კაეშნითა ატვირთური, ეძებს რასმე, იარების, მაშრიუს მივა მალრიბური.

ბ. სცნა  $D'$ ; მეფეაო  $A$ , მეფეო  $E'$ .

გ. შეიპურობო  $D'$ ; კეეშნითა  $B$ ; ატვირთული  $E'$ .

დ. მარშიუს  $D'$ ; მალრიბული  $E'$ .

რა ცნა, მეფე მოვიდაო, ჰკრა მათრახი მისსა ცხენსა.  
მასვე წამსვე დაიკარგა,— არ უნახავს თვალსა ჩვენსა,—  
ჰგვანდა ქვესკნელს ჩაძრომილსა, ანუ ზეცად ანაფრენსა;  
ეშებდეს და ვერ ჰპოებდეს კვალსა მისგან წანარბენსა.

ა. სცნა GHIB'D'I'R'T'; მოვიდოდა I, მოვიდა UD', მოვიდა-  
ვო G'; კრა O'; მათრახი B. მათრახი X; მისა EXE'T'.

ბ. მასვენ C; წამსა BCHIJOTUXB'E'F'G'L'O'R'T'; დაიკარგა]  
გადიკარგა E'; უნახავს F'L'; თვალთა H; თვალსა ჩვენსა ~ X;  
ჩვენსა] ჩენსა L'.

გ. გვანდა DJTUF'L'O', ...ნდეს E; ქვესკნელს J; ჩაძრომილსა]  
ჩაქრილიყო E, ჩანაძრომსა FGHJF'L'O', ჩანამძურლსა I, ჩანამ-  
ძვრალსა KOG'T'; ან U; ზმეცად C, ზეცას DEGHUIU'O'T', ზეცით X;  
აფრენილსა X.

დ. ეძებდს C; ვერა GHF'L'O'; ჰპოებდეს BDTB'I'R', ჰპოეს G,  
ჰპოევს H, პოებდეს D'E', პოეს F'L'O', პოევს X; კვლსა D,  
კვალი X; მისსა U; წანარებსა E, განარბენსა X.

## 146

ვერ შეიპურეს, შემობრუნდეს, არ მიეცნეს სიამესა;  
აგრე მისსა გაფრენასა ეოვლნი არსნი გაჰკვირდესა;  
მეფე წურების, არ მიუშვებს კაცსა მისსა სიახლესა;  
„იგი ღზინი გაგვემწარნეს, შეჭირვება მოგვცა დღესა“.

ა. მიეცეს E'.

ბ. მისა E'.

გ. სწურების D'.

დ. ღზინი C; დაგვემწარნეს C, გაგვიმწარნეს E'; შეჭირე-  
ება D'.

## 147 (98)

კვალი მებნეს და უკვირდა ვერ-პოვ[ნ]ა ნაკვალევისა,  
აგრე კვალ-წმინდად წახდომა კაცისა, ვითა დევისა.

ლაშქარნი მკვდართა ტიროდეს, სწრაფა აქეს წელულთა  
ს[ვ]ევისა.

მეფემან ბრძანა: „ვნახეო მიზეზი ღვინთა ღვევისა“.

ა. კვალი] კვლა IKOYG'T', კვლავ X; სძებნეს JN, ეძებდა E,  
ეძებდეს IT'; უკვირდათ DGHJNTUVB'D'F'I'L'O'R'T'Y', გაუკვირ-  
და XY; ვერ-პოვ[ნ]ა] დაკარგვა EK, ვერ-პოვა ABD'E'O', ვერა  
პოვეს X. ვერ-პოვეს R'; ნაკვალავისა B'F'L'.

ბ. ეგრე HJB', აგრევე N; კვალ-წმინდად] კვლა წმინდად  
BCKO, კვალ-წმინდათ DI', კვალ-წმინდად ETYD'Y', კვლავ-წმინ-  
დად N, კვლავ-წმინდათ V, კვლად-წმინდა X, კვლავ-წმინდად B'R';  
წახდომა] წარბენა F'L', დაკარგვა EKIOGT'T', წახდენა GO',  
წახლტომა J, წახდომ X; ვითა] ანუ H, ვისა L'.

გ. ლაშქარი XF'I'L', ლაშქარნი D'; მკდართა G', კვდართა L';  
სტიროდეს I, ტიროდენ UX, სიტიროდეს D'; სწრაფი GHIJ  
KOUG'O'R'T', ჰსწრაფად N, სწრაფ F'L'; აქეთ GKOTUVF'G'L'Y',  
აქთ J, აქს X, აქესთ B'O'R'T'; წელულთა] წყალთა E'; ხ[ვ]ევისა]  
ღვეისა EFL', ხევისა ACDKNOB'E'G'R'.

დ. ბძანა UE'F'L'; ვნახეო] ეპოეო E, ნახეო G'.

## 148 (99)

ბრძანა: „ღმერთსა მოეწეინა აქამდისი ჩემი შვება,  
ამად მიუო სიმწარითა სიამისა დანაღვლება,  
სიკვდილამდის დამაწელულა, ვერვის ძალ-უცს განკურნება.  
მასვე მადლი, ესრე იუო წადილი და მისი ნება“.

ა. ბძანა F'L'; აქანამდის CDEFHIJKNOTUVYB'G'R'T'Y',  
აქანამდინ X, აქამდისინ F'L', აქანამდი GO'Q'; ჩემი] ჩვენი B'-

ბ. ამათ X; მიუო] მიველ R'; სიმწარისა N; სიმწარითა სია-  
მისა ~ DGHTUVB'F'I'L'O'Q'Y'; დანაღვლება] დამწარეება R',  
დანავლლება T, დახალვლება E'.

გ. სიკვდილამდი GO'Q'; დამიწელულა N; ვერვის] არვის  
EIKOG'T'; ძალ-უც CDEFGHIJKTUVXYF'L'Q', ძალუძს ND'E'T';  
გაკურნება J.

დ. მასვე მადლი ~ J; ვმადლი T'; ესე CDGHTVB'D'F'I'L'  
O'Q', ასრე EIJKOUYG', ასე FNTR'; მისივ J.

ესე თქვა და შემობრუნდა, დაღრეჯილი წამოვიდა,  
 არცა ჰკრაღა ასპარეზსა, ვამი ვამსა მოურთვიდა;  
 ყველაკაი მოიძალა, სადაცა ვინ მსეტთა სრვიდა;  
 ზოგთა თქვეს, თუ: „მართალია“, ზოგნი: „ღმერთო!“,  
 უზრახვიდა.

ა. შემობრუნდა] წამოვიდა E, შემობრუნდა J; დაღრეჯილი]  
 დაქმუნებით J, დაღრეჯილი U; წამოვიდა] შემობრუნდა EI'.

ბ. აღარცა FIK, არცაღა JTVB'D'G'I'R'Y'; ჰკრაღა] ჰკადრა C,  
 ჰკრა EFIJKOTVXB'D'G'I'R'Y'. კრაღა O'Q'; ასპარეზსა] ნაღა-  
 რასა E, ასპარეზი U; ვამი ვამსა] ვაი ვასა EGIJF'I'L'O'Q'R', ვაი  
 იმას N; ვამი] ვამე H; ვამსა] ვამსა B'; მოურთვიდა] მოურთმიდა X,  
 მოურთვიდა D, მოირთვიდა E.

გ. ყველაკანი B', ყველაყაი O'; მოიშალა] დაიშალა E; სადაც  
 GHNXF'L'O'Q'; ვინმე GHNF'L'O'Q'; მხეცსა GHI'O'Q', მხეცესა I;  
 სვრიდა BEKNOE'I'L'Q'R'Y', სვრვიდა GJ.

დ. სთქვეს D'; მართალია] უმართლეა DGIKOUG'O'Q', მართ-  
 ლააო J, უმართლია F'L'; ზოგი CDEGJNTUVXYF'L'O'Q'Y', ზოგ-  
 თა B'; ღმერთო] დია EI, ღმერთსა N; უძრახვიდა D'E'. გღ ~  
 ED'R'.

მეფე საწოლს შემოვიდა სევდიანი, დაღრეჯილი;  
 მისგან კიდევ არვინ შეჰყვა, ავთანდილ უჩს ვითა შვილი.  
 ყველაკაი გაიყარა, ჯალაბი ჩანს არ-დაჯრილი.  
 გაბედიტდა სინარული, ჩაღანა და ჩანგი ტკბილი.

ბ. მისგნ X; კიდე BCDEFGHINOTUVYB'D'F'G'O'Q'R'T'Y'  
 შენჰყუა X, შეყვა D'F'L'O'; უჩნს CDGHIKOTVXB'D'E'F'G'I'O  
 Q'R'T'Y', სჩანს E, უჩანს N, უჩს L'.

გ. ყულაკაი C, ყველაყაი O'; სჩანს D'T'; არ-დაჯრილი] ვი-  
 თა შვილი O', არ დარჯილი ABX.

დ. გაბედიტა E, გაბიდიტდა G, გაბეთილდა Q'; ჩაღანი X,  
 ჩაღნა B'.

თინათინს<sup>ე</sup> ესმა ეგეთი მამისა დაღრეჯილობა,  
 ადგა და კარსა მივიდა, — ჰქონდა მზისაცა ცილობა, —  
 მოლარე ისმო, უბრძანა: „ძილია, თუ უძილობა?“  
 მან მოახსენა: „დაღრეჯით ზის, ჭირსო ფერ-შეცვლილობა“.

ა. აგეთი F, ესეთი J; ეგეთი მამისა ~ ETVB'Y'.

ბ. და] თვით J; კარზედ GF'L'O'Q'; მიადგა J, მიუდგა KO  
 G'T', მოვიდა N; და კარსა მივიდა] თვით კარსა მოვიდა E; ქონ-  
 და TB'O'Q'; მზისაცა C; მზისაცა ცილობა] მამისა ზრდილობა E;  
 ჰქონდა მზისაცა ~ T'.

გ. მოლარეს N; იხმო] უცხო L', უხმო DGHINUF'T'O'Q', — X;  
 უბრძანა C, უბრძან J, უბძანა VXF'L'; ძილი აარს N; უძილო-  
 ბა] ლვიძილობა DEFGHIKOTUVYB'F'G'T'O'Q'R'T'Y', ლვიძობა N,  
 ლვიძანობა L'.

დ. დაღრეჯით] შეწყენით J; ზისო DFINUYI'R'; სჭირსო  
 CEGJTVB'L'F'O'Q'Y', სჭირს DFINUYI'R', ჭირს X, და სჭირს  
 T'; შეცვლილობა] ნაკლულო... E, შეშლილობა GF'L'O'Q', შეც-  
 ლილობა X, შეცვლილება T'.

„ერთი ახლავს ავთანდილ, წინაშე უზის სკამითა;  
 უცხო უმა ვინმე უნახავს, ასრე დაღრეჯით ამით ა“.  
 თინათინ ბრძანა: „აწ წავალ, შესვლა არ ჩემგან ჟამით ა,  
 მიკითხოს, ჰკადრე: იეო-თქო აქა ერთითა წაშითა“.

ა. ერთიღა EGHIIJKOTVB'F'G'L'O'Q'T'Y', ერთიღა UX; ახლას J,  
 ახლავ T'; ავთანდილს N; წინარე T'; სკამითა A, სკამითთა O'.

ბ. ყრმა L'; უნახამს F'L', უნახამ I'; ასრე] არის N, ასე O';  
 ასრე დაღრეჯით] დაღრეჯით არის E; ასრე დაღრეჯით ამით ა]   
 დაღრეჯით ამად არს მითა T'; ამითთა O'.

გ. ბძანა VX; აწ წავალ] არ შევალ E, წავალო IT'; შესვლა  
 არ] შესვლაა FN; შესვლა არ ჩემგან] ვიცი არა ხამს E; შესლა X;  
 არ] ხამს H, არს DTUVB'D'Y'; არ ჩემგან] ხამს ჩემი GJF'L'O'  
 Q'R', არა ხამს IKOG', არა ჰხამს T'; ჟამითა] აცმითა Q'.

დ. იკითხოს IT'; კადრე O'Q'; თქვი Y; ერთისა DEFGHJNTU  
 VB'F'J'O'Q'R'Y', ერთი X, ერთის L'.

ავთანდილცა შეუზარდა და თხრობასა დაუპირდა;  
 „ნუ იჭირვით“, მოასხენა; ხელმწიფესა გაუკვირდა.  
 „მუხთალია ეს სოფელი, შურს და ღვინი დაგვიძვირდა“.  
 მისსა მხესა შეუთვალა, ხელმწიფესა რაცა სჭირდა.

- ა. ავთანდილსა F'L'.  
 ბ. მოგახსენებ H.  
 გ. დაგიძვირდა BE'.  
 დ. მისს F'L'; მზცესა C; შეუთვალე E'.

## 154 (104)

ხანი გამოჰხდა, იკითხა: „ნეტარ რასა იქს ქალიო,  
 ჩემი ღვინი და ჯავარი, ჩემი სოფლისა წყალიო?“  
 მოლარე ჰკადრებს: „მოვიდა აწყალა ფერ-ნამკრთალიო,  
 დაღრეჯით გცნა და მიბრუნდა წინაშე მომავალიო“.

ა. გამოხდა IJOXYB'D'F'G'I'L'O'Q'R'T', გამოხდა Y'; იკითხა  
 ნეტარ] შეფემან ბრძანა EKOG'T'; ნეტა TE'I'; რასა] სრასა C;  
 რასა იქს] სად არის GF'L'O'Q', რა იქნა N.

ბ. ღვინია J; ჯავარი] იმედი E, ჯავრი J; სოფლისა] პირი-  
 სა GF'L'O'Q'.

გ. მალარემ ჰკადრა EXT'; კადრებს O'Q'; აწყალა] აწე აქ F,  
 აწლა DU, აწლა EN, აწელა GHKOF'G'L'O'Q'T', აქ ოდენ I,  
 აწალა TVB'I'Y', აწყა N; ნამკრთალიო Y'.

დ. დაღრეჯითა GF'L'O'; გცნა] დგა F'L', გიცნა HIJKOG',  
 გიცნათ T'; და—GHIJKOF'G'L'O'Q'T'; მიბრუნდა] დაბრუნდა EJR',  
 გაბრუნდა N; წინაშე] თქვენს წინა E.I.J'T'; მამავალიო FGHIKUQ'R'.

## 155 (105)

უბრძანა, თუ: „წადი, უხმე, უმისობა ვით გავსძლეო!  
 მოასხენე: რად დაბრუნდი, შენ, მამისა სიცოცხლეო?  
 მოდი, ჰმუნვა გამიქარვე, გულსა წელულსა მეწამლეო,  
 კითხრა ჩემი სამიზეზო, მე თუ ღვინთა რად დაუღლეო“.

ა. უბძანა B'E'Q'; წადით JUX; მიხმე E, უხმეთ JUX; უმისობა] უჩემობა N; ვითა X; გასძლეო N, გავძლეო Y', გავძლეო X.

ბ. მოახსენეთ X, მოახსენა F'G'L'R'; რათ HXD'; დაჰბრუნდი I'; სიცოცხლეო] სინათლეო GHF'L'O'Q'.

გ. გამიქარვე] უკუყარე E, განმიქარვე B'E'F'G'L'O'Q'T'; გულსა წყლულსა მეწამლეო] მე თუ ლხინსა რადა ვლეო GF'L'O'Q'; მიწამლეო FIJKNOG'R'T'.

დ. გითხრა ჩემი სამიზეზო] გითხრობ რაცა წამეკიდა E; მე თუ ლხინთა რად დავლეო] გულსა წყლულსა მეწამლეო GF'L'O'Q'; ლხინთა] სულთა E, ლხინსა FHIJXB'G'R'; რად] რა J, რადა N, რათა H, რათ I'T'; დავლეო E', ვლეო HN, დავლიო X.

### 156 (106)

თინათინ ადგა, მივიდა, მიჰყვა მამისა ნებასა,  
უგავს ჰირისა სინათლე მთვარისა მოვანებასა.  
მამამან გვერდსა დაისვა, აკოცებს ნება-ნებასა,  
უბრძანა: „მახლაგ რად არა, რად მელი მოყვანებასა?“

ა. მოვიდა DEITUVYL'Q'T'Y'; მოჰყვა EIT', მიხყუა X, მიყვა D'F'L'O'.

ბ. მთვარესა N; მოვანებისა X.

გ. მამან CDB'; გვერცა DEFHJKNOVYG', გვერდთსა I, გვერთა I', გვერცა R'; აკოცა FGHJNTVB'F'L'O'Q'R'Y'; ნებაისა X.

დ. უბძანა Y'; მახლაგ] მოხვალ E, მახვალ B', მახრაგ J, მახლაგს NVX; რად] თუ B'; რად მელი] მე ველი N, მიმელი T, მელი Y'; მოყვანებასა] მოყიენებასა GNF'L'O'Q'R', მოჰყვანებასა I', მოყვენებასა H.

### 157 (107)

ქალმან ჰკადრა: „სელმწიფეო, დაღრეჯილსა ვინცა  
გცნობდეს.  
ვინცა გნახა კადნიერად, რაზომ გინდა ამაუობდეს!  
თქვენი აგრე დაღრეჯანი მნათობთაცა დაამხობდეს!  
ქაცმან საქმე მოიგვაროს, ვეჰვ, ჭმუნვასა ესე სჯობდეს“-

ა. ქალმა F'L'; კადრა Q', ჰაკდრა Y'; ხელმწიფესა N; დაღრეჯილსა] მოწყენილსა J, დაღრეპილსა U; ვინმცა U'I'T'; გცნობდა I, გსცნობდეს I'.

ბ. ვინცა FGTYF'G'I'L'O'Q'; კადნიარად N; რაზომც JR'; რაზომ გინდა] რაზომსაცა T'; ამყობდა I.

გ. აგრე] გარე I', ეგრე IJKOG'T'; დაღრეჯილი X; მნთობთაცა Y'; დამხობდეს EXI', დაახმობდა I, დააფრთხობდეს T'.

დ. კაცმა F'L', კაცმნა X; მოიგვაროს] მოიგონოს X, მოაგვაროს DENU; ვეკვ] სჯობს I, ვეკობ E', ვეკ I'T'; კმუნვასა] კაკუანი X, კმუნვას E'; ესე] იგი T', ისე X, ესა ესე D'; სჯობდა I.

## 158

იგი ჰირ-მზე ეუბნების, ვერვინ ნახა ნაუბარი,

„მიცემულხარ ჭირსა რასმე, ცრემლთა აფრქვევ

გულ-მდუღარი;

ზოგჯერ შეთად გაიზახი, ჰგავს, ატყინებს ცეცხლსა ქარი,  
მაჯლიშითა გაკვიანლოთ, ესე სევდა რამე არი“.

ა. პირმზცე C; ეუბნების E'; განახა I'.

ბ. მისცემულხარ I'; ჭირსა რასმე] ძნელსა ჭირსა F'L'; რასმე] ძნელსა GO'Q'; ცრემლსა GHUE'F'L'O'Q'; აფქვევ F'L', აფქვევ E'.

გ. ზოგჯე Q'; შეთათ H; დაგიზახი B, გაიძახი CDGHUF'I'L'O'Q'; გავს DF'I'L'O'Q'; ატყინებს DGHE'O'Q', ატყინებს UF'L', იტყინებს I'.

დ. მეჯლიშითა GUF'I'Q', მეჯლითთა L'; გავიანლოთ] გავიანლოთ GHE'F'L'O'Q'; ესე სევდა რამე] ეს სოფელი ცუდი F'L'; რამე] ცუდი GO'Q'.

## 159 (108)

უბრძანა: „შვილო, რაზომცა მჭირს საქმე სავაგლახია,

შენი ჰკრეტა და სიანსლე ლხინადვე დამისახია,

მომქარვებელი სევდისა, მართ ვითა [მ]უფარახია,

ვეკვ, რა სცნა, შენცა მამართლო, ჩემი სულთქმა და ახია.

ა. უბძანა XB'E'Y'; შვილო] ჩემო J; რაზომცა] რამცა E; ჭირს G'; მჭირს+მე E; სავაგლახია X, სივავლახია F'.



ბ. კვრეტი X; სიახლე] სიცოცხლე TVB'Y'; ლბინთათვის X; დამისახეა X.

გ. მომაქარვები CY, მაქარვებელი GHJUF'I'L'Q'R', მაქარვებელი I, მამაქარვები DTVB'Y'; მართ] ხართ DGHF'L'O'Q'; უფარახია AB, მოფარახია D, მიუფარახია F'L', მაფარახია E, მოაფარახია J, მოუფარახია GO'Q', მუფარახეა X.

დ. ვეკო X; ცნა EE'; შენც I'; მამართლო] მაგართლო L', ამართლო J; სულთქმა] კმუნვა ELY, სულქმა T, სული X; დახია T

### 160 (109)

„უცხოსა და საკურველსა ემასა რასმე გარდვეკიდე,  
მისმან შუქმან განათლა სამეარო და ხმელთა კიდე.  
რა უმპიდა, არ ვიცოდით, ან ტიროდა ვისთვინ კიდე;  
ჩემად ნახვად არ მოვიდა, გავგულისდი, წავეკიდე.

ა. საკვირველსა BCDITUVYB'D'E'F'G'L'O'Y', საკვირელსა Q'; ყრმასა TI'L'; რასმე] ვისმე GF'L'O'Q'R', რასმეს X; გარდვეკიდე X, გადვეკიდე D'.

ბ. შუქმან C, შუქმა R'; განათლა EX, განანათლა TI'; სამეარო] სამყოფათა X; კიდე X.

გ. არ] არა JKONG'T'; ვიცოდი CDEFGHITUVXYB'F'I'L'O'Q'R'Y', ვიცი JKOG'T'; ვისთვინ] ვის B', რასთვის D', ვისთვის BCDEGHIJKTVYF'G'I'L'O'Q'R'T'Y', ვისვინ E'; კიდე] კიდე X.

დ. ჩემად] ჩემდა I; გავგულისდი] გავულისდა X, გავგულისხმი GHI; წავეკიდე X.

### 161 (110)

„მე რა მნასა, ცხენსა შეჯდა, თვალთა ცრემლი მოიხოცნა.  
შესაპყრობლად შეუზანსე, სპანი სრულად დამიხოცნა,  
ვითა ეშმა დამეკარგა, არ კაცურად გარდამკოცნა,  
ჯერთცა ესე არა ვიცი, ცხადი იუო, თუ მეოცნა.

ა. ცხენთა X; შეჯა I'; ცრემლნი DVYB'D'T'Y'; მოიხოცა CGIJXF'L'O'Q'R'.

ბ. შესაპყრობლათ F, შესაყრობლად U, შესაპყრობად TL'; შეუზახენ CDETUYB'Y', შეუზახე FVO'R', შეუძახე GHJXF'L'Q',

შეზახნე E'; სპანი] ყრმანი T, კაცნი T'; სრულად] ერთობ J, სურულად OG', სულათ X; დამიხოცა CFGIJF'L'O'Q'R', დამახოცა X.

გ. ვით XF'L'; ეშმაკი XF'L', ეშმი O'Q'; დაგვეკარგა GJF'L'O'Q', დაიკარგა HIKOG'T'; კაცურათ X; გარდამყოცნა] გარდამკონა I, გარდამყოცა CFGF'L'O'Q'R', გარდამამყოცნა DU.

დ. ჯერცა DJUI', ჯერეც EGIO'Q'T', ჯერეთაცა FHKOQ', ჯერათაცა X, ჯერეთცა B', ჯერეთ F'L', ჯერთაცა R'; ეს FHKOG'R', ასე U; არ FUKOXB'F'G'L'; ვიცი] უწყვი I; ვიცოდი F'L'; ცხადივ JI',—F'L'; მეოცა CFGIJVXE'F'L'O'Q'R'. ბგ ~ T'.

### 162 (111)

„აწ ესე მიკვირს, რა იყო, ანუ რა ვნახე და რული; მან დამიხოცნა ლაშქარნი, ადინა სისხლი ღვარული; კაცთა ხორცისად ვით ითქმის ისრე თვალთაგან ფარული? უცილოდ ღმერთსა მოვსპულდი აქამდის მე მხიარული.“

ა. აწ] მე F'L'; რულად EKOG'.

ბ. მან] ვინ IT', რამ E; დამიხოცა DEFGHIJXF'I'L'O'Q'R'; ლაშქარი DEFGHIJXF'I'L'O'Q'R', ლაშქარნი G'; ადინა სისხლი ~ EFIJKOG'T'; ღვარულად EKOG'.

გ. კაცად DEIUyr'T'; ხორცთაგან GHJF'L'O'Q', ხორცთა X, ხორციელ G'; ვითა X; ითქუმის A; ისრე] აგრე J', ასრე DEG HIF'L'Q', ისე XR', ასე UO'T'; ფარულად EKOG'.

დ. უცილოდ] უთუოდ T', უცილოთ F'; მოვძულდი UXD'E'F'L'O'Q'; აქამდი GO'Q', აქამდინ F'L'; მხიარულად KOG', მოხარულად E', მოხარული YT'.

### 163 (112)

ტკბილნი მისნი წყალობანი ბოლოდ ასრე გამემწარნეს, დამავიწუდეს, რაცა დღენი მხიარულსა წამეარნეს. ეოვლმან პირმან ვაგლახ მიუოს, ველარავინ მინეტარნეს, სადამდისცა დღენი მესხნეს, ველარამან გამახარნეს!“

ა. ტკბილნი] დიდნი ER', ტკბილმან X, ტკბილი I'; მისი G, მისმან X; წყალობამ X, წყალობა I'; ბოლოს GHF'L'O'Q'T';

ასე T'; დამემწარნეს E, გამიმწარნეს FJKOG'I'R', განმემწარნეს D'F'Q', განმემწარნეს L'.

ბ. დამავიწყდა EFGHIKOTVB'F'G'I'L'O'Q'T'Y', დამავიწყდენ R'; დღენი] ლხინი EJ; სიხარულით GF'L'O'Q', სიხარულსა R'; წამიარნეს UF'L'.

გ. ყოველმან B', ყოველთა I'; პირმან] სულმან EI; ვაგლახ—I'; მიყო XI'; ველარამან DFGHJTVYB'F'I'O'Q'Y', ველარამა L'; მინეტარნეს] წამიარნეს X, მანეტარნეს JT, მენეტარ... E, გამახარნეს KOG'R'T', მინეტარძნეს I'.

დ. სადამდისი D, სანაძდის I, სანამდიცა J, სადამდისინ U, სადამდინცა X, სადამდისაც D'E'I'R', სადამდინაც F'L'O'Q'; მესხნას E, მისხნეს J, მესხნენ Y, მესხნეს B'; ველარამან] მე ვერავინ EGF'L'O'Q', ვერცა რამან T, აღარცამან H, ველარავინ IXE', რამაცალამ J, აღარცავინ R'; გამახარნეს] უკუმყარნეს KOG', მინეტარნეს R', უკუმყარეს T'.

## 164 (113)

ქალმან ჰკადრა: „მოგახსენებ მე სიტყვასა დანაუბედსა:

ჰე მეფეო! რად ემდურვი ანუ ღმერთსა, ანუ ბედსა?

რად დასწამებ სიმწარესა ყოველთათვის ტკბილად მხედსა?

ბოროტიმცა რად შეექმნა კეთილისა შემოქმედსა?!“

ა. ქალმა G'; კადრა L'O'Q', უთხრა T'; მოგახსენებთ I'; სიტყვა Q'; დანაუბედსა] ღია ყბედსა I.

ბ. ჰე] ეე T', ლე F'; ემდური I'R'.

გ. ყოველთათვის CDEFGHIJKOTUVB'F'G'I'L'O'Q'R'Y', ყოველთა ზე T'.

დ. შექნა E, შექნიხარ F, შეექნა GKUF'Q', შეექნას J, შეგექნა X; კეთილისა + და X.

## 165

„მაგას ნუ ბრძანებ, მეფეო, ეგე კვლა ბედნიერია, უოგლი ქვეყანა შეიპყარ, ფერსთ ქვეშე მოამტკერია, მოგჩვენებია გრძნეულად მუსთალი შენი მტერია, ეგრე არა ხამს, სიტყვასა გკადრებ და დამიჯერია“.

ა. მაგას] ჰკადრა F'L'; ბრძანებთ C, ბძანებ DUE'F'L';  
კვლავ DGHF'I'L'O'Q'.

ბ. ყოველი L'; შეიპყრა F'L', შეიპყარა I'; ფერხთა BD', ფეხთ G,  
ფეხთა E', ფეხეთ I'; ქვეშ BD'E'; მონაბტვერია GHF'L'O',  
მოიმტვერია E'.

ღ. ეგე CDGHUF'I'L'O'Q'; კადრებ G, კვადრებ L'.

## 166

„თუ ცუდი რამე გინახავს, მაცთური ანუ ქაჯია,  
ამისთვინ, მეფე, რად სჭმუნავ, ანუ რად გაგისაჯია?—  
სიტკბოსა ნაცვლად ღმრთისაგან სიმწარე რად გააჯია?  
მასვე ევედრე, მოასხი უოვლი მუყრი და აჯია“.

ა. თუ] ეგ F'L'; რამე] ვინმე DGHUF'I'L'O'Q'; გინახამს F'Q';  
მაცდური GHJKUF'L'O'.

ბ. ამისთვის DEFGHIJUXD'E'F'I'L'O'Q'R'T'; მეფევე R'; რად]  
რს X; სჭმუნავს G'IJL'O'Q', კმუნავს U'F'L', კმუნობს X, კმუნავ R';  
ანუ რად] რად თავი BCDEFGHIKUF'I'L'O'Q'T', ან თავი JR';  
გაისაჯია B, გაუსაჯია J, გაგისარჯია L'.

გ. სიტკბოს GF'L'O'Q'; სანაცვლოდ GF'L'O'Q', ნაცლად X;  
ღმრთისაგან B, ღვთისაგან D'E'Q', მღვთისაგან I', ღვთისაგან R';  
რად] ვით DIUI', რათ X; რად გააჯია] დაგისაჯია G'O'Q', დაგი-  
სარჯია F'L'; გეაჯია E'.

ღ. ვევედრეთ L', ვევედრნეთ F'O'Q'; ყოველი DG, ყოვლნი  
JKT', ყველა I'; მუყრი] მუფარნი I, მუყრნი FKR'T'; და — G;  
ჯია D, ჰაჯია T'.

## 167

იგი პირ-მზე მოასხენებს: „მაგად ნურა გენაღვლებიხ;  
კაცი იყო სორციელი, მოვნახოთ და გამოჩნდებიხ;  
ნუ გიმძიმს და თვარემ შენი სიმძიმილი მე მომხვედებიხ,  
რად დააქცნობ უაუაროსა? — უშენობა არა შენდებიხ.

ა. პირ-მზსე C; ნურად D'E'I'.

ბ. მოვნახოლ L'.

გ. ნუ] ვგ ნუ F'L'O'Q', ეგრე G, ნურა და H; და — GFL' O'Q'; თვარე DUI', თვარა E'; სიმძიმელი] სამძიმარი GHF'L'O', სიმძიმარი Q'; მამხვლების DGHUF'I'L'Q'.

დ. დაკენობ CI'; უშვენობა F'L'; არა] არ BGHD'F'I'L'O'Q'; აშუნდების AB; შეენდების GHD'F'I'L'O'Q'.

## 168 (114)

„მე ამას ვარჩევ: მეფე ხარ, მეფეთა ზედა მფლობელი, შორს არის თქვენი სამმლვარი, ბრძანება-მიუთხრობელი. გაგზავნე კაცი უოველგნით მისთა ამბავთა [მ]ცნობელი, ადრე სცნობთ, არის იგი უმა შობილი, თუ უშობელი“.

ა. მეფეო EF'L'O'; მეფეთ EHF'O'Q', მეფედ L', მეფესა R'; ზედან DGO'TUB'G'I'O'Q'R'T'Y', შიგნ X; მფლობელი] მჯდომელი J, ფლობელი XG'.

ბ. შორ DGI'; სამზღვარი CFHJOTVB'T'Y', საზღვარი DEI KUG'R'; ბძანება F, სიდიდე JK; მისათხრობელი E, მიუცთომელი X.

გ. გაგზავნეთ IJKT'; კაცი FK; ყოველგან CDEFGHIKO TUVB'F'G'I'L'O'Q'R'T'Y', ყოველგანთ X; მისთვის J; აბავთა X, ჰამბავთა R'; ცნობელი A, მოცნებელი X.

დ. სცნობ BDEGHIKUF'I'L'O'Q', ჰსცნობ R'; არის იგი ყმა] იგი ყმა არის D'; იგი — F'L'; ყრმა B'; შობილი] უშობელი B'. თუ] ან J; უშობელი] შობილი B'.

## 169

„თუ უოფილა იგი მოყმე ხორციელი, ხმელთა მკლელად, მას ნახვიდა სხვაცა ვინმე, გამოჩნდების მასწავლელად; თუ არ, ეშმა გჩვენებია ლსინთა შენთა შემცველელ-მშლელად. სევდისაგან მოიცალეთ, რად შექნილხართ მოუცლელად?“

ა. თუ] არ F'L'; იგი მოყმე ხორციელი] ხორციელი იგი მოყმე (მოყმა E', მოხვე L') GHF'L'O'Q'; ხორცი I'; ხმელთ X; მკლელად F'L', მავლად KT', მლველად U, მლელად E'R', მალე-ველად I'.

ბ. ნახევლა DGHUF'I'L'O'Q'R'T'; გამოჩნდებისა X; მასწავ-  
ლელელად D'.

გ. თუ არ] თვარ B, თუარა C, თვარა GHJKE'F'I'L'O'Q'T',  
თვარე DUR', თვარემ I; არ] არა F; ეშმაა B, ეშმაკი XD'; შენ-  
თა] თქვენთა U; შემცვლელ-მშლელად] შესაცვლელად E, შეცამ-  
ცვლელად F, შეცამშლელად I, შემცვლელშლელად X, შემაცვლე-  
ლად R'.

დ. სევდისაგან] ხედვისაგან C; მოიცალე DFGHIJUF'I'L'O'Q'  
R'T'; რად] ნუ EJKT'; შექნილხარ DEGHIJXF'L'O'Q'R', შექნილ-  
ხა E', შექქმნილხარ I', შექქმნილხარ D'T'.

## 170

„არას გვარგებს სიმძიმელი, უსარგებლოდ ცრემლთა  
[ვ]ღვრიდეთ;

თუ გავიჭრათ საძებარად, მოვიაროთ კიდით-კიდეთ,  
სჯობს, რომ მასვე შემოქმედსა ვეაჯნეთ და დაგმორჩილდეთ,  
კლიტე გასსენ მავლიძისა, ღსინი ღსინსა ჩამოჰკიდეთ“.

ა. გარგებს GHF'L'O'; სიმძიმელი] სამძიმარი GHF'L'O'Q';  
ცრემლსა GHF'L'O'Q'; ღვრიდეთ AHUF'L', ვღვრიდეთ B.

ბ. გავიჭრეთ CU, გავიჭრად GF'L'O'Q'; საძებნელად GH,  
საძებარათ E', — F'L', საძებარადა I'; კიდეთკიდეთ F'.

გ. რო L'; ვეაჯოთ GO'Q', ვეაჯნეთ U, ვეაჯოთ F'L'; დაე-  
მორჩილებდეთ D', ჩემგმორჩილდეთ B.

დ. გავხსენ CDUI', გავხსნათ GHF'L'O'Q'; მეჯლიშისა DGF'  
L'O'Q', მიჯლიშისა D'; ღსინზედ DHI', ღსინზე U; ჩამოვჰკი-  
დეთ DH, ჩამოვკიდეთ UI', ჩამოვკიდინეთ E', ჩამოკიდეთ O'Q'.  
ბგ ~I'.

## 171

როსტანს სიტყვა ასულისა მოეწონა, ეკეთადა;  
პირი ხელით დაუჭირა, გარდაჰკოცნა კვლა და კვლადა;  
უბრძანა, თუ: „დაგმორჩილდე, რაცა მითსრა, აგრე კენადა,  
იგივეა მსხნელი ჩემი, ვინცა მიწა გამაკაცა“.

ა. როსტანს] მეფეს F'L', როსტენს DFGHIJKUO'Q'R'T';  
ეკათა D, ეკეთამცა GJKL'O'R'T', ეკათამცა H, უკეთამცა F'Q'.

ბ. პირსა X; ხელთა DEFHUI', ხელი X; გარდაკოცნა EXE'  
O'Q', გადაკოცნა D', გარდუკოცნა R'; კვლავ DGHJX'F'I'O'Q'T';  
კვლავცა BGHXF'I'L'O'Q'R', კვლათა C, კვლამცა JKT'.

გ. უბრძანდა G, უბძანა XE'; დაგმორჩილდი GX, დაგმორ-  
ჩილდა I, დაგმორჩილგე L'; რაც KT'; მითხრა] მიბრძანო KT',  
მეთხრა GO'Q', მითხარ R'; ეგრე GJF'O'; ექნათა C, ექადა D,  
ექნამცა JKR'T'.

დ. იგივე E', იგივია F'L'; ჩემი] ჩენი GUO'Q'; ვინცა UD';  
გავკადა E, განმაკადა K.

## 172 (115)

მოასხნეს კაცნი, გაგზავნეს ოთხთავე ცისა კიდეთა,  
უბრძანეს: „წადით, პატიჯთა თავიმცა რად დაპრიდეთა?  
მონახეთ, მებნეთ იგი ეშა, სხვად ნურად მოიცლიდეთა,  
მისწერეთ წიგნი, სადაცა ვერ მისწვდეთ, ვერ მისვიდეთა“.

ა. მოასხნეს] მონახეს E, მოასხეს FGHBI'O'Q'R', მოასხნეს J,  
მოასხენეს F'F'L'; კაცი EGFVXD'F'L'O'Q'; გაგზავნეს C, გაგზა-  
ვნეს E'; ოთხთავე] ორთავე DF'L', ოთხივე E', ოთხსავე T': ცისა]  
ხმელთა JK; კიდეთა] კადესა X, კილითა E'.

ბ. უბრძანა ER', უბძანეს UB'F'LY'; წადით პატიჯთა თავ-  
იმცა] თავი პატიჯთა ვითამცა E; პატიჯთა CDJKOTUVB'E'G'  
I'R'T'Y', პატიჯად GHF'L'O'Q', პატიჯეთ X; თავნიმცა DKU,  
თავნიმთა R', თავიცა F'L'O'Q'; რათ XI', არ T'; დარიდეთა DEG  
HJKOTUVXB'D'F'G'T'L'O'Q'R'Y', არიდეთა FI, დარიძდეთა E',  
დარიდნეთა T.

გ. სხვას GF'L'O'Q', სხვა X; ნურას DEHIF'L'; მოიცლი-  
დითა X.

დ. მისწერეთ წიგნი] მისწერენეთ ქება J; მოსწერეთ T';  
სადაცა ვერ მისწვდეთ] ყოველგან სადაცა I; მისწვდეთ] მიხვდეთ  
GF'L'O'Q', მისეწვდეთ OG', მისწდეთ X, მისწვთეთ E'.

კაცნი წავიდეს, იარეს მათ ერთი წელიწადია,  
 მონახეს, ძებნეს იგი ემა, იკითხეს კვლა და კვლა დია,  
 ვერცა თუ ნახეს ნახული ღმრთისაგან დანაბადია,  
 ცუდად მამკრალნი მოვიდეს, მათსავე გულსა ზადია.

ა. კაცი E; წავიდნენ GHF'L'O'Q'R'T', მოვიდეს E, გაგზავ-  
 ნეს J, წავიდნეს KOTUB'G'Y'; მართ GHIUXR', მართლ F'L'.

ბ. კვლავ XF'; კვლავ და კვლავ GJL'O'Q'.

გ. ვერცა A; ვერცა თუ] ვერ F; ვერცა თუ ნახეს ნახული]  
 ვერ ნახეს მისი მნახავი I; ნახეს + მისი F; ნახული] მნახავი FJ,  
 მნახველი K'; ღვთისაგან V, ღვთისაგან D'F'I'L', ღვთისაგან F'G'.

დ. ცუდათ GHXL'Q', ცუდა I'; მაშვრალი E'G'; მაშვრალნი  
 მოვიდეს] მოვიდნენ მაშვრალნი F'L'; მოვიდნენ G'O'Q', მოვიდნეს K,  
 მოვიდენ R', მობრუნდეს BCXD'E'T', დაბრუნდეს E; მისსავე E,  
 მისთავე I, მართსავე L'; ზადიდა I'.

მონათა ჰკადრეს: „მეფეო, ჩვენ ხმელნი მოვიარენით,  
 მაგრა ვერ ვჰპოვეთ იგი ემა, მით ვერა გავიხარენით,  
 მისსა მნახავსა სულდგმულსა კაცსა ვერ შევეყარენით,  
 ჩვენ ვერას გარკებთ, საქმენი სხვანი რა მოიგვარენით“.

ა. მონათა] როსტევიანს FI: კადრეს O'Q'; მეფო F'.

ბ. მაგრამ FGHJKXE'F'L'O'Q'R'; ვჰპოვეთ FOUY', ვპოვეთ  
 VT', ვპოვეთ B'D'E'F'L'O'Q'; მით ვერა] ამით ვერ (GHF'L'Q'; მით]  
 მათ G'O'; ვერას R'; გაგახარენით F'.

გ. მისა OY'; კაცსა ვერ] ვერავის E; კაცსა] ვერას FJ.

დ. ვერა C, ვერა DGHJOTUVB'F'G'I'L'Q'T'Y'; გარგეთ  
 DGHJOTUVB'F'G'I'L'O'T'Y'; სხვა GHJF'L'O'Q'R'; რა] რამ CDF'  
 KOTUVB'G'I'T'Y', რამე GHJF'L'O'Q'R'; მოაგვა... E, მოვიგვარე-  
 ნით F'L'Q'.

მეფე ბრძანებს: „მართალ იუო ასული და ჩემი მეო,  
 ვნახე რამე ეშმაკისა სიცუდე და სიბილწო,



ჩემად მტერად წამოსრული, გარდმოჭრილი სეცით ზეო.  
გამიძვია შეჭირვება, არა მგამა უოლა მეო“.

ა. მეფემ R'; ბრძანებ I, ბძანებს UG'Y', ბრძანა R'.

ბ. რამე] ვინმე DOTUVB'G'I'Y'; სიცუდე და სიბილწეო] სი-  
ბილწე და სიავეო J; სიცუდე] სიცრუე EGHUF'L'O', სიმატურე F,  
სატურე I, სიცრუე Q'; და — F; სიბილწეო BC.

გ. ჩემდა IOVG'R'Y'; მტერად წამოსრული, გარდმოჭრილი]  
ქირად ჩამოჭრილი გარდმოსული J; წამოსრულ B, ჩამოსრული DU,  
გარდმოჭრილა FI, გადმოჭრილი F', გარდმოჭრილი GL'O'Q',  
გარდმოსული H, წამოსული KVD'T'; გარდმოჭრილი] ჩამოჭრილა E,  
გარდმოსულა FI, ჩამოსული GHO'Q', ჩამოსულა F', გადმოჭ-  
რილი D'E', გამოსულა L'; ზეო] მზეო EFL'.

დ. არა] აღარ J; ყოლე GHIJKF'L'O'Q'T'.

176 (119)

ესე თქვა და სიხარულით თამაშობა აღიდა.

მგოსანი და მოშაითი უხმეს, ჰოვეს რაცა სადა.

ღია გასცა საბოძარი, უველა დარბაზს შემოსადა.

მისი მსგავსი სიუსეითა ღმერთმან სხვამცა რა დაბადა!

ა. ასე G; სოქვა R'; სიხარულით თამაშობა] თამაშობით  
სიხარული J; აღიიდა D.

ბ. მგოსანნი IJF'L'O'R'T'; მუშაითი DOVB'G'Y', მოშაითნი  
EGHJKF'L'O'Q'R', მუშაითნი IUI'T'; იხმეს GF'L'O'Q', უხმნა I,  
უხმნეს U; ჰპოვეს CGKOTUB'T'Y', ჰპოვეს DFJG'I'R', პოვეს  
EVD'O'.

გ. ღია] უხვად DGHUIUF'L'O'Q'; ყვალა CF; დარბაზს CDE;  
შემოშადა KI'R'.

დ. მსგავსი DTE'G'I'Q', მგზავსი EFJK, მსგზავსი U; სხვაცა  
UB'F'L'Q'; რა] ვინ T', რად CKVIR'.

176<sup>1</sup>

მეფე დაამდა ქალისა სიტყვითა ღმობიერითა,  
მაგრა თინათინ დაჭმუნდა გულითა გონიერითა;

სწადდა შეტეობა, რომლისა ნახეს თვალ-ცრემლიერითა,  
ღონედ მონახა ტან-სარო პირითა შეენიერითა.

(S 4499, გვ. 17).

ა. დაამდა ქალისა] ბნდების ქალისაგან J; მლმობიერითა J.  
ბ. მაგრამ J.

177

მეფე ადგა, მუხლ-მოყრილმან შემოქმედსა თაყვანი-სცა;  
მრავალ-გვარი სასმელები მეღვინეთა ხელთა მისცა;  
„მუხლ-მოყრილნი ვადიღებდეთ, დაგვაჯერნა რაცა ვისცა,  
ამად ნურას ვეაჯებით, შეგვაცილოს სხვასა ვისმცა“.

ა. მეფე] მსწრაფლად F'L'; მუხლმოყრილმა BGF'Q', მუხლ-  
მყრილმა L'; თაყვანის სცა D'O'Q'.

ბ. სასუმელები ABE', სასიენელები F'; მეღვინესა GF'L'O'Q'.

გ. მუხლ-მოყრილნი] მეუფესა H, მუხლ-მოყრილი S; ვადი-  
ღებდეს Q'; დაგვაჯერა DGUF'L'Q', დაგვაჯეროს H, დაგვიჯერა O'.

დ. ნურას] არას H; ვეაჯები DH, ვიაჯებით GU; შემოგვა-  
ცილოს F'L'; სხვასცა D, სხვათა Q'; ვისცა DGHUF'L'O'Q'.

178 (120)<sup>1</sup>

ავთანდილ ჯდა მარტო საწოლს, ეცვა ოდენ მას ჰერანგი,  
იმღერდა და იხარებდა, წინა ედგა ერთი ჩანგი.

შემოვიდა მის წინაშე თინათინის მონა ზანგი,  
მოასსენა: „გიბრძანებსო ტანი ალვა, პირი მანგი“.

ა. ჯდა] წვა EFIT; ჯდა მარტო საწოლს] მარტო საწოლს  
სჯდა T'; საწოლსა AE; ეცვა Q'; ოდეს I; ოდენ მას] მართ ოდენ T';  
მას] მართ BCDGHKOTUVB'D'E'F'G'I'O'Q'R'Y', ტანს J.

ბ. იმღეროდა E', იმღერა U; იხარებდა] თამაშობდა IJ;  
იმღერდა და იხარებდა] იხარებდა და იმღერდა T'; ედგა] ედვა  
D'I'O'; ერთი] მარტოს I.

გ. შემოვიდა მის წინაშე] მას (მის T') წინაშე შემოვიდა IT',  
ამაზედა შემოვიდა JK; მის] მას CDEGHOU'B'F'G'I'Q'R'Y'; ზან-  
გი] მზანი E'.

დ. გიბრძანებსო BDJF'Q'Y', მიბძანებს B'; პირად E', პირ Y';  
ვანგი GHJ, მანგი B'.

<sup>1</sup> 179-ე სტრ. ვარიანტი არ აქვს.

ავთანდილს მისვდა მოსმენა საქმისა სანატრელისა,  
 აღბა და კაბა ჩაიცვა, მჯობი უოვლისა ჭრელისა;  
 უსარის ნახვა ვარდისა, არ ერთგან შეუყრელისა.  
 ამოა ჭკრეტა ტურფისა, სიახლე საეყარელისა!

ა. ავთანდილს] გაჰკვირდა J, ავთანდილ L'; მიხვდა rep. B';  
 საქმისა] სიტყვისა FIK.

გ. ნახვა] შეყრა GHJF'L'O'; ერთად GJF'L'O'Q', ერდგან  
 KOB'G'Y'; შეუყრელისა C.

დ. ჰამოა D', ამოა F'L'; ჭრეტა J, ჭკრე D'; სიახლეა U.

ავთანდილ ლალი, უკადრი მივა, არვისგან ჰრცხვენოდა,  
 მას ნახავს, ვისთა ვამთაგან ცრემლი მრავალჯერ სდენოდა;  
 იგი უებრო ქუშად ჯდა, ელვისა მსგავსად ჰმევენოდა,  
 მთვარესა მისთა შუქთაგან უკუნი გარდაჰფენოდა.

ა. რცხვენოდა BEFGHJKOTUVB'D'F'G'I'L'O'Q'R'Y', ჰსცხვე-  
 ნოდა I.

ბ. ვისთა ვამთაგან] ვითა (ვისთვის T') თვალთაგან D'T', ვითა  
 შუქთაგან F'L'O'Q'; ვამთაგან] შუქთაგან GH, ეამთაგან G'; ცრემ-  
 ლი] ცეცხლი E; მრავალჯერ E'; სდენოდა] სდებოდა E, დენოდა D'I'.

გ. ჰსჯდა I; მზგავსად CTG'I'Q', მზგავსად EFJK, მსგავ-  
 სად U; შეენოდა EFGHIJKOTUVB'F'G'I'L'O'Q'R'T'Y'.

დ. მთვარეს F'L'; ჰშუქთაგან C; გარდაჰფენოდა] განათლე-  
 ბოდა O', გარდაფენოდა ETB'G', განათლდებოდა F'L'Q'.

გამრცვილსა ტანსა ემოსნეს უარუემნი უსაპრონი,  
 ებურნეს მოძლით რიდენი, ფსისსა თქმად საჭირონი,  
 შეენოდეს შავნი წამწაშნი, გულისა გასაგმირონი,  
 მას თეთრსა ეელსა ეკიდნეს გრძლად თმანი არ-უსპირონი.

ა. გამრცვილსა] მას მზესა JR', გაცრცვილსა EFGHKOVB'  
 F'G'L'Q'T'Y', გაცრცვილსა T, გარცვილსა D', იმ აძრცვილს E';  
 ემოსა GHJKF'I'L'R'; უარუემი GF'L'Q'.

ბ. ებურნეს] ეხურნეს I; ფასის FGF'L'O'Q', ფასით II; თქმა E.I; გასაპირონი FGFH'L'O'Q'.

გ. შვენოდეს C, შვენოდა GF'L'O'Q'; გასაგუმპრონი A.

დ. თეთრსა] ბროლსა GL'O'Q', ბროლის I'; ველსა] სელსა O'; ეკიდნეს] ევივენეს OTVB'G'Y', ეკიდა E'; გძლად R'; თმან G'.

### 183 (124)

დადრეჯით იუო მჯდომარე მოწეულითა რიდიოთა,  
აუთანდილს უთხრა დაჯდომა წენარად, ცნობითა მშეიდიოთა.  
მონამან სელნი დაუდგა, დაჯდა კრძალვით და რიდიოთა.  
ზირის-ზირ ზირსა უჭვრეტდა, საესე ლსინითა დიდიოთა.

ა. დადრეჯით] მცნუნეარედ JK, დადრენჯით (I'; მჯდომელი I'; მოწეულისა FGFH'L'O'Q'R'; რიდიოთა] პირითა E'I'T'.

ბ. დაჯდომა] დადჯდომა E'; წენარად] წენარა GH'L'O'Q'; ცნობითა] სიტყვითა I.

გ. მონამა G; სელნი] სკანა F, სელი EKT'V'G'L'O'Q'T'; დაუდგნა BCJKOTUB'D'G'T'Y'; დაუდგა + და Q'; კრძალვით და] კრწალვითა F, კრძალვითა HE'F'G'L'; რიდიოთა] დიდიოთა I'I'.

დ. პირსა—F'L'; უმჭვრეტდა L'.

### 184 (125)

ქალმან უბრძანა: „ზარი მლევეს მე ამისისა თხრობისა;  
მწადდა არა თქმა, რომლისა ღონე არა მაქვს თმობისა,  
მაგრა იცეცა მიზესი შენისა აქა სმობისა,  
რად ვზი ქუშად და დადრეჯით ასრე მინელი ცნობისა?“

ა. ქალმან] კვლავე F'L'; უბრძანა XE'F'L'; ზარი] რაზი E', ზალი U; ამისა X; თხრობასა FXE'F'L'.

ბ. ეწადდა L'; თქუმა A, თქმად L'; რომელსა E'; არა მაქვს არ შეაქვს L'.

გ. მაგრამ GHJKXF'I'L'O'Q'; იციცა] სხუა არის CR', იცია] EFJK, შენც იცი GF'L'O'Q', იცი მცა HI'T', რა იცი I, იცი-ცია X.

დ. რად] რადა F'L'; ვზი] ვარ I, ვზ I'; ქუშათ X; და—F'L'; დადრეჯით] შეწყენით J, დადრეჯით U; ცნობითა E', ცნებისა T'.

უმამან ჰკადრა: „საზაროსა ჩემგან თქმაღა ვით იქნების?  
 მზესა მთვარე შეეყაროს, დაილევის, დაცაჰკნდების;  
 აზრად არად აღარა მცალს, თავი ჩემი მეგონების,  
 თქვენვე ბრძანეთ, რაცა გიმძიმს, ანუ რაცა გეკურნების“.

ა. ყრმამან I; კადრა O'Q'; თქუმაღა A, თქმულა F'L'; იქნების] ეგების EFIJ, იქმნების T'.

ბ. მზცესა C; შეეყაროს] მოეშოროს E, შეყროს X, შეყაროს F'I'; გაილევის J; დაცაჰკნების BFGHIKU'O', დაცაჰკნების C, დაცაჰკნების J, დაცასჰკნების OTB'EF'G'Y', დაცაჰკნების D'R', დაცასჰკნების L'T', დაცაგჰკნების Q'.

გ. არად] არა CR', არათ F, აღარ GHJF'L'Q'; აღარად EK, არაღა GHJ, არ F'L', არა Q'; მცალს] დანაცლის F'L', დამცალს Q'; თავი ჩემი ~ E; მეგონების] გემონების E'.

დ. ბრძანე B, ბძანეთ UVXF'L'; რამცა GHIK'F'L'Q', რამეცა X; გიმძიმს] გიკვირსთ T', გიმძიმსთ R'; რამცა KU; გეკურნების] გეგონების F, გეკვირვების KOTVB'G'Y', გეკურნებისთ X.

ქალმან უოსრა საუბარი კეკლუც სიტყვად, არ დუსჰირად;  
 იტყვის: „თუცა აქანამდის ჩემგან შორს ხარ დანამჰირად,  
 მიკვირს, მოგხვდა წამის უოფად საქმე შენგან დასაჰვი რად,  
 მაგრა გითხრა ჰირველ ხვალმე, სენი მე მჰირს რაცა  
 ჰირად“.

ა. ქალმა X; კეკლუცთ I; სიტყვა FGHJKOUVB'F'G'I'L'O'Q'R'T'Y', სიტყვათ X; არ] რა G; დუსჰირად] დაუჰირნად X.

ბ. ეტყვის FGHK'F'I'L'O'Q'T'; თუმცა EGHJKOTNB'D'EF'G'I'L'O'Q'R'T'Y'; შორ I'T'; დანაჰირად GHIK'F'L'Q'.

გ. მოგხვდა J, მოგუხდა X, მოგხედა G', მოგვხდა Q'; წამის] მოწამის X; უოფით EFIJ, უოფნდ X, უოფა E'; შენგან] ჩემგან F, შენად B, შენგ X; დასაჰვი რად] საეჰვირად BCOTUVB'F'G'Y', სახეჰვირად EFIJKT', შენაჰვირად GHF'L'O'Q', სეჰვირად X, დასამჰვირად E', საეჰვირად I', სახეჰვირად R'.

დ. მაგრა] ესე J, მაგრამ FGHKUE'F'I'L'O'Q'R'T'; გითხრობ  
CGHOTUVB'F'G'L'O'Q'R'Y'; ხოლმე EFGJUS'O'Q'R', ხოლმე I,—F'L',  
ხვალეს T'; სენი] საქმე E, სენი მე ~ X; მკირად E'.

187 (128)

„გახსოვს, ოდეს შენ და როსტანს მინდორს მხეცი  
დაგესოცა,

უმა გენახა უცხო ვანმე, რომე ცრემლი მოესოცა?  
მას უკანით გონებამან მისმან ასრე დამამსოცა,  
შენ გენუავე მონახვასა, კიდით კიდე მოლასო ცა“.

ა. გახსოვს| მაშინ FJ; ოდენს F', ედენს L', ოდენ O'; როს-  
ტენს FGHJKUF'I'L'O'Q'R'T', როსტან E'; მინდორს მხეცი] მხეც-  
ნი მინდორს J; მხეცნი FHKXI'R'T', მხეცვი I.

ბ. ყრმა I'; გენახათ (GHJF'I'L'O'Q'R'T'; ცრემლნი T'; მოგე-  
ხოცა G', მოეეხოცა T'.

გ. უკანის E, უკვანით I'; გონებან O, გონებანი F'G'L', მო-  
ნებამან O'; ასე IQ'R', ესრე J.

დ. შენი X; გენუავე] გელამი D', გენუკვი EFGHJKUXF'L'  
O'Q'R'T'; კიდის KTX, — B'; კიდით კიდე მოლახოცა] იტირო და  
იაროცა EFT', იარო და თუ იყოცა I. .

188 (129)

„აქანამდის ნაუბარსა თუცა ვერას ვერ გეტყვია,  
მაგრა შორით სიეყარული შენგან ჩემი შემიტყვია,  
ვიცი, რომე გაუწყვეტლად თვალთათ დაწვი გისეტყვია,  
შეუაყრიხარ სიეყარულსა, გული შენი დაუტყვია“.

ა. აქანამდი GHJ, აქანამდინ B'I'O'Q', აქამდისა F', აქამდი-  
სინ L'; საუბარსა GUF'I'L'O'Q'R'; თუნცა EGHJKXD'E'F'G'I'L'O'  
Q'R'T'; ვერას X.

ბ. მაგრამ BFGHJKTXF'I'L'O'Q'R'; შენგით J; შენგან ჩემი]  
შენი ჩემგან I; შეგიტყვია L'.

გ. გაუწყვეტლათ FX, გაუწყვეტლად T; თვალთათ] ცრემლ-  
თა T, თვალთად B, თვალთა FGHJKOUVXB'D'F'G'I'L'O'Q'Y';

ლაწვი] ცრემლი FGHKXF'L'O'Q', ლაწენი J; თვალთათ ლაწვი].  
ლაწვი ცრემლით R', ლაწვთა ვარდი T'.

დ. შეჭუპყრიხარ C, შეუპყრიხარ K; სიყვარულსა] კაეშანსა FI;  
დაუტყვია] შემიტყვია J, შეუტყვია G'.

189

ქალმან უთხრა: „რადცა მინდი, არ ეგების არა მბობა;  
პირველ დაგდებ სამსახურსა. გაგიჩნდების ვომარდობა;  
ნამუსი და ჭკვათა სლათვა, ვნახო შენი ნასარდობა,  
შეპმობრუნდე, ედემს მსგავსად აგიევავედეს შენ ვარდობა“.

ა. ქალმან] კვლავე F'L'; რადაც GHF'L'O'Q', რაცა U, რად-  
მცა I'; მინდა U; არა მბობა] ცხადად ღობა I'; მბობია L'.

ბ. დააგდებ C, დაგდეს Q'; გაგიჩნდების E'.

გ. ჭკუით GF'L'Q', ჭკუის O', ჭკუა H; ხლათვა] სიბრძნე H,  
ხლართვა C.

დ. შემობრუნდე GHUD'F'T'L'O'Q'; ედემს მსგავსად] ედემი-  
სებრ GF'L'O'Q', ედემ მგზავსად H; მგავსად U, მგზავსად I';  
აგიევავედეს] იგი ყვავედეს D'F'L'.

190 (130)

„ასრე გითხრა, სამსახური ჩემი გმართებს ამა ორად;  
პირველ უმა ხარ, ხორციელი არავინ გკეავს შენად სწორად,  
მერმე ჩემი მიჯნური ხარ, დასტურია, არ ნაჭორად;  
წა და იგი მოყმე ძებნე, ასლოს იუოს, თუნდა შორად“.

ა. ისე OUG'T'; ამაღ EGHJKF'L'O'Q'R'T', ამათ X; ამა  
ორად] ერთიორად I.

ბ. ყრმა I'; ხორციელი] საყვარელი I; არვინა FOTVB'G'I'R'  
T'Y', არვინ G'HJF'L'O'Q', არავინა D'; გყვავს] მჩანს I, მყავს EXR',  
გვიჩანს J, გყავს TG', არის GF'L'O'Q', გყვავ I'; შენდა CEGID'F'  
L'O', შენათ X, შეად E'; წორად X.

გ. ჭკრე I'; დასტურია] მართალია J; არ] არა EIJXI'; კო-  
რად EIJI'.

დ. წა და] წადი EFGHIJKOTUXB'F'G'T'L'O'Q'; სძებნე J;  
ასლო HJ; თუნდა] გინდა GF'L'Q', უნდა H, თულა X, გინა O'.

„იგი კაცი შევნიერი ხმელთა იუოს, გნუკვე ჰოვნად;  
კიდით კიდე მოიარე, ამაყურად, შეუპოვნად.  
მხისა შუქი მოგეფინოს, ვერ ვინ ხელეოს დასათოვნად,  
ცან მის ემისა ეოფა სადმე, ფიცხლად ძოდი, დაუოვნად“.

ა. ხმელზედ GHF'L'O'Q'; გნუკვე GHF'L'O'Q'.

ბ. კიდის GF'L'O'Q'; ამაყურა I'; შეუპოვრად F'L'O'Q'.

გ. მხისა C; შუქი C; ხელეოს H, ხელჰეოს UD'F'I'L'.

დ. სცნა GHF'L'O'Q', სცან UD'I'; ემისა rep. E'; ეოფნა HF' I'L'O'Q'; ფიცხლავ GHF'L'O'Q', ფიცხლა UI'.

## 192 (131)

„შენგან ჩემი სიუვარული ამით უფრო გაამყარე,  
რომე დამხსნა შეჭირვება, ეშმა ბილწი ასაპყარე.  
გულსა გარე საიმედო ია მორგე, ვარდი ყარე,  
მერმე მოდი, ლომო, მზესა შეგეყრები, შემეყარე“.

ა. გამყარე EI'.

ბ. შეჭირვებას T'; ეშმა] ეშმაკი X; ასაპყარე FR', ასამყარე  
OXI'G'I', ასიპყარე E'.

გ. გარე] შიგა E, აგრე OTVB'G'T'Y'; მორგე] მორძე J;  
ჰყარე KI'R'T'.

დ. მერე I'; მზესა C; შეგეყრები D'; შემეყარე EGIJKTXF'  
L'O'Q'R'T'.

## 193 (132)

„სამსა მებნე წელიწადსა იგი შენგან საძებარი:  
ჰპოვო, მოდი გამარჯვებით, მხიარული მოუბარი;  
ვერა ჰპოვებ, დავიჯერებ, იუო თურე უჩინარი;  
კოკობი და უფურტვენელი ვარდი დაგვხედე დაუმუნარი“.

ა. სძებნე J; შენგან] შენი EFGHIKOTUVB'F'G'I'O'T'Y';  
საძებნარი H.



ბ. ჰოლო FIOUVB'G'T'Y', პოლო F'L'O'Q'; მზიარულად EFG HIJKB'F'L'O'Q'R'T', მზიარულა I'; მოღებნარი H, მოებარი J.

გ. ვერ F'L'; ჰოვებ BCEGHIOUVIT', ჰოვები F, ჰოვებო X, პოვებ F'L'O'Y', ჰოვო Q'R'; იყო — B'; თურმე EGHJKTVXB'D' E'G'I'L'O'Q'Y'; უჩნებარი J, უჩინრი O.

დ. კოკობი და... დაუმქნარი] ვარდი დაგხედეს კოკობი და მუნეე ბალსა მოებარი JR'; კოკობი] კობი O; უფურქვენელი] გაუშლელი H, დაუფრქვენელი EFK, დაუმქნარი GF'L'O'Q', დაუფრქვენელი IVG'Y', დაუფრქვენელი O, დაუფრჩქვენელი TB', დაუფრქვენელი U, უფურქვენელი I', გაუფრქვენელი T'; ვარდი] ვარი F'L'; დაგხედე] დაგვდე O, დაგხედეს IU, დაგვბთე G', დაგვხდე XL', დაგვხდე O'; დაუმქნარი] არ დამქნარი EFKI', დაუმქნარი CGOTUVXB'G'T', დაუფურქნარი F'L'O', უფურჩქნარი Q'. ბგ ~ U.

## 194 (133)

„ფიცით გითხრობ: „შენგან კიდე თუ შევირთო რაცა ქმარი, მზეცა მომხვდეს სორციელი, ჩემთვის კაცად შენაქმარი, სრულად მოვსწყდე სამოთხესა, ქვესკნელს ვიუო დასანთქმარი, შენი მკლვიდეს სიეკარული, გულსა დანა ასაქმარი“.

ა. შენგან კიდე თუ შევირთო] თუ შევირთო შენგან კიდე T'; შენგან] შენდა GF'L'O'Q'; კითევ X; შავირთო I'.

ბ. მზეცა] ზეცით T'; მამხვდეს FGHJKOUF'G'I'Q'R'Y', გამხვდეს X; ჩემთვი I'; კაცი J.

გ. სულად I'; მოვწყდე X, მოსწყდე F'; ქვესკნელთ F, ქუშსკნელს F'; დასანთქმარი] ჩანამთქმარი G'O'Q', ჩასანთქმარი H, დასათქმარი ID', ჩანამთქმარი F'L', დასანთქმარი T'.

დ. მკვლვიდეს B, მკვლიდეს EFKI'ET', მკლევდეს GHO UVXB'G'L'O'R'Y', მკლევდეს T, მკლემდეს F'; ასაქმარი] დანამცდარი I, ასანქმარი H, ასამქნარი X.

## 195 (134)

მოახსენა ემამან: „მყო, ვინ გიშერი აწამწამე, სხვა ჰასუხი რამცა გკადრე, ანუ რამცა შევიწამე? მე სიკვდილსა მოველოდდი, შენ სიცოცხლე გამიწამე, ვითა მონა, სამსასურად გაღანამცა წავე, წა, მე!“

ა. გიშერე Y'.

ბ. კადრე GJ, ჰკადრე X: რამეცა X, რაცა D'.

გ. მოველოდი CEGHIJKOTUVXB'D'E'F'G'I'L'O'Q'R'T'Y';  
სისოცოცხლე G'; გამიმწარე F'L'.

დ. მონა] თქვენდა D'; წაველ X.

196 (135)

კვლაცა ჰკადრა: „აჰა, მზეო, ღმერთმან რადგან მზედ  
დაგბადა,  
მით გმორჩილობს, ზეციერი მნათობია რაცა სადა;  
მე რომ თქვენგან მოვისმინე წყალობანი, მეღიდა.  
ვარდი ჩემი არ დაქნების, შუქი შენი იეფად ა“.

ა. კვლავცა GHJKOUVXB'D'E'F'I'O'Q'R'T'Y', კვლავცა G',  
კვლაცა L'; კადრა F'L'O'Q'; ღმერთმან რადგან ~ EFGHIJOTUV  
B'F'G'L'O'Q'Y'; მზჰელ C, მზე I'.

ბ. გამარჩილობას X, გმორჩილს B'; ზეციერი] ხორციელი F,  
სულიერი I, ზეციერნი JXR', ზეციერ I'; მნათობიცა I.

გ. მე რომ თქვენგან მოვისმინე წყალობანი] სიკვდილისა მომ-  
ლოდნესა მე სიცოცხლე F, მე სიკვდილსა მოველოდი აწ სიცოცხ-  
ლე I; რომ] რომ G; წყლობან X; მეღიდა] შეიმედა EI.

დ. ჩემი] შენი E; დაქნების EFGHIJKTUVB'D'I'O'R', დას-  
ქნების OF'G'L'I', დაქენდების Q'; შუქი] გული ET'; შენი] თქვე-  
ნი U, ჩემი T'; იათადა IJUO'.

197

„თავი ჩემი სამსახურად შენად რადმცა შევიწყალე!  
არასათვის არ დავდგები, უსაცოლოდ წაველ ზვალე;  
გული ფერი ლაქვარდისა გავაწითლე, გავალაღე,  
სიცოცხლისა უკეთესი რა მიბომე, რამც ვივალე“.

ა. შენად] თქვენად T, შენთვის F, შენდა GID'O'Q'; რამცა  
JKXF'I'L'R'T'.

ბ. არასათვი C; დავსდგები JF'L'R'; უსაცილოდ] რა გათენ-  
დეს E, უსათუოდ FHT; წაველ BX.

გ. ფერი] ჩემი FI, ფერად EKXR'T'; ლაქვარდის ფრად F,  
ლაქვარდისა HIJTUF'O', ლაქვარდისა I'; გავაწითლე] გავალურჯე F,  
განალამცა I.

დ. რა მიზომე] ვიშოე F'L'; რა| რამც GHTUXR'; მიზომე] ვი-  
ვალე G, მიზომანე T, ვიშოენე O'Q', ვიშოეე R'; რამც] რა EUX,  
რამცა D'F'L'Q'; მავალე JK, ვივლე D'.

198 (136)

კვლა შეჰფიცეს ერთმანერთსა, დააპირეს ესე ჰირი,  
გასაღდეს და გაამრავლეს საუბარი სიტყვა-ხშირი.  
გაადვილდა, აქანამდის გარდესხდა რაცა ჭირი,  
თეთრთა კბილთათ გამოჰკრთების თეთრი ელვა ვითა ჭვირი.

ა. კვლა] მათ JR', კვლავ GHKTUVXB'D'F'G'I'L'O'Q'T'Y';  
შეფიცეს BEGOTXB'E'F'G'L'O'Q'Y'; ერთმანეთსა OVD'E'G'L';  
გააპირეს F, დაპირეს I'.

ბ. გასაღდეს] გაახლეს HO', გაახლდეს C, გაახლდეს GUR',  
გააღდეს K, გასაღმდეს X, გაახლეს F'L', განახლდეს Q'; და —  
GHF'L'O'Q'; გამრავლეს EI', განამრავლეს Q'; საუბარი] სა-  
ბარი X.

გ. გადვილდა EXI', აქამდისი I, აქნამდინ I', აქნამდის Y';  
გარდესხდათ J, გარდახელა Q'.

დ. თეთრთათ I', თეთრად R'; კბილთა CEFGHYJKOTUVX  
B'D'E'F'G'L'R'Y'; გამოკრთებით E, გამოკრთების JKT'B'E'F'L'O'  
Q'T', გამოჰკრთების X.

199 (137)

ერთგან დასხდეს, ილაღობეს, საუბარი ასად აგეს,  
ბროღ-ბაღასში შესვეული და გიშერი ასადაგეს;  
ემა ეტყვის, თუ: „შენთა მჭვრეტთა თავი ხელი, ა, სად აგეს!  
ცეცხლთა, შენგან მოდებულთა, გული ჩემი ა სა დაგეს“.

ა. ერთგან] ერთად GB'Q', ერდგან H; ილაღობნეს X, ილა-  
ღობდეს F'R', ილაღობდენ L'.

ბ. ბაღასში CEL'; შეხვეული O, შემხედელმან X.

გ. ყრმა I'; თავი ხელი ა სად აგეს] თავი მათი ვერ წააგეს I.

დ. ცეცხლმან GL'O', ცეცხლსა H; შენგან] მანდით (HIJKO)  
TUVB'G'I'L'O'Y', შენთა E, მანდეთ I; ცეცხლთა შენგან მოდებ-  
ულთა] ცეცხლმან მანდით მოდებულმან F'Q'; მოდებულმან (I'  
L'O', მოდებულსა H; დაცადაგეს I.

ასლოს უზის ლალი ჰკრეტად, მისსა მკვლელსა ეუბნების.  
წამწამ იაჯს შეელასა და შემოქმედსა მიენდობის;  
თუ ზოგნიცა არ დაგვსოცოს, ღმერთმან სხვანი რადმცა  
მობის,

სხვამან რამამც დაავიწყოს, იგი პირ-მზე ეგონების.

ა. ლალი] ლალი I'.

ბ. წამწამს F'L'; იაჯის GHF'L'O'Q'; და — GHF'L'O'Q';  
მიენდობის] ეაჯების GHF'L'O'Q', იაჯების UI'.

გ. ზოგიცა GHF'L'O'Q', ზოგნიცა U, ზოგონიცა I'; დახო-  
ცოს GHF'L'O'Q', დახოცენეს U; რამცა HO'.

დ. სხვაჲა C, სხვაჲ I'; რამცა GHUD'F'L'O'Q', რამცა I';  
დავიწყოს GF'L'O'Q', დავიწყოს I'; პირ-მზეჲ C.

## 201 (138)

ემა წავიდა, სიშორესა თუცა მისსა ვერ გასძლებდა,  
უკუღმავე იხედვიდა, თვალთა რეტად იყოლებდა,  
ბროლსა სეტყვს და ვარდსა აზრობს, ტანსა მჭევრსა  
ათრთოლებდა.

გული ჰქონდა გულისათვის, სიყვარულსა ავალებდა.

ა. ყრმა I'; სიშორესა თუცა მისსა] თუცა მისსა სიშორე-  
სა IJR'; შიშორესა T'; თუმცა EGHJKUVXD'E'F'G'L'O'Q'T'; მისა  
OE'G'Y', მისსა X: ვერ გასძლებდა] ვერა სთმობდა J; გაძლებ-  
და OG'.

ბ. უკუღმავე] უკანითვე IU; თვალსა R'; იყოლებდა] იხედვი-  
და X, აყოლებდა E, აყოლებდა FGHIKOTUVB'F'G'L'O'Q'R'T'Y',  
იყოლებდა J.

გ. ბროლს D'; ტანსა მჭევრსა ათრთოლებდა] სიყვარულსა  
ავალებდა (ივალებდა F'L') GF'L'O'Q'; მჭევრსა] მჭკრეტსა B',  
მჭევრსა X; ათრთოლებდა J.

დ. ქონდა OG'O', ჰქონდის R'; გულისათვი R; სიყვა-  
რულსა ავალებდა] ტანსა მჭევრსა ათრთოლებდა GF'L'O'Q'; ივა-  
ლებდა I.

უმა წავიდა, მას იგონებს, ხელი გული ვისთვის კვდების:  
„მზევ, მოგპორდი, ჩემად ნაცვლად შენი ჰვრეტა ვის  
მიხვდების?

მე წაველ და შენი მუქი აღარავის უსხვედების,  
შენს მგონესა სული ხორცთა წვას ველარა მიხვდების“.

ა. ყრმა I'; მას — GHUF'I'L'O'Q'; იგონებს] ეგონების GHU  
F'I'L'O'Q'; ხელი] სული CI'; ხელი გული] გული სული GHF'L'O'Q'.

ბ. მზღვევ C; მოშორდი GHF'L'O'Q'; ნაცვლად] ჰვრეტად I'.

გ. წავალ HF'I'L'Q'; შუქი] ჰვრეტა I'; უხვდების A, არ  
მიხვდების GHF'L'O'Q', უხვდების D'.

დ. შენსა GHF'L'Q'; მგონსა GHF'L'O'Q'; წვას] წავა GHF'  
L'O'Q', სწავს I'; ველარ GHF'L'O'Q', ველარს U; მიუხვდების GH,  
მოუხვდების F'L'O'Q'.

## 203 (139)

თქვა: „მზეო, ვარდსა სიძორე შენი დამაჩნდეს ეს ადრე,  
ბროლი და ლალი გასრულვარ ქარვისა უყვითლესადრე-  
მამინ რალა ვქნა, ვერ-ჰვრეტა არ მომხვდეს კვლა  
უგრძესადრე!

ხამს მოყვრისათვის სიკვდილი, ესე მე დამიც წესადრე“.

ა. ჰსთქვა R'; სიშორვე I; დამჩნდა I; ეს] მე GIJF'L'O'Q';  
ადრე] სადრე GJO'Q', აღრა X, სადარე F'L'.

ბ. გასრულვარ] შეეჭნილვარ I, გავსულვარ GHJKTB'I'R',  
გასულვარ X, გავსრულვარ OVG'Y', გავსილვარ F'L', გავსილვარ  
O'Q', შეეჭნილვარ T'; უყვითესადრე C, უყვითლისადრე I, უყვით-  
ლესადრა X, უყვითესადრე Y.

გ. რალა] რა B'; ვქნა] ვთქვა J, ვქნა BUR'Y', ვქმნა D',  
ვსთქვა T'; ვერ-ჰვრეტა] დღე კრულმა I, ვერ-მჰვრეტმან X; არ]  
თუ IK, რა GHIOTUVB'F'G'L'O'Q'Y', არ — D'; არ მომხვდეს ~ T';  
მამხვდეს BFGHIJKOUYB'D'F'G'I'L'Q'R'Y'; კვლავ BHJOTXB'D'  
G'I'R'; კვლა უგრძესადრე] უგრძესად ადრე E; უგრძელესადრე I,  
უგრძნესრე X, უგრძესადრე I'.

დ. მოყვრისათვი C, მოყვარისთვის EGIG'R'Y', მოყვარვის-  
თვის O; დამაც X, დამიდს E', დამიდს T'; წესადრა X.

საწოლს დაწვა, ტირს, მტირალსა ცრემლი მნელად  
გხოცების,

ვითა ვერხვი ქარისაგან, ირხევის და ეკეცების;  
რა მიპლულნის, სიახლევე საუვარლისა ეოცების,  
შეჰკრთის, დიდნი დაიზახნის, მით ჰატიეი ეოცების.

ა. საწოლსა X; დაწვა] დასვა J; სტირს T, ტირის X; ტირს, მტირალსა] სევედიანსა JK; მტირალსა] ტირილსა XD'; ცრემლი მნელად] ცხელი ცრემლი I.

ბ. ვერხვი T; იკეცების BCEFGHIJKOTVXYB'D'E'F'G'I'L'O' Q'R'T'Y'.

გ. რა — IJR'; მილულნის EOTVYB'G'Y', მილულდის F, მილულის GHIKUI'O'Q', მიელულის IJR', მიპლულის X, მიილულის F'L', მირულნის T'; სიახლევე საყვარლისა ~ I; სიახლოვე F'L', სიახლოე T', სიახლევეს G'; საყვარელის K, საყვარულსა B'F'L'; ეოცების] ეგონების FII'R', ეოცნების HB'.

დ. შეკრთის EFGJTB'F'L'O'Q'R'; დიდი FGHIIKTVXF'G'I L'O'Q'R'T'Y', დიდი U; დაიზახის CIKOB'G'T'Y', დაიძახის GHJ TUVF'I'L'O'Q'R', დაიძახნისა X, აიზახნის D'; მით] მათ E, ვით HUI'; ჰატიეი F, ჰატიეი JKD'R', ჰატიეი E'.

მომორება საყვარლისა მას შეჰქნოდა მისად ღაზოდ,  
ცრემლსა ვითა მარგალიტსა წვიმს ვარდისა დასანაზოდ.  
რა გათენდა, შეეკაზმა მისთა მჰკურეტთა საღამაზოდ,  
ცხენსა შეჯდა, გაემართა, დარბაზს მივა სადარბაზოდ.

ა. მოშორება CEFHGHIJKOTVXF'I'L'Q'R'Y', მოშორება U, მოშორება G'; მოშორება საყვარლისა ~ J; შექონდა EO, შექონდა UVY, შექმნოდა I', შექნოდა TD'F'L'O'Q'; მისად] მეტად JT, მისდა I.

ბ. ცრემლსა] ცრემლს ჰყრის H; ვითთა O; მარგალიტი EF, მარგალიტსა F'O'R'; წვიმს] ტირს HOUVB'G'I'Y', სტირს T, წვიმს X, ჰსწვიმს T'; დასანაზოდ I, დასანაზოდ X.

ბ. გათენა I'; შეეკაზმა] დარბას მივა E, შეეკაზა H, მოეკაზ-  
მა J, შეკაზა X; მის G'O'Q', მისს F'L'; მკვრეტელთა G'F'L'O'Q',  
მკრეტთა X; მისთა მკვრეტთა] მკვრეტელთათვის H; მისთა  
მკვრეტთა სალამაზოდ] დარბაზს მივა სადარბაზოდ J.

დ. ცხენს B'; დარბას CEVY', დარბაზ X; დარბაზს მივა  
სადარბაზოდ] მკვრეტელთათვის სალამაზოდ J.

## 206 (142)

დარბაზს ევზიბი შეგზუნა, მართ მისგან შენარონია,  
შესთვალა: „[ც]კადრებ, მეფეო, მე ესე გამიგონია:  
ყოველი ჰირი მიწისა თქვენ სრმლითა დაგიმონია,  
აწ თუ სჯობს, ესე ამბავი ცნან, რაცა გარემონია“.

ა. დარბას CE, დარბაზ U; ეჯიფი B'; შეგზუნა] შეგზანა  
rep. E'; შენარონია] შენაზენია X, შეარონია E, შენარბონია GHJ  
L'O'Q'T', შენაპრონია I, შენარმონია F'.

ბ. შესთვა D'; კადრებ ABIJY, გკადრეფ F'; მამიგონია GHI  
F'L'Q', მომიგონია UO'.

გ. ყოვლისა I'; მიწისა]ქვეყნისა ET', მიწასა X; თქვენ] შენ I,  
ხრმილითა E, ხრმალთა X, ხლმითა BFGHIJKOUVB'F'G'IL'  
O'Q'R'T'Y'; დაგიმონია] გამიგონია V.

დ. ჯობს E; ანზუი X, ანზავი Q'T'; სცნან GHKOTUVB'F'  
I'L'O'Q'R', სცან J, ჰსცნან T'; რაცა] ვინცა O'T'; გარემონია]  
გარმონია X.

## 207 (143)

„მე წავიდე, მოვიარო, ვილაშქრო და ვინაპირო,  
თინათინის ხელმწიფობა მტერთა თქვენთა გულსა ვჰკმირო,  
მორჩილ-ქმნილთა გავასარო, ურჩი ყოველი ავატირო,  
ძღვენნი გკადრნე შედა-ზედა, არ სალაში დავაპვირო“.

ა. წამოვიდე F'L'; ვილაშქარო D', ელაშქრო F'; ვინაპირო]  
ვინადირო JZF'L'.

ბ. ხელმწიფობა] პატრონობა E, ხელმწიფება I'T', ხემწი-  
ფობა L'; თქვენთა] მისთა I; გულს EHKJNT; ვკმირო BFGIKOU

VZB'D'E'F'G'I'L'O'Q'R'T'Y', ვაგმირო E H J N T, ვგმარო X, ვჰგვმი-  
რო Y.

გ. ქნილნი K, ქმნილნი FKTR', ქმნილი GIO'Q'T', მქნელნი J,  
მქნილთა N, მქნელთა X, მქნელი F'L'; ურჩნი JT'; ყველა  
GHKNOTUVXZB'F'G'I'L'O'Q'T'Y'.

დ. ძღვენი EFGHIJKNOXZE'F'G'L'O'Q'R'T'; ვჰკადრო E,  
გკადრო FGHINZF'L'O'Q'R', კადრო J, კადრნე K, გაკადრე X,  
ვკადრნე Y, ვჰკადრნე T'; ზედაზედი GHZF'L'O'Q', ზედი ზედრე J,  
ზედის ზედა K, ზედი ზედა N, ზედას ზედა D'T'; არც H; და-  
ვიძვირო IX.

208

„შევიწიო ბედი თქვენი და შევიბა საგდებელი;  
ვინაპირო მტერთა მოსრუად, კვლა გიასლო სისხლთა  
მღვრელი;

არ გაუშვა შეუპურობლად ბულბულიცა ინდოელი,  
სანაპირო დავარბიო, დაგამონო თქვენ ყოველი“.

ბ. მტერი G, მტერთ H, მტერნი F'O'Q', ტერნი L'; მოვსრნა  
GF'L'O'Q', მოვსერიდე H, მოვგრად D'F'I'; კვლავ GHF'I'L'O'Q';  
მიახლო] გიამბო U, გეახლო D'; მღრელი C.

გ. ჰინდოელი CU.

დ. დავარბიო BC; ყოელი GH.

209 (144)

მეფესა ეთქვა ამისი დიადი მადლიერობა,  
უბრძანა: „ლომო, არა გჭირს შენ ომთა გამდრეკელობა,  
აწ მაგა შენსა თათბირსა ჰგავსო შენივე ქველობა.  
წა, მაგრა მამსვდეს, რაღა ვქნა, თუ სიშორისა გრძელობა!“

ა. და დიდი N, დაიდი X; მადრიელობა BEFGHIJKNOUVX  
YZB'F'G'I'L'O'Q'R'T'Y'.

ბ. ებრძანა GJTYF'G'L'O'Q'R'T', უბძანა E'; გამდრეკელო-  
ბა] გარდუხდელიობა EFGIJKNZF'I'L'O'Q'R'T', გარდრეკილობა HOG',  
განმდრეკელობა D'.



გ. აწე GHXF'L'O'Q'; მაგ GHXF'L'O'Q', მაგას T'; შენსა—B'; შენსა თათბირსა ჰგავსო] თათბირსა ჰგავსო იგე I'; თათბირთა OG'; გავსო FOVB'F'G'L'O'Q'Y'.

დ. წა] აწ NBT'; წა მაგრა] მაგრამ თუ FI; მაგრამ HKOTX G'R', მაგა I'; მაგრა მამხვდეს ~ C\*B'; მაგრა + თუ Z; მომხვდეს EOTD'G'T', მოხდებს L'; წა მაგრა... ექნა თუ] მაშინ რალა ექნა თუ მამხვდეს კვლავ GJF'L'O'Q'; ვქნა VZR'T'Y', ექნო N; თუ] კი O'; თუ სიშორისა] არ ღია ღლეთა FIZ; სიშორვისა X; გრძელობა] ქველობა I'. ზგ ~ F'L'.

## 210 (145)

უმა შევიდა, თაყვანის-სცა, მადლი რამე მოასსენა:

„ხელმწიფეო, მიკვირს, ქება რად იკადრეთ ჩემი თქვენა?!  
აწ ნუთუ კვლა სიშორისა ღმერთმან ბნელი გაითენა,  
ზირი თქვენი მსიარული მსიარულსა კვლა მიჩვენა!“

ა. ყრმა I'; თაყვანისცა BEGHIJNOTVYZB'EF'G'I'L'O'R'Y',  
თაყვანისსცა T'.

ბ. ხელმწიფეო L'; მიკვირს ქება... ჩემი] ქება ჩემი რად იკადრეთ  
მიკვირს FI; რათ OG'I'; იკადრე JOTVXZB'D'G'Y'; თქვეენა U.

გ. ნუ თუმცა FIJZ; კვლავ JNOTZB'G'I'O'Y'; კვლა + თუ X;  
სიშორისა] ნახვისა F, ნახვითა IJZ; გაგვითენა J.

დ. მხიარულსა J; კვლა] აწ I', კვლავ CHIJNOTUVXZB'D'  
F'G'L'O'Q'R'T'Y'; გვიჩვენა T.

## 211 (146)

მეფე ხელსა მოეკიდა, გარდაჰკოცნა ვითა შეილი.

სხვა მათებრი არ უოფილა არ გამსრდელი, არ გასრდილი!

უმა ადგა და წამოვიდა, მას ღლე მათი ჩანს გაურილი;

როსტან მისთვის აატირა გონიერი გული, [ლ]ბილი.

ა. ხელსა] ყელსა GHJKNOTUYD'F'G'I'L'R'; მოეკიდა] მოეხ-  
ვია GHJKOTUD'F'G'I'L'O'Q'R'; გარდაკოცნა EOF'G'O'Q'.

\*C „მამხვდეს მაგრა“— გადამწერის მიერ გაკეთებული აქვს შენაცვლების ნიშანი.

ბ. მათებრი] მისებრივ GHO'Q', მათებრივ JNOTZG'I'R', მისებრი F'L'; ჰყოფილა J, ყოფილან D'; გამზღელი GNO'Q'R', გაზრდილი H, გაზრდელი X, გაზრდიი D', გამზრ F'L'; არ გაზრდილი] არა გაზრდილი F'L', არც გაზრდილი R'; გაზდილი GJN XO'Q'R', გამზღელი H, ზრდილი F'L'.

გ. ყრმა I'; დღეს G'R'; სჩანს D', ჰსჩანათ T'. •

დ. როსტენ FGHKNUZFI'L'O'Q'R'T'; მისთვი C, მათთვის I; ატირა EZ, აატირნა INOG'; გონიერი] ლნობიერი FIZI', გონიარი N; [ლ]ბილი] ტკბილი EFGHIJKOTYZF'G'L'O'Q'R'T', ბილი ABE', თბილი N.

## 212 (147)

გამოემართა აუთანდილ, მოემე მსნე, ლაღად მავალი.  
ოც დღე იარა, ღამესა დღეზედა წართო მრავალი.  
იგია ღხინი სოფლისა, იგია ნიეთი და ვალი,  
არ მისცილდები თინათინ მისი მას, ვისგან სწვაკ აღი.

ა. გაემართა G'; მხნელადღა F'L'; მავალი] მამალი X.

ბ. ოც დღე] ფიცხლავ J, ფიცხლა OT(G', ფიცხლად KR'; დღესა X; იარეს B'; ღამესა] მრავალი E, ღამეცა OJNTG'R'; დღეზედა] ღამეზე E, დღეზედან OF'G'L'T', დღეც ზედა R'; ღამესა დღეზედა] დღეზედა ზედ ღამე Z, და დღესა ღამეცა I'; ნართო G', წართ R'.

გ. იგი B'; იგია ნიეთი] და იგი ნიეთი N, იგივე ნიეთი R'; ნიეთი] ღხინი T'; და ვალი] მავალი U, და ავალი K.

დ. არ] მას არ JKOTG'; მისცილდების EFHINXYE'I'R'T', მისცილდება GUVB'F'L'O'Q'Y', მისცილდის JKOTF'G', მისცილდები + ზედა X; მის NN, ვისი E'; მისი მას] მას მისგან F, ~T', მას I; ვისგან] გულსა F; ვისგან + გულსა I, მისგან GHNF'L'O'Q'; მისცილდები... მას] მოსცილდების თინათინს მას ვისგან Z; მისი მას... აღი] რაგინდ გზა ჰქონდის სავალი JKOTF'G'R'; ვისგან — X; სწვაკს EFGHINUVXYZF'L'O'Q'T'.

## 213 (148)

რა მოვიდა, სიხარული შიგან გაჰსდა სამეფოსა.  
მოეგებნეს დიდებულნი, ძღვენსა სძღენიდეს იეფოსა.

იგი ზირ-მზე არ მოსცთების სიარულსა სასწრაფოსა.  
მისვდეს მეოფნი მას წინაშე სიხარულსა სადაფოსა.

ა. მივიდა FLUGT'O'Q'R'T'; სიხარულით R'; გახდა EIJKNO  
TYZB'D'E'F'G'I'L'O'Q'R'T'.

ბ. შოეგებნენ O', გეგებნეს Z; ზღვენსა NY, ძღვენსა Z, სძღვენ-  
სა R'; ძღენიდეს EOG'I', ძღუნთან I, სძღნობდეს FT', სძღვნთან  
GF'L'O'Q', სძღვნიდენ H, ზღვნიდეს N, სძღნობდენ J, სძღვნობ-  
დეს R'; უფასოსა EFIKNYR'T', იაფოსა GUF'I'L'Q', უეფოსა JT,  
უეფესა OG'.

გ. პირმზცე C; მოსცდების EGHJKNTUVB'D'F'G'I'L'O'Q'  
R'T'Y', მოსცდება Z; სიარულსა] სიხარულსა YI', სიარულის  
JOTG'; სისწრაფოსა JT, სისწრაფესა OG', სასწაფოსა XD'.

დ. ნიხედენ H; მეოფი CGB'F'I'L'O'Q'R'Y'; მის JOTVG';  
სიხარულად H, სიხარულის J; სადაფოსა] სასწრაფოსა AXE'D',  
სადეფოსა JO.

## 214 (149)

ქალაქი ჰქონდა მაგარი საზაროდ სანაწიროსა,  
გარეთ კლდე იყო, გიამბობ ზღუდესა უქვეითვიროსა.  
უმამან მუნ დაყო სამი დღე ამოსა სანადიროსა,  
გამზრდელი მისი შერმადინ დაისო სავაზიროსა.

ა. ქალაქი ჰქონდა მაგარი] ჰქონდა მაგარი ქალაქი NY; ქონ-  
და OG'O'Q'; საზაროდ] ერთ სახე F, საზარო GF'I'L'O'Q', სა-  
აზაროდ J.

ბ. გარე EFGHJKNOTUYZF'G'I'L'O'Q'R'T'; გიამბობ] სალისა  
JKOTG'R', გიანბო GO'Q', გიანბობ HZ, გიამბო NF'I'L', გიამბო X;  
უქვეითვიროსა EFGHITVZB'E'F'I'L'O'Q'T'Y', უქვეითვიროსა K.

გ. ყრმამან I; დაყო FGKB'D'F'I'L'R'T', დახყო X; სამი]  
ორი FIZ; ამოსა] უცხოსა GHIUF'I'L'O'Q', ჰამოსა CD'; სანადი-  
როსა] საადგილოსა GF'L'O'Q'.

დ. გამზრდელი] გაზდილი GNB'O'Q'. გაზრდილი HKUVY  
ZF'I'R'Y', გარზრდილი L'; გამზრდელი მისი] მისი ერთგული JOTG';  
შერმანდილ ZE', შერმანდინ F'G'L'; დაისო] ნიადავ L', დაისვა  
BCEFGHJKNOTUVXNB'D'E'F'G'I'O'Q'R'T'Y'; სავაზიროსა] სახელ-  
დებული L', სავეზიროსა GJNR'T', სავიროსა H.

ესეა მონა შერმადინ, ზემოთცა სახელდებული,  
თანა-შეზრდილი, ერთგული და მისთვის თავ-დადებული  
მან არ იცოდა აქამდის მის უმისა ცეცხლი დებული,  
აწ გაუცსადა სიტუეები მის მზისა იმედებული.

ა. ესეა| ესეა I'F'L', ესია Z; მონაა I'; შერმანდილ O'L',  
შერმანდინ ZE'F'G'; ზემოთაც ENOG', ზემოცა FIJI'R'T', ნიადაგ  
GF'L'O'Q', ზემორცა HKU, ზემოცა Z, — X; სახელდებული J,  
სახელიდებული X.

ბ. თანა-შეზრდილი| მისი გამზრდელი I, თანა შეზდილი  
GHJNR', თანა შესდილი KB'Q'; ერთგული| მისანდო JKOTG'R',  
ერდგული BEGHN, ერგული Y'; მისთვი C, მისთვიან Y; თავი  
დადებული X.

გ. მან| თან Y; არ| რა N; აქამდი GIF'L'O'Q', აქამდინ  
NYB'I', აქამდისა X; ყრმისა I'; მოდებული X.

დ. გაუცხდა F', განუცხადა Q'T'; მზისა| გზისა N; იმედ-  
დებული J.

უბრძანა: „აჰა, შერმადინ, ამაღ მე შენგან მრცხვენიან,  
ჩემნი საქმენი ყოველნი გცოდნიან, გაგიულენიან,  
მაგრამ არ იცი, აქამდინ რანიცა ცრემლი მდენიან!  
მე ვისგან მქონდეს პატიენი, აწ მასვე მოუღხენიან“.

ა. უბძანა UY'; შერმანდინ OZE'G'; მცხვენია J, მცხვე-  
ნიან Z.

ბ. ჩემი FGHJKUNE'F'I'L'R'; ყოველი GQ', ყველანი IZ, ყვე-  
ლაჲ R'; საქმენი ყოველნი ~ X; გცოდნიან| გიცნია GF'L'O'Q',  
გიცნიან HU, გიცდიან I, გცოდნია JNVB'R'Y'; გაგიულენიან E,  
გაგიულნიან H, გაგიულენია J, გაგიულენიან T'.

გ. მაგრამ GHJKONF'G'I'L'O'Q'R'; აქამდის EFLJFUVXZB'R'  
T'Y', აქამდი GF'L'O'Q'; ცრემლნი BMTUXB'D'Y', ცეცხლი EFG  
JNF'I'L'O'R'T', ცეცხლნი IYZ; მდენიან| მდებიან EFGINYZF'I'  
L'Q'R'T', მდებია JO'.

დ. მქონდა EFGKF'L'O'Q'R'T'; პატიჯნი F, პატიეი GE'F'  
L'O'Q'; მოუღხენია J.

„მოუკლივარ თინათინის სურვილსა და სიევარულსა,  
 ცრემლი ცხელი ასოვლებდის ნარგისთაგან ვარდსა ზრულსა,  
 ვერ ვაჩენდი აქანამდის ჭირსა ჩემგან დაფარულსა,  
 აწ მიბრძანა საიმედო, ამაღ მხედავ მხიარულსა“.

ა. მოუკლივარ] მე მოუკლავარ E, მოუკლავარ BGHJNF'L'O'  
 Q'R', მოუკლივარ C, მოუკლივართ F, მე მოუკლავ I, მოუკლავართ  
 U, მოუკლივარ Z, მოუკლივართ YI'.

ბ. ცრემლი ცხელი] ცხელნი ცრემლნი ZT'; ცრემლი ცხელი  
 ~ GHIJKNT'UF'I'L'O'Q'R'; ასველებდა J, ასველებდის KNF'Q',  
 ასო ვლევდის X, ასოლებდის Z, ასოვლებდა I', ასველებდეს L'T',  
 ასოვლებდის O'; ნარგიზთაგან FXE'R''T'.

გ. აჩენდა E, ვიჩენდი N; აქანამდი GF'L'O', აქამდისი I; ჭირ-  
 თა F; ჩემთა F.

დ. მიბძანა UXE', მიბძანა + დაფარული X.

217<sup>1</sup>

„პირველად მქონდა მე მისი შორს ყოფნის ცეცხლი  
 მდებარე,

აწ შემიწუალა, მამიტება, მექმნა იმედთა მდებარე;  
 მითხრა თუ: წადი, გაიჭერ, ქენ თავი გარდამდებარე,  
 მებნე იგი უმა, ცოცხალ ა ან მკვდარი ჰპოვე მდებარე“.

(H 461, ფ. 18r).

ა. მისსა K; ყოფნის] მყოფსა K.

ბ. მამიტება K; მე მქნა K; იმედის K.

გ. ჰქენ K.

დ. ცოცხალი K; ჰპოვო K.

## 218 (153)

„მიბრძანა: «მაცან ამბავი მის უმისა დაკარგულისა,  
 მოხვიდე, სრულ-გქმნა მაშინდა შენი წადილი გულისა,  
 ქმარი არ მინდა უშენო, მომხვდების სისა რგულისა!»  
 მომცა წამალი გულისა, აქამდის დადაგულისა“.

ა. მიბძანა  $UXB'L'Q'Y'$ ; ანბავი  $XQ'$ ; მის] იმ  $U$ ; ყრმისა  $I'$ ; დაკარგულისა] წახდომილისა  $I'$ .

ბ. სულ  $JIR'L'T'Y'$ , სურულ  $X$ ; ვქნა] ვყო  $FGZF'O'Q'$ , ვქნა  $EHJOTUXYG'$ , ვჰქნა  $KI'R'T'$ , ვჰყო  $L'$ , ვჰქმნა  $Y'$ ; მაშინლა —  $F'L'$ ; შენ  $X$ , შენის  $R'$ ; საწადი  $I'L'$ ; შენი წადილი  $\sim R'$ .

გ. ქნარი არ მინდა... რგულისა] მე ქრმად არ მინდა უშენოდ, რომ მამხედეს სახე გულისა  $I$ ; უშენოდ  $EFKOYB'G'$ ; ხე მამხედეს  $Z$ , მამხედეს  $FGHJUFL'Q'R'$ , მამხედესცა  $KTY$ , მომხედესცა  $OG'$ , მამხედების  $UB'Y'$ , მაშხედესცა  $T'$ , მომხედეს  $IO'$ ; ხისა] ედემს  $Z$ , მზისა  $G'$ , ხისაცა  $FGHJUFT'LO'Q'$ , ხე ალვა  $R'$ ; რგულის  $F'$ , რულისა  $I'$ .

დ. მამცა  $FGHJUVT'Q'R'Y'$ , აქამდის  $B'$ ; აქამდი  $JO'$ .

## 219

ავთანდილ ეტყვის შერმადინს ღაღი და შეუპოველი:  
„თინათინ მითსრა იმედი, ჰოუნასა სეცით მოველი:  
მზისამცა მოჰნა ვის ძალუც, დაფანდეს მოუქსოველი,  
ფიცი მაქეს, ვერ გამიცრუვებს, მოწმად მეავს არსი უოველი“.

ა. იტყვის  $X$ ; შერმადინ  $UV$ , შერმანდინს  $E'L'$ ; შეუპოველი  $X$ , შეუპოველი  $I'$ .

ბ. ზეცად  $L'$ .

გ. მზისამცა] მისიძცა  $GHO'Q'$ , მზისაცა  $D'E'I'$ , მისიცა  $F'L'$ ; ძალუც  $BO'Q'$ , ძალუმს  $D'$ , ძალუმს  $I'$ .

დ. აქეს  $H$ : გამიცრუვებს] გამიცრულებს  $I'$ , გამიცრუებს  $CGH$   $UXD'E'F'L'O'Q'$ ; არსი] არის  $G'F'L'O'Q'$ ; ყოველი  $F'L'$ .

## 220 (154)

„პირველ ემა ვარ, წასვლა მინდა ჰატრონისა სამსახურად, —  
სამს მეფეთა ერთგულობა, ეოფა გემართებს ემასა უმურად, —  
მერმე ცეცხლი დაუესია, აღარა მწკავს გულსა მურად.  
სამს, თუ კაცი არ შეუდრკეს ჰირს, მიუსდეს მამაცურად“.

ა. ყრმა  $I'$ ; წასლვა  $XG'$ ; მინდა] მმართებს  $FIZ$ , ჯერარს  $J$ .

ბ. ერთგულობა] სამსახური  $IJOTUVG'R'$ , ერდგულობა  $EG$   $HKT'$ , ერთგულობ  $I'$ ; ყოფნა  $FGJOF'G'L'O'Q'T'$ ; გემართებს] უნდა  $I$ , მართებს  $FJKOT'ZG'T'$ ; ყრმასა  $I'$ .

\* სხვა ხელითაა ჩაწერილი.

გ. აღარ OG'; მწვავეს] მართებს OG', მწოვს Y, მწვამს L'.

დ. თუ — E'; თუ კაცი] მამაცი FIZ; ქირსა EFGHIJKOTU  
XYZB'D'F'G'I'L'O'Q'R'T'Y'; მიუხდეს] დახვდეს EFLJKOTZG'R'T',  
მიხვდეს GHUB'D'F'L'O'Q', დახვდეს I'; მამაცურად] გულხმიე-  
რად OG'.

## 221

„პირველ ემა ვარ და ვაამებ, არავის ვესათნოვები;  
იგი შექთა მფენს, არ მმაზრობს, სხვანმცა ვის შევეპოვები?  
ფიცი მამცა და შევფიცე, მანამდის არ ვინოვები,  
სრულ სპათა ჩემთა მოგათვლი, სამ წლამდი დაგეთსოვები“.

ა. ვესათნოები D'.

ბ. შევეპოვები E'.

გ. მომცა BD'; შევპფიცე B.

დ. დაგეთხოვები B.

## 222 (155)

„კართ უმოვერესნი მე და შენ ეოველთა პატრონ-ემათასა,  
ამისთვის გნუჟევე სმენასა შენ ამა ჩემთა სმათასა:  
ჩემ წილ დაგადგებ პატრონად, თავადად სხვათა ემათასა,  
ამა საქმესა ვერა ვიქ მე განდობასა სხვათასა“.

ა. უმოვერესნი B. უმოვერესი EGB'F'I'L'O'Q'Y', მოყვარენი H,  
უმთოვერესნი Z; პატრონთა ემათასა I.

ბ. მისთვის T'; გნუჟევე GHJOZB'F'G'L'O'Q'R'T'Y'; შენ ამა]  
ეოველთა F; ხმათასა BC'.

გ. თავადათ EGH'F'L'O'Q', თავადათ JT'; სხვათა] ჩემთა FL  
JKOTZG'; ემათასა] სმათასა FGIJKOUSTYZB'F'G'I'L'O'Q'R'Y'.

დ. ამას F'L'; ვიქმ T'; განდობ არა L'.

## 223 (156)

„ლაშქართა და დიდებულთა აღაშქრებდი, პპატრონობდი;  
დარბაზს კაცსა გაგზავნიდი და ამბავსა მათსა ცნობდი,  
წიგნსა სწერდი ჩემაციერ, უფასოსა ძღვენსა სძღვენობდი,  
აქა სადმე არ-ეოფასა ჩემსა მათმცა რად აგრძნობდი!“

ა. ლაშქართა] თავადთა R'; ალაშქრობდი I, ალაშქრებდი D'G'T'; კპატრონობდი] ნაპრობდი FGHIUVZF'I'L'O'Q'; პატრონობდი CEKOTXB'D'G'R'T'Y'.

ბ. დარბას EZF'I,Y', დარბაზ T'; ანბავსა XI'Q'; სცნობდი BCEFGHIJKOTUVXNYZB'D'E'F'G'I'L'O'Q'R'T'Y'.

გ. წიგნსა..... უფასოსა] ესე მზეებრ წიგნსა სწერდი I; ჩემ ნაგიერ ZB'G'L'O'R', — X; უფასოსა] და უფასოს J; ზღვენსა Y; სძლნობდი CEFHIOJZG'T'Y', სძლენიდი UF'L'O'Q', სძლნობდა X, ძღვნობდი Y, ძღნობდი I'.

დ. საღმე] სამ წელ GF'L'Q', სამ წელს O', სამღლე H, სამე .J'T; ყოფნასა GHIF'I'L'O'Q'; მათცა JZD', მათაც X; რად] ვით J, ვითმც T, რათ T'; აგრძნობდი] აცნობდი GIZF'L'O'Q'.

## 224 (157)

„ლაშქრობა და ნადირობა შენი ჩემსა დასახე,  
აქა სამ წელ მომიცადე, ხვაშიადი შემინახე,  
მე ნუთუმცა შემოვბრუნდი, ალვა ჩემი არ დაქნა ხე,  
არ მოვბრუნდე, მომიგლოვე, მიტირე და მივაგლახე“.

ა. ლაშქრობა] კვლავ ლაშქრობა J; და — J; ნადირობა] ნაპრობა F'L'; დასახე] დაამგზავსე GH, დასახე CX.

ბ. აქა სამ წელ... ხვაშიადი] სპათა ჩემთა ეთავადე სახელმწიფო FIZ, სპათა ჩემთა ეპატრონე (ეთავადე KO) საპატრონო JKO; აქა სამ წელ მომიცადე] სპათა ჩემთა ეთავადე G'; აქათ CGHU VYR'T'Y'; წელს O'; მოიცადე CE, მამიცადე GHJV'B'I'Q'T'Y'; ხვაშიადი] საპატრონო G', ხოშიადი CX; შეინახე FIZ.

გ. მე ნუთუმცა... არ დაქნა ხე] თუ სამ წლამდის არ მოვიდე ხვაშიადი შემინახე IZ; მე] კვლა FKO, კვლავ JTG'R'; ნუთუმცა] კვლავ თუმცა GHF'L'O'Q', ნუ თუცა I'; შემოვბრუნდე CEF'GHO F'G'L'O'Q'R', შემოვბრუნდე J; ალვა ჩემი ~ O'; დაქნა EGHK OTUVYI'O'Q'R', დამქნა F, დამქნა X, დაქსენა G'; დაქნა ხე] დაქნახე L'; ალვა ჩემი არ დაქნა ხე] ხუაშიადი შემინახე C.

დ. არ მოვბრუნდე... მივაგლახე] თუ სამ წლამდის არ მოვიდე, ხვაშიადი შემინახე F, სპათა ჩემთა ეთავადე, საპატრონო შეინახე T, კვლავ ნუთუმცა შემოვბრუნდე, ალვა ჩემი არ დაქნახე Z; არ მოვბრუნდე, მომიგლოვე] აქათ სამ წელ არ მოვიდე KOG'; და — J; მომიგლოვე C, მამიგლოვე GHUVYB'I'Q'R'T'Y'; მოვაგლახე L', ივაგლახე R'. ბგ ~ J; გღ ~ F. ტაეპების თანრიგი T-ში: აღბგ.



„ცის კიდემდის ვიარები ცრემლთა რევით სისხლთა  
მღვრელი;

ვევედრები შემოქმედსა, იგი არის მომცემელი;  
ნუთუ მისით შეწვენითა ვჰპოვო ჩემი სასურველი,  
მე მისითა მიზეზითა მოვიარო ზღვა და სმელი“.

ა. კიდემდი BX.

გ. მისთ D'; ვპოვო D'E'.

## 226 (158)

„მაშინდა ჰკადრე მეფესა არ საქმე სასურვალთა,  
აცნობე ჩემი სიკვდილი,— იუავ მართ ვითა მთვრვალთა,—  
მისვდა-თქო საქმე, რომელი უოვლთათვის გარდუვალთა.—  
გლახაკთა მიე საქურჭლე, ოქრო, ვერცხლი და თვალთა“.

ა. ჰკადრა T, კადრე O'Q'; მეფესა B; არ] მართ JT, არს  
KOG'; სასურველია CEFHGHIKOXZB'G'O'Q'Y', საგლოველია JT,  
სასურველისა F', სასურალია I', სასურველისა L'.

ბ. აცნობე] უამბე EFIJT, უანბე Z; იუავ] იუავ F'; მართ  
ვითა] ცრემლთა JKOTG'; მთვრვალთა] სველია JKOTG', მთვრ-  
ვალთა EFGHIUVZB'E'F'I'L'O'Q'R'T'Y', მთრვალთა D'.

გ. თქვა EIYF'L', თქვი FJKOTG'; ყოვლთათვის CEYB'T'Y',  
ყოველთვის I'; გარდუვალთა EJT, გარდუალთა VZD'I', გარდა-  
უვალთა T'.

დ. გლახათა Y; მიეც BEFGHIJKOTUVXYZB'D'F'G'I'L'  
R'T'Y'; საქურჭლე H; ოქრო, ვერცხლი და თვალთა] ჩემთვისდა რა-  
საც ველია J, ჩემთვისდა რა საცველია T; ვეცხლი D'F'G'O'; თვა-  
ლთა] რვალთა FGHIOUVZB'F'G'L'O'Q'R'T'Y', თუვლია X.

## 227.

„ესე არის ამ სოფლისა სიმუხთლე და მისი ფერი!  
ჰკადრე: მსეცთა შეგვიჭამეს მისი ტანი შევნიერი;  
მუხთალთა ეს სოფელი, სწორად უჩანს უმა და ბერი,  
ნუ ინაღვლით, ჩემად ნაცვლად სხვას გიბოძებს სახიერი“.

გ. სწორა E'.

„მაშინ უფრო მომესმარე, ამისგანცა უფრო მხედრე,  
 ნუთუ ადრე დამივიწყო? მახსენებდი ზედა-ზედრე!  
 მეტად კარგად დამიურვე, სული ჩემი შეივედრე,  
 ზრდანი ჩემნი მოიგონენ, გული შენი მოიმდებრე“.

ა. ნამეხმარე FGHJKOTVG'I'R', მოამახმარე U; ამისსაცა Y, იმისგანცა D'; მხედრე BCFIKOUVYB'G'I'T'Y'; უფრო მხედრე] მხნე და დარე Z.

ბ. ნუთუ] ნუ B'; დამივიწყო I, დამივიწყე I'; მახსენებდე GHJTUVZB'F'I'L'O'Q'R'T'Y'; ზედან I, ზედი JX.

გ. კარგა GHITVZB'F'L'Q'R'; დამიურვენ Z; სული ჩემი ~J.

დ. ზდანი I'; ჩემი GHX; მოიგონე EFGHJKOZB'E'F'G'I'L'O'Q'R'T'Y'; გული] სული IZ; შენი] ჩემი Z; მოიმდებრე] მოიმდებრე I'F'L', მოიმდებრე J, მოიმდებრე UV, შეივედრე Z, მიმოდებრე B'.

რა შერმადინ მოისმინა, გაუკვირდა, შეუზარა,  
 თვალთათ ვითა მარგალიტი ცხელი ცრემლი გარდმოღვარა,  
 მოახსენა: „უშენომან გულმან რამცა გაიხარა!  
 ვიცი, რომე არ დასდგები, მაგრა გიძლი ამად არა“.

ა. შერმადინ] მონამან CEFGHUUVYZB'F'I'L'O'Q'T'Y', შერმანდინ E'; მოისმინა] გაიგონა Y; შეეზარა C, შეეზარა EI', შეეზარა FGHIKOTUVYZB'F'L'O'Q'R'Y'.

ბ. თვალთა CEFGHUUVYZB'F'I'L'O'Q'R'T'Y'; ვისთა D'; მარგალიტი] საგუბარო F, მარგარიტი O'R'T'; ცხელი ცრემლი ~ EX; ცხელი] ცხელნი Z; ცრემლნი CZT'Y'; გარდმოღვარა] გარდმოყარა EGHUVYZB'F'I'L'O'Q'T'Y', გადმოღვარა D', გადმოღვარა C.

გ. უშენოსა G'; რაცა B'; გაიხარა C.

დ. არ] არს X; დადგები EXI', დაიშლი YR', დაზდგები T'; მაგრა] არ I', ამად EU მაგას FIYZB'T'Y', ამას GHV, მაგრამ JKOG'R'; მაგრა გიშლი ამად არა] ამას გული ჯერა არა (სჯერა არ არა O', აჯერარა F'L') GF'L'O'Q'; გიშლი] გელი H, დაგიშლი I', გირჩევ R'; ამად] მისთვის E, არად X; ამად არა] აჯერარა F'L'; არა C.

განა ჰქნა ლომმან იმედი, დაგედვას რაჲა მისადა,  
მეფისა ცამდის მალლისა, მზისადა უფრო [მ]ზისადა;  
უთქვენოდ მეოფი არ ვარგვარ, არცა თუ აქა, ვზი სადა,  
მარტოსა თავი ვით დაგიც სავალად მაგა გზისადა?

ა. განლა GHYO'Q'; განა ჰქნა] განლა FYR'; ქნა BEKOG',  
ქნას CGHUVF'L'O'Q', აქქუან I,— Y, აქვს Z, ჰქმნას I'; ლომსა  
FIYZR', ლომო J, ლომან E'; დაგიდევს I'; რაცა] იმა YR'; მისა-  
და] იზელა I', მზისა და BCEGHJKOTUVYZF'G'L'O'Q'R', მზი-  
სიდა I.

ბ. მეფესა CJT; ცამდი GHJUV, ცამდინ F'I'L'O'Q'; მალა-  
სა CJT; მზისადა BGHF'L'O'Q', მზისაგან !R'; ზისადა ABED'E',  
ზისიდა I.

გ. უთქვენოდ] უშენოდ FIJTZ; მეოფნი I; ვზისიდა I.

დ. მარტოსა J; ვით] რად EGHJKOTUVYZF'G'I'L'O'; და-  
გიცს R'; სავალად] საკლავად FH, ხალვად I', წასავლად FJKOTG',  
საკვდავად Z; მაგა] იმა JT, მაგაა I'; გზისიდა I.

## 231 (161)

„ჩემად ნაცვლად დაგადებო«, ესე სიტყუა ვით მიბრძანე?  
რა გვარად ვქნა ჰატრონობა? რამც გიფერე, რამც გიგვანე?  
შენ მარტოსა გიგონებდე, შემცა მიწა ვიაკვანე!  
სჯობს ორნივე დავიკარგნეთ, წამოგუევი, წამიჩანე“.

ა. ჩემლა Y'; დაგადეფო F; ესე] ეგე GHJ'TUVZF'L'; ვით]  
რად GHUVYB'F'I'O'Q'R'T'Y', რადა F'L'; მიბძანე BG'UVZE'Q'  
T'Y', ბძანე F'L'.

ბ. რაგვარა CEUB'I'R'T'Y', როგორა FGHJKOT'YZF'G'L'  
O'Q'; ვჰქნა HJZI'R'T'Y',— E; რამც გიფერე] რაც გიფერე X, რამ  
გიფერე F'L'; რამც გიგვანე] რამ გიგვანე Y; გაფერე UVZR';  
გიგვანე] გიგონე I', გაგვანე EUVZR'.

გ. შე T'; შემცა T; ვიაკვანე GHB'F'L'O'Q'.

დ. დავიკარგნეთ] გავიპარნეთ FGHJKOUVYZB'F'G'I'L'O'Q'  
T'Y', დავიკარგოთ E.

ყმაჰან უთხრა: „მომისმინე, მართლად გითხრობ, არა  
ჭრელად.

რა მიჯნური ველთა რბოდეს, მარტო უნდა კასაჭრელად.  
მარგალიტი აღარ მომსუდეს უსასყიდლოდ, უკაჭრელად-  
კაცი ცრუ და მოლაღატე სამს ლახვრისა დასაჭრელად“.

ა. ყმაჰა R, ყრმაჰან I'; მამისმინე FGHJKORTUVYB'F'G'I'  
L'Q'T'Y', დანიჯერე Z; მართლა GJTUVZF'T'L'O'Q', მართლათ T';  
გიოხრობ] გეტყვი EFGHIKOUVZF'G'I'L'O'Q'R'; არა] არ თუ E,  
არ X.

ბ. ველად GHJKORUVF'G'T'L'O'Q'R'; გრბოდეს U.

გ. მარგარიტი O'R'T'; აღარ] არვის FGHIJTUVYZB'F'I'L'  
O'Q'R'T'Y'; მამხედეს CKO, მიხედეს EFGHIJRUVYZB'F'I'L'O'  
Q'T'Y', მომსახედეს X, მომხთეს G', მიხედა R'; უსასყიდლო CGH  
JTUZB'T'O'Q'R'T'Y', უსასყიდლოთ XI'; უკაქრულად E, უაქრე-  
ლად ZD'E'G'I'T'.

დ. ხამ T'; ლახვართა CEIRVZL', ლახვრითა FGHJKOTB'F'  
G'O'Q'R'T'Y', ლახვარსა UX, ლახვართ I'.

„მისი ცეცხლი გულსა ჩემსა დამწველი და შეღებია:  
მას ერთსაცა ვერ გაუტენ, რაცა მიიმედებია;  
შენგან კიდე არა მივის, მშები, არცა მე დებია,  
იმოქმედე დღეთა შენთა, რაცა გიმოქმედებია“.

ა. დამწველი] მამღებია FI', მომღებია HUVYZ; მეღებია]  
დამღებია FHIUVYF'I'L'.

ბ. მას] მე CEKOG'R'; ვერ] არ E; მიმედებია C, მეიმედე-  
ბია EZ.

გ. არა] არვინ EFGHIKORUVYZF'G'I'L'O'Q'R', არვინა JT;  
მივის] მყავს JT; მმანი HUV; მე დებია] მღებია R.

დ. იმოქმედე დღეთა შენთა] იქმოდე შენთა საქმეთა C; რა-  
ცა] რომელიც F'L'; გიიმოქმედებია I'.

„ვისმცა უთხარ ხვაშიადი? შენგან კიდე არეინ ვარგა,  
 უშენოსა პატრონობა ვის მივანდო, ვინ ქნას კარგა?  
 სანაპირო გაამაგრე, მტერმან ასლოს ვერ იბარგა,  
 კვლა ნუთუმცა შემოვიქცე, ღმერთმან სრულად არ დამკარგა“.

ა. ვისცა CEXI'; უთხრა. BEGHJKORTUVYZB'F'G'I'L'O'Q'  
 R'T'Y', უთხარ და X; ხვაშიადი] უშენოსა I', — X; კიდეც X.

ბ. უშენოს R; პატრონობა] საპატრონო F; ქნას] იქს GHJT  
 UVZB'F'L'O'Q'R'T'Y', ჰქნას RD'.

გ. სანაპირო] სახელმწიფო F, საპატრონო Z; გაამაგრე] გა-  
 არიგიე Z, გამაგრე E; მტერმა GR, მტერმამც J'T; ახლო RX.

დ. კვლავ GHJRTUVZB'F'G'I'L'O'Q'R'; ნუთუცა D'; შე-  
 მოვიქცე] შემოვბრუნდე FIJRT; ღმერთო T; სულად I'; და-  
 კარგა T.

განგებაა, სწორად მოჰკლავს ერთი იუოს, თუნდა ასი;  
 მარტობა არას მიზამს, მცავს თუ ცისა ძალთა დასი;  
 აქათ სამ წელ არ მოვიდე, მაშინ გმართებს გლოვა, ფლასი;  
 წიგნსა მოგცემ, გმორჩილობდეს, ვინცა იუოს ჩემი ხასი“.

ა. განგებაა] ფათერაკი CFGHIRUVYZB'F'I'L'O'Q'R'T'Y',  
 ფათარაკი E; სწორათ T'; მოკლავს O'Q', თუდ X.

ბ. მარტოვობა HR, მარტობა XL'Q', მარტოება D'; არას]   
 ვერას BFGHIJKMOTUVXYZB'D'E'F'G'I'L'O'R'T'Y'; მიზავს Q'T';  
 მცვს C; მცავს თუ ~ R; ცისა] ღ'თისა R, ცასა B'; ძალთა] დას-  
 თა EGHF'L'O'Q'.

გ. აქა GHJTFE'F'L'O', აქეთ R, აქ Q'; წელს R'; მოვიდე]   
 მოვბრუნდე I; მაში R; გმართებ RI'; გლოვა] ძაძა GJTF'L'O'Q';  
 ფლასი] ფასი Z, ფლასა X.

დ. წიგნს F'; მომცემ L'; გმორჩილობდეს] გამსახურებდეს E,  
 გმორჩილობდენ FGHOTUVYZG'O'R'Y', გმორჩილობდე I, გმორ-  
 ჩილებდენ KB'F'I'Q'T', გმორჩილებდეს RL'. ბგ ~ G'.

## წიგნი ავთანდილისა თავის ემათა თანა

წიგნი] აქა წიგნი GHKOUVF'G'L'O'Q'R'T'Y'; ავთანდილისა] ავთანდილისაგან K, ავთანდილისი Y, ავთანდილის E'; თავის] თავისთა D', — R'T'Y'; ემათა] ყპასა E; ემათა თანა] ყმას თანა G'O'Q', ემათათვის შერმადინს მისცა J, ემათანა UV, ემათთანა H, ემათთან და შერმანდინის პატრონად დაგდება Z; თანა+ვაგლახ შენ ცრუო სოფელო B, ჰაი სოფელო თუ რასმან F'L', დაწერილი R'.

236 (165)

დაწერა, თუ: „ჩემო ემანო, გამზრდელნო და ზოგნო  
ზრდილნო,  
ერთგულნო და მისანდონო, ამა ზედა გამოცდილნო,  
თქვენ ჩემისა საწადლისა მიდგომილნო, ვითა ჩრდილნო,  
წიგნი ჩემი მოისმინეთ, ყოვლნო ერთგან შემოხდილნო!

ა. დასწერა R'; ჩემო GF'L'; გამზრდელნო] დაზრდილნო EFHKUVYZB'G'Y', გაზდილნო GJRF'O'Q'R', გაზრდილო I, დაზდილნო XOI'T', გაზრდილნო TXL'; ზოგნო] ჩემნო D'; ზდილ-  
ნო RI'.

ბ. ერთგულნო BEHF'Y'; მისანდომნო XF', მისანდობნო L';  
ამას CJTB'G'R'; ზედან FGHKORUVXZB'F'G'I'L'O'Q'R'T'Y', გა-  
მოცდინო I'.

გ. საწადლისა] ბრძანებისა EIY, საწადისა ZB'T'Y', სწავლე-  
ბისა I'; მინდობილნო F, მიდგმილნო D'; ვით B, ვითო M; ჩდილ-  
ნო JI'T'.

დ. ჩემნი BEIXI'; შესმინეთ Y; ყოველნო I'; ერთად GF'L'  
O'Q', ერთგან R; შემოხდილნო] შემოყრილნო CEFGHKORUVYZB'  
F'G'I'L'O'Q'R'T'Y'.

237 (166)

„მიწაცა თქვენი ავთანდილ, ისმინეთ, გიწერ მე რასა:  
თვით ვიქ ხელითა ჩემითა ამა წიგნისა წერასა,  
ცოტასა ხანსა ვარჩივენ გაჭრა სმასა და მღერასა,  
პურად და საჭმლად მივენდევენ ჩემსა მშვილდსა და ცერასა“.

ა. მიწამცა IB'D'G'; ისმენდით I'; გიწერთ I'.

ბ. თვითან IR; ხელითა ჩემითა] ჩემის ხელითა IR, ~ Y;  
ამ X.

გ. ვირჩივენ BVB'Y', ვირჩვენ C, ვირჩივენ E, ვარჩივე F.H.J  
KOTZ.G'O'R', ვირჩივე GXQ', ვარჩიე IRI', კარშივე U, ვირჩიე  
F'L'; გაქრა] კირნი E.F.Y.Z.R', კირი IR; სუმასა AB.M.X.

დ. საქმლად] სასმლად F, სკმლად C, საქლმად G.H.I.J.Q';  
მივენდვე E', მივანდე I'; ჩემსა მშვილდსა ~ RZR'.

### 238 (167)

„საქმე რამე მიც თავისა ზე სადმე გარდსახვეწელი,  
დავპუო მარტო და ღარიბად ესე წლეული ჰე წელი,  
გემუდარები ამისთვის, ვარ თქვენი შემომსხვეწელი,  
მე დამახვედროთ სამეფო მტერთაგან დაულეწელი“.

ა. მიცს BB'T'O'R', მიძს G'; თავისა] მარტოსა IR; ზე]ზმე C,  
ზედ IF'L'; სადმე] რად B', სამე HR, სამ G'T'Y'; გარდასახვეწელი  
IUB'G'T'L'O'T'Y', გარდიხვეწელი X.

ბ. დავუო E.F.T.Y.B'D'F'L'O'Q'; მარტოდ BCMD'E'I'; ღარი-  
ბათ X; ეს FGIRUVXF'I'L'O'Q'R'; წლეული] წელიწადი FGIRU  
VF'I'L'O'Q'R'; წელი I'.

გ. გემუდარება B'T'Y'; ამისთვი R; შემოხვეწილი EB'D'T',  
შემამხვეწელი F.G.H.I.K.R.V.X.R', შამომხვეწელი E', შემომიხვეწილი L'.

დ. დამახვედროდ O'; გაულეწელი D'.

### 239 (168)

„მე შერმადინ დამიგდია, ჩემაღ კერმაღ ჰატრონობდეს,  
სიკვდილსა და სიცოცხლესა სადამდისცა ჩემსა სცნობდეს,  
უოვლთა მზეებრ მოგეფინოს, ვარდსა სადმე არ აქნობდეს,  
შემცოდესა ვეელაკასა ვითა ცვილსა დაადნობდეს“.

ა. შერმადან E, შერმანდინ ZE'F'L'; ჩემდა I, ჩემათ X; კერ-  
ძად] ნაცვლად F.G.H.I.J.K.O.R.T.U.V.Z.F'G'I'L'O'Q'R', კერძათ X; ჰატ-  
რონობდეს F'L'.

ბ. სადამდისცა] სირემ ორსაე R, ვირემდისცა Z, სანამდისცა C,  
სადამდისინ H, სადანანდი J, სადამდისაც X'I', სანამდისაც I',

სანამდისინ R'; სადამდისცა ჩემსა] ვირე ორსა ერთგან I; ჩემსას HKOG'; ჩემსა სცნობდეს] ერთგან ცნობდეს R.

გ. ყოველთა] ესე FIR, ყოველთ F'I'L', ყოველთა T'; მზცე-ებრ C, ნზაებრ E, მზებრ RZ, მზებრივ I'; მოგეფინოსთ R', მოქ-ფინოს T'; ვარდთა T; სადმე] არა C, rep. B, ზერიდეს EGKOUV F'G'I'L'O'Q'T'Y', ზრვიდეს FHIRYZ, — T; არა T; აქცნობდეს BCF: FGHIKORUVXYZF'G'I'L'O'Q'T'Y', დააქცნობდეს T; ვარდსა სადმე არ აქნობდეს] ვარდთა არა დააქცნობდეს J; რადნე არ აქნობდეს] არა დააქცნობდეს R'.

დ. შემცოდესა ყველაქასა] კაცსა თავის შემცოდესა F, მაგრა მისსა შემცოდესა IR, კაცსა მისსა შემცილესა Z; ყველაქასა] შიშისაგან GJKOTF'G'L'O'Q'R', უჟალაქასა C; ცვინსა FGHTY'Q'; ცილსა T'; დადნობდეს RI'.

## 240 (169)

„თქვენცა იცით, გამიზრდია, ვითა მძა და ვითა შვილი.  
ამას ასრე ჰმორჩილობდით, არის ვითამც ავთანდილი,  
ბუქსა იკრას, აქნევინეთ უოვლი საქმე, ჩემგან ქნილი;  
მე თუ დრომდის არ მოვიდუ, გლოვა გმართებს, არ  
სიცილი“.

ა. გამიზრდია BGHJRF'I'L'O'Q'R'.

ბ. ესრე J, ასე UO'Q'R'; ჰმორჩილობდით] მსახურებდით EJT, მორჩილობდით FGHJRVYZD'E'F'I'L'O'Q'. მორჩილებდით KOUR'T'Y', მორჩილებით G'; არის ვითამც ~ E; არს FTZ; ვითამცა F'FZ, ვითმცა J, ვითამ U, ვითომ D', ვითა I'.

გ. ბუქს J; იკარით J; აქნევინეთ] აკვრევინეთ I'L', აქმნე-ვინეთ G'; ყოველი I'T, ჩემგან] მისგან E; ქმნილი UVZD'F'G'I'L'O'T'.

დ. დრომდი G'F'F'L'O'Q', დრომდინ I'; მე თუ დრომდის] თუ დრომდისინ (დრომდისი Z) YZ; გმართებთ UVF'I'L', გმართებსთ D'G'R'.

## 241 (170)

ესე წიგნი გაასრულა წელიანმან და სიტყვა-ნაზმა,  
წელთა ოქრო შემოირტუა, საღარიბოდ მოეკაზმა,  
ბრძანა: „მინდორს შევჯდებიო“, ლაშქარიცა დაერაზმა:  
მასვე წამსა წამოვიდა, მინა ხანი არა დაზმა.



ა. წიგნი] სიტყვა FRZE'; დაასრულა FGHIUVYF'G'I'L'O' Q'R'T'Y', გაათავა E', დასრულა D, გასრულა EX; წყლიანმა BGH IRUVD'E'F'I'L'O'Q'; ნაზმან F.

ბ. შემოერთება T'; სალარიბოთ F, სალარიბო Z; შეეკაზმა DFGHIJKTUVZFL'O'R', შეეკაზმა ER, შეეკაზმა Q'.

გ. ბძანა RXQ'; ლაშქარნიცა BFIJZ, ლაშქარიც X; დაემ-  
რაზმა X, დაეკაზმა Z, დეერაზა I'.

დ. არ RUXT'; დააზმა UT'.

## 242 (171)

ბრძანა: „წადით ეველაკაი, აქა მომხრედ არვინ მინა“.

მონებიცა მოიშორა, თავი გაითავისწინა,

მარტო გარე შემობრუნდა, შამბი შიგა გაირბინა,

მიწყივ მისად საგონებლად მისი მკლველი თინათინ ა.

ა. ბძანა R'I'Y'; წამოდით F'L'; ყველაკანი FGHIRUVZR', ყველანი F'L', ყველაყანი O', ყველა კაცნი Q'; აქა] ჩემთან R'; შემხრედ DERUVY, შემხრეთ I, მომხრე JXE'R', შემხრე Z, მომხ-  
რეთ F'L'; შინა] მონა L'.

ბ. მოიშორება BCDFGHJKOUVXZF'G'I'L'O'Q'R'T'Y', გაიშო-  
რა I, გაიშორება R; გაისტავისწინა X.

გ. მარტე L'; შამბში U, შამბი X, შანბი Q', შამბსა R'; ში-  
გან DEFGHIJKRUVXZE'F'I'L'O'Q'R', შინა D'; ჩაირბინა YR'.

დ. მისად] ჰქონდის GJKTO'R', მისმან X, ქონდის F'L'Q', მისთვის F; საგონებლათ F; მისნი X; მკლველი BDEGHIJORTU-  
VXZE'F'G'I'L'O'Q'R'Y', მკლველი C.

## 243 (172)

იგი ველი გაირბინა, ლაშქართაგან გაეკიდა.

ვინცა ნახა სულიერმან, ანუ ვინცა გაეკიდა?

ვის მახვილი ვერას ავენებს, იმას ვინცა წაეკიდა,

მისგან ტვირთი კაეშნისა ტვირთად ვარგად აეკიდა.

ა. გაირბენა D; ლაშქართაქენ GZL'O'Q', ლაშქართაქე H.

ბ. ვინცა BCDSEFKOTUVXZG'L'O'R'T'Y'; ნახანა U; სური-  
ელმან G, სულიერმა HRI'; გაეკიდა] წაეკიდა HIRUVZI'.

გ. ვერას] ვერსა X; აენებს] არ ვნებს F', აენვეს X; ვინცა X; იმას ვინმცა წაეკიდა] მისი მკლავი\* გაეკიდა CDOUVYG'T'Y', მკლავი მისი გაეკიდა EGFJTF'L'O'Q', მისი მკვლელი გაეკიდა FHIK RZl'R'.

დ. მისი H, მისთვის I, მისთვის R; ტვირთი ZR'; კაეშანსა E, კეეშნისა G; ტვირთად] ტურფად GTL'Q', ბარგად R, ტვირთი X; ვარგად] მძიმედ ER, ბარგათ F, კარგა GHQ'R', კარგათ X, გვარად E', კარგად DIKTYZ, ვარგი L'; გაეკიდა GTL'Q'; ტვირთი... აეკიდა] ტვირთი კეეშნისა ტურფად კარგა გაეკიდა J; ტვირთად ვარგად აეკიდა] ტურფად ვარგი (კარგად O') გაეკიდა F'O'.

### 244 (173)

რა ლაშქართა ინადირეს და ჰატრონი მოითვალეს,  
იგი პირ-მზე ველარ ჰოვეს, პირი მათი იფერმკრთალეს,  
მათსა დიდსა სისხარულსა სამძიმარი ანაცვალეს,  
ეოვლგან რბოდეს სამებარად, ვინცა იყო უცხენმალეს.

ა. ლაშქარი X; მიითვალეს DYZI'.

ბ. პირმზე C; ვერა GHIRTZD'F'L'O'Q'; ჰოვეს CGHIKR TI'R'T'Y', ნახეს DEFUVYZ, ჰოვეს OG', პოვეს O'; პირი] შუქი Z, პირნი TR'; მათნი TR', მათა X; ველარ... მათი] ვერა ჰოვეს პირნი მათნი J; აფერმკრთალეს DEFHIKRUVd'I', იფერმკრთალეს X, აფერმკრთალეს Z.

გ. სიმძიმარი E, სიმძიმილი DFIJRTUVR'; ინაცვალეს T.

დ. ყველგან DHV, ყოვლგნით GJKL'O'Q', ყოვლგნით T, ყოვლგნივ F'; რბოდენ HX: საძებნელად EGHIKRF'L'O'Q'; ვინა OG'; უცხენმალეს I'.

### 245 (174)

„ღმერთი, ლომო, შენად ნაცვლად სსვასა ვისმცა  
დანერგვიდეს!“  
დარბოდეს და სსვანით სსვასა მოამბეთა მოასსმიდეს;

\* პირველად წერებულა „მკვლელი“ D.

ველარა ცნეს მისი საქმე, გაიარა აქათ კიდეს,  
 მისნი სპანნი გულ-მოკლულნი ცხელსა ცრემლსა  
 გარდმოჰყრიდეს.

ა. ღმერთი ლომო] თქვეს თუ ღმერთი R'; შენდა CIOF'G'L'  
 O'Q'T'Y'; სხვათა Y'; ვიმცა T'; სხვასა ვისმცა] ლომო ვისამც R';  
 დანერგევდეს GF'L'O', დანერვიდეს H.

ბ. სხვათა DGHIOUVF'G'IL'Q'T'Y'; მოამბვეთა C, მოანბეთა  
 GHF'G'L'Q', მოამბესა UVE'I'R'; მოასხემდეს G, მოასმიდეს G',  
 მოისხემდეს O', მოისხმიდეს Q'.

გ. სცნეს (GHD'F'IL'O'Q'R', ჰსცნეს I; აქათ] იქით R', აქეთ  
 DGHUV.

დ. მისი DUVI'; სპანი CDGHIOUVE'F'G'IL'O'R'T'Y'; ცხელსა  
 ცრემლსა ~ DIOF'G'L'T'Y'; გარდმოჰყრიდეს] გარდმოღვრიდეს  
 GHF'L'O'Q'R', გარდმოყრიდეს IOG'T'Y'.

246 (175).

შერმაღინ ერთგან შეუარნა ხასი და დიდებულები,  
 უქვენა იგი უსტარი, ამბავი მისი თქმულები.  
 რა მოისმინეს, ვეველაი დარჩა გულ-დანაწყულულები,  
 თავსა იცემდეს, არ იყო გული უცრემლო, ულები.

ა. შერმანდინ E'F', შერმანდით L'; ერდგან BDT', ერთად  
 EGHYF'L'O'Q'R'; შეყარა BCDHOUVYG'O'Q'T'Y', შეჰყარა EFG  
 JKRTI'L'R', შეეყარა Z, შეჰყარნა X, შეჰყარა F'; ხასნი DFGHI  
 JKTUVZO'Q'R', ხანი RF'I'L'; დიდებულობი I'.

ბ. იგი] მისი R'; ანბავი XQ'; მისგან DFGHIJKRTUVZF'  
 I'L'O'Q'.

გ. მოისმინა EU; ყოველთა FZ, ყოველნი GIRTL'Q', ყვე-  
 ლანი I, ყოველი KO', ყველაბა S, ყველამან X; დარჩენ FR',  
 დარჩენ GHIRTZL'O'Q', დარჩენეს J; დანაწყალეები I', დანაწყულე-  
 ეები T'; ყველაი დარჩა გულ-დანაწყულულები] ყოველნი დარჩეს  
 გულ დანაწყურულები F'.

დ. თავს F'L'; იცემდენ X, იცემდის L'; გული] თვალი GHT  
 F'L'O'R', თვალნი J; გული უცრემლო ~ X; უცრემლოდ FX;  
 ულები X.

შერმადინ უთხრა: „მართალ ხართ, თუ ცრემლსა  
თვალთათ დაჰმილდეთ;  
მაგრამ გვიჯობს, რომე მისსა ბრძანებასა დაემორჩილდეთ;  
არა გავრყენათ სამსახური, მას წინაშე არ დავსწილდეთ,  
ცხადად გვიჩნდეს სიხარული, სიმძიმელსა გარდავსცილდეთ“.

ა. შერმადინ] შერმე J'T, შერმანდინ E'F'L'; უთხრა] თქვა F,  
უთხრა + დიდებულნო FZ; მართლ C, უმართლე J'T; ხარ D; თუ]  
თუმცა J, თუცა T, თუმც E'; ცრემლთა (T'R', ცრემლით GHL'O'Q',  
ცრემთა J; ცრემლსა თვალთათ] თვალთა ცრემლთა (ცრემლსა E')  
UVE'; თვალთა FGHJTT'L'O'Q'R',—FZ, თვალთად Y; ცრემლსა  
თვალთათ დაჰმილდეთ] თვალთა; ცრემლთა დამილდეთ DK,  
ცრემლით თვალთა დამილდეთ F'; დაჰმილდეთ] ღვრიდეთ Z,  
დამილდეთ CHUVYI'O'Q'R', დამილდეთ E, მილდეთ FJ'T, და-  
მილდეს E', დამილეთ L'.

ბ. მაგრამ FGHJKF'L'O'Q'R'; გვიჯობს DUVI', გვიჯობს  
EGT', გვიჯობსთ JF'L'O'Q'R'; მისა D; ბრძანებასა DV; მისსა ბრძან-  
ებასა] ბრძანებასა მისა E'; დამორჩილდეთ DEGHJTVVF'L'  
O'Q'R'.

გ. არ Z; გავრყენათ] დაეგდოთ Z, გავრყენათ BCFKYE'R',  
გარყენათ DILJTVO'Q', გავეყენათ E. გაჰრყენათ, G, გარჰყენათ U,  
განვრყენათ D', გარყენით F'L', გეპრყენათ I'; მას] მის EF'L'R',  
მისსა J'T; დავწილდეთ BCFEFD'T', დასწილდეთ DEJTVF'L'O',  
დავწილდე E', დასწილდეთ V.

დ. ცხადათ DHZL'; გიჩნდეს DH, გიჩნდესთ UV; სიხარული]  
სიყვარული F'L'; სიმძიმელსა] სამძიმარსა DEGHUVYZF'L'O'Q';  
გარდასცილდეთ DV, გარდავსცილდეთ FGKTE'F'L'O'Q'R', გარ-  
დასცილდეს H, გარდასცილდეთ U, გარდასცილდეთ Z, გარდავ-  
ცილდეთ I'.

## 248 (176)

უოვლთა ჰკადრეს: „თუცა უოფა ჩვენ უმისოდ გვეარმისცა,  
უშენოსა საჯდომი და ტახტი მისი ვისმცა მისცა?

განაღამცა გმორჩილობდეთ, თუ გვიბრძანო რაცა ვისცა!“  
იგი მონა ანატრონეს, ეველაკამან თაუვანის-სცა.

ა. ყოველთა CF'G'O', ყოველთ JI'; კადრეს O'Q'; თუმცა EXE' L'R'; ყოფნა J; თუცა... უმისოდ] ჩვენ უმისოდ თუცა ყოფა L; ჩვენ] ჩენ F'; უმისოდ I'; გვეარმიისცა C, გვიარმისცა DEFGHI LUVYZF'G'L'O'Q', გვიარმესცა E, გვეარმისმცა K, გვეარმისა D'.

ბ. საჯდომი და] სახელმწიფო ანუ JKT, პატრონობა ანუ R'; მისი—JKTR'; ვისცა GUXF'L'O'Q'.

გ. გაღანამცა BCDEGJMORTUVXZD'E'G'I'R'T'Y'; გმორჩი-  
ლებდეთ DVZF'L', დაგმორჩილდეთ EH, გმორჩილობდით Y; გვიბრ-  
ძანო] გვიბოძო J, გვიბძანო RUVQ'; რაცა] ვისც X; ვისცა] მის-  
ცა X, ვისმცა IK.

დ. პატრონეს DEGIJRTZD'F'I'L'O'Q'R'; აპატრონეს+და F;  
ყველაჲმან F, ყველაჲჲმა ID'O', ყველა კაცჲმან F'L'Q'R'; თაყუანი-  
სცა BCDEFGHIJKLORTUYZE'F'G'I'L'O'R'T'Y'.

## ავთანდილისაგან ტარიელის ძებნად წასვლა

ავთანდილისაგან] ამბავი ავთანდილისაგან I, აჲა პირველად  
ავთანდილისაგან J, ამბავი ავთანდილისი წასვლისა R, ავთანდი-  
ლისაგან D', აჲა ავთანდილისაგან K, წასვლა ავთანდილისა Z;  
ტარიელის] ტარიელისა XO'Q'; ძებნად] ძებნათ T; წასვლა] წასლ-  
ვა G', წასვლისა I, და პოვნად Z, წასვლა + აჲა (ჲი I) წყეულო  
სოფელო BCD, წასვლა + პირველი, თინათინის ბრძანებითა T,  
წასვლა + პირველად I', წასვლა — R.

249 (177)

ამ საქმესა შემოწმების დეონოსი ბრძენი, ეზროს:  
საბრალთა, ოდის ვარდი დაეთვრთილოს, დაცაეზროს.  
ვის ბადასძი არა ჰგვანდეს და ლერწამი ტანად ეზროს,  
იგი სადმე გაღარიბდეს, სამყოფთაგან იაბეზროს.

ა. აჲა MY; საქმეს Y; დიონოსი BCLOYZG'I'O'Y', დივანო-  
სე D, დიონისი ET', დეონოსე H, დივანოსი JT, დევანოსე K, დევა-  
ნოსი R, დიონისე U, დიონოსე VR', დევანოსაი X, დიონოს F'L';  
ბძენი R.

ბ. საბრალო A; ოდის] როდეს IR, ოდეს CDEFGHJKLO  
TUVXYZD'F'G'I'L'O'Q'R'T'Y'; დაეთრთვილოს BCDEFGHIJTUVZ  
D'F'G'I'L'O'Q'R'Y', დათრთვილოს KT', დაეთრთვილოს O, დაეთ-  
თვილოს R, დაეთრთვილას X.

გ. ვის] ბროლ R, ვინ X; ბადახში] ბალახში DEFGHIJKO  
RTUVXYZF'G'I'L'O'Q'R'T'Y'; არა] ვის არ R; გვანდეს DKOTV  
ZF'G'L'O'Q'T'Y', ჰუნდეს D'; ლელწამი F'L'O'.

დ. სამყოფთაგან] მამულთაგან IR, საყოფთაგან CJY; იაბეზ-  
როსს F, იაბეზვროს X.

251\*

მივიდოდა, მიუბნოდა, ჰირსა მხესა ანათებდა;  
თინათინის გონება ჰკლავს, სხვათა შუქსა დაავსებდა;  
მიტირის და ღმერთსა ჰმადლობს. შემხედველთა ადუღებდა,  
იტყვის: „ნახეთ ეს სოფელი“, ბელსა მისსა უჩვენებდა.

ა. მოვიდოდა F'Q'; მიუბნობდა BDGLMD'F'L'O'Q'; მზჰესა C.

ბ. კლავს E'O'Q'; ჰშუქსა C, შუქთა GUE'F'L'O'Q', დავსებ-  
და CI'.

გ. მიდირის G, მტირის I'; მადლობს DGHLUVD'E'F'I'L'O'Q'.

დ. ნახე DI', ვნახე GF'L'O'Q', მისსა] ჩემსა H, მისა LE'I';  
მიჩვენებდა H.

252 (178)

ავთანდილ იგი მინდორი ოთხ-ახშით გარდაიარა,  
დაავდო მზღვარი არაბთა, სხვათ მზღვართა არე იარა,  
მავრა მის მზისა გაურამან სიცოცხლე გაუჩიარა;  
თქვა: „თუ მე მანმცა ვეახლე, აწ ცხელსა ცრემლსა ვღვრი  
არა.“

ა. მინდორი] მინდოს X; ოთხ-ახშით] ოხახშით D', ოთხ  
ახშით ABC'E'I', ოთხ ახშივ GIKLTZ, ოთხ ავხშივ J, ოთხსავ  
მხრივ F'L', ოთხამოხშივ O'Q'; ახშით] ხუშით X; გარდაიარა O'Q',  
გადაიარა I'.

\* 250-ე სტროფს ვარიანტი არ აქვს.

ბ. დაგდო EI'; ზღვარი RD'E'G'; სხვათა LZI', სხვა FK, სხვას R'; მზღვართ L, ზღვართა R, ზღვათა U; მზღვართა არე] მზღვართაკენ Z; არე] ასე D'; არე იარა] არა რა X.

გ. მაგრამ FGHJKXF'T'L'O'Q'R'; მზისა] ყმისა F'L'; გაყრამა IRU, გაყრილმან FGG'TXZF'L'O'Q'; გაიზიარა G'JTF'L'O'Q', გაუზარა X.

დ. თქვა] იტყვის JT, ჰსთქვა R'; თუცა R; მე—JT; მასმცა] მას R, ვაისც X, მასამცა D', მისმცა L'; ვიახელ DHJKORTUV G'I'R'Y', ვეახელ FE'T', ვიახლო G'F'L'O', ვიახლე EILZ, ვეახლო Q'; ცხელსა ცრემლსა (ცრემლისა X) ~ HLX; ცხელსა] ცეცხლსა G', ცრემლსა L'; აწ ცხელსა] სისხლისა IRZ; ვლრი XG'T'.

## 253 (179)

ასალმან ფიფქმან დათოა, ვარდი დათვრთილა, დანასა;  
მოუნდის გულსა დაცემა, ზოგჯერ მიჰმართის დანასა;  
თქვის: „ჭირი ჩემი სოფელმან ოთხმოცდაათი ანასა,  
მოვმორდი ლხინსა ეველასა, ჩანგსა, ბარბითსა და ნასა!“

ა. ახალმა I; ფიფქმა CR, ფიქრმან 'T'; დათოვა DEFGHILOUY ZE'G'I'R'T'Y', დათოვნა EK, დათოვლა JTF'L'O'Q', დასთოვა R; დათრთვილა BCDEFGHIJKOTUVXD'F'G'T'L'O'Q'R'T'Y', დასთთვილა R.

ბ. მოუნდის] უნდოდის UV, მოუნდის L'; დაცემად R'; ზოგჯირ AY; მიმართის DEFGHIJKLORTUVXYZD'F'G'T'O'Q'R'T'Y', მომართის L'.

გ. თქვა G'JRTZF'L'O'Q'; ქირი ჩემი] ჩენი ქირნი E, ლხინი ჩემი I; ქირი] ლხანი R, ქირნი FI'R'; ჩემნი FR'; სოფელმა R, სოფელო R'; ოთხმოცდაათი ანასა] აოთხმოცა და ათასნა E; მოითხმოცდათა J, მოითხმოცდათი T, ოთხმოცდათი X, ოთმოცდათი Y; დანასა GHJKTF'L'O'Q'.

დ. მოვმორდი XT'; ყოველსა DEFGHIJKUVYF'L'O'Q', ყოველთა R; ჩანგთა R,—X; ბაბრითსა I, ბარბითთა R, ბარბათსა F'; და ნასა] ეღერასა IR.

<sup>1</sup> D'-ში აბ ტაეპეზი გადაწლილია. ბ-ში პირველი სიტყვა მთავრდება: „ყანათა“; შემდეგ წერია: „უნახავია ოხერთა და კაცრიელთა“. სტროფები აბ მიწერილია აშიაზე სინგურით.

მოეგონის მისი მკვლეელი, შეეყარის ხორცთა თრთოლა;  
დასვდის მხეცი, ფიცხლად მოკლის, არ შეზარდის მათგან  
უოლა:

„შენგან კიდე, მზეო, ჩემი შეუძლია ვისმცა ბრძოლა?—  
მოგძულდი და გამომაგდე, ოხრად დამრჩეს სპათა უოლა“.

ა. მოეგებნეს  $F'L'$ , მოიგონის  $O'Q'$ ; მკვლეელი  $C$ ; შეეყარის  $RI'$ , შეყრის  $X$ ; თოთლა  $R$ .

ბ. დახედის მხეცი  $\sim F'L'$ ; მხეცნი  $HX$ ; ფიცხლავ  $DGHLX$   
 $F'L'O'Q'$ , ფიცხლა  $RUVI'$ ; მოკლის  $RD'$ ; მათგან] მისგან  $DGHU$   
 $VF'I'L'O'Q'$ .

გ. კიდე  $X$ ; მზეო  $C$ ; მზეო ჩემი  $\sim DUV$ ; ვისცა  $UXD'$ ;  
ბძოლა  $RI'$ .

დ. მოგძულდი] მოგწორდი  $DGHRUVF'I'L'O'Q'$ ; განამაგდე  
 $CDGHRVF'I'L'$ , გამოგდე  $L$ ; ოხრათა  $X$ , ოხრათ  $Q'$ ; დამრჩეს]  
ჩემი  $H$ , დამრჩა  $GRF'I'L'O'Q'$ , დარჩეს  $L$ .

საყვარელი მოეგონის, გაუახლდის ცეცხლი ალთა;

„ჰე, სოფელო, შეგებრალდე, ნუ სჯი ბედსა შესაწყალთა;  
შემოქმედო, მიმაბრუნე, რომელი სცნობ იდუმალთა“.—

ესე თქვა და სისხლის ცრემლი გამოსეტყვა მელნის თვალთა.

ა. საყვარელი მოეგონის  $\sim UV$ ; საყვარელი მოეგონის] მოე-  
გონის მისი მკვლეელი  $L'$ ; საყვარელი] სიყვარული  $D'$ ; გაუახ-  
ლის  $L'$ .

ბ. ჰე]  $U$   $F'$ ; რჯი  $DGHO'Q'$ ; ბედთა  $HF'L'$ ; შესაწყალთა  $X$ .

გ. მიმაბრუნე  $DGHI'L'O'Q'$ , მომაბრუნე  $U$ , მიმაბრუნე  $VF'$ ;  
საცნობ  $V$ .

დ. სთქვა  $D'$ ; განოსეტყვა] გარდმოყარა  $H$ , გარდმოსეტყვა  
 $DGVF'I'L'O'Q'$ ; თვალთა  $L'$ .

ვარდი მის მზისა გაურილი უფრო და უფრო ჰკნებოდა,  
გულსა უთხრის, თუ: „დასთმეო“, ამაღ არ დია ბნდებოდა.



უცხო უცხოთა ადგილთა სამებრად იარებოდა,  
მგზავრთა ჰკითხევდის ამბავთა, მათ თანა-ემოუ[ვ]რებოდა.

ა. მის მზისა] აწ მისი L; ჰკნდებოდა I'.

ბ. უთხრის] ეტყოდის FIZ, უთხრა GKUVYF'L'O'Q'R', ეტყვის HJT, ეტყოდა R; თუ — FIRXZ; დათმეო GYI'.

გ. უცხოთა GJKF'L'O'Q', უცხოთ X; ადგილსა GJF'L'O'Q'; საძებრათ X.

დ. მგზავრთა ჰკითხევდის ამბავთა] ვინც ნახის ჰკითხის ჰამბავთა R'; მგზავრსა GO'Q', მგზავრს F'L'; ჰკითხვიდის BCIOG'T'Y', ჰკითხვიდა DEJZ, ჰკითხვედა GHKTUVI'L'O', ჰკითხემდა F', კითხვედა Q'; ჰამბავთა C, ამბავსა EFGIJRTZYF'L'O', ანბავთა XI', ანბავსა Q'; მათ თანა] თვით მათვე Z; თანვე R', თან RX; ემოუ-რებოდა A, ემუჟრებოდა Y'.

## 257

იგი ზირად მზისა მგზავსი, ერთობ მოვლის სრულად  
ბმელთა,

ქვეყანათა უნახავთა, ოხერთა და კაცრიელთა;

არ დააგდებს უნახავად წყალთა, კლდეთა, ტყეთა, ველთა,

მალრიბს ჰკითხავს მაშრიეელთა, ჰრომს — ჩინელთა,

მაჩინელთა.

ა. პირად] პირმზე EF; მზისა მგზავსი ~ EGHJKLMUVXZ'L'O'Q'R'; მზგავსი CE'Q'R', მსგავსი DILZD'F'L'O', მგზავს X; ერთობ] სრულად BCDEGHLMUVXD'E'F'I'L'O'Q'; ერთობ მოვლის სრულად] სრულად მოვლის ზედა (ზედან K) JKT; სრულად] ზედა BCELMUVXD'E', ზედან DGHF'I'L'O'Q', სრულა R.

ბ. ქვეყანათა უნახავთა] უდაბურთა ქვეყანათა IRZ, ქვეყანასა უკაცურთა Y; ქვეყანასა GF'L'O'Q'; უნახავთა] უკაცურთა FR', უნახავსა GF'L'O'Q', უნახავად X; ოხერსა GF'L'O'Q'; კაცრიელთა] კაციერთა X, ცალიერთა F'O', ცარიელთა L', ცარიელსა Q'.

გ. დააგდებს] გაუშვებს F, დაგდებს ER, დადგების JTX; უნახავსა GHRO'Q', უნახავი JT, უნახავთა F'L'; წყალსა GF'L'O'Q'; კლდეთა] ველთა L; წყალთა... ველთა] ტყეთა ველთა წყალთა

კლდეთა F; ტყესა FGYF'L'O'Q'; ველთა] კლდეთა L.

დ. ჰკითხეს DYFL', კითხავს O'Q'; ნაპშრიყელთა C, მარში-  
ყელთა D'; რომს BDEFIKTVYZD'I', რომ GHJF'L'O'Q'R', რომ-  
სა R; ჩინელთ Z. ბგ ~ F.

## 258 (181)

მუნ ემებს, ცრემლი მტირალსა სდის ზღვათა შესართავისად-  
უნდის ქვეყანა ტახტად და მკლავი სადებლად თავისად.  
თქვის: „საუყარელო, მოგმორდი, გული შენ დაგრჩა ა ვისად?  
შენთვის სიკვდილი მეუოფის ღზინად ჩემისა თავისად“.

ა. მუნ] კვლა Y; ეძებეს X; ცრემლი... ზღვათა] ცრემლით  
მტირალი ზღვათაცა J; ცრემლით CDEFGHKLOUVZD'F'G'I'L'  
O'Q'R'T'Y'; მტირალი FGHKLF'L'O'Q'R', მტირალთა Z; ზდის  
ELZO'T', დას I'; ზღვართა G'; შესართავითა F, შესართავისა IR,  
შესათავისად T.

ბ. ტახტად] თხად E', თახთად ABX, თახთათ C, თახდად D';  
მკლავი] თავი FRY, თავის IZ, მკლავნი XR'; სადებლათ X;  
თავისად] მკლავითა F, მკლავისა IR, მკლავისად YZ.

გ. თქვის] ვაი GJTF'L'O'Q', თქვა IRZ; საყურელო L, საყვა-  
რელე T; ა ვისად] ვთქვა ვისად CDGHJKOTUVYI'O'Q'R'T', ვთქვა  
ვითა F, და ვისა IR, თავისად Z, თქვა ვისად EF'L', ვსთქვა ვი-  
სად G', ვთვა ვისად Y'.

დ. სიკვდილი მეუოფის] მეუოფის ტირილი IR; ჩემთვისა U;  
თავითა F, თავისა IR.

## 259 (182)

ყოველი ჰირი ქვეყანისა მოვლო, სრულად მოიარა,  
ასრე რომე ცასა ქვეშე არ დაურჩა, არ იარა,  
მაგრა იგი მის ამბვისა მსმენელსაცა ვერ მიმსვდარა.  
ამას შიგან წელიწადი სამი სამ თვე მიიყარა.

ა. ყოველი JF'G'L': ქვეყნისა JF'L'; მოვლო სრულად ~ HK;  
მოვლო] ერთობ FGJZF'L'O'Q'; სულად OY', სურულად X; მოყარა  
GJTF'O'Q'R', მოგრა L'.

ბ. ასე X; ცათა E; შვეშე E'; არ დაურჩა] არა დარჩა F'L'; დაურჩა] მოურჩა IR; არ იარა] არე არა EGHVY; არ] არე U; ვარა IJFF'L'O'Q'R', იორა I'.

გ. მაგრამ GHKLRFL'O'Q'; მისს F'L'; ამბისა DUVZG'T'T'Y', ამბავსა EGHKLF'O'L, ამბბისა O, ანბისა Q'; მსმენელსაცა] სმენად კაცსა R, სმენელსაცა G'; მაგრა იგი... მიმხედარა] მისი მნახი თუ ზღვად (ზღვადცა T, ზღვათაცა R') ანუ არცა ქვეყნად\* ხმელზე არა JTR'; მიმხედაარა C, მიხედარა G'.

დ. ამა DEFGHIKLRUVYZF'G'T'L'O'Q'T'Y'; შიგა EIRY; თვედ DEFHIKLRUVYZD'F'G'T'L'O'Q'T'Y'; მიყარა E, მიყარა X, მოიყარა G'I'; ამას შიგან... მიიყარა] სამსა წელსა სამი თვედ დარჩა სხვასა გაეარა JTR'. ბგ ~ IR.

## 260 (183)

მისვდა რასმე ქვეყანასა უტემურსა, მეტად მქინსა,  
თვე ერთ კაცსა ვერა ნახავს, ვერას შეილსა ადამისსა.  
იგი ჭირი არ უნახავს არ რამინს და არცა ვისსა,  
დღე და ღამე იგონებდა საყვარელსა მასვე მისსა.

ა. რასმეს X, რამე F'L', ქვეყანას F', ქვეყასა C; მეტათ X; მქინსა DUZ, ქიმსსა R, ქიმსა I'.

ბ. თვე ერთ] ხუთსა თვესა GF'L'O', ხუთ თვე JT; ერთა I; კაცს GF'L'O'; ვერ FGJKRTXZF'L'O'R', ვერას Y; ნახვიდა FJTR', ნახვიდის IZ, ნახვედა KR, ნახამს L'; ვერას] ვერცა EFHIKRYR', ვერა J; შეილს R; ვერას შეილსა] არას ტომსა F'L'; ადამისა DUVEI'.

გ. ქირნი DEIZ; უნახავ R; არ] არც F,—RI'; რამანისა I', რამინსა EGHIJRUVXYZF'L'O', რამის T; და — GHIJTUVYZF' I'L'O'; არა GRT, არც X, არ I'; არცა ვისსა] არავისა DUV; ვისა I'.

დ. იგონებდის GIJKTYFL', იგონებდაა Y'; იგონებდა საყვარელსა ~ IR; საყვარელსა] სიყვარულსა L, საყვარლისა X, საყვარელსსა Z; მასვე] იგი FIR, მისვე JI'; მისა DUV. გდ ~ IKR.

\* არცა ქვეყნად] ქვესკნელს TR'.

მას მიხვდა წვერი სადგურად მადღისა მთისა დიდისა,  
გამოჩნდა მუნით მინდორი, საუალი დღისა შეიდისა.  
მის მთისა პირსა წუალი დის, არათ სანდომი ხიდისა,  
ორგნითვე ტყესა შეეკრა ნაპირი წულისა კიდისა.

ა. მას — T'; სადგმურად JN, სადგომლად DUVI'; მალალი J;  
დიდისსა C.

ბ. გამოჩნდა მუნით ~ GJRTZF'L'O'Q'R'; საელისა R'; შეი-  
ლისა] ათისა J.

გ. მის მთისა ძირსა] მინდვრისა პირსა JT; სდის RD'E'F'L',  
ზდის I'; არად DEFGHKLNTUVVYZF'I'L'O'Q'R', არ IR; სანდომი]  
დასანდომი II.

დ. ორგნითვე] სრულობით JT; ტყესა] ტევრსა F'; შეკრა .  
ERXI', შეეპერა I'L', შეუკის O'.

ზედ წაადგა, შეექცევის, დროთა, დღეთა ანგარიშობს;  
თვენი ესხნეს ორანილა, ამაღ სულთქვამს, არა იშობს:  
„ვა თუ საქმე გამიმელავნდეს! — კვლა ამისთვის  
გულმომიშობს.—

ავსა კარგად ვერვინ შესცვლის, თავსა ახლად ვერვინ იშობს“.

ა. ზედა Z; წაადგა EZ; შეექცევა BZ, შექცევის EI', შეექცე-  
ვის R; დროთა დღეთა] დღესა დროთა GO'Q', ~ JTF'L': დრო-  
სა NY, დროთ XR; ანგარაიშობს C.

ბ. ესხნენ E, ეახნენ R, ესხნეს + მას O'; ორანილა] მას ორ-  
ნილა GIH', სამ ორნილა H, ორნი კიდე J, ორნილა NZO', ორნი-  
ლაა OG'I'Y', ორილა R, მას ორნილა L'; ამაღ] არად T', ამას  
GF'L'O'Q'; სულთქვამს D'VYZR', სულთქვამს E, სულთქვამსა N,  
სულთქვამს U, სულთქვამს F'L': არა] ამაღ RZ: უშობს CHLZ.

გ. ვაი ABDGHIJKMNORTUVWXYZD'E'F'I'L'O'Q'R'T'Y'; გა-  
მომელავნდეს D, გამომელავდეს XD'F'L'; კვლავ DGHJKNOTUV-  
XZF'G'I'L'O'Q'R'T'Y'; ამისთვის CR: გულმომიშობს] გული მოიშ-  
როს Z, გულმომიშობს I'.

დ. კარგა T; ვერვინ F'; შესცვლის CI', შეცვლის D'; თავსა  
ახლად ~ R; ახლა GJO'Q'.

აქა სამი წელიწადი სამთვედ მიიყარა და იგონებს  
ავთანდილ დაღონებით D.

263 (186)

საგონებელი შეექნა, დადგა საქმისა [მ]რჩეველად,  
თქვა: „თუ დავბრუნდე, ეზომი ხანი რად დავჰყავ მე ველად?  
ჩემსა რა ვჰკადრო მნათობსა, ვიყავ რად დღეთა მღვეველად,  
მისი ვერა ვცნა ჭორადცა, ვარ ვისთა გზათა მკ[ვ]ლეველად?“

ა. შექნა EI'; შეიქნა NX, შეექნა R; ადგა EINRA'; საქმისა] თავისა EGHF'L'O'Q'; რჩეველად AZ, მრჩეველად R.

ბ. სოქვა D'; ეგზომი GNTO'Q'R', ესზომი F'L'; რად — X; დაყავ EFINOTYZA'D'E'G'I'O'Q'R'T'Y'.

გ. ვკადრო NOTYA'D'E'F'G'L'O'Q'; მანთობსა Z; ვიყავ რად ~ F; ვიყავ რად] ვიყავი R; რად] რა D', რათ I'; დლითა O'; მღვეველად] მკვლევალად I, მე ველად N, მკლევალად RI'.

დ. მისნი OG'; ვერ I, ვსცან DEFKUR', ვსცნა GHJLNR TYD'F'G'O'Y', ვსნა L', ვსცანა I, ვცან VZ; ჭორნიცა DIOZF'G'L'T'Y', ჭორადაც FX, ჭორიცა IRVI', ჭორათაც R'; ვარ] ვერ N; მკლევალად AZT'.

264 (187)

„თუ არ დავბრუნდე, სამებრად დავჰყვენ სხვანიცა ხანანი,  
რომელსა ვემებ, ვერა ვსცნე ამბავნი მე მისთანანი,  
დრო გარდაუწუდეს შერმადინს, მისვდენ დაწვისა ბანანი,  
მივიდეს, ჰკადროს მეფესა საქმენი დასაგვანანი“.

ა. სამებრათ X; დაეყოვნე EI', დაეჰყო FGHJT, დაეყვენ IOYZA'D'E', დაეყო NF'L'O'Q', დაეჰყოვნე R, დაეჰყვენ X, დაეყვნეს G'; სხვანიცა] ხანიცა I, ხანი R, სხვანიც EI'L'; ხანანი] სხვანია IR, ხანი F'L'.

ბ. ვერ FIRZXF'; ვცნე C, ვსცნე DLNOYA'E'G'I'Y', ვსცენ E, ვპოვე F, ვსცნა GHJKTF'L'O'Q'T', ვპოო I, ვპოვე R, ვცნენ UV, ვპო Z, ვცნენ X, ვსცან R'; ამბავი EFGIKRZE'F'L'O'R', ანბავნი X, ანბავი Q'; მისთანია IR.

გ. გარდუწყდების N, გარდუწყდეს X, გადაუწყდეს D'; შეპრ-  
მადინს C, შერმანდინს ZE'F'G'L'; მიხვდენ] შერჩეს DFHIOUV  
ZG'I'T'Y'; მიხვდეს EGJKLF'L'O'Q'R', შერჩნენ N, დარჩეს R,  
შერჩენ YA'; ბანანი] ფხანანი J'T'R', ბანია I, ბანნი I'.

დ. მივიდეს] შერმელა R; ჰკადროს მეფესა ~ E; ჰკადრეს N,  
კადროს OF'G'L'O'Q', ჰკადრნეს YA'; დასაგვანაიი D, დასაგვანაი I,  
დასაგმონია R.

## 265 (188)

„უამბოს ჩემი სიკვდილი, თვით ჩემგან დავედრებული,  
მათ შექნან გლოვა-ტირილი, ქნან საქმე გამწარებული,  
მერმე მივიდე ცოცხალი, მე სხვაგან სადმე რებული!“  
ამას იგონებს ტირილით გონება-შეიწრებული.

ა. უანბოს GHJNXZO'Q'R', უამბობს E', უამის F'L'; სიკვ-  
დილი] ამბავი E; დავედრებულები F.

ბ. შექქნან R, შექქნან D'G'L', შექქნან T'; გლოა CYA';  
გლოვა-ტირილი ~ J; ჰქნან RI', ჰქნან D'T'; განმწარებული D',  
გამზარებული G', გამწაებული T'.

გ. მერე G'; ცოცხალაი Z; მე სხვაგან ~ OG'T'Y'; სხვაგან  
სადმე ~ DEHUVI'; სადმე რებული] დავედრებული R; რებული I'.

დ. ტირილად X, მტირალი R; შევიწრებული EFGHIJKN  
RTYA'F'L', შეწირებული X, შევიწრებულლი I'. ბგ ~ H.

## 266 (189)

იტყვის: „დმერთო, სამართალნი შენნი ჩემთვის რად  
ამრუდენ?

მე ეზომნი სიარულნი კიდე რა, გლახ, გამიცუდენ,  
გულით ჩემით სიხარულნი აჭხერენ, ჭირთა დაუბუდენ?  
დღეთა ჩემთა ცრემლნი ზემნი ვერათოდეს დავიუუდენ“.

ა. სამართალი EFGHLRUVF'I'L'O'Q'R'T'; შენი CEFGHLR  
E'F'L'O'Q'R'T'; ჩემთვის] ჩემზედ R', ჩემთვის OG'I', ჩემთვი R;  
რათ X; ამრუდე H, ამრუდეენ I'.

ბ. ეზომი DEFHKORG'I'Y', ეგზომი GJTF'L'O'Q'R', ეგზომ-  
ნი D', ეს ზომი T'; სიარულნი] სიხარული I', სიხარულნი EI, სი-

რული GDFHJORTUF'G'L'O'Q'R'T'Y'; კიდევ GRZF'L'Q'; რად  
DEGIJKLMNOTXYA'D'F'G'I'L'O'Q', რათ E'; რა გლახ] გლახ რად  
DFHRVZR'T, ~ U; გამიტულე FH, გამიტულენ R, გამიტუ-  
ლენ Q'.

გ. გულით ჩემით] გულთა ჩემთა J; ჩემი K; სიხარული DEF  
GHILRTUZF'L'O'Q'R', სიხარულით I'; აფხვრენ EFHLYA'E'T',  
აფხვერ GJF'O'Q', აფხვრენ N, აღმოფხვერ R, აფხვერ T, აღმიფ-  
ხვრენდა Z, ათხვერ L', აღმოფხვრენ R'; ქირით E, ქირნი L,  
ქირთ RZ, და ქირთა R'; დაბუდენ EG', დაბუდე F', დაუბუდე H,  
დამიბუდენ L, დაბუდენ OT'Y', აბუდენ R, უბუდენ Z, ბუდენ R';  
აფხვრენ, ქირთა დაუბუდენ] აღმოფხვერ და ქირთ აბუდენ I,  
აფხვრენ, ქირნი დაბუდენ K.

დ. ჩემ E'; ცრემლნი ჩემნი] ცრემლი ჩემი EFGHKRF'L'O'Q',  
ცხელნი ცრემლნი E'; ცრემლი R'; ჩემნი] ცხელნი I'; ვერათოდენ  
BCDUVR'T', ვერაოდეს EFGHIRZF'L'O'Q', ველარამცა J'T, ვე-  
რადოდეს N, ვერადოდენ L, ვერაოდენ K; დავიყუდენ] დავიწყვი-  
დენ DKUVI', დავიყუდე F', დავიწყვიდე H, დავიწყულენ R.

## 267 (190)

კვლაცა იტყვის: „დათმობა სჯობს“ და თავსავე ეუბნების:  
„დღეთა მეტად ნუ მოჰკვდები, გული ჩემი ნუ დადნების,  
ულმრთოდ ვერას ვერ მოგაწევ. ცრემლი ცუდად მედინების,  
განგებასა ვერვინ შესცვლის, არ-საქნელი არ იქნების“.

ა. კვლავცა GHIJKTF'I'O'Q', კვლავა L'; დათმობასა I;  
ჰსჯობს T'.

ბ. დღეთა... მოჰკვდები] სევდით მეტად ნუ დასკენები I;  
დღეთა] სევდით RR'; მოჰკვდები] დასკენები R, მოკვდები  
EOD'O'Q'Y', მოვკვდები J, მოვკვდები NYA', მოვკვდები G', მოკვ-  
დების R'; ჩემი] შენი T'; დაჰსდნების T'..

გ. ულმთოდ B, ულთოდ CFOA'D'F'G'I'L'Q'R', ულმრთოდ  
HK, უმლთოდ NRTU, უმხთოდ X; ვერას ვერ] ვერასა T; ვერას]  
ვერვის F'L'O'Q'; მოვიწევ E; ცუდათ DGHORVXZG'Q'R'; მედი-  
ნების] მეღების G'.

დ. შეჰსცვლის CT', შეცვლის R, შესცვლის Y'; არ-საქნელი]  
არა საქმე N; იქმნების G'T'.

თავსა უთხრა: „მოჰკვე, გიჯობს სიცოცხლე აუგინსა; მიხვალ, დაგხვდების თინათინ,—ანათებს დღესა მზიანსა,— გკითხოს მის მზისა ანბაგი, რა გმართებს ვაგლახიანსა?“ იგონებს წამ-წამ, მიჰყვების ტუის ჰირსა შამბნარ-წყლიანსა.

ა. თავს DIU; უთხარ IX; მოკვე CD'Q', მოჰკვედ M, მოკდი X, მოჰკვედ F'L', მოკვედ O'; გიჯობსო DU, ის გიჯობს IR'; სიცოცხლეს BCDGHILOUVXD'E'F'G'I'L'O'Q'R'T'Y'.

ბ. დაგხდების G'; ანათობს H; დღეს B; დღესა მზიანსა] მზესა დლიანსა C; მზიანსა] ზიანსა G'.

გ. გკითხავს GHF'L'O'Q'R', გკითხოს I'T', გაკითხოს Y'; მზისა] ყმისა DGHUVF'I'L'O'Q'R'; ამბავი BCDILMOUVD'E'G'I'T',.. ამბავსა GHF'L'O', ანბავსა Q', ჰამბავსა R'; რა გმართებს ვაგლახიანსა] ანათებს დღესა მზიანსა L'.

დ. იგონებ F'L'; მიყვების OG'O'Q', მიყუვების Y'; შამბნარ-წყლიანსა] შამბნარიანსა F'L'O'Q'; შამბნარ] შამბნა H, შანბარ I, შაბნარ X; წყლიანსა] ხიანსა DGHUV, ტყიანსა OG', წყლიასა X.

„უოვლნი არსნი ცათ ქვეშეთნი ერთობ სრულად მომივლიან, მაგრა საქმე მის კაცისა ვერასადა შემიგნიან;

უღონიოდ მართალ იყვნეს, რომელთაცა ჰაჯად აქვიან.

აწ ტირილი არას მარგებს, ცუდად ცრემლნი რასა მდიან?“

ა. უოვლი EFJKR'TR', უოველნი F'T', არსნი] ჰირი JT, არის R; ცათ ქვეშეთნი] ცათა ქვეშა E, ცათა ქვეშე L, ცასა ქვეშე FGH IJK'TZF'L'O'Q'R'; ცას D'; ქვეშენი T'; სრულად] სულად NI', სრულათ X; მომივლიან FGH IJKNRTQ'R', მომივლია F'L'.

ბ. მაგრამ FGHJKRTXF'I'L'O'Q'R'; საქმ D'; მის] იმ OG'T'Y'; ვერასადა] ვერა სადმე GHIJO'Q', ვერა სად რა X; შემიგნიან] გამიგნიან DUV, გამიგნიან H, შემიგნიან INOYA'E'Y', შემგნიან J, შემიგნიან Z, შემიგნიან F'L'.

გ. უღონითად R, უღონოდა Z; მართლად EFHXA', მართლა GRL'O'Q', მართალა F'; იყვნეს] იყო GF'L'O'Q', იყვნენ L; რო-



მელთა Z; ქაჯნი J, ქაჯათ XZL'Q'; სოქვიან RO', თქვია F'L',  
ჰსოქვიან T'.

დ. ტრილი D'; ვერას I'; მარგებ R; ცუდათ DRVX;  
ცრემლი CDENORUVE'G'I'; ცუდად ცრემლნი] ცრემლი ცუდად  
(ცუდათ GHZ) FGHJK'TZF'L'O'Q'; რას X, რათა R'; მდინიან X.

## 270 (193)

მთით ჩამოვიდა ავთანდილ, გავლო წყალი და ტყენია,  
მინდორს აცორეებს ტაიქსა, შექვრენით მონაწეენია.

გასცუდებოდეს მკლავნი და მისნი სიამაყენია,  
ბროლისა ველსა სტურფობდეს გიშრისა მუნ საყენია.

ა. გავლო J, განვლო F'L'O'Q'; წყალნი J; ტყენია] კლდე-  
ნია L, ტყენნია I'.

ბ. აცორებს D'G'T'; შექვრენით] შექვრით DHUVI', შექვ-  
რენით E, შექვრენით GJF'L'O'Q', შექვრენით KL.

გ. გასცუდებოდა J, გასცუდებოდეს F'L', გაჰსცუდებო-  
დეს T'; მკლავანი I'; მისნივე GF'L'O'Q', მისი OE'I'Y'; სიამაყენია I',  
სიამაყენია Q'.

დ. ველსა] ველსა KF'L'; სტურფიალობს E, ტურფობდეს I',  
სტურფოდეს O', ჰსტურფობდეს T'.

## 271 (194)

მობრუნვება დააპირა, სულთქნა, მერმე ივაგლასა,  
მას მინდორსა დაემართა, გზა თვალითა გამოსასა;  
თვესა ერთსა სულიერი კაცი არსად არ ენასა,  
მხეცნი იყენეს საძინელნი, მაგრა არა შეუზასა.

ა. მობრუნება DEGHJOUVXYA'D'G'I'O'Q'T'Y', დაბრუნვე-  
ბა F, მობრუნდა F'L', დაბრუნება R'; დააპირის R, დაპირა I'; სულ-  
თქნა CLT', სულთქმნა NUVE', სულთქმა G'; მერმე G'R'; ივაგლას-  
ნა EIJ'TR', ივაგლასხა I'.

ბ. მინდორთა J; დაემართა] გაემართა FR'TI'; გამოსასხა  
IJ'TR', გამოსასხა I'.

გ. თვესა D'; ერთსა] სამსა JT; არსად] თვალით EJR;  
ენასხა ITR'.

დ. მხეცენი I, მხეცი O'; იყვნეს] იყო GF'L'O'Q', იღგნენ T; საშინელი GF'L'O'Q'; მაგრამ FGHJKRF'L'O'Q'R'; არა] მათვე Z; შეუზრახა EK, შეუზახნა IJTR', შეაზახა Z, შეუძახა F'L', შეუზახსა Y'.

272

მათ მინდორთა მუაშიგა ამოსული ქედი არი;  
გაფიცსდა და ზედ წაადგა, მოიმარჯვა საომარი;  
„ჩემი ბრძოლა ვისმცა ეძლოს, შევჭკრა ერთგან მთა  
და ბარი,

დავჭკოდნე და ჩამოვყარნე, წავიყვანო ჰატიმარი“.

ა. მას GO'Q'; შუაშიგან BGHLUVF'L'O'Q'.

ბ. ზედ წაადგა] ზედა წადგა C. ზედ] ზე L; მოიმარჯვა] მოიმართა Q'.

გ. ვისმცა] ვის GHF'L'O'Q', ვისცა LE'; ეძლოს] შეეძლო GF'L'O'Q', შეეძლოს H; შეჭკრა CD, შევკრა UVD'F'L'O'Q'; ერთგან] ერთად CDGHF'L'O'Q', ერთობ L.

დ. დავჭკოდნე] დავჭხოცნე DLU, დავჭხოცო GH, დავჭკოცნე V, დავკოდნე D', დავხოცო F'L'O'Q'; ჩამოვყარენ C, ჩამოვყარო DGH, ჩამოვყარენ UV, ჩამოვყარე D', ჩამოვყარო F'L'O'Q'.

273 (195)

თუცა მხეც-ქმნილი ავთანდილ გულ-ამოსკენით და  
კენესით ა,

ეგრეცა ჭამა მოუნდის ადამის ტომთა წესითა,  
ისრითა მოკლის ნადირი, როსტომის მკლავ-უგრძესითა,  
შამბისა პირსა გარდასდა, ცეცხლი დააგზო კვესითა.

ა. თუმცა XG'I'L'I'; მქნილი ABGHJKM, ქნილი CEXY, ქნილა NA'; ამოსკენილი EGJF'L', ამოკენესით HINI', ამოსკენითა KR, ამოსკენილ O'Q'R'; და — EHIJKNRF'O'Q'R'.

ბ. ეგრევე J, ეგრეთვე L; ადამის ტომთა] ადამიანთა EIJN RYA'; ტომთა] თომთა G, ტომისთა Z, ტომებრ R'.

გ. ისრთა X; მოკლის CD'I'; ნადირთა L'; როსტომ Z; უგრძესითა] უმაგრესითა Z, უგერძესითა Y', უგრძელესითა I, უგძესითა RI'.

დ. შაბისა X; პირთა I', პირს. Y'; გარდახდა RI'; ცეცხლნი YA'; დაგზო BI', დააგზნო HKF'L'O'Q'R', დააგზნა IJNYA', დააგზნის R, დააგზონ T'; კესითა G.

274 (196)

ცხენსა მისცა საძოვარი, ვიდრე მწკადნი შეიწოდეს;  
ექესნი რამე ცხენოსანნი ნახა, მისკენ მოვიდოდეს;  
თქვა, თუ: „მგვანან მეკობრეთა, თვარა კარგი რამც იცოდეს!  
აქა კაცი სორციელი კვლა უოფილა არაოდეს“.

ა. მისცეს I'; საძოარი CY; ვიდრე] სირემ R, ვირი X, ვირე  
ABEKLMYD'E'G', ვირემ FGHJOUVZF'I'O'Q'R'T'Y', ვირებ L';  
მწკადი CFHJKLORUD'E'F'G'I'O'Q'R'T'Y', წვალი EXZL'; შეიწო-  
დეს KY, შეწოდეს R, შეიწოდის D', შეეწოდეს I', შეიწოდესეს O',  
შეიწოდდეს T'.

ბ. ექესნი] საზნი R, ექესი JUVXF'L'T'; რამე] ვინმე GHJF'  
I'L'O'Q'R', რამენ C; ცხენოსანი CEGIRUVZE'L'Q'R'T'; ნახნა  
EIKY; მისკე ERY; მივიდოდეს BLMVE'G'I'Y', მოდიოდეს FGHJ  
KRZL'O'R', მიდიოდეს EIFY'Q'.

გ. თქვა თუ] ესე J'T; სთქვა I'; გვანან EFHKLOUVZD'F'G'  
L'O'Q'R'Y'; მეკობრებთა I'; თვარა... იცოდეს] ნახა მისკენ მიდი-  
ოდეს L'; თვარაჲ FLO', თვარემ GHJRZF'Q', თვარე OG'I'Y';  
კარგნი J; რამც] რა Z, რამ E'.

დ. კვლა] ვეჲვ GJF'L'O'Q'R', კვლავ HKRUVXZG'Y', არ I';  
არაოდეს R, აროდეს X.

275

მკვდარი მოაქვთ ხატაელთა, საკაცეზედ მათრასევდა;  
შენურობისა მონადომთა ტარიელ დამათრასევდა;  
ულახვროდ და უმხვვილოდ, ეს მიკვირს თუ, მათ რა ხევდა,  
ნაცვლად შავზედ შევადომასა საკაცეზე მათრასევდა.

ა. ხატაველთა L.

ბ. მონანდომთა L.

გ. ულახვროდ L.

დ. შავზე L; საკაცეზედ L.

აქ ხატაველთა მძა მოჰყავს საკაცეხედა მდებარე;  
 ავთანდილს შეჰხ[ვ]დეს მტირალნი ტარიელისა მქებარე;  
 მისა შეჰურობის მდომელთა ცეცხლი მოგვიდუა მგზებარე,  
 მათრასით მოკლა, „მივაო, აგერ შავსა ზის მ[შ]ე ბარე!“

ბ. შეჰხდეს A, შეხედეს L; ტარიელის L; ქებარე L.

გ. მის L: შეჰურობისა L; მგზებარე] მდებარე L;

დ. აგერა L; შავს L; მ[შ]ე ბარე] მებარე A, მრებარე L.

## 277

ჩვენ ასრე მყოფნი არ ვარგვართ, რა გუნახვენ, ვემაჯანებით;  
 შვირტუა წელთა აბჯარი, შეჯდა ტანითა ჯანებით;  
 მხად აქვს მშვილდი და ისარი, სრმალი მოიმარჯა ნებით,  
 მისმან მებრძოლმან ეველამან გაურამცა იაჯა ნებით.

ა. ასრე] აგრე I', ასე XF'L'O'Q'; მყოფი RR',— D': ვარგი-  
 ვართ F'I'L', ვარგვართ R'; რა] თუ EIR, ვინც FZ, არ G, არა X;  
 გუნახავს FX, მნახვენ F'L'O'Q'R'; ვეჯაბანებით CEF GHIJKLRU  
 VZF'L'O'Q'R', ვეჯაბენით X, ვიჯაბნებით I'.

ბ. წელთა] ტანთა R'; აბჯარი] ქარქაში IR, კაპარქი JY;  
 ტანითა] ლალი და F, ტანისა GJLF'L'O'Q', ცხენისა Z.

გ. მხადა J: ხმალი BFGHIJKRUVXI'L'O'Q'R', რხმალი E';  
 მოიმარჯა] მოირტუა GHIJKF'L'O'Q', მოიკრა R, მოკლისა E,  
 მოიმარჯვა CFLVR', მოიმარჯაეა U, მოიკლის Y, მოიკრის ZI',  
 მოიკრა მან I; ნებით] ჯანებით EFGHIJKYZF'I'L'O'Q', მანებით R,  
 ვანებით U.

დ. მისმან I; მებრძოლმან R, მებრძომან I'; ყოველმან HIJY  
 F'L'O'Q'; გაურამცა I'; იაჯა ნებით] იაჯარებით L'; ნებით I'.

## 278 (197)

ხელთა ჰქონდა ისარ-მშვილდი, მათკენ მივა მსიარული.  
 ორთა კაცთა წვეროსანთა მძა მოჰყავნდა უწვერული,  
 თავსა იუო დაკოდელი, შეებნიდა სისხლსა გული,  
 ტიროდეს და იჭირვოდეს, ცოტა ედგა მას, ოლას, სული.

ა. ქონდა O'Q'; ისარ-მშვილდი] მშვილდ-ისარი FHKZ, საო-  
მარი GJF'L'O'Q'; მათვე EFIY.

ბ. კაცთა] ძმათა T'; ძმა] ყმა GJYO'; მოჰყვანდათ HRF'L'  
R'T', მოჰყვანდა O, მოყვანდა D'E', მოყვანდათ O'Q'; უწვრული L.

გ. იყო] ჰქონდა R; დაკოდილი] დაკოდი I'; შეებნდა C,  
შეებნიდა E, შებნიდა R.

დ. სტიროლდეს RF'L', ჰსტიროლდეს T'; იჭიროლდეს JORUVZE  
G'T'R'Y'; ცოტად I'; უდგა T'; მას გლახ ~ ER.

279 (198)

უეივლა, თუ: „ძმანო, ვინ სართ? მეკობრეთა დაგამსგავსე!“  
მათ მიუტყეს: „დაგვიწყნარდი, გვიშველე რა, ცეცხლი ავსე,  
ვერა გვარგო, მოგვიმატენ, ჭირნი ჭირით მოგვისავსე,  
სატირელნი მოგვიტირენ, დაწვნი შენცა დაიმსავსე“.

ა. მეკობრესა X, მეკობრებთა I'; დაგანგზავსენ EKYR', და-  
გამგზავსენ FGHJRXI', დაგამსგავსენ IZ, დაგანგზავსენ (P'Q'.

ბ. დაგვიწყნარდი, გვიშველე რა] გვიშველე (გვიაჯე I) რა, დაგ-  
ვიწყნარდი RI; გვიშველე E; რა] რამ X; ცეცხლნი Y, ცეცხნი E';  
ავსენ EIKYZR'.

გ. ვერა გვარგო, მოგვიმატენ] ხატაველნი მოგვიტირენ Z;  
მოგვიმატენ] მოგვიმტკიენე FGLF'L'Q'R', მოგვიმატე H, მოგვი-  
ტირე IJR, მოგვიტკიენე U, მოგვიმტკიენე V, მოგვიმატენ I', მო-  
გვიმტკიენე O'; ჭირნი] ჭირი CFGHILORUYF'G'T'L'O'Q'R'Y'; ჭირით]  
ჭირსა EFGHIRZF'L'O'R', ჭირთა KUNYI'; მოგვისავსენ EIKYZR'.

დ. სატირელნი მოგვიტირენ] ვერა გვარგო დაგვიტირენ Z;  
სატირელნი] ხატაველნი R, სატირალი ER', საგლოველი GJF'L'  
O'Q', სატირელი H, სატირალნი LUVI'; მოგვიტირენ] მოგვიტი-  
რე F, მოგვიგლოვე GJF'L'O', მოვიგლოვე Q', მოგვიმტკიენე H,  
დაგვიტენ I, დაგვიტირე R, მოგვიტირენ X, დაგვიტირენ R'; დაწვი  
GIRXE'F'L'O'Q'R'; დაიმახვენ E, დაგვიხავსენ H, დაიხავსენ I,  
დაიხავსენ JX, დაიმხავსენ KYR', დახავსენ Z.

280 (199)

ავთანდილ მიდგა, ეუბნა მათ კაცთა გულ-მდულარეთა;  
მათ უთხრეს მათი ამბავი, ტირილით მოუბარეთა:

„ჩვენ ვართო მმანი სამნივე, მით ვიდენო ცრემლოა მწარეთა,  
ღია გვაქვს ცისე-ქალაქი ხათაეთს არე-მარეთა“.

ბ. მათნი J; ამბავნი J, ანბავი XG'Q'; მოუბნარეთა J, მეუ-  
ზარეთა D'.

გ. ვართ X; ვადენტ IJRZR'; ცრემლსა GH.

დ. ღია] დიდი FLR', — D'. ღიალ I'; გვაქვს] სჯობს IR,  
გვაქს XL'Q', გვაქვთ Z; ხატაეთს EFGHIKOUVXF'G'L'O'Q'  
R'T'Y', ხატავეთს JLRZ, ხატაელთ I'; არე] არა Z. ბგ ~ F;  
გ — F'L'.

## 281 (200)

„კარგი გვესმა სანადირო, ნადირობას წამოვედით,  
ცქიკვეს ლაშქარნი უთვალაენი, წყლისა პირსა გარდავსედით,  
სანადირო მოგვეწონა, თვესა ერთსა არ წავედით,  
ვჰსოცდით მსეცსა უსომოსა მინდორით და მთით და ქედით“.

ა. სანადიროთ Z; ნადირობას] სანადიროს X, ნადირობად T';  
წამოვედით] გამოვედით FIRYZ. წამოვხედით X.

ბ. გყვეს AY, გყავს HR', გეჰყვეს R, გეყვეს D'E', გეყვა  
F'L'O'Q'; ლაშქარი EGHRRXF'L'O'Q'R'; უთვალავი EGHRRXF'L'  
O'Q'; წყლის R; წყლისა პირსა გარდავხედით] თვესა ერთსა არ  
წავედით T'; გარდავედით EX, გარდავჰხედით G.

გ. სანადირო] მეტად კარგად J; მოგვეწონო K; თვესა ერთსა  
არ წავედით] წყლისა პირსა გარდავხედით I'; არ] აქა EFHKRYZ,  
იქა I; წავედით] ვდექით EF, ვდეგით HIKYZ, ვსდეგით R, წავე-  
ლით L'.

დ. ვხოცდით BJKE', ვხოცეთ EFGHIORYG'I'R'Y', ვჰხოცეთ  
UVZT', დავხოცეთ F'L'O'Q'; მხეცი EHORUVYZF'G'L'O'Q'T'Y',  
მხეცნი FI'R', მხეცვი I, მხეცთა JMXD'; უსაზომო EFGHIORUV  
YZG'I'O'Q'R'T'Y', უზოგოსა X, უზომოთა D', უზომო F'L'; მინო-  
რით O; მინდორით და] მინდორითა F'L'O'Q'R'; მთით და] მთი-  
თა J; ქედით] გორით C.

## 282 (201)

„ჩვენ სამთა მმათა ჩვენთანა მესროლნი დავაწბილენით,  
მით ერთმანერთსა სამნივე ჩვენ კიდე დავეცდილენით:

„მე უკეთ მოვჰკალ, მე გჯობო», სიტყვანი ვავაქილენით, ვერ გავაჩინეთ მართალი, ვისარჩლეთ, ვითაქილენით.

ა. სამთ O'G'.

ბ. ერთმანეთსა D'E'G'T'L'O'; სამთავე GHF'L'O'Q'; კიდევ X; გავეცილენით G'.

გ. მოვჰკალე BFGHJKLRE'R'T'Y', მოვკალ ED'Q', მოვკალე UVYF'L'O', მოჰკალე IG'; გჯობვარ J; ვივაქილენით F, ვავაქილენით HRUVZC', ვავაცილენით I'.

დ. ვერა Y; ვავარჩივეთ J, ვავარჩინეთ S; ვითარკილენით RI'.

## 283 (202)

„დღეს ავჰყარენით ლაშქარნი, სავსენი ირმის ტყავითა, ვჰთქვიით: «გავაჩინოთ მართალი, ვინ ვსჯობთ თავისა

მკლავითა,

თავსა ვიახლნეთ მარტონი, დავდგეთ მართი ოდენ თავითა, თვით დანახულსა მოვჰკვლიდეთ, ნუ ვისრით დამნახავითა.»

ა. დღესა F; ავყარენით OD'F'G'T'L'O'Y'; ლაშქარი RR'.

ბ. ვთქვიით EFGHIJKLORUVYZC'F'L'R'Y', ვსთქვიით D'G'I'O', ვჰსთქვიით T'; ვინ ვსჯობთ თავისა] ვინცა ვინ ვსჯობდეთ IR, ვისა ვსჯობდით J; ვინ] ვინცალა F, ვინა GF'L'O'; ვსჯობდეთ F, ვჯობთ UVO', სჯობს X, ვსჯობთო Z, ვჰჯობთ ('', ვჯობთო I', ვჰსჯობთ T'; თავის GLZF'I'L'O',—F; მკლავითა] თავითა GJR F'L'O'.

გ. თავსა] ნუ ვის F, თავს GHKLZFF'L'O'; ვიახლებთ F, ვიახლენით GKF'O', ვიახლენი L', ვიახელით HLR; მარტონნი Y; მარტონი+და G'; დავდეგით HK, დავსდეგით R, დავსდგით D', დადგეთ F'L', დავსდგეთ O', დავჰსდგეთ T'; მართ ოდენ თავითა] ოდეს სამვითა R; მართ ოდენ] თავისა FOUVC'G'I'T'Y', თავის HK; თავითა] მკლავითა GJF'L'O'.

დ. დანახულთა EH; მოვჰკვლევდეთ EFGIKLRUR', მოვჰკვლევდით HJ, მოვკვლევდეთ VXF'L'O', მოვჰკვლევდით Z, მოვჰკვლევდით C'Y', მოვკვლევდით D', ვესროდეთ I'; ვისრით] ვისერით EGIE' L'O'R', ვისით F, ვესრით HC'G', ვისერვით J, ვისრვით LF', ვესერით ORZI'T'Y', ვესრვით U, ვესურთ V; დაუნახვითა R, დანახვითა X, დანამახვითა Z.

„ჩვენ ვიახლენით სამთავე სამნი მეაბჯარენია,  
ლაშქართა წასვლა უბრძანეთ, მით არასი მოაზრენია,  
მოვინადირეთ მინდორი, ისი ტყენი და ღრენია,  
დავჰსოცეთ მსეცი, მფრინველი, რაცა ზედ გარდაგვფრენია“.

ა. ჩვენ] თან R'; ვიახელით CGHJLRVC'R', ვიახელნით F;  
სამთავე + ეს Z; საშნი] სანივე O, სამი X, სამნივე FGHJKRUVY  
C'F'G'I'L'O'Q'R'T'Y', სამნი იგ E; მეაბჯარენია EFGHJKORUV  
Y'C'G'Q'R'T'Y', მიაბჯარენია I'.

ბ. წასვლა G'Y'; უბრძანეთ LRUVQ, უბრძანე I'; მით]  
ნართ E; არას] არად K, არის F'L'; მოსაზრენია Y, მოზარენია  
HJUVXR', მუაზრენია Z.

გ. მინდორნი X; ისი] მთანი GJF'L'O'Q'; ტყენი] კლდენი R.

დ. დავხოცეთ EGOVYE'G'I'L'O'Q'T'Y', ვხოცეთ FIRC'D'F'R',  
ვჰხოცეთ HUZ, დავხოცე X; მხეცი] მხეცნი და FHR', მხეცნი  
JKXYI'T', მხეცვი და I, მხეცი და RUC'; მფრინველი] ურიცხვი  
GF'L'O'Q', ფრინველნი FHYR'T', ურიცხვნი J, ფრინველი KRU  
VXE', მფრინველნი I'T'; რაცა] რაზომც F, რაც JX, არცა  
ORZC'G'I'R'T'Y'; ზედ] ზე „CEFGHILORUYZF'G'I'L'O'Q'R'T'Y',  
ზე არ J, ზედან X; გარდაგვფრენია] გარდაგეფარენია X, გარ-  
დაგფრენია IZ, გარდაგვჰფრენია R, გადაგვფრენია V, გარდაფ-  
ფრენია L', გარდაგეფარენია D'. ბგ ~ R.

„ანასდათ მოემე გამოჩნდა კუმტი, ზირ-გამქუშავია,  
ზედა ჯდა შავსა ტაიჭსა, — მერანი რამე შავია, —  
თავსა და ტანსა ემოსა გარე-თმა ვეფსის ტეავია,  
ჯერთ მისი მსგავსი ჰმევენება კაცთაგან უნახავია“.

ა. ანაზდა F, ანაზდად G'TV'F'I'L'Q', ანაზდათ HJKORUZZ'  
D'G'O'R'T'Y', ანასდად BY; გამოჩნდა] მოვიდა IR, გამოჰსჩნდა T';  
გამქიშავია C.

ბ. ზედან FHI'O'R'T'; ზედა ჯდა შავსა] იგი ზედა ჯდა IR;  
ჰსჯდა T'; შავსა] კარგსა GJ'T'F'L'O'Q'R'.



გ. გარეთ CGHKTXF'G'I'L'O'Q', გარ Z; ვეფხვის II'.

დ. ჯერ GHIKORUVXYC'F'G'I'L'O'Q'R'Y', ჯერეთ T; მის T; მგზავსი CFJKTUVXYZ, მზგავსი G'I'Q'Y', მსგავსი T'; შეენება HKLOYD'G'I'Q'T'Y', შეენებით EFGIJRTUVZC'F'L'O'R', ჰშენებით X.

286

რა მათ კაცთა ესე სიტყვა თქვეს, ავთანდილ ვაგლახ ვება: მოეცონა მისი მსე და შეფესთანა მისი შეება;

„ჰე, მოგპორდი, ჩემო მზეო, მომხედეს შენი თუ მოვება, იუოს ჩემთა ჭირთა ნაცვლად ნეტარ მე და იშო ვება“.

ა. მათ rep. D'; კაცთ H; ეს GHF'L'O'Q'; ვაგლახ ვება] თქვა ვაგლახება GHO'Q', თქვეა ვაგლახება F', თქვა შეაგლახება L'.

ბ. მზჰე C; მეფესთან F'Q'; და მეფესთანა — L'.

გ. ჰე] მე F'; ჩემო მზეო ~ L; მზჰეო C, მზეო O'; მამხედეს GHLUVC'F'L'Q'; შოება U, შეება E'L'.

დ. იყო GHUVC'F'L'O'Q'; ჩემთა ჭირთა ~ L'; ისშოვება L, იშოვება UVQ'; ება O'.

287 (205)

„უჭვრიტეთ, მისთა ელვათა შუქნი ძლივ გავიცადენით, ვპოქვით, თუ: «მზეაო ქვეუანად, ნუ ვეუბნებით ცად ენით!» მისი მოგვინდა შებურობა, ვჰკადრეთ და შევეცადენით, ასრე სულთქმით და ვაებით მით ვართ, ცრემლისაცა დენით“.

ა. უჭვრეტეთ X, უჭვრიტნეთ I', უჭვრეტით L'; მისა R; ელ-  
ვასა R, ელვათ X; ჰშუქნი C, შუქი R; განვიცადენით F'L'.

ბ. ვოქვით BEFGIJKLORTUVYZC'F'I'L'Q'R'Y', ვოქვი H, ვსოქვით D'G'O', ვსოქვით T'; თუ — E; თუ მზეაო ~ Z; მზჰეაო C, მზიარ R, მზე არის T'; ქვეყანით IR'T', ქვეყანათ X, ქვეყანად Y'; ეუბნებით LR'T', ვეუბნევით X; ჰსცადენით T'.

გ. მისი მოგვინდა ~ Z; მისგან G'; შეპყრობა CFGHIJKR TUVZC'D'F'G'I'L'O'Q'R'T'Y'; ვკადრეთ OD'F'L'O'Q'T', გად-  
რეთ G'; შევეცადენით R.

დ. ასე XI'; სულთმით I'; სულთქმით და ვაებით] სულთქმითა დავებით J; ვებით R; მით] მისთვის Y; ცრემლისაცა დენით]

ცრემლისა დადენით EFHKRUZ, ცრემლის დადენით I, ცრემლისა  
საც ადენით L, ცრემლისა და V; ცრემლთაცა Y; დენით] და-  
დენით C'.

288 (206)

„მე უხუცესმან უმცროსთა კაცი დავსთხოვე ქენებით;  
ჩემან შედეგმან ტაიჭი მისი თვით აქო ხსენებით;  
ამან მართ ოდენ მორევა გვთხოვა, უაღრეს ჩვენებით,  
მივმართეთ, იგი აგრევე წენარად მივა და შევენებით“.

ა. უხუცესმა RI'; უმცროსსა CLOG'T', უმცროსა HRVZI'Y',  
უმცროსმა U; კაცი J; დავსთხოვე CR', დავთხოვე EOUVXZF'  
G'IL'O'Q', დავთხოვე R', დავსთხოვე T'.

ბ. ჩემმან EHJKLYD'F'G'L'O'RT', ჩემა RJ'; შემდგომ-  
მან CL, შედეგმა I, შემდეგმან OYE'G', შედეგმა RI'; თვით] მით  
EFGHKOUVYZF'G'IL'O'Q'T'Y'; იქო I.

გ. იმან ER; მართ] თვით R; ოდეს R; მორევნა FGHJKLM  
ORTUVZF'G'IL'O'Q'R'Y'; გვთხოვა] გვითხრა EFGJKTYZF'L'O'Q',  
გვთხოვე R'; უაღრეს] უთვალეთ E, უაღრეს FIKOTYZC'G'I'Y',  
უთვალეთ G'F'L'O'Q'T', უაღრეს HJVE'R', უაღრეს L, უაღრეს R,  
უთვალეთ U, უაღრეს X, ვააღრეს D'; ჩვენებით] ჩვენ ნე-  
ბით FIKY.

დ. აგრევე GJTUVC'F'L'O'Q'; წენარა GHJRXF'L'O'Q'R'T';  
შევენებით C.

289

„ჩვენ მისითა მიზეხითა აწ ვართ, ლომო, შეჭირვებით;  
ცაცა მისად არა ჰკვირან, მივიდოდა თავის ნებით;  
მესაპურობლად ხელი ვჰკადრეთ, მაგრა მეტად შეხარებით,  
ასრე მწარედ მათრახითა ჩამოგვფრინა არ სრმაღ სლებით“.

ა. მისისა IR', მისთა F', მისმა L'; ვარ IO'.

ბ. არად H; კვირიან F', კვირიან L'Q', ჰკვირდა R'; თავის] მისის  
GF'L'O'Q'.

გ. ვჰკადრეთ E', ვკადრეთ F'L'O'Q', ვჰკადრეთ I'; მაგრამ GH  
F'IL'O'Q'R'; შეხარებით R'.

დ. ასე O'; მწარეთ HUVI'R'; ჩამოგუჭფრიწნა C, ჩამოგეყა-  
რა L, ჩამოგვეფრიწნა UVD'R', ჩამოგვეფხრიწნა F'I', ჩამოგეყარნა I',  
ჩამოგვეფრიწნა Q'; ხმალ GHLUV'C'F'I'L'O'Q'R', რხმალ E'; ხრმალ  
ხლებით] ხმალ ხებით V'; ხებით VC'.

290 (207)

„ბროლმან, ლალსა გარეულმან, ვარდნი თსელნი ანატიფნა,  
იგი ტკბილნი გონებანი ჩვენთვის მეტად გააუიფნა:  
არ აგვიხენა, არცა დაგვესნა, უოლა არად ამოგვეკრიფნა,  
მისნი მკვახედ მოუბარნი მათრახითა შეგვაძწიფნა!

ა. ბროლმან] რომელმან F'L', ბროლსა GO'Q', ბროლმა R;  
ლალმან GF'L'O'; გარეულმა R, გარეულსა UV; ვარდი EFGHIJK  
ORTZF'G'I'L'O'Q'Y'; თხელი GHJKRF'L'O'Q'; ანტიფნა K, ანა-  
ტინა R.

ბ. იგი] მისი FR, მისნი IR'; ტკბილი FGHJRVI'O'Q'; ჩვენთვი  
CR, გაუიფნა E, გაამუიფნა FHJKTUVZG'O'Q'R'T'Y', გამუიფნა O,  
განაუიფნა RI', განამუიფნა F'L'.

გ. არა I'; აგვიხენა UVR', აგვიხუენა E', აგვიხენა I', აგვიხენა L';  
არც G'HJ'TF'O'Q'; დაგვესნა EOUYG', დაგვიხენა GHJF'O'Q',  
დაგვედვა IR, დაგვიხენა T, დაგვესხენა Z, დაგვესრნა I', დაგვიხენა L';  
უოლღ FGHKORTUVZF'G'I'L'O'Q'R'T'Y', უოლღ I; არად] ამაღ I';  
ამოგვეკრიფნა] არ აგვეკრიფნა IR, ამოგვეკრიფნა Z, ამოგ-  
ვიკრიფნა F'L', ამოგვეკრიფნა G', ამოგვეკვიფნა O', ამოგვეკვიფრნა Q',  
ამოგვეკვიფნა T'.

დ. მისი EFGHKRTF'I'L'O'Q'R', მისენი Z; მკვახედ] მწარედ I',  
მკვახეთ OUVR'Y', მკვეხრად R; მოუბარი EGHRF'I'L'O'Q',  
მოუბნარი F; დაგვაძწიფნა FIR.

291 (208)

„უმცროსსა ძმასა მივეცით, უფროსთა დავეზიდენით;  
სელი მოჰკიდა, „დადეგო!“ ესეცა ჰკადრა კიდ ენით;  
მან ხრმალსა სელი არ მიჰყო, ჩვენ ამაღ დავერიდენით,  
თაუსა გარდაჰკრა მათრახი, ვნახეთ სისსლისა კი დენით“.

ა. უმცროსა G H K U V F T L Y, უნცროსა J, უცროსსა D'; უფროსნი E F G J I R T Z O Q R', უფროსსა O T', უმფროსნი F L', უმფროსსა G', უფროსა Y'; დაევიდენით] არ ვევიდენით J, არ ვევიდენით T, არ ვევიდენით R'.

ბ. მოვკიდეთ Y, მოკიდა O'; დასდევო R, დაჰსდევო T'; ესეცა] ეს ოდენ J T: ჰკადრა] უთხრა F I R, კადრა F L O Q'.

გ. მას L'; ხმალსა B F G H J K R T U V X Y Z F T L O Q R T', რხმალსა E'; მიყო O Q'; ჩვენ ამაღ] ამაღ არ F Z; ამაღ] არად G O Q'.

დ. გარდჰკრა X, გარდაკრა F L Q', გადაკრა O'; მათრახი + ჩვენ F; ვჰნახეთ T'; სისხლი J, სისხლითა Z; კი დენით] მიდენით F G H I R Z F L O Q R', დადენით K; ვნახეთ... დენით] ჩვენ ამაღ დავერიდენით X.

## 292

ჩვენი ძმა, გლახ, დაკოდილი მასვე წამს ჩამოვარდა; მისძან მიძძან დაგვაწუნარნა, იგი უოლა არ აჩქარდა; მასმცა მიღმა რაღა ვჰკადრეთ, ვისგან უოფა გაგვიმწარდა, ვჰთქვით თუ «უხრმლოდ მოგვერია, ხრმლითა გაგვერის ფარ-და-ფარ, და».

ა. ჩვენი] ჩემი H U V Y F T L O Q'; წამასა G.

ბ. მისმა R; შიშმა R; დაგვაწუნარა E F G H I Z E F T L O Q R', დაგვაწყალა J R, დაგვაწყალნა K, დაგვაწუნარა D'; ყოლე F G H I J R T U V Z F T L O Q R'.

გ. მასცა X; ვჰკადროთ E, ვკადროთ X, ვკადრეთ D F L O Q'; ვისგან] მისგან D'; ყოფნა I'.

დ. ვთქვით E F G H I J K R T U V Y Z E F T L O Q R', ვთქვი X; უხლმოდ F G H J K L R T U V F T L O Q R', უხრმლოთ X, უხმლოდ Y, უხლმოდ Z; მოგვერია T; ხლმითა F G H I K L R T U V Y Z I Q R', ხნალითა X, ხლმით F L O'; გაგვერის] დაქრის E, გაგვერის B C F L Y E', გაგვხდიდა G O Q', გაგვხდის H I J K T I R', გაგვიხდის R, დაგვექრის U V Z, გაგვხდის X, გაგვხდიდი F L'; ფარ-და-ფარ, და] ფარად ფარად E, ფარა ფარდა G H J T Z O', ფარა ფარა R, ფარა ფარად I Q', ფარ ფარ R', ფარა ფარადა F L'.

„მით ერთითა მათრახითა თავი ასრე გარდაჰფრიწა,  
 ვითა მკვდარი უსულო ქმნა, ვითა მიწა დაამიწა,  
 მისი რასმე მკადრებელი მოამდაბლა, აამიწა,  
 თვალთა წინა წაგვივიდა ღალი, კუშტი, ამაუი, წა!“

ა. მათრახითა] მარხით X, მარახითა L; ასრე] ერთობ J, ესრეთ T; გაჰრდაჰფრიწა C, გარდაგვფრიწა E, გარდაფრიწა HJKO RYF'G'I'L'O'Q'R', გარდუფრიწა T, გადაფრიწა D'.

ბ. უსულოდ FGHKXF'L'O'Q'; ქნა EFGHIKXYQ', ჰქმნა RI'R'T', — O'; დამიწა E, მოამიწა GHF'L'O'Q'T'.

გ. რადმე GHJF'L'O'Q', რამე IRUVI'T', ასრე Z; მკადრე-  
 ბელნი X, კადრებელი G'; მოამდაბლა] მათრახითა Z, მოიმდაბლა  
 F'L'O'Q'; აამიწა] მოამიწა EFLJKORTUVYF'G'I'L'O'Q'R''T'Y',  
 მოაწიწა GH, შეგვაამწიფა Z.

„აღარ დაბრუნდა, წავიდა წენარად და აუჩქარებლად,  
 აგერა მივა, ნასეო, იგი მსეებრ და მივარებლად“.  
 შორს უჩვენებდეს აუთანდილს მტირალნი გაუხარებლად,  
 ოდენ ჩნდა შავი ტაიჭი მისი მის მზისა მარებლად.

ა. დაბრუნდა X; წენარათა X, წლნარად Z, წენარა F'L';  
 და] არ H.

ბ. აგერა] აი ეგერ R, აიგერა F, აგერ GH, აიგერ IJR',  
 ეგერა Z; გავა E, მივაო H; ჰნახეო T'; მზაებრ E, მზეებრ RI';  
 მთვარებრად Z, მთვარულად EFJI'.

გ. უჩვენებდა I'; აუთანდილს] მტირალნი L; მტირალნი]  
 კენესითა L, მტირალი E.

დ. სჩნდა R, ჰსჩნდა T'; შავი] ტურფა J; მისი — J; მისი  
 მის მზისა] მის მზისა ტურფად T'; მზისა] ყმისა IRZ, მზისა  
 შავი J; მაარებლად Z. ბგ ~ GHF'L'O'Q'.

ვეფხისა ტყავი ენიძნა, ფიცხლავ გარდასდა ცხენითა;  
 ღმერთსა მადლობდა ცრემლითა, მინდორთა გასარცხელითა;

- „ეტყობა: „თქვენგან გამოვა უოველთა სიმარცხენითა, კეთილის მქნელად გამოჩნდით, ჩვენ მტერად მიგრაცხენითა“.
- (H 461, ფ. 24 v).

ბ. გასარცხენითა K.

გ. იტყობა K; გამოვა უოველთა] გამოველ უოვლითა K.

დ. გამოსჩნდით K; მტერად მიგრა(ცხენითა) შეგვრა მტერად ცხენითა K.

### 295 (211)

აჰა მისვდა ავთანდილსა დაწვთა ცრემლით არ დათოვნა, რადგან ცუდად არ წაუხდა მას ეგზომი გარეთ უოვნა. კაცსა მისვდეს საწადელი, რას ემეზდეს, მისა ჰოვნა, მაშინ მისგან აღარა ხაძს გარდასულთა ჭირთა ხსოვნა.

ა. მიხხედა R; ავთანდილს EI; ცრემლით] მისთა IR, ცრემლთა L; დაეთოვლნა X, დათოვა Z.

ბ. ცუდათ DGHXRZXF'I'L'Q'R'T'; ეგზომი DFHIORZG'I'Y', ეგზომიი (G, ესზომი T'; გარეთ] ცუდად LUV, გარე E; უოვნა] უოფნა IRXD'F'I'L'O'Q', ყოფა Z.

გ. მიხვდა IJT; საწადლისა E; რას] რაც Z; მისი] უნდა DGHKLOXZF'G'I'L'O'Q'Y'; ჰოვა Z.

დ. მაშინ მისგან ~ J; ჰხამს T'; გარდასრულთა C, გარდასრულთა FILOYD'F'G'L'O'Q'I'Y', გარდასულის H; ჭირთ C; ჭირლთა F'L'; ხსოვა Z.

### 296 (212)

უთხრა, თუ: „ძმანო, ვარ ვინმე ღარიბი უადგილოსა, მე იმა ემისა საძებრად მოვპორდი საგაზრდილოსა, აწ თქვენგან მიეხვდი საქმესა ეოლა არ-საადვილოსა, ღმერთიმცა ნურას ნულარ იქს თქვენსა დასაღრეჯილოსა!

ა. უთხარ I; ძმაო NTY.

ბ. იმა] ამა L'; ყრმისა L'; საგამზრდილოსა CIZ, საგაზრდილოსა DGHKRI', საგამზრდელოსა E.

გ. მივხდი E, მბეხვდე F'L'; საქმესა] წადილსა EFIRZ; ყო-  
ლა] ყოლ D, ძნელსა EFIJRTZR', ყოლე KF'L'; ყოლა არ] ყოლ  
არა GDHLNUVYI'O'Q'; სადვილოსა ED.

დ. ღმერთიმც X, ღთიც F'L', ღმერთიცა Q'; ღმერთიმცა  
ნურას ნულარ] აგრეცა ღთი ნურას R; ნურას] ყოლე FIZR';  
ნულარ] ნუ Z; ნურას FIR', ნურათ T'; ნურას ნულარ ~ D'F'I'Q';  
ნულარ იქს] ნუ გიზამს ამ T; იქსო Z, იქსო OD'G'I'Y'; თქვენსავე  
GHKF'L'O'Q'R', თქვენისა X; საღრეჯილოსა GHKTF'L'O'Q'R',  
დაღარეჯილსა X; ნულარ იქს თქვენსა დასაღრეჯილოსა] ნუ გიზამთ  
ამ თქვენსა საღრეჯილოსა J.

## 297 (213)

„ვითა მე მივხვდი წადილსა, ჩემსა გულისა ნებასა,  
აგრემცა ღმერთი ნურას იქს ძმისა თქვენისა ვნებასა!“  
უჩვენა მისი სადგომი: „მიდითო ნება-ნებასა,  
ჩრდილსა გარდასვით, მაშვრალი მიეცით მოსვენებასა“.

ა. მივხდი G'; ჩემის BCDEFGHIKONXZG'I'O'Q', ჩემისა RT'Y',  
ჩემი F'L'; გულის T'Y'.

ბ. აგრეცა R, ეგრემცა JTD'R'; ღმერთმან X; იქს + მაგა R;  
იქს CE'; ძმისა] ძისა E; ძმისა თქვენისა ~ IRZ'I'; ვნებასა]  
ნებასა O'.

გ. უჩვენა] ასწავლა F, აჩვენა E; სადგომი] აღვილი D'; მი-  
დიო D; მიდითო ნება-ნებასა] თითითა იქს ჩვენებასა F'.

დ. ჩდილსა R; გარდასვით] გარდავხდით F'L', გადასვით D';  
მაშვრალნი CF'G'L'I'Y', მაშვრანი O; მიეცით F'L'.

## 298 (214)

ესე უთხრა და წავიდა, ცხენი გაქუსილა დეხითა,  
ვითა გავაზი გაფრინდა, არ გაშვებული სეხითა,  
ან მთვარე, მზისა შემყრელი, მსე სინათლითა ზეხითა.  
დაივსო ცეცხლი შემწველი მისითა მან მისეხითა.

ბ. ვითა გავაზი გაფრინდა] გაფრინდა ვითა გავაზი R; გაე-  
ზი X; გაჭფრინდა T'; ხეხითა O'.

გ. ან] ვით R; მზისა შემყრელი] მზის შეყრელი E; შემყრელნი F', შეყრილი GFKOG', გაყრილი JT, შემყარელი X; მზცე C; სინათლისა N; ზესითა EFIKNORYZG'T'Y'.

დ. დაავსო C, დაევსო GHF'L'O'Q'; დამწველი JRT; მისთა R; მან] მუნ J.

### 299 (215)

მიეწურა, იგონებდა, ახლოს შეერა ვითა აგოს:

„საუბარმან უმეტარმან შმაგი უფრო გააშმაგოს!

სამს, თუ კაცმან გონიერმან ძნელი საქმე გამოაგოს,

არ სიწინარე გონებისა მოიძულვოს, მოიძაგოს“.

ა. მიეწურა] მიეწერა F'L', მიეახლნა R', მიეწურვა Y; ვით GHIF'L'O'Q'; აგოს F, გააგოს GHF'L'O'Q', აგოსს R, აგოოსს Z.

ბ. საუბარმა RI': უმეტარულმან DGHF'L'O'Q', უმეტარმა RI'; გაშმაგოს DEXI'.

გ. ხმს I', ჰხამს T', ყიმს L'; თუ] რომ FIRZ; კაცმა R, კამან D'; გონიარმან N, გონერმა R; საქმე] სიტყვა RZ; გამოგოს D'.

დ. გონებასა L'; მოიძულვოს] მოიშორვოს T', მოიშოროს R', მოიძულოს CDEFGHLNRUVD'E'F'I'L'O'Q'T'Y'; მოიძულვოს მოიძაგოს] მისთა წესით გამოაგოს J.

### 300 (216)

„რადგან ისი არის რადმე უცნობოდ და ისრე რეტად,

რომე კაცსა არ მიუშვებს საუბრად და მისად ჭკრეტად,

მივეწვევი, შევიყრებით ერთმანერთის ცემა-ელეტად,

ანუ მოვჰკლავ, ანუ მომკლავს, დაიძალვის მეტის-მეტად“.

ა. ისი] იგი JKOTZG'R', ისრე R, ის X, ასე D'; არის რადმე] ასრე არის E; სადმე BFGHIJKLNOTUVD'E'G'I'L'O'Q'T'Y', — X, რადმ Z; უცნობო DGHIJOTUVE'F'G'O'Q'T'Y', უცნობოდა K, უცნობოთ L; და — K; ისრე] ვითა N, ისე IRXD'R'Y'; რეტაად Z.

ბ. მიუშვებს] შეიყრის LZ; საუბრად და ] სასაუბროდ F, საუბარად R, საუბრაოთ X; მისად] არცა EFLZI', მისსდა D, მისა R; ჰკრეტად L.



გ. მივეწვივით F', მივეწვივით L'; შევიყრებით ერთმანერთის] ერთმანერთსა შევიყრებით E; შევეყრებით F'L'O'Q'; ერთმანერთსა C, ერთმანეთის VZD'G'I'L'O'Y', ერთმანეთს E'.

დ. ანუ მოვჰკლავ] ან მოვჰკლავ RR'; მოვჰკლავ] მომჰკლავს EF'O'Q'Y', მოვკლავ NZD', მომკლავს L'; მოვჰკლავ+და RR'; მომკლავს] მოვკლავ F'L'O'Q'Y', მამკლავს CLRXR'I', მოვჰკლავ E, მოვჰკლავ ანუ მომკლავს] მამკლავს ანუ მოვჰკლავ DFGHIKOU VZG'I'; ანუ მოვჰკლავ ანუ მომკლავს, დაიმაღლის] მოვჰკლავ ანუ იგი მამკლავს. დაიკარგვი (დაიკარგვის T) JT; დაიმაღლის] დაიკარგვის EGHIT'F'L'O'R', დაიკარგით F, დაიკარგვით KORUVXZG', დამაღლის T'.

### 301

„აწ იმა ემისა საკრავად ხრმალსამცა ვით მიჰყევ ნები!  
არ მოვჰკლავ, არცა მოვჰკვდები, არ ვაწეებ, არცა ვეწეები.  
შორით თვალთა მივსწურავ, უკანა დავედევნები“.  
იარეს, გავლეს მრავალი მინდორი, შამბნარ-ხევენები.

ა. აწ] მე EFIJKNORTG'R'; იმა] ამა R; 'ყრმისა L'; ხმალსანცა DFGHJKORTUF'G'I'L'O'Q'R', ხრმალსანცა X, ხრმალსამცა Z, ხრალსამცა D', რხმალსამცა E'; ხრმალსამცა ვით მიჰყევ ნები] ხმალს მივყავ ვითა მენები N; მიჰყევ] მივსცე DRZ, მივჰო E, მივჰყავ FGHI, მივჰყო JKLO'G'R', მივცე U, მივცენ V, მივყე D', მივყავ F'I'L'O'Q'; ნები] ები V.

ბ. არ] არც F\*Z; მოვკლავ ND'F'L'O'Q'; არცა] არც L; მოვკვდები EFOUD'F'L'O'Q', მოვჰკვდები G'; ვივნებ BCDELUI', ვივნები ZG'R'.

გ. შორის DUVZI', შორითა R, შორიდან R'; შორით თვალთა] შორი შორ თვალსა E, შორითა თვალსა I; თვალსა RR'; მივსწურავ] მიუგებ IRR', მივსწვერავ N, მივწურავ UVX, მივყურავ F'L'; უკან R, უკანით R'; ჩავედევნები E.

დ. განვლეს D'O'; მინდორი] შამბნარი E, მიდორი G'; შამბნარ] მინდორ E, შამბარ L, შამბარ NX, შამბი Z; მინდორი, შამბნარ-ხევენები] მინდორ შამბნარი ხევენები I; ხევენები N, ხეველნები G'.

\* არ] არც, ორივე შემთხვევაში.

გარდახდა და თაყვანის-სცა, ახსენა ღმრთისა`სახენი:  
 „შენ გმონებს უოვლი ქვეყანა, უოველნი მონა, სახენი;  
 შენგან მიხვდების წადილსა უღონო, მოვაგლასენი:  
 აუთანდილ გეძებ, სიცოცხლე შენთვის ლახვართა ვასენი“.

ა. გარდაჰხდა GU; თაყვანი სცა DGHJTUKVE'F'L'O';  
 ღმთის B, ღვთისა E'; სახენი] სახელი KHJE'.

ბ. გმონებს უოვლი ქვეყანა] გმონობს ცას (ცა K) და ქვეყანას (ქვეყანა K) JKT; ქვეყანა C; უოველი DGHUVF'L'O'Q', შენია K; სახენი] მონასახენი K, სახელნი J.

გ. მიხვდების H, მივხვდები L'; წადილი H; უღონოდ GJKTF', L'O'Q'; მოვაგლახენი] დანასახენი G'KTF'L'O'Q', დანასახელნი J.

დ. აუთანდილ გეძებ ~ H; გეძებს I'; სიცოცხლით H: შენთვის] ვჰქენ J, შენთვის D'; ლახვარსა DUVI', ლახვარი H; აუთანდილ გეძებ... ვახენი] მისად საძებრად სიცოცხლე ვქენ (ვჰქენ O') ლახვართ (ლახვარ K) შესასახენი GJKTF'L'O'Q'.

## 303 (217)

აუთანდილ იტყვის: „ეზომნი ჭირნიმცა რად ვაცუჯენი?  
 რაცალა არის, არ არის, თუმცა არ ედგენს ბუდენი:  
 სადაცა მივა, მივიდეს, რამცა მოვლიდეს ზღუდენი,  
 მუნალა ვეძებნე ღონენი ჩემი, არ-დასამრუდენი“.

ა. ეგზომი EGJN'TF'L'O'Q', ეზომი HRG'Y'T', ეგზომნი D'R';  
 ჭირნიმცა GHI, ჭირნიმც J, ჭირნიცა L, ჭირნიმცა E', ჭირიცა F'L'O'Q'; რათ I'; გავაცუჯენი J.

ბ. რამცალა GHJKOF'G'L'O'Q', რაცალი X; არის] იყოს JT;  
 არ არის] არა არს DVI'Y', არს არს I'; თუნცა] რომე T', თუცა EFHTZ; ედგნას E, ედგნენ GNTF'L'O'Q', ედგის I, ედგას R, ედგეს UVZI'T'.

გ. საცალა J; მივიდეს] მივჰყვები JKORTG'R'; სადაცა მივა] აწ ესე სადმე T'; რაცა H, რაზომც EFKOZG', რაზომცა I, რომცა JT, რანიც R; მივიდეს] მოივლიდეს X; რამცა მოვლიდეს] სადაცა არის T'.

დ. მუნაღა] ნუთუ მუნ GJKOTF'G'L'O'Q', მუნალი X, მუნით-  
 ლა ZI', მუნლა DEFHNRUV, მუნითგან R'T'Y'; ვეძებნე CJKLOZ  
 E'G', ვეძებნე DI, ვეძებნო EGF'L'O'Q', ვეძებო FH, ვეძებნენ N,  
 ვეძებე R, ვეძებენ UV, ვსძებნე I', ვძებნენ R', ვჰსძებნე T'; ლო-  
 ნენი] წამალი Z; ჩემნი EFILOTUVZD'E'G'O'R'T'Y'; დასამღუ-  
 რენი E.

304 (218)

წინა-უკანა იარნეს ორნი დღენი და ღამენი,  
 დღისით და ღამით მაშვრალნი, არ საქამადთა მკამენი,  
 არსადა ხანი არ დაუეეს, ერთნი თვალისა წამენი.  
 მათ თვალთა ცრემლნი სდიოდეს, მინდორთა მოსალამენი.

ა. უკან RL'; იარნეს DEFGHIJKNQRSTUVZE'F'G'I'L'O'Q'R'  
 T'Y'; ორი GNQF'I'L'O'Q'; ღამენნი Z.

ბ. დღისიდ L'; ღამიმ L', ღამათ Y'; დღისით და ღამით  
 მაშვრალნი არ საქამადთა] დაუყოვნელად მავალნი არა არ საქმელთ  
 (საქმლად KOG') JKOTG'; მაშვრალნი] მავალნი R', მაშვრალთა  
 IR, მაშრვალნი Y'; არა GHRTF'L'O'Q', არა არ R'; შექამადთა  
 CDFLNQUVZT'Y', საქმელთა GF'L'O'Q', შექამდთა I, საქლმისა H,  
 საქმელად R, შაქამადთა I', საქმლად R'; მქამელნი EFIZD'F'L'O'Q'.

გ. არსად EX, არა სად I; დაჰყოვნეს E, დაყვენეს I, დაჰყვენეს  
 JKORUD'I'Q'R'T'; ერთი ENRJT', ერთის FGHJKOTUVZE'F'  
 L'O'Q'R'T'.

დ. თვალთა] მიწყვი GJTF'L'O'Q'; ცრემლი DEFGHIJKLN  
 OQRSTUVZE'F'G'I'O'Q'R'T'Y'; სდიოდა DEFGHIJKOQRITZG'O'  
 Q'Y', სდიოდათ UVF'L', ზდიოდათ I', ჰსდიოდათ T'; მოსალამენი]  
 დასალამენი HR, დასალამონი Z.

305 (219)

დღისით ვლეს და საღამო-უამ გამოუჩნდეს დიდნი კლდენი.  
 კლდეთა შიგან ქვაბნი იეკნეს, პირსა წუალი ჩანადენი,  
 წულისა პირსა, არ ითქმოდა, შამბი იყო თუ რასდენი,  
 სე დიდრუან, თვალ-უცთომი, მალღა კლდეშის ანაურდენი..

ა. დღისი I<sub>L</sub> დღისითა R; და — R; საღამოს I'O'T'; უამ+და R;  
 უამს Z'I'O'R'; გამოჩნდეს EX, გამოუჩნდა GHJKOF'G'L'O'Q',  
 გამოჩნდა R, გამოუჩნდათ T'; დიდი FGHNQRITXF'I'L'O'Q'R'Y',  
 დიდ J.

ბ. კლდესა HRZIT', კლეთა F'L', კლეთა G'; შიგა CE, შინა U; ქვაბი EGHINZF'L'O'Q'; იყენეს იყო EFGHIRZF'L'O'Q', არის X: პირსა] ძირსა EFGJTF'L'O'Q'R'.

გ. წყალის O'; შანბი NQ', შაბი X; რაზდენი EGHTF'L'O'Q'R', რაჰსდენი T'.

დ. ხე დიდრუან თვალ-უცთომი] თვალთ უწთომი ხე მალალი R; დიდროან BCMTXE', დიდრონი DGHJLNQUVZF'L'O'Q'R' TY', დიდი და E, დიდრუანი F, დიდროვან KOD'G'; თვალთ I', უცდომი BCEL, უწდომი FGHJKNOQTF'G'L'O'Q'T', უწდომნი UV, უწთომი ZD'R'Y': მალლად N; მალლა კლდემდის] კლდემდი იყო R; კლდემდი DGHJQTO'Q', კლდემდინ KOUVF'G'L', კლდესა Z; ანაყრენი EI, ანაყდენი J, არაყრდენი L'.

306

დაჯგა, უჭვრეტს, ალვის შტოსა ანძრევს, გარე ჰქროდა უელსა.  
ავთანდილს ჰკვირს, ეგრე ვითა განათებს მზეებრ ველსა;  
შირად მშესა, გულად ღომსა, ტანად შეჰკავს სარო  
მზრდელსა;

მოგიგონებს გულ-ამოსკენით მასვე მისსა საგონელსა.

ა. გარე ჰქონდა ~ GF'L'O'Q'; ჰქონდა CDGLQUVFT'L', მისა H, ქონდა O'Q', ქროდა E'; ყელსა] ხელსა GHF'L'O'Q'.

ბ. ავთანდილ CDGLQUVFT'L'O'Q'; კვირს F'L'O'Q'; აგრე DGHQUVFT'L'O'Q'; განანათლებს DUV, გაანათლებს HLQF'I'L'O'Q'; მზეებრივ GF'L'O'Q'. მზებრ I'; ველსა] ხმელსა BDHMQUV D'E'F'L'O'Q'.

გ. მზჰესა C; გულად] ტანად U; ტანად—U; შეჰკავ BC, შეგავს DQO'Q'; საროს UVI'; მზდელსა I', ზრდილსა H.

დ. მოგიგონებს U; მასვენ C; მისა E'.

307 (220)

მან ემამან ქვაბსა მიმართა, განელნა წყალნი და კლდენია;  
ავთანდილ ცხენსა გარდასდა, მონახნა დიდნი სენია,  
მას ზედა ჰვრეტად გავიდა, მირსა დააბა ცხენია,  
მუნით უჭვრეტდა. იგი ემა მისდის ცრემლ-მინადენია.

ა. ქვაბსა] კლდესა J, ქვაბნსა DRI'; მიმართა T'; გავლნა DFKOQTUVG'I'R'Y', გავლო EGHIRZ, გავლნი X, განვლო F'L'

0'Q'T'; წყალი CEFHGHI LORTUVZF'G'L'O'Q'R'T'; კლდენია] ტყენია FRZ, ხენია J.

ბ. გარდაჰხდა U, გადახდა D', გარდახთა G'; ცხენით GHJ TF'O'Q', ცხენი L'; მონახნა] მონასა Q', მონახა BDEFGHIJKLN OQRTUVXD'F'G'I'L'O'R'T'Y'; ღილი DEFGHJKLNOQRUVF'G'I' L'O'Q'R'; ხენია] ტყენია Z.

გ. მაზედა DNQRUVXZY', მაზედან EGHKOF'G'I'O'Q', მას ზედან IL'; ჰვრეტათ X; დააბა] დაბა E.

დ. ზუნ T'; უჰვრეტლა] გლახ უჰვრეტს Z; მისდის ცრემლ] ცრემლი სდის R; მისდის] მეტად JKOTG', სდის R', მივა DEGH NQUVF'I'L'O'Q'T'Y', ტირს FZ; ცრემლი FR', ცრემ U; მიდენითა Z, მონადენია L'.

### 308 (221)

რა ტყენი გაგლნა მან ემამან, მოსილმან ვეფსის ტყავითა, ქვაბისა კარსა გამოდგა ქალი ჯუბითა შავითა, ატირდა მალლად ცრემლითა, ზღვათაცა შესართავითა, იგი ემა ცხენსა გარდახდა, ეელსა მოუქდო მკლავითა.

ა. ტყენი] კლდენი Z; განვლნა CLD'E'I', გავლო EFGHR F'L', განვლო O'Q'; ემამან] კაცმან CLR'; ვეფხვის I'L'.

ბ. ქვაბისა კარსა] მათ ქვაბთა კართა (კარსა Z) EIZ, ქვაბნისა პირსა J; ქვაბისა] მას ქვაბთ N, ქვაბნისა I'; ქვაბისა კარსა გამოდგა] ასმათ ქვაბთ კართა გამოდგა R; გამოდგა] შემოდგა L', გარდმოდგა EGHF'O'Q', გამოჩნდა J, გამოჰსდგა T'; ჯუბნითა J.

გ. ასტირდა RI', აჰსტირდა T'; მალლა FGHJTXF'L'O'Q'; ზღვასაც X; შესართავითა I'.

დ. ცხენით GH'TF'L'O'Q'; გადახდა D'; ეელსა] მკერდსა F, ელსა B; მექდო T'.

### 309 (222)

ემამან უთხრა: „დავო ასმათ, სიღნი ზღვასა ჩაგვიცვივდეს: ველარ მივსვდით ჟამიერად ჩვენ, ვისიცა ცეცხლნი

გ[ვ]წვიდეს“.

ესე თქვა და მკერდსა ხელნი იკრნა, ცრემლნი

გარდმოსცვივდეს.

ქალი შებნდა, მოეხვია, ერთმანერთსა სისხლით სწვიმდეს.

ა. უთხრა — U; დაო CDGHLQRUVDE'F'IL'O'Q'T'Y'; ხიღო RE'I', ხოღნი F'L'; ჩაგვიციღღეს LT', ჩაგვიციღღეს D, შოაგვიციღღეს D'.

ბ. მიღხვღი UV; ცეცხღი BDGHLQRUVDE'F'IL'O'Q'T'; გწვიღეს AQ, გწწვიღეს G.

გ. ესე თქვა] ესერა ჰსთქვა T'; და—T'; მკერღსა ხეღნი ~D'; ხეღი GHLQRE'F'IL'O'Q'; იკრა GHRE'F'IL'O'Q'; ცრემღნი] თვალთა ცრემღი F'L', ცრემღი GHRE'I'O'Q'; გარღმოსწვიღღეს DQUVY', გარღმოსციღღეს L, გარღმოსწვიღღეს T'.

დ. მოღხვიღა CF', მოღხვიღენეს T'; ერთმანეროს R, ერთმანეთსა QVD'IL'O'; სისხღით] ცრემღი GHF'O'L'Q', სისხღი E'T'Y'; სწვიღღეს] სწმიღღეს (GH'O'Q'Y', სწმიღღეს F'L', ჰსწწვიღღეს T'; სისხღით სწვიღღეს] სისხღი სწმიღღეს (წმიღღეს I)CDLQRUVI'. ზგ ~GHQF'IL'O'.

### 310 (223)

იგი ტევრი გავსმირა დანაგღე;სა მათსა თმასა,  
ერთმანეროსსა ესვეოღეს ემა ქაღსა და ქაღი ემასა,  
იზასღიან, მოსთქმიღიან. სმას სვემღიან კღღენი სმასა,  
ავთანღიღ სკერეტს გავკვირეღბით მათსა ვერე ქცევა-ზმასა.

ა. იგ N; ტევრი] ტყენი J, ტირიღი X, ტევარი D'Y'; განავლეჯსა JUVR'; მათსა თმასა ~J; მისსა N, მისა Z.

ბ. ერთმანეთსა VD'I'O'; ეხვეოღენ X; ემას D'.

გ. იძახღიან GJZF'L'O'Q'R', იზახიან X; მოსთქემიღიან C, მოსთქვემღიან FGLF'L'O'Q'R', მოთქმიღიან I', მოჰსთქმიღიან T'; ხმას] და DRUI', კვღა F, მათ KOG'; ხმას სცემღიან] მოსცემღიან GIZF'L'O'Q'Y', დასცემღიან HQV, დიღსა სცემღეს JTR', მათ სცემღიან N, მოჰცემღიან T'; სცემღენ X.

დ. სკრეტს J, კერეტს I'L', ჰსკერეტს T'; გავკვირეღბით RR', განკვირეღბით D'G', განკვირეღბით T'; მათსა] მასა X; ავრე IR; ქცევა X; ზმასა] ქმასა FRZ.

### 311 (224)

სუღი დაიღო მან ქაღმან, დასთმო გუღისა წელუღობა,  
ქვაღს შეიეღვანა ტაიჭი, მოჰხაღა აკახმუღობა,

მას უმასა შეჰსსნა, შეიღო აბჯარისა წელ-მორტყეულობა;  
ძინა შევიდეს, მას დღესა გარდაჰსდა გამოსრულობა.

ა. დაიღეს FGHIZF'L'O'Q'; ქალმანი ყმაძანი T', ქალმა QR;  
დათმო Z, დაჰსთმო T'; გულსა L'; წყლულება EGH'O'Q', წყრუ-  
ლება R, წყილულები L', წყლულები F'.

ბ. მოჰხდა C, მოხადა ERD'EF'L'O'Q'R'; აკაზმულება GH,  
შეაკაზმულობა J, აკაზმულები F'L', აღაკაზმულობა T'.

გ. მას ყმასა შეჰსსნა] შეხსნა (შესხნა I) მას ყმასა IRZ; ყმა-  
სა — J; შეხსნა CDEFGHJKLNOQTUVE'G'R'Y', შესხნა D'F'L'O'  
Q'T'; აბჯართა R; წელთ-მორტყეულობა E, წელ-შერტყეულება  
GH, წელთ-შერტყეულობა JT, წელთ-რტყეულობა R, წელ-შერტყე-  
მულობა KNOZE'F'G'L'O'Q'.

დ. შინა] მაშიგ GHQ', მას შიგ F'L'; შევიდა EIRZ, შევიდ-  
ნენ GHF'L'Q'R'; მას დღესა გარდაჰხდა] გარდახდა მას დღესა R;  
გარდაჰხდა] გარდასწყდა GHF'L'Q', გარდახდა BDEKLNQOTU  
NZD'E'G'O'R'T'Y', გადახდა V; გამოსვლილობა F, გამოსულება  
GH, გამოსულობა JNF'L', გამოსრულება Q'.

### 312 (225)

ავთანდილს უკვირს: „ამბავი ისი თუ ვცნაო მე რითა?!”  
გათენდა, ქალი გამოდგა, მოსილი მითვე ფერიითა,  
მავსა აუღვა ლაგამი, სწმენდდა რიდისა წვერითა,  
შეჰკასმა, მოაქეს აბჯარი წუნარად, არ რამე ჩსერითა.

ა. ავთანდილს უკვირს] ავთანდილ იტყვის GHIJTF'L'R';  
უკვირს] იტყვის Q'; ანბავი O'Q', ჰამბავი R'; ისი თუ] თქვა ისი F;  
ისი] მისი L, ისე L'; თუ ვცნაო] ვით ვთქვაო I; თუ] ვით R,  
თულა D'; ვცანო CE', ვსცნაო DEFGHJLNZR'Y', ვსცანო KOG',  
ვცნა D', ვსცნო R, ვსნაო T, ვაცნო X, ვსცანო F'L', ვსანო Q',  
ვჰსცნაო T'; რითა] ვითა KOG'.

ბ. გარდმოდგა EFGJKNOF'G'L'Q'R', გარდმოდგა R, გამოჰსდ-  
გა T'; მოსილი მითვე ~ FZ; ფერიითა] შავითა KOG'.

გ. შავსა] ცხენსა GF'L'Q'; აუღვა] აღუვა L, აღუღვა T';  
სწმენდდა] სწმედდა CEFJLOTUVD'F'L', სწედლა K, სწმენდლსა E',  
ჰსწმედლა T'.

დ. შექაზმა, მოაქეს აბჯარი] მოაქეს აბჯარი, შექაზმა F; შექაზმა DRE'F'L'O'Q'R'Y', შექაზმა H; მუაქს X; წყნარა GF'L'Q'; ჩხარითა F.

313 (226)

მის მოუმიხსა წესი იყო, მეტსა თურე არ ასე ჯდა.

ქალი ტირს და მკერდსა იცემს, თმისა ტევრსა გაიგლეჯდა; ერთმანერთსა მოეხვიენეს, აკოცა და ცხენსა შეჯდა; ასმათ, ისრე დაღრეჯილი, კვლა უფრორე დაიღრეჯდა.

ა. მეტსა თურე] თურემ მეტსა E; თურემ F; არ ასე ჯდა] არას ეჯდა B,U, არ იაჯდა EZF'L', არა იჯდა F, არა ეჯდა G,Q', ასრე ეჯდა H, არას იჯდა I, არას იჯდისს R, არას შექსჯდა T'.

ბ. ტირსა N, სტირს RD', ჰსტირს T'; ტირის და მკერდს J; მკერდსა იცემს] პირსა იხოკს IRZE'; თმასა DFGI,JRUVZF'L', თმათა T; თმისა ტევრსა] გიშერ თმასა R'; ტევრსა] წვერსა LE'; გაიგლეჯდის R.

გ. ერთმანერთსა მოეხვიენეს] ყმა ადგა და გაემართა JTR'; ერთმანეთსა D'G'L'; მოეხვიენეს E, ეხვეოდეს F, მოეხვიენენ HF'G'L'; შეეჯდა C, შეჯდის R, შექსჯდა T'.

დ. ისრე] უფრო E, აგრე DHINRUVZA'R'T'Y', ესრეთ GF' L'Q', ეგრე JKOT'G', ისე X; კვლავ DGHJTXZA'D'F'L'Q'Y', კვლავ R; უფროვე GHJTXZF'L'Q', უფრო R; დაიღრეჯდის R, დაიღრეჯსა E'; ასმათ ისრე... დაიღრეჯდა] ყმა მტირალი წამოვიდა, დაღრეჯილი პირსა ღრეჯდა F. ბგ ~ FIRZ.

314 (227)

აუთანდილ ახლოს კვლა ნახა სახე მისივე კაცისა,

ულვამ-ამლილი, წვერ-გამო, „ნუთუ მზეაო, — თქვა, — ცისა?“

ეენოსა სული აღვისა, ქართაგან მონატაცისა;

ასრე უჩს მოკლვა ღომისა, მართ ვითა ღომსა კაცისა.

ა. ახლო DUV; კვლავ DGHJKOR'TXZF'G'L'Q'R'Y'; ჰნახა T'; მისოვე ABC'D'E', მისავე L, იმავე NA'.

ბ. ულაშ E; ნუთუ] თქვა თუ JT; მზჰეაო C, მზეო D, მზიაო LA'; თქვა] ქვე GF'L'Q', ვთქვა DFIRUVZA', კვლავ JK, კვლა T, ესთქვა R', ჰსთქვა T'.



გ. ეყარნეს F, ეენოდეს J, ეენოს L'; სუნი R'T'; ალვისა] ვარდისა EJTR'; მონატანისა R.

დ. ასრე] ეგრე T, ასე X; უჩნს BCDGHIUVZD'E'F'L'Q' R'T'Y', სჩანს ER; მოკვლა DEFGHKORTUZE'G'L'R'T', მოკლა X; ლომსა] მოკვლა Z; მართ] ვართ Z; ვაცისა] კატისა ER, კაცისა JN; ასრე უჩს მოკვლა ლომისა] ეგრე სჩანს მოკვლა დევისა J.

315 (228)

მასვე გზასა წამოვიდა, რომე გუშინ შევარა,  
შამბი გავლო, გაეშორა, თავი მინდორს გააგარა;  
ავთანდილ სჭვრეტს გაკვირვებით, მალევით სესა მოეფარა,  
თქვა, თუ: „ღმერთმან ესე საქმე მეტად კარგად მომიგვარა“.

ა. მასვენ C, rep. E'; შეეარა E, წაეარა GHKOF'G'L'Q', შაპარა R, შეიარა UVZT'Y', შეარა X.

ბ. შაბი X, შანბი L'; განელო D'L'Q'; გაეშორვა J, გეშორა R, გაეშაორ X, შეიარა Z; მიდორს G'; გააგგარა C, გაგარა ER, გააშორა Z, გააგორა F'L'.

გ. ქვრეტს XD'E', ჰსქვრეტს T'; გაკვირვებით R', განკვირვებით T'; ხესა] ცხენსა E'.

დ. თქვა თუ] იტყვის J; ჰსთქვა T'; ღმერთმან] ღთან H, ღთმან G'; ნეტად] ჟამად FIR; კარგა CFGHIKOD'F'G'L'Q'T'; მამიგვარა FGHIKORV'G'R'Y', მამეარა Q'.

316

ავთანდილ თქვა: „ჟამად ვპოვე, ვრბოდი ვისთვის  
სურვილითა;

მისგან კიდე მომსასურე, ვნახო, ჰყვანდეს ნუთუ ვითა: '  
ნუთუ რასაც მოველოდდე, მიიხრას ამან მე ამბვითა,  
არა მე ვარ იგი ლომი, რომე მსეცთა მოვსრავ სრმლითა?“

ა. ვპოვე BHLBV, ვპოვე CU, ვპო C; ვისთვი R; სურვილითა] სრულითა R.

ბ. მისთვის GHF'L'Q'; მომსახურე] მომასხურე H, მამასურვე G'F'L'Q'; ვნახო, ჰყვანდეს ნუთუ] ნუთუ ვნახო ჰყვანდეს L; ყვანდეს D'E'Q'.

გ. ნუთუ] მე თუ H, ნუ D'; რასცა BGQ'; მოველოდე GHL RUVD'E'F'Q', მოველოდი L'; ამან] იმან F'L'; ამბავთა R, ამბითა UVE', ანბვითა Q.

დ. არა] თვარა BCHLME', თვარემ GF'L'Q', თვარე RUV; ვარ rep. E'; მოვსვრი GF'L', მოვსრი H, მოვსრვი RQ', მოსვრვა E'; ხლმითა GHLRUVF'L'Q', ხრლითა D', რხლმითა E'.

### 317 (229)

„აწ ამას ჩემთვის ღმრთისაგან სსვა საქმე რა ვაჯობინო?  
ქალი შევიპერა, მის ემისა ამბავი ვამბობინო,  
ჩემიცა უთხრა ყველაი, მართალი გავაბჭობინო,  
მას ემასა ხრმალი არა გჰერა, არცა მას დავასობინო.“

ა. აწ] თქვა R'; აწ ამას] იმ იმას F'L'; ჩემთვის] ერთი JKORTXG'; ღმრთისაგან B, მღრთისაგან NO, ღმრთისაგან ZD'E', ღრთისა F'L'; რა] არ Z; ვამჯობინო GNUVA'F'G'L'Q'R'T'Y'.

ბ. შეჰვიპერა C, შევიპერა F, შევიპერა F'L'; მის ემისა] ამისი E, და მისი F, იმისი NA'; ანბავი F'Q'; ვამბობინო E, ვანბობინო GHF'Q', მას ვამბობინო IJKORG'T'Y', რა ვამბობინო T.

გ. ჩემიცა უთხრა ყველაი] ჩემი მას უთხრა მისი მე R; უთხარ F'L'; ყველაი] მართალი H, მრავალი F'L', ყველაი C, ანბავი X; ყველაი მართალი ~ GQ'; მართალი] მე ჩემი H, ყველაი F', ყოველი L'; გავაბრკობინო BCEFKLNOTA'F'L'Q', გავაპრკობინო GHIRR', გავაპრკობინო J, გავაპრკობინო X.

დ. ხმალი BFGHJKLNORTUVZF'G'L'Q'R'T', რხმალი E'; ვკრა A'D'F'L'Q'; არც XA'; მას] მისი X, მასა A', მისგან R'; არცა მას დავასობინო] არც მისი (მისგან R') დავისობინო FIJK LORTZG'R'.

### 318 (230)

ჩამოვიდა, ცხენი ახსნა, მისგან ხესა შემობმული,  
ზედა შეჯდა, გაემართა, ქვაბი დახვდა კარ-გასმული.  
მუნით ქალი გამოიჭრა გულ-მდულარე, ცრემლ-დასხმული,  
ეგონა თუ, დაბრუნდაო პირი ვარდი, ბროლ-ბაკმული.

ა. ახსნა] ნახა D'; მიზგან A'; ხეზედ .; შემობმული] გამობ-  
მული FGHJKLMNORTUVZA'F'G'L'Q'R'T'Y'.

ბ. ზედან HJNXR'T', ზედ L; შეჯდა + და L; შეჰსჯდა T';  
გემართა R; ქვაბნი JRTUV; დახვედა] იყო CGHLMUVF'L'Q'Y',  
დახვედეს T, დახეთა G', დაჰხვედა T'; კარ] პირ Z; განხმული  
CLT'Y', დახმული RG'.

გ. გამოიქრა] გამოვიდა N; მღულარედ H; მღულარი IJRTZ;  
დახმული G'.

დ. ბროლ] ფერ EFIKNORUVG'; ბაკმული] ფიქალი GF'G'  
L'Q'. გდ ~ E'.

### 319 (231)

ვერ იცნა,— სასე არ ჰგევანდა მისი მის ყმისა სასესა,—  
ფიცხლა გაიქცა, მიმართა ზახილით კლდესა და ხესა;  
ემა გარდაიჭრა, დააბა, ვითა კაკაბი მასესა,  
ხმას სცემდეს კლდენი ქალისა ზახილსა მუნ ერთსასესა.

ა. გევანდა EFGHJ'TUVZF'L'Q'R'T'Y'; მისი] სახე FIUVZ;  
მისი მის ყმისა] არც ოდენ მის ყმის R.

ბ. ფიცხლა] ქალი J'TR', ფიცხლავ GHKNOUVF'G'L'Q'T'Y',  
ფიცხლად Z; მიმართა ზახილით ~ Z; მიჰმართა A'T'; ძახილით  
GHJF'L'Q'; კლდეს BR, კლდეთა UR'; კლდესა და ხესა] ხესა და  
კლდესა F'L'.

გ. გადაიქრა D'; დააბა] დაბა E, გააბა NZ.

დ. ხმასა N, ხმა T'; სცემდენ EOG', სცემდა GHF'L'Q', სცემს  
R, ჰსცემდეს T'; კლდენი ქალისა] იგი არენი TR'; ქალისა] და  
ქალი R, ქალსა N; ზახილით N, ძახილსა GHF'L'Q', იზახის R;  
მუნ — R; ერთს სახესა EQ'. ერთსა სახესა R, ერსახესა G';  
კლდენი ქალისა ზახილსა მუნ ერთსახესა] იგი არენი ძახილსა მუნ  
ერთ ცახესა J.

### 320 (232)

მას ემასა თავი არ მისცა, ჰვრეტადცა ებილწებოდა,  
ვითა კაკაბი არწივისა ქვეშე მი და მო წრწებოდა,  
ტარიელს ვისმე უზანდა მწედ, თუცა არ ემწებოდა,  
ავთანდილ მუსლთა უერიდა, თითითა ესვეწებოდა.

ა. მიჰსცა T'; ჰერეტაცა EFGJKOXÁ'F'G'L'Q'R', ჰერეტალაც FHR; ებილწებოდა] ებილებოდა L. ეპილწებოდა X.

ბ. ჰეეშა E; წრწებოდა] ჰერთებოდა EFGHIJKORTUV ZA'F'G'L'Q'R'T'Y', ძრწებოდა LX.

გ. უძახდა GHI'Z'L'Q'R', უხმობდა T'; მწედ თუცა] მისთვის მწედ G'L'Q'; თუშცა EFGHIKLOORUVXF'G'R'T'Y'; არ ემწებოდა] შეეწეოდა Z; ემწებოდა] ემოწმებოდა IR; უზახდა მწედ, თუცა არ ემწებოდა] უძახდა (უზახდა T) მისად მწედ მოემწებოდა JT, მისთვის არ ემწებოდა F'.

დ. ავთანდინ L'; მუხლსა GJF'L'Q'R'; თითა E'.

### 321

ქალი კიოდა ტირილით, ხმასა მოსცემდეს; შთა ვითა;

უზახის: „ლომო, ტარიელ“, არ იეო ამაღ ზავითა;

ავთანდილ ეტყვის: „ნუ შმაგობ, ნუ სარ ცნობითა ავითა, ღარიბი უადგილოსა მოველ მართ ოდენ თავითა“.

ა. კიოდა ტირილით] ტიროდა კიოდა GF'L'Q'; ტირილი L; მოსცემდა HLUVQ', ნისცემდა GF'L'.

ბ. უძახის (GHI'L'Q'; ამაღ] ამა U.

გ. შმაგობ] შიშობ UV.

დ. მოველ მართ] მოვესულვარ GF'L'Q'; მოვალ HLUV, მოვესულვარ L'; მართ] მარ E'.

### 322 (233)

ეტეოდა: „სულე! რამც გიუაჲ? კაცი ვარ, ადამიანი,

უფერო ქმნილნი მინახვან ვარდნი და ისი იანი,

მისი [რამ] მიოხარ, ვინ არის ტან-სარო, ჰირ-ბაკმიანი?

სხვად არას გიხამ, ნუ გეშის, ნუ ჰეივი აგრე ხმიანი“.

ა. სული F', სულო X; რამც გიუაჲ] დაილე F'; რამც] რაც J, რა D'; გიუაჲ X, გაიუაჲ Z; კაც L'.

ბ. უფერო] უფრო EF'L', უფერეო K, უფრორე RZ; ქმნილი BXA'F'(G'L'Q'R'Y', ქმნილიმცა E, ქნილნი F, მქნილი GHKO, მქნელი R; მინახავს EF(GHRF'Q'R', მინახვენ ITXT', მინახენ L, მინახავან U, მინახამს L'; ქმნილნი მინახვან ვარდნი და ისი] მქნილი მინახავს ვარდი და იგი J; ვარდი RUE'; ისი] იგი TZ.

გ. [რამ] ] რა BCIMTXA'D'E',—A; შითხრა XA'; არის] არი J; პირ-ბაკმიანი] ფერ-ბაკმიანი FIR.

დ. სხვას GF'L'Q'; გიზამ] გაწყენ T, გკადრებ J, გერჩი R'; ყივი JF'L'Q', ჰკივი R'; ეგრე GJTF'L'Q', ასრე A'.

### 323 (234)

ქალი ეტყოდა ტირილით, სარჩელი უგაგს ბჭობასა:  
„თუ არ შმაგი ხარ, დამეხსენ; შმაგი ხარ, მოდი ცნობასა!  
აწ მეტად ძნელსა საქმესა მნუკევე ადვილად თხრობასა;  
ცულად ნუ სცთები, ნუ ელი მაგა ამბეისა ცნობასა!“

ა. იტყოდა X; ბრკობასა CEFHIKLOF'G'L'Q'R', პრკობასა GJTX, ჰკობასა A'.

ბ. შმაგი] შლეგი GF'L'Q'; დამხსენ C, დამეხსენე D'.

გ. მეტად ძნელსა~R; მეტად] მედა F'L', მეათ X; ძნელსა A; საქმესა] ამბავსა FZ, სიტყვასა IR; მნუკავ GHJKOZF'G'L'Q'T'Y', მენუკევე X; მნუკევე ადვილად ~ IRZ; ადვილათ X.

დ. ცულათ GHXZQ'; ცულად ნუ სცთები] ნუ სცთები ცულად R; სცდები FGHJKOTUXZD'E'G'R'Y', სდები V, ჰსცთები T'; ნუ ელი] ვერ მათქმევ FZ; ელი] მნუკევე R; ნუ სცთები, ნუ ელი] ნუ ელი, ნუ სცდები GF'L'Q'; ამბისა] FJLUVZD'E'F'L'R'T'Y', ანბისა Q'; ცნობასა] მბობასა GHKORUVZF'G'L'Q'R'T', თხრობასა Y'; ცულად ნუ სცდები... ცნობასა] ნუ სცდები ცულად ნუ მნუკევე მაგა ამბისა მბობასა I.

### 324 (235)

კვლა ეტყვის: „ემაო, რა გინდა, ანუ მენუკევე მე რასა? მაგა საქმესა ვერა იქს ვერცა კალამი წერასა.

შენ ერთხელ იტყვი, «შითხარო», მე ასჯერ გითხრობ  
«ვერასა»,

ვითა სიცილი ტირილსა, მიჯობს ვაგლასი მღერასა“.

ა. კვლავე GQ', კვლავ KOUVZF'G'L'Y'; ეტყვის] უთხრა FZ; ყმავ GF'L'Q'; ანუ + თუ FKOZG'; მენუკევი GHUF'L'Q'R'T', მნუკავ Z, მენუკავ LY', მნუკევე FKOZG'; კვლა ეტყვის ყმაო... მე რასა] ყმაო არ ვიცი რას მნუკევე ანუ თუ მეტყვი მე რასა I.

ბ. იქმს LT'.

გ. მეტყვი EFGHIKORZD'F'G'L'Q'R', მეტვი T'; გითხრობ] გეტყვი FIXZ; ვერასა] ვარასა H.

დ. ვით Q'; სიცილი ტირილსა] ტირილი სიცილსა GHF'L'Q'; მიჯობს ვაგლახი ~ FIR; ვაგლახი] სიკვდილი T'.

325

უმა ეტყვის: „ხედავ, სისხლის თვალთა მდის ცრემლთა წყალები, დრო გამიგრძელდა, მიმჭირდა, მაჩნია მით აწუა ლები. ვიცი, არ მომკლავ, ღარიბი ღარიბსა შეგეწუალები; მაგა ამბვითა დამივსე ცეცხლისა მე აწუ ალები“.

ა. მხედავ FKOG'; წყალები] წყლულები L, წალები UV.

ბ. გამიგძელდა R, წამიგრძელდა A'; მიმჭირდა + ამაღ F; მით — F; მით აწუა ლები] ამაღ წყლულები E, მითა წყლულები HJ, მითა წალები IR, მითა წყალები OA'Q', აწ მით ალები R'; აწუა ლები] წალები F; აწუა] აწა Z.

გ. მამკლავ GHIJKORTUVF'G'L'Q'R', მამკალ L; ღარბსა C; ღარიბი ღარიბსა ~ RZ; შეგეწუალები] შეგებრალები EFIRUVZA', შევეწუალები X.

დ. მაგრა R'; ამბითა IJUVZL'R', ანბითა F'Q'; ცეცხლსავე KOG', ცეცხლსაცა A'; მე აწუ ალები] მე ვეწუალები EA', მევე ალები FIR, მიე წყალები KONG', მე აწალები UV, მეფე ალები Z, მე აწუალები Q'; აწუ] აწ D'; აწუ ალები] აწალები H.

326 (236)

„ქალო, არ იცი, სით მოვალ, რა ჭირნი მომითმენიან; ოდითგან ვეკებ ამბავთა, ესე არვისგან მსმენიან; შენ მიპოვნისარ,—სიტყვანი ჩემნი რაზომცა გწუენიან,—ვერ დაგეხსნები, მიანბე, ჩემგან ნულარა გრცხვენიან!“

ა. იცი rep. UV; ქირი GHJKORTZF'G'L'Q'R'TY'; მამით-მენიან FKOVA'G', მამითმენია GJRQ'R', ღამითმენიან L, მომით-მენია XD'F'L'TY'.

ბ. ოდიდთგან C, ოდიდგან BEGOTF'G'L'Q'T'Y', როდი-  
გან F, ოდისგან H, როდიდგან IZ, როდედგან R, ოდიგან X;  
ამბავსა EFGHIJLRTVZE'F'L'R', ანბავთა X, ანბავსა Q'; მამენია  
GJRXD'F'L'Q'R'T'Y'.

გ. გიპოვნივარ D'; სიტყვანი | რაზომცა E, ამბავნი J; ჩემნი |  
სიტყვანი E, ჩემი GHRF'Q'R'Y': რაზომცა | ჩემნი E; გწყენია  
GJRXD'F'L'Q'R'T'Y'.

დ. მიაშებ BCEFGIJKLORTUVZA'D'G'L'R'T'Y'; ჩემი J; ჩემ-  
გან ნულარა | მენ ჩემგან ნულარ E; გოცხვენია GJRXD'F'L'Q'  
R'T'Y'.

### 327 (237)

ქალმან უთხრა: „რას შეგესწარ, მე ვინ ვარო, ანუ შენო?  
მზე არ მასლავს, შეგეტყუების, თვრთილო, ასრე მით  
მაწყენო!

გრძელი სიტყვა საწყინოა, ასრე მოკლედ მოგახსენო:  
ვერასათვის ვერ გიანბობ, რაცა გინდა, იგი ქენო!“

ა. ქალმა R'; უთხარ Q'; რა G'T'; შეგესწრა E; ვინა R; ვა-  
რო | ვარ და EFHIJKOTZA'G', ვარ RR'; შენაო L', შენა T'.

ბ. მზჰე C; მახლავ R, გახლავს Z; შეგეტყუების EFGHIJKOR  
TUVF'G'L'Q'R', შეგეტყუების E', შეგვეტყუების T'; თრთვილო  
BCEFGHIJKLORTUVXZA'D'E'G'L'Q'R'T', თვრთვილო F'Y'; ასრე |  
ადრე FIRZ, ამით G'L'Q', ასე R'; მით | ვით XE'F'L'.

გ. საწყენოა TF'L'R', საწყინოცა X; ასრე | ამით GQ'; ასრე  
მოკლედ | მოკლე ანად IJRZ, მოკლედ ანად T, მოკლედ ასე R';  
მოკლეთ X.

დ. ვერასათვის R; გიამბობ BCEFIJKLMORTUVZA'D'E'F'  
G'L'R'T'Y'; გინდა | გწადღეს FR, გწადღეს I; აგრე E; ქმენო L,  
ჰქმენო KRA'R', ჰქმენო T'.

### 328 (238)

კვლაცა ჰკითხა ზენარობით, მიუუარნა მუსლნი წინა,  
მაგრე ვერა ვერ დაჰქარა, მუდარობა მოეწყინა,  
პირსა ზედა გაგულისდა, თვალთა სისხლი მოედინა,  
ადგა, თმათა წამოზიდნა, ეელსა დანა დააბრჯინა.

ა. კვლაცა] ყმაჲან A', კვლავცა GHIJKOQ'TUVG'L'Q'R'; ჰკითხა] ჰკადრა F', კითხა Q'; ზენარობი F'L'; მიუყარა EGHOFV'L'Q', მუუყარა J, მოუყარნა LQ'T', მოუყარა K; მუხლი EGHJLR XF'L'Q'.

ბ. მაგრამ FIGHJKOTXF'G'L'Q'R'; ვერათ I, ვერად Z; დაყარნა BG'R', დაყარა ZF'L'Q'; მუდარობა] ზენარობა R; მაეწყინა Q.

გ. პირთა QRUV, პირსან L'; ზედან GHXF'Q'T'; გაგულიზდა GH; სისილი] ცრემლი ILRZ; მაედინა Q.

დ. თმათა] ყელსა L, თმასა GF'L'Q', თზითა HKQ'TUVG'I'Y'; წამოზიდა GR'T', წამოზედნა J; დააბრჯინა A, დაბრჯინა EX'I', დააბრჯინა GHJLRUVXF'L'R'T', დააბრჯინა Y'.

### 329 (239)

ეგრე უთხრა: „მე ესომი ჯავრი ვითა შეგარჩინო?! რაგვარა თუ ამატირო, ცრემლი ცუდად დამადინო?! გიჯობს მითხრა, ამის მეტი მართ ადარა არ გაწყინო, თვარა, ღმერთმან მტერი ჩემი მოკლას, ვითა მოგაკვდინო!“

ა. ეგრე] ყმაჲან, ZR', აგრე R; ეგზომი CEGHIJ'TZF'L'Q'R', ეგზომნი I, ეზომნი D'; ჯავრნი I; ვითა] როგორ J.

ბ. რაგვარა] როგორა FGHJQRUVZF'I'L'Q'Y', რა გვარად D'; ცრემლი ცუდად ~ T'; ცუდად] ცხელი X, ცუდათ GHZL'Q', ცუდა R.

გ. გიჯობს] მითხარ EA'; მითხრა] როჲე EA'; მაწყინო T'.

დ. თვარა] თუ არ F, თვარამ J, თუვარე R, თორემ X, თუარე Z, თუ არა G'; ღმერთმან] ვითა E, მტერი F; მტერი ჩემი მოკლას] ჩემი მოკლას მტერი J; მოკლეს X, მოკლას D'T', მოკლავს F'L'; მოგაკდინო X, მოგაკვინო R, მოგაკტინო G'. ბგ ~ F'.

### 330 (240)

ქალმან უთხრა: „ეგე ღონე მოიგონე მეტად ავი; თუ არ მომკლავ, არ მოგვედები, მრთელი ვარ და მოუკლავი. რად რა გითხრა, სადამდისცა ვიყო ჭირთა უნახავი? კვლავ თუ მომკლავ, სასაუბროდ აღარ შედგას ზედა თავი.“



ა. ლონე] საქმე ZI'.

ბ. მამკლავ FGHJKOQRTUVXZG'I'Q'R'Y'; მოვკვდები BCG  
HIKLRUVZR'Y', მოკვტები G', მოვკვდები T'; მრთელი] მარ-  
თალი R, მთელი EGHJKOXA'F'L'Q'R'; და — R; მოუკლავი] მოვკ-  
კვდები CGKY', მოუკვდავი BKLOI'.

გ. რად რა] რადგან J; რა] არ EFHIOQRVFG'I'R'; სანამ-  
დიცა J, სანამდისცა R, სანამდინცა X, სადამდისა T'; ვიყო + მა-  
გა R; ქირთ R.

დ. კვლა CEFILA'T'; მამკლა FIRUVX, მამკლავ GHJKLO  
QTZA'F'I'L'Q'R'Y', მომკლა T'; სასაუბროთ JZR'; მედგას] მებას  
FIQRUVZA'I', მებმის GJKOTF'G'L'Q'R', მებმის H; ზედან HKO-  
QVFG'I'L'T'Y', ტანსა T, ტანზედ R'. გდ ~ F; ზგ ~ JTR'.

### 331

უთხრა თუ: „ლომო, ავთანდილ, შეიქენ ელვა-კრომითა;  
თუ მომკლავ, დამსხნი სოფელსა, ეგ მიჯობს ბევრის ზომითა;  
არ ვიცი, ფიფქო, მით მაწუენ, მიპოვე მზე წახდომითა;  
შენებრი კაცი ჩემგ მეტსა ვერვის უღარებს ომითა“.

ბ. მამკლავ GHQUVI'Q', მამკლამ F'L'; დამსხნი L'; ეგე UV;  
მიჯობს] სჯობს UV; ბევრს B', ბევრი Q, ბევრას L'.

გ. მით] ვით E'I'; მიბოვნე GF'Q', მიბოვე QUV, ვიბოვნე L',  
მზვე C.

დ. შენებრივე GHQUVF'L'Q', შენებრივე I'; ჩემს GHF'L'Q',  
ჩემ D'; მმეტსა E'; ვერვინ GHQVD'F'I'L'Q'; უღარობს QUV;  
უღარებსო I'; ომითა] ლომითა F'L'.

### 332 (241)

კვლა ეტყვის: „უჰო, რად მპოვე, ვინ მეუბნები მე, ვინო?  
ეგე ამბავი ცოცხალსა ენითა ვერ მათქმევინო!  
მე თავი ჩემი ნებითა ჩემითა მოგაკლევინო,  
ვითა უსტარი ბედითი ადვილად დაგახევინო“.

ა. კვლავ GHJKOQUVZD'F'G'I'L'Q'Y'; ეტყვის] უთხრა FL,  
იტყვის Z; რად] ვინ JT, არ F; მპოვე] ვიცი F, მპოვე C; ვინ]  
ვის IZ, რად JT.

ბ. ანბავი XG'Q'; მათქმევეინო A, ვათქმევეინო L.

გ. თავი ჩემი ~ FIRZI'; ნებითა ჩემითა ~ HIRZ; ჩემითა] ადვილათ K, ადვილად OG',—F, ჩემით C; მოგაკვლევინო CEEGI JKQQTUVD'E'G'I'Q'Y', მოგაკვლევინო F', მოგაკვლევინო L'.

დ. ბედითად R, ბედითა I'L'; ადვილად] ფიცხლადვე KOG', ადვილათ XQ'.

333 (242)

„ჩემი სიკვდილი შენ ჩემად პატიყად ნურად გგონია, მით რომე დამხსნი ტირილსა, შემპრების ცრემლთა ფონია; ჩალად მჩანს ეოვლი სოფელი, მისთვისე შემიწონია. ვერ გიცნობ, ვინ ხარ, ვის გითხრა სიტყვანი მისანდონია?“

ა. ჩემთვის F, ჩემდა IF'L'Q', ჩემათ R'; პატიყად C, პატიყად FQ, პატიყათ X; ნურა CQRXZ; გონია EXA'.

ბ. ამით R; რომ R; დამხსნა EJT', დანიხსნი L'; ტირილსა] სოფელსა H, პატიყსა L, სიკვდილსა QUVI'; შემპრების Z, დამპრების JT, შემპრების NA'.

გ. ჩალათ I'; მიხს FA', მიხსნა LF'L'Q'; სოფელი] ქვეყანა FIJRTZ; მისთვისე L', მისადვე IR.

დ. ვერ] არ ENA'; ვერ გიცნობ] არ გითხრა F; ვის გითხრა] ვერ გიცნობ F; გითხრნე IT; სიტყვანი] საქმენი FIRZ; მისანდომია X.

334 (243)

უმამან თქვა, თუ: „არ ეგების აწ ამისი ასრე თქმევა, სხვასა რასმე მოგონება სჯობს, საქმისა გამორჩევა“.

გაუშვა და ცალკე დაჯდა, ტირს, დაიწყო ცრემლთა ფრქვევა, ქალსა უთხრა: „გაგარისსე, აწ ესე თქვი, ვით დავრჩე, გა!“

ა. უმამა QVX, ყრმამან I'; მსთქვა T'; ეგების] მეშეების N; აწ] იწ L'; იმისი Y'; ესრე JT; თქმევა AC, თქვევა X.

ბ. სხვისა EFJKORTZG'; რამე X, რისმე HJR; მოგონება] გამორჩევა F, მოვიგონებ CGLQUVI'Q'T'Y', მოგვარება EJKORTG', მოგავარებ I, მოგახსენებ A', მოგეგონებ F'L'; სჯობ R, მსჯობს T'; გამორჩევა] გამოჩენა F'L'.

გ. ცალკენ CE'; დასჯდა T'; სტირს D', ჰსტირს T'; დაუწყო EGHJKLNOQRTUVZA'F'G'I'L'Q'R'T'Y'; ცრემლმა G, ცრემლსა IZR', ცრემლმან T; ფქვევა J, ფრქვევა RI', რქვევაა X.

დ. ქალს L'; გაგიროსხე EGLQRUVZI', გამაროსხე NR', გამიროსხე A', გაგაროსხე L'; ესე თქვი] არ ვიცი FGHJKOQUV ZF'G'I'L'Q'T'Y', ვაგლახ მე R; ვთქვი A', სთქვი R'; ვით] რით HJTR'; დავრჩე ვა] დავრჩებაა Z.

### 335 (244)

ქალი დაუჯდა კუშტ-გვარად, ქუშობს, ჯერო არ დამტკებარია; ავთანდილ ქვე ზის ტირილად, აღარას მოუბარია; ვარდისა ბალსა მოჰგუბდა ცრემლისა საგუბარია. კვლა იქით ქალი ატირდა, მისთვის გულ-ნალმობარია.

ა. გვარად] ძვირად I'; ქუშობს + და E; ქუშობს, ჯერო] ჯერ ქუშობს GJ, ქუშობს ჯერო ~ T, ჯერ ქუშობს F'L'Q'; ჯერ EFHIKOQRUVZG'R'; არა N; მამტკებარია NA'.

ბ. ქვე ზის ~ H; ჰზის T'; აღარას] სხვად არს I, სხვად არას R; მიუბარია Z.

გ. ბალსა] კარსა I'; მოგუბდა BGHJLQR'UVVZF'I'L'Q'T'Y'; ცრემლისა] გიშრისა JKORTG'; ნაგუბარია NA'.

დ. კვლავ BHJKOQTUVZF'G'I'L'Q'Y'; აქათ GJTF'Q'; ასტირდა RT'; ნალმობარია FGKOF'G'L'Q'.

### 336 (245)

ემა მტირალი შეებრალა, ამაღ ცრემლნი ცხელნი ღვარნა, მაგრა უჯდა უცხოს უცხო, არ ბაგენი აუბარნა; ემამან ცნა, თუ: „გონებანი ჩქარნი ჩემთვის დააწუნარნა“. ცრემლ-დენილი შეეხვეწა, ადგა, მუსლნი მიუქარნა.

ა. ყრმა I'; შეებრალა E, შეებრალდა FGHKLOF'L'Q'R', შეებრალდა R, შეებრალა X, შეუებრალდა G'; ცრემლნი ცხელნი ~ IZF'I'L'Y'; ცრემლი E; ცრემლნი ცხელნი] ცხელი ცრემლი FGHOR G'Q'R', ცრემლი ცხელი J, ცხელი ცრემლნი K; ღვარნა] ჰყარნა T', ღვარა RL'.

ბ. მაგრამ FGHJKORF'G'I'L'Q'; უკდა] უნდა I, უჩნდა Z; უცხოდ J; ბაგენი] ენანი EGHNUVZA'F'I'L'Q'R'T'Y', ბაგენ J; აუბარა R, აუზნარა A'.

გ. ყნაა X, ყრმამან I'; ცნა] თქვა F, სცნა GHJKNORF'G'I'L'Q'R', ჰსცნა T'; ჩქარი CGF'L'Q'; ჩქარნი ჩემთვის] ჩენზედ ჩქარნი J; ჩემთვინ R; დაწყნარა EI', დაიწყნარა FNA'F'L', დაწყნარა R, დაიწყნარა R'.

დ. ცრემ BM, ცრემლთ X; დენილნი CA', დინილი X; შეხვეწა ERN; მუჟლი FRI'; დაუყარა I, მოუყარა R, მიუყარა I', მოუყარა NUG'L'T'Y'.

### 337 (246)

უთხრა: „ვიცი, აღარ ვარგხარ შენ აწ ჩემად დასანდობლად, გაგარისხე, დაუჩომილვარ ღარიბად და ამაღ ობლად; აწ ეგრეცა თავი ჩემი დამიც შენთვის დასანდობლად, ამაღ რომე შეცოდება შეიდ-გისის თქმულა შესანდობლად“.

ა. ვარგვარ IR, ვარგხარ I': შენ აწ ჩემად] ჩემად შენგან R; შენ აწ ~ NA': შენ აწ] შენა E... შენგან I: აწ — F; ჩემისა F, ჩემთვის GHKOZF'G'L'Q'R', ჩემდა I: დასანდობლად] დასადობლად J, დასადობლად BCFGLXU'I'Q'R'T'Y'.

ბ. გაგირისხე LNRUVZA'I'; დარჩომილვარ BCMXD'E', დაგრჩომივარ GUVF'I'L'T'Y', დაგრჩომივარ H, დაგრჩომილვარ LZG', დაგრჩომივარ Q'; ღარიბი GLF'L'Q'R'; და — D'; ამა I'.

გ. აგრეცა LRVI'T'; დამიც BF'L', დამიდს E', დამაც X, დამიდს T'; შენდა GIKNOF'G'L'Q', შენად JRA'I'; დასანდობლად C, დასადობლად FHRUVI'.

დ. შეცოდებად BNR; შეიდ-გზით EGHJKNOR.

### 338 (247)

„თავი ჩემი სამსახურად თუცა აუად მოგაწონე, მიჯნურისა შებრალება სამს, ესეცა გაიგონე; სხვაგნით ეოვლგნით უღონო ვარ, არვინ არის ჩემი ღონე; სულთა მოგცემ გულისათვის, სხვა მეტიმცა რა გამოგონე!“

ა. თმცა EGHJKNOXZE'F'G'I'L'Q'R'T'; მოგაწონენ U, მოგიწონე F'L'.

ბ. მიჯნურის X; ჰხამს T'; გამიგონე E, მოიგონე U.

გ. სხვიგნით J, სხვაგან XZ, სხვით I'; ყოლგნით OG', ყოვლნით X, ყოველგან I'; არვინ არის] არავინ არს C, შენგან არის IG'; არვინ] შენგან FKORT'R', შენგნით J, არავინ L, არსით Z, rep. V; არს L,— X.

დ. სულთა] ხელთა D', სულსა FGHJKOTZA'F'G'I'L'Q'; გულისათვის R; სხვა მეტიმცა] მეტი სხვაშეცა T'; რა] არ N, არა G'; გამონე] გაქონე FGHKORTUVZF'G'I'L'Q'T'Y'; სხვა მეტიმცა რა გამონე] მეტი რამცა რა გაქონე J.

### 339 (248)

რა ქალსა მისვდა ემისაგან მიჯნურობისა ხსენება,  
გულ-ამოხვინჩვით დაიწყო ას-კეცთა ცრემლთა დინება,  
კვლა გაამრავლა ზასილით ტირილი, არ გაცინება.  
ავთანდილს ღმერთმან წადილი მისცა, გულისა ღსინება.

ა. ქალსა — H; ყრმისაგან I'; მიჯნურობის R; ხსენება] სმინება EFGHIJKNORTUVZA'F'G'L'Q'R'T'Y'.

ბ. ამოხვინჩვით] ამოკვნესით IR, ამოხშენითა KOG', ამოხვნეჩით ER', ამოხინჩვით F, ამოხინჩვით GHJT, ამოხვნეშით LF'L'Q', ამოყინჩვით N, ამოხვინჩვით U, ამოსკვნითა Z, ამოხვნითა T', ამოხვინჩვით Y'; დაუწყო JTF'L'Q'; ასკეცად EFHKOG', ასკეცმან GTF'L'Q', ასკეცმა J, ასკეცათ ND', ასკეცით R; ცრემლმან GJT F'L'Q'.

გ. კვლავ GHJKOTUVZF'G'I'L'Q'R'Y'; გამალლა E, გაამალლა FIKNORUVZG'T'Y', გაამართლა J, გამრავლა I'; ძახილი GJF'L'Q', ზახილი HJKOG'I'; ტირილით GF'L'Q'.

დ. ავთანდილ F'L'; მიჰსცა T'.

### 340 (249)

იტყვის, თუ: „ამა სიტყვითა მას ფერი შეეცვალეზის,  
ვისთვისმე [ც]სელი უცილოდ მას ცრემლი ემალმალეზის“.  
კვლა უთხრა: „დაო, მიჯნური მტერთაცა შეებრალეზის;  
ესეცა იცი, სიკვდილსა თვით ემეზს, არ ეკრმალეზის“.

ა. იტყვის] უბრძანა EKNOA'G', ბრძანა FIZ, ებრძანა R; იტყვის თუ] ყმა იტყვის JTR'; თუ—KNORA'G'; ამ E; სიტყვათა L; შეცვალების ERX.

ბ. ვისთვის R, ვისთვისვე F'L'Q', მისთვის მე R'; [ცხელი] ხელი ABCDEFGHIJKLNORTUVXZA'D'E'F'G'I'L'Q'R'Y'; უცილოდ] უცადოდ F; ვისთვისმე [ცხელი უცილოდ] უცილოდ ხელი ვისთვისმე T'; მას ცრემლი ემალმალეების] მით ფერი დაემალეების (დევმალეების T) JT; ცრემლი ემალმალეების] ფერი შეეცვალების I'; ემალმალეების] ამაღმალეების G'.

გ. კვლავ GHIJKOTUVZF'G'I'L'Q'R'Y'; დავო KO; მტერთათა] მიჯნურთა F, მტერსათა JNRTA', მტერთა U; შებრალების ERX, შეებრალების G'Q'.

დ. იცი] უთხრ R, იცის F'L', იციო T'; სიკვდილმა L'; ეკძალების R.

### 341 (250)

„ვარ მიჯნური, სელი ვინმე, გაუძლებლად სულთა დგმისად; ჩემმან მხემან გამომგზავნა საძებნელად იმა უმისად; ღრუბელიცა ვერ მისკდების. მე მისრულვარ სადა, მი, სად! გული თქვენი მიპოვნია, მისი შენად, შენი მისად“.

ა. გაუძლებლად] გაუძლომლად EFKOG', გაუძლებლად JNA'R', გაუწყვეტლად GHUVF'L'Q', გაუძებლად I; სულთა] ხელთა B.

ბ. ჩემან EGNTXA'E'I'Y', ჩემა FRUV; მზემან] მხემან C: გამამგზავნა CGHIJNRUVXI'Q'; საძებარად EFHIJUVT'Y', საძებრად RZ, საძებნელათ X, საძებრად I'; ამა GHJLNUVZA'F'I'L'Q'R'T'Y', იმი X.

გ. ღრუბელიმცა U; მიხვდების] მიწვდების IJZ, მისცვდება R; მივსულვარ EGHJKOUF'I'L'Q'R', მისულვარ FRX, მივსრულვარ INVZD'G'T'Y'; სადა] კითხვად GJF'L'Q'; სადა, მი, სად] სადამდისად HKLUVT'; მი, სად] ვლისად F, ვისად X.

დ. თქვენი] შენი FHIRUVZI'R'T'Y'; მისი] იგი J; შენად] და შენდა L', შენდა FHIJKNORVZF'G'I'Q'R'T'Y'; შენ JR; მისად] იმისად J.

### 342 (251)

„მისი სახე გულსა ჩემსა ხატად ასრე გამოვსატე,  
მისთვის სელმან, გამოჭრილმან, ლსინი ჩემი ვაალქატე.“

ორისაგან ერთი მიუვა: ტუვედ მქენ, ანუ მასხატე,  
ან მაცოცსლე, ანუ მომკალ, ჭირი ჭირსა მომიმატე“.

ა. ხატად] სახედ GJF'L'Q'R', ხატათ X; ასრე] აგრე I', ასე  
D'F'L'R'Y'; გამოვხაბე C, გამოხაბე N, მაგოვხაბე Y'.

ბ. მისთვი CRI'; ხელმა R; გამოქრილმა R; ლბინი] ფერი F,  
თავი IRZ, ლბინე U; ვალაქატე EZ, ვააქატე NA'.

გ. ორისამან T', ორისგან Y'; ვიყავ L'; ტუვე BFGHIRUV  
ZF'L'Q'R'T'Y', ტუედ L, მტუვედ G'; მქენ] გუავ FGHIRUVF'I'  
L'Q', მქმენ D'T'; მახატე ERZI'.

დ. მამკალ CFGHIJKNORUVZF'G'I'L'Q'R'T'Y', მომკკალ D';  
ჭირსა] ჭირზედ R'; მანიმატე FGHJKORVA'F'G'I'L'Q'R'T'Y'.

### 343 (252)

ქალმან უთსრა უმსა სიტყვა პირველისა უამესი:

„ეგე სიტყვა მოიგონე დია რამე უკეთესი.

წელან საქმე მტერობისა გუღსა ჩემსა შთამოსთვისი,  
აწ მოუვარე გიპოვნვიარ, დისაგანცა უფრო დესი“.

ა. ქალმა R; ყრმასა I'; სიტყვა] საეჟე INRXA'. ღონე J;  
პირველისგან EFKOTG'R', პირველის X.

ბ. სიტყვა] საჟმე EINRXA'T', ღონე I'J; მოიგონე—G; მოი-  
გონე დია რამე] დია ღმერთო მოიგონე F'L'; დიად R'; დია რა-  
მე] პირველისა L, პირველისგან I'; რამე] ღმერთო GJKOTG'.

გ. წელან] ძოღან HKOG'T', წიღან E: საქმე] სიტყვა T';  
ჩამოსთვისი EFGHIJKNORTUVA'F'G'I'L'R', შთამოთვისი E', შთა-  
მოჰსთვისი T'.

დ. მოუვარე] მოვარე L'.

### 344

„რაცაღა ხარ, ვერ მაცოცსლებ, გარდიქცევი სმელთა  
ქველად;

დაკარგულნი ვინმე სადით ვიარებით მარტო ველად;  
მე ვისთვისმე ნაცვლად ღმერთმან მიმცა ცეცსლთა

დას[ა]წველად,

მაღედ მომკალ, დამსსენ წვასა, მიმეც მსეცთა შესაჟმელად.“

ა. ნაცდუნებ L, ნაცთუნებ D'E'.

ბ. დასწველად A.

ღ. მიმე E'.

345

„ჩემსა თავსა მიჯნურობა მართალია, არ ნაკორად:  
ჩემი ვერა ვერ მოგკიდუ, მეუბნები მრუდსა სწორად;  
ვინცა აქა გამოგმსაუნა, არაუინ მინს მისად სწორად;  
მისგან კიდუ სსუა მნათობი შევაწონე ერთ დრამ ორად“.

ბ. ვერად GHF'L'; მოკიდუ I'.

გ. გამოგზაუნა C, განამგზაუნა GHUVI'; არეინა GHUV, არ-  
ვინ D'F'L'; მიჩნს CLE', მიჩანს D'F'L', მიანს GHUVI'.

ღ. კიდუ I'L'; შევაწონე] შევიდარო H: ერთ დრამ] ერთი  
GHF'L'.

346

„გამოკრილვარ, ვიარები, დამწუვანს ცეცხლთა სახმილია:  
ამა უმისა მიწეზითა სრულ სმელეთი მომივლია;  
ჭირთა ნაცვლად შენ გიპოვე, თუ არ მეტყუვი, ცრემლს  
მილია,

თქვენად შებნად მოვიძულებუ სახლი, კარი, ზღუდე ვლია“.

ა. გამოვკრილვარ (GHF'I'L'); იარები D'; სახმილია A.

ბ. ყრმისა I'; სულ GF'I'L'; ნამიელია GHI'.

გ. გიპოვნე GF'L'; ცრემლსა GHF'L', ცრემლ I'; მილია]  
ვღვრია GHF', ჰმილია L, ღვრია L'.

ღ. მოვიძულე LF'I'L', მოვიძულე D', ზღუდე ვლია]  
ადგილია I'.

347

„თუ შენ გწადდეს ჩემი შეურა, იგი გეტყვის არას არა;  
მაგრა ჩემი უოფა ღმერთმან, ვიცი, ბოლოდ დამამწარა;  
შენგან კიდუ არეინ მივის, თავი ჩემი მოგაბარა,

იტყვის: „მივსვდი ჩემსა ლხინსა, მე არ ღირს ვარ, მიწა,  
არაა.



ა. შეყრა] ლხინი I'; იგი] ამას H; გეტყვის] იტყვის GF'L', ვიტყვი H; არად H.

ბ. მაგრამ GHF'I'L'; ბოლოდ L; ვიცი ბოლოდ ~ I'; ბოლოს GHD'F'L', ღმერთმან L.

გ. კიდევ F'L'; მოგებარა L.

დ. ჩემსა ლხინსა ~ LI'; ვღირს GHMD'E'F'I'L'.

### 348 (253)

„მაშა რადგან მივხურობა შენად ღონედ მოიგონე,  
არ გეგების, ამის იქით თუცა თავი არ გამონე;  
არ შენ მოგეც თავი ჩემი, დაგაბნიე, დაგალონე;  
შენთვის მოვკვდე, ამისებრი შემცა საქმე რა ვილონე!“

ა. მაშე GN, მაშ F'L'; რათგან Y'; შენად] ჩემად F, შენ-  
და IN; ღონედ] ლხინად NA'.

ბ. არ] რა I'; ამას EFHIJLNORTUVXZD'G'I'R'Y', იმას F'L'; იქეთ R; თუმცა GHIJKNOXF'G'I'L'T'; არა გმონე J.

გ. მოგცე EFGHIKNORUVF'G'I'L'; თავი] გული FZ; დაგაბ-  
ნივე FGHJKOXF'G'I'L'Y', დაგაბნილდე E'; დალონე E'.

დ. შენთვი R; მოვკვდე BFGHJKORTUVZG'I'R'T'Y', მოვ-  
კდე X; ამისებრი] ამას იქით GHIJTUVZF'I'L'R', ამას იქეთ R,  
უსაცილოდ F, ამისებრივე NT'Y'; შემცა საქმე] სხვა მის მეტი F,  
მეტი სხვამცა JTR'; ამისებრი... ვილონე] ამას იქით ამის მეტი  
რა გაქონე KOG'; საქმე] მეტი GHRUVF'I'L', — X; რა] არ  
E'F'L'; ვილონე] ვიგონე FGHIRUVF'I'L', გაქონე JT', ვიგონე Z,  
გილონე D'R'.

### 349

„მე მისითა მიზეზითა არ მინახავს დღე ნათელი;  
მუნით ვზივარ დევთა ქვაბსა, ვღუღ და მომდის ცხელი  
ცრემლი;  
მიწას ვლახავ, თუ შე ვჰფურინავ, არა ვიცი მე მართალი;  
ღმერთმან მომკლას ან მილსინოს, დიდ არს მისი  
სამართალი“.

ა. მიზეზი B.

ბ. მუნით] შიგან GF'L'; დღეთა ქვაბთა F'L', დევდათა ქვაბ-  
ნთა I'; მამლის ACGHE'I', მიმლის BL; ცხელი ცრემლი ~ GHLI'.

გ. ვჭვრინავ] ვფრინავ CHD'E'I', ვდგავარ G, ვდგევარ F'L';  
მართელი I'.

დ. მამკლას CGHLF'I'L'; სამართელი I'.

350 (254)

„აწ რაცა გითხრა, თუ ამა საქმესა დამმორჩილდები,  
რასაცა ემებ, მიხვდები, უცილოდ არ ასცილდები;  
თუ არ მომისმენ, ვერ ჰპოებ, რაზომცა ცრემლსა ჰმილდები,  
მოგხვდების მღურვა სოფლისა, მოჰკვდები, გაცასწბილდები“.

ა. რასაც Z, rep. D'; გითხრა] გეტყვი Z, გითხარ F'L'; ამა]  
იმა Z, ამას GHF'L'; საქმესა] სიტყვასა JKOTG'; დამორჩილდები  
EFGHJKORTUVXZA'G'I'R', დაგმორჩილდები L'.

ბ. რასცა T'; მიხედები უცილოდ ~ Z; უცილოდ] ეთუოდ JT;  
აცილდები G'.

გ. არ] ვერ E'; მამისმენ GHJKNORUVZF'G'I'L'R'Y', მოის-  
მენ A', მისმენ T', ჰპოებ KNRXE'T', პოებ F'L'; რაზომსა CL'I'Y';  
ცრემლსა ჰმილდები] გაცრემლმილდები TR', გასცრემლმილდები J;  
ცრემლით IZ, ცრემლთა RI', ცრემსა D'; მილდები FGHKINOR  
UVZA'D'E'F'G'I'L'R'Y'.

დ. მოგხვდების CJUF'G'L', მოგხვდება RI'; მოგხვდების  
მღურვა სოფლისა] მღურვა თავისა მოგხვდების Z; სოფლისა]  
თავისა EFNUVA'R'; მოჰკვდები] საქმესა GJT, მოკვდები ID',  
საქმისა F'L', წახდები R', მოჰკვდები Y'; გაცასწბილდები] დაცა-  
ბილდები GF'L', დაცაჰბილდები JT, გაცაგწბილდები X, გაცაწ-  
ბილდები DI'.

არაკი ავთანდილისა, ასმათს რომე უბრძანა  
მაშინ თვითან

არაკი] ამბავი GHUVF'L', აქა არაკი K; ავთანდილისა] ავთან-  
დილისი C; ასმათს] ასმათ თანა F, ასმათთან RI', ასმათ E'; რომე]  
რომ BGHLUVXD'F'L'R', პასუხად A'; უბრძანა] ეუბნება B,

ეუბნების GHUVF'L', უბანა LX, გაცემული A'; მაშინ — GXA'; თვითან + ქვაბზიგან (ქვაბზი G) CG; თვითან | ქვაბს L, —XA'; მაშინ თვითან | თვითონ ქვაბში H, ქვაბ შიგან UVI', თვით ქვაბშიგან F'L', ქვაბში R'; ასმათს რომე უბრძანა მაშინ თვითან | ასმათს თანა და ტარიელის მობრუნება ავთანდილისაგან შეყრა E, პასუხად გაცემული ასმათთანა K, რომ ეუბნების თვით ქვაბშიგან F', ასმათთან ქვაბშიგან I'; რომე უბრძანა მაშინ თვითან — FR, პასუხად... Z; ასმათს რომე უბრძანა | ასმათსთან პასუხად გაცემული I; არაკი... თვითან | აქა ავთანდილისაგან არაკი პასუხად გაცემული JOG', არაკი ავთანდილისაგან პასუხად გაცემული N, ავთანდილისაგან არაკი პასუხად უთხრა T, ამბავი ავთანდილისა ასმათს რომე ეუბნების ქვაბშიგან V.

### 351 (255)

ემამან უთხრა: „ეგე საქმე ამას ჰგავსო, არა სხვასა:  
 ორნი კაცნი მოდიოდეს საღაური სადმე ოსასა,  
 უკანამან წინა ნასა ჩავარდნილი შიგან ჰასა,  
 ზედა მიდგა, ჩაჰყოდა, ტირს, იზახის ვაგლას-ვასა“.

ა. ყრმამან I'; საქმე | სიტყვა FJZ, — H; ამასა GH; გავსო EFRUVXZE'F'L'Y', ჰგავო G, ჰგავს H, გავს რომ T.

ბ. ორი TX; კაცი X; მოდიოდენ EJ, მოდიოდნეს FR, მოვიდოდეს TE'T', მოდიოდნენ X; საღაურნი CEFHIKLOTZA'D'G'I'R'T', — F'L'; სადმენ UV.

გ. უკანამა HR'; ნახნა E, ჰნახა T'; შიგა L'.

დ. ზედა მიდგა, ჩაჰყოდა | ჩაჰყოდა ზედ მიადგა I'; ზედ BCFGHIKLORTUVZF'G'L'R'T'Y'; მიდგა | წადგა და Z, მიადგა BCHIKLORUVG'T'L'Y', წადგა FGTF'L'R', წადგა J; ჩაყოდა D'E'F'L'Y', ჩახყვიროდა X; ტირს | ზარს Z, ტირის X, სტირს D', ჰსტირს T'; იძახის CGHJKLOUVXF'G'I'L'Y', იზახდა T'Z, იძახდა R'; ტირს, იზახის ვაგლახ-ვასა | იზახდა და ისხამს ვასა IR.

### 352 (256)

„ეგრე უთხრა: «ამხანაგო, იუაჲ მანდა, მომიცადე,  
 • წავალ თოკთა მოსახმელად, მწადსო, თუმცა ამოგზიდე»;

მას ქვეშეთსა გაეცინნეს, გაუკვირდა მეტად კიდე,  
შემოჰვივლა: „არ გელოდე, საღ გაგექცე, საღ წავიდე?“

ა. უთხრა] უთა G'; ამხანაგო XZ; მანდა] მინდა A; მოზიცი-  
ლიდე F, მაპიცადე GHIJRTUVA'F'L'R'T'Y', მაპიცლიდე N'.

ბ. თოკსა Z, თოკეთა E'; მოსახუმელად ABME', მოსასხმე-  
ლად E, მოსატანლად I'; თუცა BCLRVZA'R'T'Y'; ამოგზილდე Z,  
აღმოგზილდე D'.

გ. ქვეშეთსა] ქვეთსა GHIJKOD'F'G'L', ქვეშასა R, ქვეშთსა E',  
ქვეშესა I'; გაეცინა EGHJKORD'F'G'L'T'Y', გაეცინეს' N, გა-  
ეცინნა Z.

დ. შემოყივლა D', შამოჰყივლა I'; გელოდო X; გაგაქცეცე Z,  
გაგეგცე I'; საღ წავილდე] სით წავილდე KOG'.

353 (257)

„აწ, დაო, შენსა ხელსა ჩემი საბელი ეელისა,  
სხვად უღონოა უშენოდ ჩემგან აბურობა ხელისა;  
რასაცა მიზამ, შენ იცი, შენ სარ წამალი ღხენისა;  
თვარა ვისმც ექნა გვარლითა შეკრვა თავისა მრთელისა!“

ა. დაო, შენსა ხელსა] დაო შენთა ხელთ არის OTG'; შენთა  
FIJZ; ხელსა] ხელთ არის GHJKF'R, ხელსა EX, ხელთაა  
FIUZT', ხელს არის N, ხელი არია L'; ჩემი საბელი ~ J; ჩემი  
საბელი] საბელი ჩენის R'.

ბ. სხვა I'; უღონოა! უღონო ვარ I; ჩემი EGITZF'L'; აბ-  
ურობა BCEFGHIJKLMNOTUVXZD'E'F'G'I'L'R'Y', აღურობა T'.

გ. ხარ] ხან XF'; ღხენისა] ხელისა CFGHIJKLOTUVF'G'I  
L'R'T'Y'.

დ. თვარა ვისმც] თუ არცა ვისმცა E, თუარ ვისმცა FGHIJ  
TUVXZA'F'I'L'R'T'Y'; თუ არ N; ექმნა CHUVI'T', ექმნას L; გორ-  
ლითა CFIRT'Y', გორილთა L, მგვრვალისა G, მგვრვალისა H,  
გურვალვით KOG', მგვრვალისა NFL', გირვვლითა T, გურა-  
ლით Z, გვარვლითა I'; შეკვრა BEFGHIKNOTUVG'L'T', შეკვრვა  
ZA', შეკრა R'; თავისა] თივასა Y'; მთელისა GHJKNOF'G'L'R';  
თვარა ვისმც ექნა გვარლითა შეკრვა] თვარ ვისმცა ექნას სიმ-  
გვრვვლითა შეკვრა J. ბგ ~ FGIRTZF'L'.

ქალმან უთხრა: „მომეწონა, ეშაო, შენი ნაუბარი.  
ხარ უცდილოდ კარგი ვინმე, მოემე, ბრძენთა საქებარი;  
ხარ ვინათგან აქანამდის მაგა ჭირთა დამთმობარი,  
რაცა გითხრა, მომისმინე, გიპოვნია საქებარი“.

ა. ქალმა IR'; მამეწონა FGHKORTUVZA'G'I'R'Y'; მომეწონა ეშაო, შენი] მამეწონა, ეშამან რაც თქვა J; ეშაო] ეშამან T; შენი] რაც თქვა T; საუბარი U.

ბ. საქებარი] საუბარი F'L'.

გ. ხართ J; ვინათგან B, ვითაგან N, ვინათგან X, ვინადგან GE'R'T'Y'; ხარ ვინათგან ~ EGJ'TF'L'Q'; ხარ ვინათგან აქანამდის] ...კვირს აქამდე ვით ყოფილხარ R; აქანამდე HIL, აქანამდის NA'; მაგ H, მაგა I'; ჭირის GHF'L'Q'.

დ. გითხარ R; მამისმინე GHJRUVF'I'L'Q'R'Y', გამიგონე T'; გიპოვნივარ EFJRX.

„იმა მოყმისა ამბავი არსად არა იპოვნების;  
თვით თუ არ გითხრობს, არ ითქმის, არუხსჯან დაიჯერების,  
მოილოდინე, მოვიდექ, რაზომცა დაგეყოვნების,  
დადუმდი, ვარდსა ნუ აზრობ, ცრემლითა ნუ ითოვნების“.

ა. იმა] აწ F'L', ამა GHINRUVZD'I'Q'; ყმისა R, მოყმისა L'; ამბავი XQ', ჰამბავი R'; არსად არა] არა სად არ E, არსაით არა G, არსადა არ FHKOUZA'G'I'Y', არსაითა LRT'; არსად] არსით JTF'L'Q'; არ IX; იპოვების EGHINTXZF'I'L'Q', იპოვების FJKOUVG'R'T'Y', იპოვების R.

ბ. თვით თუ ~ E; გითხრობ I'; ითქმის A; დაიჯერების] მოიგონების JT.

გ. დაგეყოვნების E, დაეყოვნების KORUVG'I'.

დ. ცრემლით F; ნუ+ია F; თოვნდების F, ითოვნების GHJ TZF'G'I'L'R', ითოვნების KOA', ითოვბი Q'.

ქამან უთხრა: „ვარდო, დაჭნი, დრო მოვიდა შენის ზრვისა“-  
ერთმანერთსა მოეხვევენს, ცრემლით ჰკოცნენ სახე-პირსა;

ასმათ ტირის სისხლის ცრემლსა, ტვერი შექნა ნათხზის  
თმისა.

იგი ტირან სოფლისათვის და სოფელი მათთვის ტირსა.

ა. ყმამა R, ყრმამან I'; უთხრა] თქვა GHF'L'Q'; დაქნი] ნუ  
სქენები GH, დასქენი R, დაქენი UVI', შექენები F', შექენდები L',  
შქენები Q'; შენი E'; ზერისა GHUVE'I'.

ბ. ერთმანეთსა V; მოეზინეს I'; ცრემლი UV; ჰხოცეს UV,  
ჰკოცნეს CGI', ჰკოცნდენ H, კოცნენ LE', კოცნეს RF'L'Q'.

გ. ტირს LRI'; სისხლისა LI'; ცრემლით GHF'L'Q', ცრემ-  
ლითა R; შექნა] დადგა GF'L'Q', შექენის U, შექენის V, შექენა I';  
ნათხზის CGHLF'L'Q', ნათხზნი RI'.

დ. იგ GHF'Q'; ტირიან GHF'Q'; სოფლისათვი RU, მათვი R,  
მისთვის UV, მათვის L'; სტირსა F'L'.

### 357 (260)

„გიოსრა, თუ ცოდნა გწადიან მისისა შენ სასეღისა:

ტარიელ არის სასეღი იმა მოუმისა ხელისა;

მე ასმათ მქეიან, რომელსა წვა მაქეს ცეცხლისა ცხელისა,  
სულთქმა სულთქმისა ბევრისა, მამა თუ არ ერთხელისა“.

ა. გითხრობ EFLJKNOTZA'G', უთხრა R'; ცოდნა] ცნობა  
IJN'TUVZR'; მისისა] ჩენისა EFLKOTUVZA'G'I'R'T'Y', ჩემისა JN.

ბ. მოუმისა] მოპმისა G'.

გ. რომლისა R'; მაქეს] მქირს FZ, მწვაეს I, მკლავს JT,  
მაქს X; ცეცხლის G', ცხელისა — X.

დ. სულთქმა AB; სულთქმისა B; მაშინ F, მაშ Y'; არ—X.

### 358 (261)

„ამის მეტსა ვერას გითხრობ მე სიტყვასა ამისთანსა: .

ისი მინდორს არონინებს ტანსა მტერთა მემავანსა,

ესჭამ, გლახ, მარტო ნადირისა მისგან სორცსა მონატანსა,  
აწვე მოვა, არა ვიცი, თუ დაჰყოვნის დიდსა ხანსა“.

ა. მე] სხვას FTR', სხვად J; სიტყვასა] ამბავსა FJT, სიტ-  
ყვას F'L', ჰამბავსა R'; ამისთანასა LZ, მისთანასა N, ამისთანას Y',  
ამისთანას I'.

ბ. ისი] იგი JTF'L'R', ის X; მინდორსა X; არონიებს NI',  
არონიებს UVZY', არორინებს G'; მტერთა] მკერთა G', მკევრსა  
FGHUVZF'I'L'Q'R'T'Y', — X, მტევრსა TU; მემაჯანას T'Y'.

გ. ვკამ EHKNOUVXA'F'G'I', ვკკამ ZY', ვკსკამ T'; ვკამ+  
მე L'Q'; გლახ] მეგლახ F'; მარტო] ხორცსა F'; გლახ მარტო ~R';  
ნადირისა] ნადირისას მე F, აქა ვზივარ JT', ნადირსა F'L'; მის-  
გან] იმისგან F; ხორცსა—F; მისგან ხორცსა ~JKNOTUZA'G'R';  
მარტო ნადირისა მისგან ხორცსა] ხორცსა ნადირისას მე იმის-  
გან I; მონატანას T'Y'.

დ. აწე CLR', აწევ F; აწვე მოვა, არა ვიცი] არა ვიცი აღრე  
მოვა JT; დაჰყონის X, დაყონის F'L'Q', დაჰყონებს I'; ღიღსა]  
ბევრსა X; ხანას T'Y'.

### 359 (262)

„ამას გვედრებ, მოიცადო, თავი სსვაგან არსად არო;  
რა მრვიდეს, შევეხვეწო, ნუთუ ვითა მოვაგვარო;  
ერთმანერთსა შეგამეცნე, თავი შენი შეგაგვარო,  
თვით გიანბოს საქმე მისი, საუვარელსა გაასარო.“

ა. გვედრებ] გეტყვი FKOT'G', გკადრებ R'; გვედრებ, მოი-  
ცადო] გეტყვი მოიცადე J; სსვაგანით GJTF'L'Q'R', არსად H;  
არსად] არსით GJF'L'Q', არა H; არო] გარო H.

ბ. ვით რა FGHJKNOTUVZG'Q'R'Y', ვითარ F'L'.

გ. ერთმანეთსა VD'E'G'L'; შეგამცნე E, შეგამცნო GHNF'  
L'Q', შეგამეცნო JUVZA'; შეგაყვარო L'.

დ. გიამბოს BCEFIJKLOTVZA'E'I'L'R'T'Y', გიამბობს U;  
მისი] თვისი D'; საყვარელი GHNF'L'Q'R', სიყვარულსა [U; გა-  
ხარო E.

### 360

ტირს: „ვაიმე, საუვარელო, წახველ რასმე ქვეყანასა;  
თავი შენად საძებარად შევატურვე შიგან ზღვასა;  
მოვეშორვე გამსრდელთა და სწორნი ჩემნი ვაგლახ-ვასა,  
ანუ მოვჰკვდე, ანუ დავრჩე, მოველოდდე ნეტარ რასა?“

ა. სტირს F'L'; რასმე] სადმე I'.

ბ. შენდა E', შენი F'L'; შევატურე F'L'; შიგა C.

- გ. მოვეზორე F'L'; გამზრდელსა H; სწორი L'; ჩემი G.  
 დ. მოვეკვდე D'F'I'L'Q'; მოველოდე CGHLD'E'F'I'L'Q'; ნეტა I'.

361

უთხრა: „დავო, ღმერთმან შეგზლოს საიქიოს მისაგები; ღმერთსა სწადდეს ჩემი ღვინი, ასრე ამაღ არ ვიწვები, ჩემთა ცეცხლთა დაესებასა სხვასა ვისმცა ვეხვეწები, თუ მიბრძანებს ჩემებრ ხელსა, განაღამცა ვიახლები“.

ა. დაო BCLD'E'I', დაე GHF'L'Q'; შემოგზლოს' GHF'L'Q'; საიქიოს] სააქიოს F'L'; მისაგები] მისაღები E'.

ბ. ასე BD'I'; არ] ვერ F'L', არ — L.

გ. ჩემსა GF'L'Q'; ცეცხლთ B, ცეცთა F'L'; სხვას GF'L'Q'; ვისამცა GQ'.

დ. მიბრძანებ GHI'L'Q', მიბძანებ F'; გაღანამცა BCGD' F'I'Q'; განაღამცა ვიახლები] იგი მოყმე ატირდები F'L'. -

362

ქალა ჰკადრებს საუბართა, იგი მოყმე ატირდების:

„გაგლახ მეო, საეკარგლო“, ცეცხლი ცხელი მოედების;

„ვინ შეიპურა გული ჩემი, შენგან კიდე ვის ხელითდების, ოდის მამცემს კაცსა ხლებად, აქათ ასრე მემტერების“.

ა. კადრებს F'L'Q'; საუბარსა GHF'I'L'Q'.

ბ. მოგედების GHF'I'L'Q'.

გ. ვინ] ვის CL; ვის] ვან GE'F'L'Q'; ჰხელთდების BC, ხელდების GHF'L'Q'.

დ. ოდეს I'; მომცემს BD'E'F'L'; კაცთა L; აქა GE'F'L'Q', აქავ II; ასრე] ყოფნა II; მემტერების] მემატების GHF'L'Q', მემტერდებს CL.

363 (263)

ქალსა ემამან მოუსმინა, დაჰმორჩილდა, დართო ნება.

ამასი შედან მოიხედნეს, ხევით ესმა ჩხაჰუნება;

მთვარე წყალსა გამოსრული ვნახე, შუქთა მოფინება,

უკურიდეს, აღარა ქნეს მუნ ხანისა დაუოვნება.



ა. მოუსმინ J; დამორჩილდა C EFGHIJKLOTUVZA'D'F'G' I'L'Q'R'T'Y'.

ბ. ამას ზედან] ამაზედა C EFGHIJTG'Q'Y', ამაზედან KLOUVX ZA'I'R'T', ამას ზედა D'F'L'; მოიხედეს FGHJTUVXF'I'L'Q'R'T'Y'; ხეთა Z; ესმათ VR'T', ესმის F'L'; ჩხაპნარება I, ჩხათუნება U, ჩხაფენება V, ჩხაპაანება Z, ჩხათანება I'.

გ. წყალთა I'; გამოსული GHJTXZE'F'L'Q'R'Y', გამოვიდა KOG'; ვნახეთ IUV, ნახეს JTR', ნახე G'; ჰშუქთა C; მოფინება] მოვანება FGHJKO'TUVZF'G'L'Q', მოფანება I', მოჰფინება T'.

დ. უკურიდეს] უკუდგეს და EF, უკვირდეს და L, უკურიდნეს IUVZR', უკმორიდნეს J, უკმორიდეს T, უკვრიდეს E', უკორიდეს I'; ჰქნეს I'R', ჰქმნეს T'; მუნით I; დაყოვნება XI'.

### 364 (264)

ქალმან უთხრა: „ემაო, ღმერთმან მოგცა ეამად რაცა გინა, მაგრა თავი უჩინო ჰქმენ, დამალული იყავ შინა;

იმა უმისა შეუნებლღე ხორციელი არავინ ა;

თუ ვითა რა მოვაგვარო, შენი ნახვა არ ეწეინა“.

ა. ემაო, ღმერთმან მოგცა ეამად] მოგცა ემაო ეამად ღმერთმან FZ; ღმერთმან მოგცა ~ JT; ღმერთმან მოგცა ეამად] ეამად მოგცა ღმერთმან GF'L'Q', მოგცა ეამად ღმერთმან I; რაცა — F'L'; გინდა X.

ბ. მაგრამ FGHJKNOT'F'G'I'L'Q'R'; უჩინოდ FGKOF'G'L'Q'; ქენ EIJNOA', ჰქენ FGKXZG', ქმენ HTUVQ'Y', ჰყავ T'; იყვი X; შინა] შენა T'.

გ. იმა] ამა GIKOXG'I'; ყრმისა I'; მეუბნებლღე BMX, მავნებელი ER', მოუნებლღე GHF'L'Q', მოუბარი KNOG', მეუბარი Z; არავინ ა] იყავ შინა Q', არავინა X, რაცა უნა Z, არავიინა T'.

დ. თუ ვითა რა] ნუთუ ვით რა EFHIJKNOTUVZA'G'R', ნუ თუ ვითა GF'I'L'T', ნუ თუ ვითარა Q', ნუ თუ ვითაო Y'; შენი] შინა F'L'; ნახვა] მოსვლა T'; იწყინა CL.

### 365 (265)

ავთანდილ ქვაბსა დამალა ქალმან დამალვით მალითა.

იგი ემა ცხენსა გარდასდა, ჰჰვენოდა კაპარკ-ხრმალითა;

ატირდეს მალლად ცრემლითა, ზღვათაცა შესამალითა,  
ავთანდილ სარკმლით უჭვრეტდა ჭვრეტითა იდუმალითა.

ა. ქვაბსა დამალა ქალმან] ქალმან დამალა ქვაბს F; ქვაბსა] ქალმან J'TR', ქვაბსა I'; დაჰმალა L; ქალმან] ქვაბსა R'; ქალმან დამალვით მალითა] იდუმალ ქვაბ სამალითა J, იდუმალ ქალმან მალვითა KOG'; ქალმან დამალვით] იდუმალ ქვაბსა T; დამალვით] მალულად GHF'L'Q', მალვითა UVZIT'Y', დამალვითა F, დამალვით X; მალითა] მალვითა HF'L'Q'.

ბ. ყრმა I'; ცხენს B, ცხენით GHJTF'L'Q'R': გარდაჰხდა C, გადახდა D'; შვენოდა EFGHIJKLMNOPVZA'F'G'I'L'Q'R'Y', შვენოდათ T; კაპარკ-ხრმალითა] ქარქაშ-ხმალითა FJT; კაპარკ] კაპარკ ZE'; ხმალითა BGHKLNOUVXE'F'G'I'L'Q'R'T'.

გ. ატირდა EFIZA'R', იტირეს T'; მალა GJNTXF'L'Q'T'Y'; ზღვასაცა X; შესამალითა] შესართავითა EFGHIJKNOF'G'L'Q', შესალამითა A', შესავალითა T'.

დ. სარკმლით] მალვით JT, სარკმლით ACU, სარკმლით GHI'Q'T'Y'; იდუმალითა] დაუმალითა X.

366 (266)

ამარტის ფერად შეცვალა ბროლი ცრემლისა ბანამან.  
დიდხან იტირეს ყმაჰან და მან ქალმან მათსანამან;  
შეხსნა, შეიღო აბჯარი, ცხენიცა შეიყვანა მან;  
დადუმდეს, ცრემლნი მოჰკვეთნა მუჰმან გომრისა დანამან.

ა. არმატის J, ამირტის N, ზაფრანის R': შესცვალა EFGHIJKLMNOPVXZA'F'G'I'L'Q'R'Y', შეჰსცვალა T'; ბროლი] ლაწვი FR'; ბანამა J.

ბ. დიდხანს GHNXF'I'L'Q'R', დიდს ხანს T'; იტირა LN, ყმაჰან — F'L', მან — U; შავოსანამან HT, საოშანამან I, შაოსანამა J შაბსანამან T'.

გ. შესხნა IF'L'Q'T'; შეჰხსნა X; შეიღო] შიღო B; აბჯარი Y'; ცხენითა F'L'.

დ. დადუმდის BE; ცრემლი EFGHIJKVZD'F'G'I'L'Q'; მოჰკვეთა EIZI'R', მოჰკვეთეს FGHKOF'G'L', მოკვეთეს Q'; დანამა J.

ავთანდილ სარკმლით უჭვრეტდა, ტყვე, საკნით ნააზატები.  
 მან ქალმან ქვეშე დაუგო ვეფხის ტყავისა ნატები;  
 მას ზედა დაჯდა იგი ემა, სულთქვამს ჭირ-მონამატები,  
 სისხლისა ცრემლსა გაეწნა; შუა გიპრისა სატები.

ა. სარკმლით მალვით JT, სარკუმლით A, სარკლმით GHQ'T',  
 სარკმიოთ N, სარკვლმით U; უჭვრეტდა Y'; სააკნით F'; ნააზატე-  
 ბი EINZ.

ბ. ქვეშა EJX; ვეფხისა IT', ვეფხვის F'I'L'; ტყავის T', ტყა-  
 ვი და F.

გ. მაზედა EJVA'Y', მაზედან GHIKNOZI'Q'R', მას ზედან  
 XF'G'L'; დაჰსჯდა T'; სულთქამს FOUVZG'I'R'Y', სულთქმა X,  
 სულჰსთქევამს T'; სკირს-მონამატები X.

დ. გაეწვნა E.

მან ქალმან ხელ-უო კვესითა გზება ცეცხლისა ნელისა,  
 ეგონა ჰამა ხორცისა შემწვორისა, შეუქნელისა;  
 მიუპერა, ერთი აჰხლიჩა, ქნაა საქმისა მნელისა,  
 ძალი არ ჰქონდა, დაუწუო გამოურა უცოსნელისა.

ა. მან] ამ F', ეგ L'; ქალმა I; ხელ-ჰყო EFKNOZD'F'G'I'L'  
 R'T'Y'; გზება] შვება EHI'T'Y', გზნება F'KOG'R', გზნებად JT;  
 ცეცხლის X; ნელისა] ცხელისა Z.

ბ. შემწვარსა X; შეუქმნელისა T'.

გ. მიუპერა I', მიპერა L'; ახლიჩა EGHJKNOTUZA'D'E'F'  
 G'L'Q'R'T'Y', ახლიჩა I'; ქნაა] მან ქნა GHJKOT'F'G'L'Q', ქნალა E,  
 ქნაო FI, ქნა X, მან ჰქნა R', ჰქმნაა T'; ქნაა საქმისა] ქნა ამა  
 საქმის N.

დ. არ ჰქონდა] ვერ მისცა JT; ქონდა G'Q'; გარდმოყრა  
 UVZ, გამოყვრა X; უცხოხნელისა F'L'.

ცოტად მიწვა, მიიძინა, თუცა ეოლა ვერა მეტი;  
 შეჰკრთა, დიდნი დაიზანსა, წამოვარდა ვითა რეტი,

იხანდის და წამ-წამ იკრის გულსა ლოდი, თავსა კეტი.  
ცალ-კერძ ზის და ჰირსა იხოკს ქალი მისი შენამკურეტი.

ა. ცოტა GNQ', ცოტა L; მიიწვა Z; შიძინა EX; თუმცა GJKOXE'F'G'I'L'Q'; ყოლე GHIJKOTZF'G'I'L'Q'R'; ვერა] არა JR', ვერ X, ვერას T'.

ბ. შეკრთა EGH'D'F'L'Q', შეკრთნა X; დიდი KOTUVXG' R'T'Y'; დიდნი დაიხანნა] დიდი დაიხანა EFIZI'; დიდი დაიძანა GHJF'L'Q'; დაიძანა XR'T'; წამოვარდა] წამოიჭრა EFHJKOT G'R'; რეტი] შეთი E.

გ. იხანდა E, იხანოდა F, იძანდის GH'VZA'F'L'Q'T', ტიროდის TR'; და — F; იხანდის და წამ-წამ] ტიროდის და მალ-მალ J; თავსა კეტი] თავ სვეტი X; კეტი] რეტი E'F'L'.

დ. ცალ-კერძ] ცალკე EFGHIJKNOTZA'F'G'I'L'Q'T'; ზის] ტირს FINA', ჰის T'; იხოკს] იხოკს F, იკობს F'L'; შენამკურეტი CE', შენამკურეტი ENDI'.

370 (270)

„რად დაბრუნდი? — მოახსენა, — მითხარ, რაცა წაგეკიდა!“  
მან უბრძანა: „მინაჯირე მეფე ვინმე გარდმეკიდა,  
ჰევეს დაშქარნი უთვალავნი, ბარგი მძიმედ აეკიდა,  
იგი მინდორს ნადირობდა, დაეუანსხვა მარეკი, და“.

ა. რათ N; რად დაბრუნდი? მოახსენა] მოახსენა, რად დაბრუნდი FIJKOTZG'R'; რამცა GE'.

ბ. უბრძანა] უამბო E, უბძანა VEF'L'; ვინმე Z; გაღმეკიდა D'.

გ. ჰევა FGHF'L'R', ეჯეს D', ჰევის I', ევა Q'; ლაშქარი EFGHINXF'G'I'L'; უთვალავი EFGHIF'T'L'Q'R', უმრავლესნი J; ბარგი მძიმედ აეკიდა] იფანჩოდა (იფანჩვიდა T) ჯერეთ კიდა JT, იფანჩოდა ჯართა კიდა KOG'; მძიმე (GE'F'L'Q'; აეკიდა] დაეკიდა I'.

დ. იგ X; მინდორსა X; დაეუანჩა BH, იფანჩოდა EFGHINZA'F'Q', დაეუანჩა I'. იფანჯოდა L'; დაეუანჩა მარეკი, და] ბარგი მძიმედ (მძიმე J) აეკიდა JKOTG'; მარეკი, და] ჯერცა კიდა EINZA', ჯერცა კიდა F, ჯერც კიდა GF'L'Q', დაეკიდა HI', მორეკიდა UVR'.

„სევდად მეცა კაცთა ნახვა, ცეცხლი უფრო გავიალე,  
 არ მივეო ახლოს შეურად, თავი ჩემი შევიწვალე,  
 მათგან მკრთალი შემოვბრუნდი, ტეესა შიგა დავიმალე.  
 თქვა: „ნუთუმცა უკუმრიდა, რა გათენდეს, წავალ ხვალე“.

ა. სევდა E'T'Y', სევდაც F'L'; გავიახლე FI.

ბ. არა J, აღარ Z, რა FL'; მიველო F'GVZA'F'G'I'L'Q'R',  
 მიველ JZ, მიუელ U; შეურად] მისსა I, ნახვად J, შეურათ I';  
 შევეწვალე X.

გ. მათგან მკრთალი შემოვბრუნდი] შემოვბრუნდი ვერა მნა-  
 ხეს JT; შემობრუნდი X; შიგან EFGIJKLNOTUVZA'D'F'G'L'Q'  
 R'Y', შიგნ X.

დ. თქვა: ნუთუმცა უკუმრიდა] დღეს თუ სევდა უკუმრიდებს E,  
 დღეს ნუთუმცა უკუმბრუნდეს I; თქვა] დღეს F'GJKOTF'G'L'Q'R',  
 ვჰსთქვი T'; ნუთუცა I'; უკუმრიდა] უკუმბრუნდა GHNUVA'F'I'Q',  
 უკუმრიდეს F, უკუმრიდნა JTR', უკუმშიდა I', განთედეს G', გა-  
 თენდის R'; წაველ X; ხვალე] მალე Q'.

ქალსა ცრემლნი გარდმოსცვიედეს ას-ნაკეცნი, ბევრი-ბევრად;  
 მოახსენა; „მხეცთა თანა იარები მარტო ტევრად,  
 არას კაცსა არ იახლებ საუბრად და შემაქცევრად;  
 მას მაგითა ვერას არგებ, დღეთა შენთა ცუდად ლევ რად?“

ა. ცრემლი ILNUVXZQ'Y'; ცრემლნი გარდმოსცვიედეს] ცრემ-  
 ლი გარდმოსცვიენდა EG', ცრემლი გარდმოსცვიედა F'GHJKOTF'  
 I'L'R'; გადმოსცვიედეს D', გარდმოსცვიედა Q', გარდმოჰსცვიედეს T';  
 ას-ნაკეცნი] ას ნაკეცი EFGHKLOTF'G'I'L'Q'Y', ას ნაკეცად  
 JUXR'; ბევრის ბევრად EGHUVF'I'L'Q'R'T'Y', ათას ბევრად FIJ  
 KOTZG'.

ბ. მიეცთა I, მხეცთა E', მხეცსა I'; იარების E; ტევრად]  
 ველად EKLOG', მღევრად JT, ტევრად A, მეტევრად X.

გ. კააცსა J; საუბრად და] სასაუბროდ R'; შემაქცევრად E,  
 შესაქცევრად IJTD', შემაქცევლად LQ', შემქცევრად N.

დ. მას მაგითა| იმას მაგით EZ, შენ მაგითა I, მას მაგითი F'L'T'; ცუდათ GZY',— X. ცუდათ F'L'; ლევ რად| მლევრად J, ჰლევრად T'.

### 373 (273)

„უოვლი ჰირი ქვეუანისა ერთობ სრულად მოგივლია, ერთი კაცი შემაქცევლად შენად ვითა დაგელია? გიასლოს და არ გამმაგლე, თუცა ჰირი არ გაკლია; შენ მოჰკვდე და იგი წახდე, ესე შენთვის რა მადლია?“

ა. ყოველი G'; სრულა C.

ბ. შემაქცევლად შენად ვითა| შემაქცევრად შენდა ვითმცა I, შემაქცევრად შენათ ვით რა N; შემქცევლად EH, შემაქცევრად FKOTUVA'G'I'R', შესაქცევლად J; შენთვის F, შენდა T'; ვითა| ვინმცა J, ვითამც E, ვითმცა T.

გ. გეახლოს D'Q'; გაშაგდე U; თუმცა EGJNXE'F'G' I'L'Q'T'.

დ. მოკვდე EIJXD'F'L'Q'; წახთეს G', წახხდეს T'.

### 374 (274)

უბრძანა: „დავო, ეგეა მსგავსი შენისა გულისა, მაგრა არ არის ქვეუანად წამალი ამა წულულისა! ვის ძალ-უც ჰოენა კაცისა, თვით სოფლად არ-მოსულისა? ჩემი ღხინია სიკვდილი, გაურა ხორცთა და სულისა“.

ა. უბძანა VXL'Q'; დაო CEF GHIJKLÓUVZA'D'E'F'G'I'L'Q'R' T'Y'; დავო, ეგეა მსგავსი| დაო ეგეცა მგზავსი N; მგზავსი EFVXA'I', მსგზავსი U, მზგავსი Q'; მსგავსი შენისა გულისა| მგზავსი (მსგავსი TR', მზგავსი G') გულისა კრულისა JKOTG'R'; შენისა გულისა~E.

ბ. მაგრამ FGHJKNOTF'G'I'L'Q'R'; არ არის—L; ქვეუ-ნად F'; ქვეყანად წამალი ~ EJZR'; ამა| სადაა ამა L, ჩემისა R'.

გ. ძალ-უც BF'Q'R', ძალ აქვს ENUVA'I'T'Y', ძალ ეძს D'G', ძალ უძს L'; სოფლად| ქვეყნად NA'; მოსრულისა BCEILMD'E' I'T'Y', მისულისა Z.

დ. ღხინა X; სიკვდილი † და R'; გაურა ხორცთა და| და გაურა ხორცთა UV; ხორცისა J, ხორცა E'; და—JR'.

„ღმერთმან სხვამცა ეტლსა ჩემსა რადმცა კაცი რა დაბადა,  
სიასლუ და საუბარი თუმცა მისი მე მეწადა!  
ვინცა გასძლნა ჭირნი ჩემნი, ანუ ვინმცა შეეცადა?  
შენგან კიდუ სორციელი, დავო, მივის არასადა“.

ა. ღმერთსა JT; სხვამცა] თუცა Z, სხომცა X, — FI', სხვამც  
ეტლსა ~ I; ეტლსა ჩემსა] ეტლისა ჩემისა F, ეტლისა ჩემთვის L';  
ჩემისა + სხვამცა F; ჩემთვის GF'Q'; რადმცა] რამცა GIJTVXF'I  
L'Q'R'T', — F, სხვამცა NZ, რაცა U; რადმცა კაცი ~ H;  
რა] ვინ F, სად O, რად BCEKLUVZA'G'R'Y'; რა და-  
ბადა] დაებადა GHJTF'L'Q', სხვა დაბადა I, არ დაბადა N; დაჭ-  
ბადა T'.

ბ. თუმცა] რომე FI, თუცა HTUVZ; მამეწადა J, მონეწადა T.

გ. ვინმცა FIVA'D'E'G'Y'; გასძლა E, გაძლო GH, გასძლო.  
IJF'L'Q', გასძლოს N, გასძლნო Z, გაძლნა A'I'; ჭირი GHIKOX  
F'G'L'Q'R'; ჩემი GHIF'L'Q'R'; ვინცა BKTNZF'L'; შეეცადა E,  
შეცადა X.

დ. ხოციელი !U; დაო CEFGHIJLNUVXZA'D'E'F'I'L'Q'R'  
T'Y'; მივის] მიჩანს GHF'L'Q', მიზის NA'.

ქალმან ჰკადრა: „არ გამიწერე, ვიძიშვი და ვიავ დია;  
რადგან ღმერთსა ვაზირობა შენი ჩემსედ მოუგდია,  
ვერ დავმალავ, უკეთესი რაცა საქმე გამიცდია.  
არა ვარგა უსახომო, ზომსა თავი გარდვიხდია“.

ა. ჰკადრა] უთხრა FKLOG', კადრა Q'; ვიშვიშვი U, ვიშიშ-  
ვი L'; დია] ვია L'.

ბ. ღმერთმან U, შენი I'; ვეზირობა GHJTVVF'L'Q'R'T'Y',  
ვაზირობი I'; შენი] თქვენი F; ჩემზე JVE'F'L'Y'; მოუგდია] და-  
უგდია Z.

გ. დავმალე Y'; უკეთესა FHIJKOTUVXZF'G'I'L'Q'R'T',  
უკეთესა GY'; გამცდია B.

დ. არა] არ I; ვარგა] მგამა E, ვარგაო I; ზომას X; ზომსა  
(ზამსა T') თავი ~ EHIKOUVZA'G'R'T'Y'; ზომსა თავი] თავი  
ზომსსა F, ჭირი თავსა GJTF'L'Q', თავი ეზომ N, თავის ზომსა I';  
გარდამხდია EA', გარდავხდია HZ, გარდახდია I', გარდიხდია Q'.  
186

„მისი მძებნელი იუომცა ჭკუეითა მეტის მეტიოთ;  
 შენ კაცთა ნაცვლად ნადირთა ახლავ გულითა რეტიოთ;  
 სჯობს, ერთი კაცი იახლო, ილხენდე მისით ჭკურეტიოთ.  
 ვით იადონი არ მოჰკვდე ბულბული თენლთა კვნეტიოთ“.

ა. მძებნელი | მეზროლი G'Q', მეზძოლი F'L'; მძებნელი +  
 სჯობს F; იუომცა ჭკუეითა | ჭკუითა იუომცა R'; იუომცა | იუო F,  
 იუოცა X, იუოსმცა I'; ჭკუითა BCFGHJKOTUVXZA'D'F'G'L'Q', ჭკვი-  
 თამცა N.

ბ. კაცთა X, კაცსა R'; ნაცვლად X; გულითა | ცნობითა EFG  
 HIJKNOTUVZF'G'L'Q'R', ცნებითა A'; რეტიოთა | მეტიოთა G'.

გ. გიახლოს I; ილხინდე X; მისის FGHJKNOTUVXZA'F'  
 G'L'Q'R', მის L, მისი E'I'; სჭკურეტიოთა F'.

დ. მოკვდეს IHN, მოკვდე JVZF'L'Q', მოჰავედე G'; ბუნბუ-  
 ლოს F, ბუნბუროს I. ბულბულთა N. ბულბულთა S, ბულბულის  
 VA'I', ბუნბულთა Z; თესლის EXA'.

## 378 (277)

ყმაძან უთხრა: „რას მენუევე, არა ვიცი, გამიცსადე.  
 კაცი ჩემად სამსახურად უღმრთოდ მემცა ვით დავბადე!  
 ღმერთსა ჩემი უბედობა უნდა, მემცა რას ვეცადე!  
 განაღამცა გავნადირდი, თავი ასრე გავიხადე“.

ა. ყრმაძან I'; ყმაძან უთხრა | მან უბრძანა T'; რას მენუევე,  
 არა ვიცი | არა ვიცი რას მენუევი E; რააა HKOQUVG'I'; მენუევი  
 FGJNZF'L'Q'R'T', მნუევე HKOG', მნუევე IQUVI', მენუევე L'T.

ბ. კაცი | ვიცი L'; ჩემდა I; უღმრთოდ მემცა ~ FIZ; ულ-  
 თოთ GHF'L'Q', უმბოთ N, უმლ'თოთ JKOF, ულთოდ MD',  
 უმლთოდ TI, უღმთოდ U, უღვთოდ V, უღმთოთ XG'; უღმრთოდ  
 მემცა ვით | ულთოთაცა სად I; ვით | რას J; დავბადე | ვეცადე J,  
 დაჰბადე C.

გ. ღმრთისა X, ღ'თსა G'; უნდა — G'; მეცა N, მამცა Y';  
 რას ვეცადე | რა დავბადე J; რად GHF'L'Q'; ვეცადე | ვეწადე I.

დ. გაღანამცა BCFGHJKOQTUVZA'D'E'F'G'I'L'Q'R'T'Y';  
 განენადირდი F'L'Q'T'; ასე D'F'L'.



ქალმან კვლა ჰკადრა: „გაგსაჯე მეტითა შეგონებითა,  
მაგრა თუ კაცი მოტეგვარო, მოტეგვეს თავისა ნებითა,  
იგი გასლოს, ილსენდე მისითა შემეცნებითა,  
ფიცე, არ მოჰკლა, არ იუო, არ, სავნებლისა ვნებითა“

ა. ქალმან კვლა] კვლავ ქალმა R'; კვლავ GHJKOQTZF'G'I' L'Y'; კადრა Q'; გაგსაჯე] გაგაჯავრე N, გაგსარჯე KOA'F'I'L'Q'; მეტისა EGHF'L'Q'T'; შეგონებითა] საუბართა T', შემგონებითა N, შექირვებითა I'.

ბ. მაგრამ FGHIKOTF'G'I'L'Q'R'; მოგვარო EXA'; თავისის J.  
გ. გახლოს LXD', იახლო R'; ილხენდე] იახელ X; მისისა FGHIKOF'G'L'Q'; შემაცნებითა N, შემცნებითა X, შემეცნობითა E'L'Q'.

დ. ჰფიცე FHKLOQTZG'I'T'Y'; მოკლა JD'F'L'Q'; იუო] უყო NZ; არ სავნებლისა] არას (არა R', არცა J) მისისა GHJKOTF' G'L'Q'R'; სავნებელი FIZ, სავნებლითა UVI'; ვნებითა] ნებითა NF'L'T'Y'.

მან უბრძანა: „თუ მაჩვენებ, ვნახავ, დიდად გავისარებ,  
სიყვარულმან მისმან, ვისთვის სელი მინდორს თავსა ვარებ,  
არას უზამ უგემურსა, არათ ოდეს გავამწარებ;  
რაცა ჩემგან იამების, ვაამებ და შევიყვარებ“.

ა. მან უბრძანა] ყმამან უთხრა EFIKOZA'G', — JT; უბძანა BVF'L'; მიჩვენებ EFGHIKLOQUVZA'F'G'I'L'T'; მიჩვენებ + მია-  
შების JT; ვნახავ] ვნავ V; დიდად] მეტად EFIJKOTZA'G', დი-  
დათ LXI'.

ბ. სიყვარულმან E, სიყვარულმან F'; ვისმან Q'; ვისთვის] მისთვის G'Q'; მისმან ვისთვის] მისთვის მისმან E; ხელი მინდორს ~ J; მიდორს G'; მინდორს თავსა ~ T'.

გ. უზამს F', უზამამ Z; უგემურთა I'; არათ] არცა EIJ, არად T, არა ZF'G'Q'; ოდენ VR'; არათ ოდეს] არაოდეს FGH KOL', არათოდენ U.

დ. ჩემგნით H, ვამებ EXZF'I'.

ქალი ადგა და წავიდა მის უმისა მოსაყვანებლად;  
 „არ ეწეინაო“, უამბობს, არს მისად მაგულვანებლად,  
 ხელი მოჰკიდა, მოჰყვანდა, ვით მთვარე მოსაყვანებლად;  
 იგი რა ნახს ტარიელ, თქვა მზისა დასაგვანებლად.

ა. მოსაყვანებლად FGJF'I'Q', მოსაყვანებლად X, მოსაყვანად L'.

ბ. უანბობს 'GQXI', უანბო H; მაგულვანებლად EGIJLTU  
 VZF'I'L'Q'R', საგულვანებლად F, მამგულვანებლად HQ, მაგულვან-  
 ნებლად X.

გ. მოკიდა Q'; მოყვანდა E'Q'; მთვარე მოსაყვანებლად] მთვა-  
 რეა მთვარებლად A'; მოსაყვანებლად] მოსაყვანებლად Q', მოსაყ-  
 ვანებლად X.

დ. ნახსა] იცნა Z, ჰნახსა T'; ჰსთქვა T'; მიზისა X; დასაგვა-  
 ნებლად] დასადარებლად EFIT'.

აქა ზირველი შეურა ტარიელისა და  
 ავთანდილისა KOG'.

გამოეგება ტარიელ, მართებს ორთავე მზე დარად,  
 ანუ ცით მთვარე უღრუბლოდ შუქთა მოჰფენდეს ქვე ბარად,  
 რომე მათთანა ალვისა ხეცა ვარგიუო ხედ არად,  
 ჰკვანდეს შვიდთავე მნათობთა, სხვადმცა რისა ვთქვი მე  
 და რად!

ა. ორთავე] ორნივე X.

ბ. ცით] თუ IUV, ცის GF'L'Q'; მტვარე E'; უღრუბლო  
 FGJKOTF'G'Q', უღრუბლოთ H; შუქსა FGIZF'L'Q'R'; მოფენდა E,  
 მოჰფენდა FITF'L'R', მოჰფენდის GQ', მოჰფენდენ H, მოფენდეს  
 D'E'Y'.

გ. მათთანა ალვისა] ალვისა მასთანა E; ვარგიუო] ვერ  
 იყო L, ვარგიუოს IXTY'; ხედ არად] ხედა რად B.

დ. გვანდეს FUVZR'Y', გვანდენ GF'L'Q', ჰკვანდენ HJ,  
 ჰკვანდენენ T; შვითავე F'L'; შვიდთავე მნათობთა] შვიდნივე მნა-

თობნი I; სხვადცა C, სხვამცა FGILTUVF'L'Q'R', სხვაცა Z; რისა] ვილა R', რალა FGHITZF'L'Q', რასა X; ვთქია GF'Q', ვსთქვა TR', თქვა L', ვჰსთქვი T', ვჰთქვი Y'; სხვადმცა რისა ვთქვი მე და რალ] სხვამცა რალა ვთქვა მდებარად J.

383 (282)

მათ აკოცეს ერთმანერთსა, უცხოებით არ დაჰრიდეს,  
ვარდსა ჰხლერდეს, ბაგეთაგან კბილნი თეთრნი  
გამოსჰვირდეს.

უელი ეელსა გარდაჰკვდეს, ერთმანერთსა აუტირდეს,  
ქარვად შექნეს იაგუნდა მათნი, თუცა ლალად ღირდეს,

ა. აკოცოს L'; ერთმანეთსა VD'E'L'Y'; ერთმანერთსა უცხო-  
ბით] ერთმანეთსა უცხოობით Q; უცხოობით FJKOTUVFG'I'L'  
Q'R'T'Y', უცხოობით E, უცხოვობით G, უხოვებით H, უცხოობით Z;  
ღარიდეს BCEFGHIJKLMNOPQTVZD'E'F'G'I'L'Q'R'Y, დაჰრიდ-  
ნეს T'.

ბ. ვარდთა FHJLT; ხლერდეს EFIJKOQTD'E'G'R'T', ჰხლერ-  
დენ GH, ხლერდენ F'L'Q'; კბილნი თეთრნი ~ J'TZR T'; თეთრი  
EFGHUVXF'L'Q'R', თეთრად H; გამოსჰვირდეს X, გამოჰვირდეს I,  
გამოსჰვირდეს T'.

გ. ეელი ეელსა] ხელი ხელსა G'; ეელსა] ეველსა Y'; გარდაჰკ-  
დეს EI', გარდაჰკდეს XZ, გადააჰკვდეს D'I', გარდააჰკდეს F'L',  
გარდააჰკვდნეს T'; ერთმანეთსა VD'E'L'; აუტირდეს] ეხვეო-  
დეს I.

დ. ქარვათ X; შექმნეს F'I'L', შექმნენს T'; იაგუნდი] იაგუნ-  
დი X, იაგუნდნი IT'; მათი FGTF'L'Q'; თუმცა EGHJTXF'G'I'L'  
Q'R'T'; მათნი თუცა ~ JTF'; ლალად T'; ღირდეს] ჰვირდეს J.

384 (283)

მობრუნდეს. ემამან ავთანდილს სელი შეუპერა სელითა,  
ერთგან დასხდეს და იტირეს დიდხან ცრემლითა ცსელითა.  
ანმათი სულსა უღებდა სიტყვითა საკვირველითა:

„თავთა ნუ დაჰსოცთ, ნუ ბნელ-იქთ მშესა თქვენითა  
ბნელითა“.

ა. მობრუნდეს... ხელი შეუპყრა] მოუბრუნ და (მიბრუნდა I) ხელი ავთანდილს ყმაჰან FIZ; მიბრუნდეს OTG'; მობრუნდა IT'Y', მოუბრუნდეს F'L', მიბრუნდა R'; ყრმაჰან I'; ავთანდილ X; შეუპყრნა F, შეუყრა DI', შეუპყრა G.

ბ. ერდგან HQG'Y'; დასხდენ J; იტირეს] იუბნეს IZ, ტიროდეს E, ატირდეს L; დიდხანს HR'T', დითხან Q; ცრემლისა B, ცრემლთა J, ცრემლათა X.

გ. სიტყვით X; საკურველი G, საკურველითა TZL'.

დ. თავსა FIZQ', თავს R'; დახოცო EITF'EQ'Y', დაიხოცო R'; ბნელ-იქთ] ბნელ-იქმთ IE'T'; მზჰესა C; თქვენითა] ბნელითა I', თქვენიისა CFGILUVZQ'R'TY'; ბნელითა] ბნელითა Y'. ზგ ~ G'.

### 385 (284)

ტარიელის ვარდი იყო დათრთვილული, არ დასრული; უმასა უთხრა: „მესწრაფების, მითხარ შენი დაფარული, ვინ ხარ, ანუ სით მოსრულხარ, სადაური, სით მოსრული? მე სიკვდილსა აღარ ვახსოვ, ვარ მისგანცა გაწირული“.

ა. ტარიელსი Y'; დათვრთილული I'; დამზრალი EFG'EF'Q', დამძრალი JL'.

ბ. ყრმასა I'; ყმასა უთხრა] ყმას უთხრა თუ R'; მითხრა T'.

გ. ვინ ხარ] მითხარ IZ; მოსულხარ FGHJQTUXE'FL'Q'R'; სადური rep. X; სით მოსრული] სად მოსრული ER'T'; მოსული JF'L'.

დ. აღარ] არ J; ვიხსივ I, ვახსოვარ J; მისგამცა X, ვისგანცა EFII'; გაწორული I.

### 386 (285)

ავთანდილ განცა პასუხი, სიტყვები ლამაზებია:  
„ლომო და გმირო ტარიელ, ვის ტანი გინაზებია,  
მე ვარ არაბი, არაბეთს არს ჩემი დარბაზებია,  
მიჯნურობითა დამწვარვარ, ცეცსლდი უძრეტი ძგ'სებია“.

ა. გაჰსა T'; პასუხი, სიტყვები] პასუხად სიტყვანი I; ლამაზებია Z.

ბ. და გმირო ტარიელ] ტარიელ და გმირო Z; ვით X; ტანი] თავი EFGHIJKOQUVYZF'G'IL'Q'R'TY'; გინაზებია Z.

გ. არის X.

დ. მიჯურობითა Y; დაემწვარვარ VR'; უშრეტელ X, უშეტი Z; მგზებია] მღებია EIQZ, მგზნებია FR'. ბგ ~ Z.

### 387 (286)

„მე პატრონისა ჩემისა ასული შემეუარებია;  
თვით მეფედ მათად მას სედვენ მონები მკლავ-მაგრებია.  
თუცა არ მიცნობ, გინახავ, თუ ვითა გიაზრებია,  
გახსოვსცა, ოდეს დაჰსოცენ მონები არ-საპურებია?“

ბ. მათლა CILZ; ხვედვენ F'L', ჰხედვენ I'; მკლავ-მარგებია Y', გულ-მაგრებია R'.

გ. თუმცა GJXF'G'I'L'Q'T'; არ] ვერ FIJ'TZ; იცნობ F; გინახავს F, გინახვენ LR'. გინახვარ Z, გინახვ Y'; თუ ვითა] თავი ვით T'Y'; ვითა] ვით თავი X; ვითა გიაზრებია] ვითმცა გეაზრებია J.

დ. გახსოვცა X, გახსოვსTT'; ოდენ R', ოდესცა TT'; დაჰსოცე CFGHIKLOQTZI'T'Y', დახოცე E'JF'G'L'Q'N'; არ-საპურებია] მკლავმაგრებია IQUVZI'T'Y', გულმაგრებია KOG', საყვარლებია E.

### 388 (287)

„შენ მინდორს გნახეთ გაჭრილი, ჩვენ ზედა  
გარდგეკიდენით,  
პატრონი ჩემი გაგიწერა, ჩვენ ხაფად წაგეკიდენით,  
გისმეთ, არ მოსველ, ლაშქარნი უკანა გამოგკიდენით,  
შენ ველნი წითლად შეღებენ სრულად სისხლისა კი დენით“.

ა. ზედან ZI'R'; გარდგეკიდენით] წაგეკიდენით T.

ბ. ჩვენი FIQTUVYZI', ჩემნი E; გავეიწერა Z; ჩვენ] მით I'T'; ჩვენ ხაფად] ამისთვის JTR'; ხაფად] ზედან X, ლაფად U, ყაფად Z, ხათათ F'L', ხაფათ Q'; წაგეკიდენით] გარდგეკიდენით X, წაგვეკიდენით F'L'.

გ. ლაშქარი TXE'I'; უკან R'; უკანა გამოგკიდენით] უკან გამოგეკიდენით E; გამოგკიდენით] გამოკიდენით I'.

დ. ველნი] ველი EGF'I'L'Q'; წითლათ XFL'; შეღებენ BCI KLOQUVYZD'G'R'T'Y', შეღებე EGHJTE'F'I'L'Q', შეღებენ F; სრულად] ვნახე Z, სრულა HF'L'Q', სულად X; კი დენით] მიღენით FHIKOQUVZG'I'. ბგ ~ FJTR'.

აქა ტარიელისაგან არაბთ მეფისა მონათ დახოცისა  
 და ომის მოგონება J, ტარიელისაგან არაბთა მეფის  
 მონათა დახოცა და ომის მოგონება K, აქა  
 ტარიელისაგან არაბთა მეფის მონათა დახოცის  
 მოგონება OG', ტარიელისაგან არაბთა მეფის მონათა  
 დახოცა T.

369 (288)

„ვევლაჲასა მათრასითა თავი უხრმლოდ გარდაჰკვეთეთ.  
 მეფე შეჯდა, დაგვეჲარგე, კვალი შენი ვერ მოვკვეთეთ,  
 ვითა ქავი დაგვემალე, მონებიცა დავაფეთეთ,  
 ამან უყრო დაგვაშმაგნა, თავი სრულად გავაძეთეთ“.

ა. ყველაჲასა ქველა კაცსა Q'; უხრმლოდ FQY, უხრმლოდ GHJ  
 KOTUVG'Q'T'Y', უხრმლოთ LXZ, უხრმლოთ E', უხრმლოთ F'I'L'R';  
 გარდაჰფეთეთ J, გარდაჰკვეთეთ Z, გადაჰკვეთეთ D', გარდაჰკვეთეთ  
 F'L'Y', გადაჰკვეთეთ Q'.

ბ. შეჰჯდა T'; კვალი შენი ვერ მოვკვეთეთ მონებიცა დავა-  
 ფეთეთ FJKOTG'; ვერა R'; მოვჰკვეთეთ CEGHLUVYI'T'Y',  
 ვჰკვეთეთ R'.

გ. დავვემალე დავვეჲარგე GHF'L'Q', დაიმაღე BCEFILQU  
 VYZR'T'Y', დაიმაღე I'; მონებიცა X; მონებიცა დავაფეთეთ  
 კვალი შენი ვერ მოვჰკვეთეთ (მოვკვეთეთ J მოვჰკვეთეთ G') FJK  
 OTG'; დავეფეთეთ Z.

დ. დავაშმაგნა დავაშეთა F, გავაშმაგნა GJF'I'L'Q'R'Y',  
 დავაშმაგნა EHLJUI'R'T'Y'; გავიშმაგნეთ E, დავაშეთეთ FGIHKO  
 UVF'G'L'Q'T', გავიშეთეთ Z, დავაშეთეთ R'.

390 (289)

„ჰმუნვა შეეჰნა, ოქვენც იცით, ხელმწიფე ნებიერია.  
 მოგნასეს, გძებნეს უოველგან, მათ რუკა დაუწერია,  
 ვერ ნახეს შენი ნახული ვერცა უმა, ვერცა ბერია;  
 აწ გამოძეზანა, რომელსა ვერ ძზე ჰკავს, ვერ ეთერია“.

ა. შექნა E. შექნა XI'R', შეექმნა 'I'; თქვენცა CI'R', თქვენ L; იცი I'; ხემწიფე K; ნებიარია BH.

ბ. მონახეს H; გნახეს JT; ყოველგან] ვერ გპოეს F, ყოველ-გნით GJKOF'G'L'Q'; რუკა] რუკა CL.

გ. ჰნახეს T'; შენგან QUVI'; ნახული] მნახავი EGHKOTF'G' L'Q'R', მნახველი T'; ნახული ვერცა] მნახავი ვერა J; ვერცა ყმა] ვერსად ყმა R', ვერც ყმა X; ყრმა Z.

დ. აწ] მან F; გამამგზავნა CGHJUUVF'I'Q'R'T'; ვერ მზე] ვერც მზე E, არ მზე FI; მზჰე C; გავს QZF'L'Q'; ვერ ეთერია] ვერცა მთვარია L, ვერც ეთერია EFHKOG'Q'R', არ ეთერია I; ეთერია] ერეთია I'.

### 391 (290)

„მიბრძანა: «მიცან ამბავი მის მზისა წახდომილისა, მაშინ ვარ მქნელი საქმისა, მის შენგან მონდომილისა“. სამ წლამდინ მითხრა დადენა უმისოდ ცრემლთა მილისა. არ გიკვირს, გავსძელ ვერ-ჰვრეტა მისისა შე ღიმილისა?!“

ა. მიბძანა Q'Y'; ანბავი F'I'Q'; ყმისა EFGIJTYF'I'L'Q'R'; წახდომილობისა Z.

ბ. მაშვინ G'; მქნელი LQ'T', ქმნელი F'L'; მონდომილისა] მოდომილისა X.

გ. სამს EJTR'T'; წლამდის CEHKLOZG'R', წლამდი FGJ QTY'; დადება Y; უმისოდ] უზომოდ D'; ცრემლსა I'.

დ. გავსძელ CEL, გავძელ FYZF'L'Y', გავძელ: HQVXQ'; ჰვრეტა] ჰვრეტსა X.

### 392 (291)

„აქანამდის მნახავიცა კაცი შენი არ მენახა; ქურდნი ვნახენ, რომე თქვენთვის სიტუვა რამე გაემკვასა; მათრახითა ჩამოგეგდო ერთი, მკედართა დაგესახა; მათ მასწავლეს, მმა რომელთა სულ-მობრძავი სამე, გლახ, ა“.

ა. აქანამდი GHJT, აქანამდინ F'L'Q'; მნახვიცა L, მინახავც X; კაცი შენი ~ T'; შენი] თვალთ GHQUVFI'L'Q', თქვენნი JT; არ] ვერ EY.

ბ. ქურდნი] ხატაველნი Z, ხატაელნი R', ქურდი E, ძმანი GJKOTF'G'L'Q'; ვნახე EFGKOTXYZF'G'L'Q'R'Y', ვნახნე I; რომე — ZR'; გაემკვახა] შეემკვახა Z, გაემახა I'.

გ. ჩამოგვეგდო F'I'; ერთი, მკვდართა დაგესახა] თავსა კარგა დაგეჩნახა (დაგეჩახა F'L') GJTF'L'Q'; მკდართა G'.

დ. რომელსთა C, რომლისა E, რომელსა FZIR'T'Y'; მამრძავე I'; ძმა რომელთა სულ-მობრძავე სამე, გლახ, ა] რომე ერთმან დაკოდილმან, (დაკოდილმა (†) კენესა ნახა GJKOTF'G'L'Q'; სამე] სამ I, სამი Z.

### 393 (292)

ტარიელსცა აესსენა ომი მათი მაშინდელი,  
იტყვის: „მასსოვს იგი საქმე, თუცა არის აღრინდელი:  
ერთგან გნახენ ნადირობას შენ და შენი მე გამზრდელი:  
მით ვტიროდი, მომეგონა მე, გლახ, ჩემი წამწყმედელი“.

ა. ტარიელსაც FGHQUVZF'I'L'Q'T'Y', ტარიელსა JTR', ტარიელსა X; აესსენა] მოეგონა EFIJKOTYZG', გაეასენა GHF'L'Q'R', ააესსენა I'; მათი] იგი JTR'.

ბ. იტყვის] თქვა თუ FJKOTG'R'; მახსონს Y'; იგი] ეგე EFGHIJKOQ'TUVZF'G'I'L'Q'R'T'Y'; თუმცა GJF'G'L'Q'R'T', თუმცა X.

გ. ერდგან Q'T'; გნახე EFGHIJKOQ'TXZF'G'I'L'Q'; შენ J; გამზდელი T'R', გამრზდელი F'.

დ. ვტიროდი] ვიტყოდი Q, ვსტიროდი GHKLOTYF'G'L'Q'R'T', ვპტიროდი ZY'; მამეგონა FIJKOTYG'R'Y', მამეგონდა G, მამაგონდა HQUVF'L'Q', მომეგნა X, მომეგონდა Z, მომაგონდა I'; წამწყმედელი] სულთა მდგმელი FIL, წაწყმედილი E, წამყმენდელი G, წამწყმენდელი KOQE'Q'Y', წამწყმედელი X, წარმწყმედელი T'.

### 394 (293)

„რას მაქნევდით, რად გინდოდა, ერთმანერთსა რათა  
ვპკვანდით?  
ოჰვენ მორჭმულნი სთამამობდით, ჩვენ მტირალნი დაწკსა-  
ვბანდით.“



რა მონანი შესაპრობლად მომწიენით, ცაგულვანდით,  
აწ ვეპე, რომე ჩემად ნაცვლად იანა მკვდართა მიიტანდით\*.

ა. რად] რა EGHKLOVYZF'G'I'L'Q'R'Y', რას I; გინდო-  
ლი FI, გინდოდათ GLUVYD'F'I'L'Q'R'T'Y', გინდოდით JT;  
ერთნანეთსა VDE'I'L'Y'; რათა] ვითა L', რითა EGHKLOUVF'  
G'I'Q'T'Y', რასა LFTYZR'; ვევანდით EFGHIJKLOTUVDF'G'I'L'  
Q'R'T'Y'.

ბ. მორკმული EFJE'I'L', მორჩმული Z, მოკმული G'; თამა-  
ნობდით GHIJYZE'F'I'L'Q'R'T'Y'; ჩვენ] მე F, ჩენ F'; მტირალი  
EFHXE'; ლაწესა] ლაწსა I', ლაწვთა EFILIT.

გ. რა D'; შესაპრობლად მომწიენით] მამწიევით (მომწიე-  
ვით ZI') შესაპრობლად UVZI', მომწიენით (მამწიევით Y') შესაპ-  
რობლად T'Y'; შესაპრობლათ XL'; მომწიენით] მომწიევნეს FI,  
ნამწიენით GHIYF'I'Q'R', მოგვწიევით J, მომწიევით KOG';  
გაგულვადით C, გაგულვანდით EGIKOUVG', გაგულვანდით F,  
გაგულვიზდით H, გაგულვისდით J, გაგულვანდით L, გაგულან-  
დით T, დაგულოვდით Z, გაგულვანდი D', გაგულვანდით F'I'Q',  
დაგულვანდით I', დაგულვანდით R', დაგულვანდით T'Y'.

დ. ვეკობ F; აწ ვეპე] ვეკობ JTR'; რომ FX; ჩემდა I, ჩე-  
ნად L; თანა მკვდართა ~ L; მკვდართა XG'; წაიტანდით EFGHIJ  
L'TUVZF'I'L'Q'R', მიტანდით X.

### 395 (294)

„მოვიხედნე, მომეწია, რა პატრონი შენი ვნასე,  
სელმწიფობით შემებრალნეს, ამაღ ხელი არ შევაჩე,  
ოვალთა წინა გამოგეპეც, მეტი არა შეუხრასე.  
ჩემი ცხენი უჩინოსა ჰკავს და სხვასა რასმც ვასახე!“

ა. მოვიხედნე CEKLOUVZF'G', მოვხედნე I', მოვიხედნე  
FGHIJTF'I'Q'R'T'Y'; მამეწია EFGHIJKLOUVR'Y', მომეწივა Z(I).

ბ. ხემწიფობით T; შემებრალდა GF'I'Q', არა ვკადრე  
JKOTG'; ხელნი Z; არ] ვერ F.

გ. წინად L'; გამოგეპეც] წამოგიველ JT, წამოუველ KOG'R',  
განოვეპეც FGUVZF'I'L'Q'Y', გამოვიპეც HD', გამოგეპე T'; არა]  
რამცა JT; შეუძახე GHIJTF'I'Q', შეუზახე IUVYI', შევეზრახე D'.

დ. უჩინოსა ... რასმც ვასახე] უჩინოს გავს სხვასამცა რას დავასახე KO; უჩინოა C, უჩინოს EFGHF'G'L'Q'; გავს EZID' G'Q'Y', ჰგავსო JT; და — EFTT; სხვასმცა BCR', სხვასამცა. GHI', სხვასამც L, სხვასაცა F'L'Q', სხვადმცა T', სხვასამცა (', სხვამცა Y'; რასმც] არ GL', არი F', არა Q', რად CLIR'T'Y', რასაც E, რასმცა F, რას HIJTUVZD'G', რამც Y; დავასახე EFG', დავსახე T', ვსახე X.

### 396 (295)

„კაცმან ვერ ასწრას თვალისა დაფახვა, დაწამწამება,  
მას გავექცევი, ვისგანცა ჩემი არას ვსცნა ამება;  
მათ თურქთა მიღმა გამეგო მე არას არ შეწამება,  
ავად ჰშეწოდა მორეგნა და ჩემი დათამამება.“]

ა. კაცმა X; ვერა Q'; ასწროს E, ასწროს IUVZIT', ასწრა F'L'; თვალთა E'; დაფახვა] დანახვა F'L', დაფახვრა U, დაფხვრა VZ, დაფხვა R'; დაწამწამება I.

ბ. გავექცი E, გავეცლები JKOTG'R'; ვისგანცა] მისგანცა F, ვისგანცა (', ვისგანცა T'; ჩემის L; ჩემი არას ვსცნა] ვსცნა ჩემი არის Z; არა ვსცნა E, არა ვსცნა H, ვერას სცნას J, ვერა ვცან Y; არა FGIUVE'F'I'Q'T'Y', ვერა KOTG'R', ვერას L, არს F', არ L'; სცნა T, ვცნა UVF'L', ვსცნა T'.

გ. თურქთა] ქურდთა F; მიღმარ F; გამეგო] გამელო U; შეწამება] შეწყნარება X.

დ. ავით D'; შეწოდა EFGHIJKOUVYZD'E'F'G'I'L'Q'Y', შეწოდის L, შეწოდით TR'; მორეგნა I; და ჩემი] ჩემზედა FJT; ჩემზე GHKOYG'Q', ჩემზედ F'L'R'.

### 397 (296)

„აწ ვაძად მოხვე, მიამა ნახვა შენისა ჰირისა!  
ტანად სარო და ჰირად მზე, მამაცად მგზავნი გმირისა,  
მაგრამ გარჯილსარ, არა სარ გარდაუხდელი ჰირისა:  
მხელთა ჰოგნა კაცისა ღმრთივ ზეცით განაწირისა!“

ა. ვაძად] ვაჯად J; მოხვედ CD'T', მოხველ EFGHIJKLOT UVZF'G'I'L'Q'R'Y'; შენისა ჰირისა ~ EGHJF'L'Q'.

ბ. და] ხარ FIVY; პირად] პირა E'; მზვე C; მანაცა I, მამაცათ X; მანაცად მგზავსი (მგავსი L', მზგავსი F') ~ JF'L'Q'; მგავსი BCGID'R', მზგავსი U, მზგავსი E'G'Q'Y', მმსგავსი T'.

გ. მაგრამ] ვიცი GJTF'L'Q'R', მაგრა CEXY; მაგრამ გარჯილხარ ~ FIKLOUVZG'T'; გარდაუხდელი] გაურღებელი Y', გარდაუხადი JUVI'T'.

დ. ღნთივ B, მლთივ J, მ'ლთით KOG', ღვთივ D'E'F'I'Q'T', ღვთით L'.

### 398 (297)

აკთანდილ უთხრა: „ვით მაქებ საქები ბრძენთა ენისა?  
მაგისად ნაცვლად რამც ვიუავ ღირსი ქებისა თქვენისა!  
სახე ხარ მზისა ერთისა, ზეცით მნათისა ზენისა,  
რადგან ვერ შეგცვლის პატივი ეგზომთა ცრემლთა ღენისა.“

ა. უთხრა] ჰყადრა E; ვით] ვინ GIUVE'I'L'Q'; მაქებს L'; ბძენთა I'; ენითა T'.

ბ. მაგისა FHJKOG'R'T'; ნაცვლად] თქმამდის I; რამც] რად I, რამცა FD'; ვიუავ] ვთქვი F, გიუავ LR'T', ვუავ D'; ღირსის T; ქებასა I'; ქებისა თქვენისა] შებისა შენისა F'I'; თქვენისა] შენისა FGHIZ'Q'.

გ. სახე] ასრე X; ერთის T; ზეცითა Z, მზეცით L'; მნათისი I'; ზენისა I'.

დ. შეგვეცლის JG', შეგვეცლის NZI', შემცვლის T'; პატივნი E, პატივი F; ეზომი F, ეზომთა IUVT', ეგზონი E'; ცრემლთა ღენისა] ცეცხლთა გზებისა Z.

### 399

„მოსრულვარ, შენად შეურამდინ ვიუავ ამბვისა მპებნელი;  
რა გნახე, შენმან სახმილმან ბნელსა მიმატა მე ბნელი;  
ეგი მეც ვიცი, მეცა ვარ მაგა ლახვართა მკებნელი,  
ბოლოდ იცოდნი, სიკვდილი ჩემგან გაურის ა მცებნელი.“

ა. მოვსრულვარ EJOTUG'Q'R', მოსულხარ GF'L', მოსრულხარ H, მოვსრულვარ KVZD'; შენდა D'; შეურამდი CFL, შეურამდის EGHJKOTUVZF'G'L'Q'R'; მოვსრულვარ, შენად, შეურამ-

დინ] მოსრულხარ შენდა შეყრამდის I'; ამბვისა] ამისი GHQ', იმისი F'L', ამბისა BFIJUVXZD'E'I'R'; მძებნელი] მცნებელი F, მგებნელი L.

ბ. რა] რაჲ D'; შენმა FIR'; სახუმლიმან AB; ბნელსა] ხელსა R'; ბნელსა მიმატა] ბნელს მიმიმატა E; მიმატა] მიმტაცა D'.

გ. მგებნელი] მცნებელი F'F'T'L'Q', მძებნელი C, მცნებნელი GJ, მძებნელი EHLUV, მხობელი I, მცნებელი KOG', მცნეს ბნელი Y, მცობელი Z, მგებელი D', მცნეველი R'.

დ. ბოლოს H; იცოდე GHF'L'Q'R', ვიცოდი Z; ჩემი HKUVG', ჩემის Z, შენის R'; ჩემგან გაყრის ა მცნებელი] მამხედეს აწ შენთვის მე ძნელი G'F'L'Q', ჩემის გულისა მლხენელი I, ჩემი გულისა მძებნელი (მგებნელი I') OI'; გაყრისა] გულისა Z; მცნებელი] მძებნელი EFHJKLITG', მზე ბნელი Y, მლხენელი Z, მძლეველი R'.

#### 400 (298)

„აჲა დღემან დამავიწყა, გული ჩემი ვინ დაბინდა;  
დამიგდია სამსახური, მისი იქნას, რაღა გინდა;  
იაგუნდი ეგრეცა სჯობს, ათასჯერცა მინა მინდა,  
შენ გიასლო სიკვდილამდის, ამის მეტი არა მინდა!“

ა. ამან I'; დღემა CEGIL; დამივიწყა Z; გული ჩემი ~ I'; დაბნიდა EINF'L'Q'.

ბ. დამიგდია] დამიწყია LZ; მისი] იგი FGHIKLOUVZF'G' I'L'Q'R'T'Y'; იქმნას I.T'; რაცა GILVZF'I'L'Q'R'Y', რაც რამ KOUG'.

გ. იაგნდი X; იგრეცა] რაზომცა FKOQ', რაზომსა L, ეგრეთცა T'; ჯობს E, ჰსჯობს T'; ათასჯერცა] ათასჯერაც UV.

დ. გეახლო D'; სიკვდილამდი GILF'L'Q'Y', სიკვდილამდინ UVXI'; ამის] სხვა მის F; ამის მეტი] სხვა მის მეტი L; არა] რაღა GIKLOUVZF'G'L'Q'. ბგ ~ E.

#### 401 (299)

ტარიელ უოხრა: „მე შენი გული აწ მემხურვალეების;  
მიკვირს თუ, ნაცვლად მაგისად შენ ჩემი რა გეკვალეების!  
მაგრამ წესია, მიჯნური მიჯნურსა შეებრალეების,  
შენ საეკარელსა ბაგეარო, ესე რათ გენაცვალეების!“

ა. მე შენი გული აწ] აწ გული მე შენი T'Z; გული აწ ~ FO HKOF'G'L'Q'R'.

ბ. მიკვირს] მითხარ F'T; მიკვირს თუ] აწ მითხარ J; მაგისა T, მაგისსა T'; ანისად GHF'L'Q'; ჩემი] ჩემგან JKOTG'; რად H.

გ. მაგრა CEILFUVYZD'F'T'Y'; მიჯნური მიჯნურსა ~ GHU VZD'F'L'Q'; შებრალების E, შეებრალებების HQ'.

დ. რად HIKLOUVZG'F'R'T'Y', რით GJTF'L'Q'; მენაკვლების J.

#### 402 (300)

„წამოსულხარ ჩემად ძებნად, ზაქრონისა სამსახურად;  
ღმერთიან ქნა და გიპოვნევარ, შენცა ცდილხარ მამაცურად;  
მაგრამ ჩემსა რა გიამბობს, გამოჰკრიღევარ ასრე იუ რად!  
მე თუ ვიტყვი, დამწვავს ცეცხლი ცხელი, შემიქს ალაღ,  
მურად“.

ა. წამოსრულხარ ILVYZD'F'F'T'L'T'; ჩემად ძებნად ~ F'; ჩემდა I.

ბ. ქნას B'Y', ჰქმნა R'T'; ცდიხარ D', სცდილხარ L'; მამაცურად] 'ზამაურად Y.

გ. მაგრა CEILTVYZB'T'; ჩემსას F'L'T'; რა] არ B', რას JF'L'Q'; გიანბობს GHJQ, გიამბობს KB'F'L'R', გიამბო X, გიანბობს Z; გამოჰკრიღევარ GHJUVD'F'L'Q'R'; ასე B'D'.

დ. მე თუ] თუცა Z; მე თუ ~ L'; დამწვავს Z, დამწვამს L'R'; დამწვავს ცეცხლი ცხელი] ცეცხლი ცხელი დამწვავს JTR'T'; ცეცხლი] ალი GIE'L'Q'; ცხელი] ცეცხლი IF'L'; შემიქმს ET', შეიქს D'; ალაღ + ვითა B'; ალსა I'.

აქა ტარეელისაგან ავთანდილისათვის თავისი  
პირველად მიჯნურობის მბობა J; ტარეელისაგან  
პირველი გამიჯნურების მბობა ავთანდილისთანა T.

#### 403 (301)

ასმათ უთხრა: „ლომო ცრემლით შავა ცეცხლთა არ ეგების!  
მე ვითა ვთქვა წვევა თქმისა, რადგან ეგრე არ ეგების!“

ვსედავ, ესე სელი ვინმე მოყმე შენთჳს წაეგების,  
ცნას მიზეჳი შენთა წელულთა, ქნას, რა ღონე აეგების“.

ა. უთხრა — E'; ლომ F'; ლომო ცრემლით ~ FGJTZFL'Q';  
ცრემლი L; ცეცხთა E, ცეცხლსა FGHJKOTUVYF'G'L'Q'; ცეცხლ-  
თა არ ეგების| წყულუსა რა ერგების Z, წყულლთა რა ერგე-  
ბის F'; არ| რა CFHJKOTUVYF'G'Q', არა არ E'; ეგების| ერგების  
BCHJKLOTVYD'F'G'Q'.

ბ. ვთქო F'; ეგრე| ზემგან GJTF'L'Q', ეგე FHKOUVZDGF'.

გ. ხედავ JLT': ესე ხელი ~ E; ხელი| მოყმე JZQ'; ხელი  
ვინმე მოყმე| მოყმე ვინმე ხელი GTF'L'; ვინმე მოყმე ~ E; მოყმე|  
ხელი JZQ'.

დ. სცნას GHJTF'L'Q'; რა| რაც J, რაი D'; აეგების| დაე-  
ღების L.

404 (302)

„მესვეწებოდა, ღამოღა ჩემგან რასამე სმენასა:

ნუ უყოს ღმერთმან გაძლება, მემცა ვით მივეც ენასა!

თუ რას სცნობს, ვეჭო[ბ] ამისგან თქვენსა რასამე ლსენასა.  
არს უეყოი, რაცაღა სწაღს განგებასა ზენასა“.

ა. ეხვეწებოდა FHKOTZG'R', გეხვეწებოდა X; ჩემგან| მის-  
გან TYZ; ჩემგან რასამე| მართ ჩემგან რასმეს E, მისგან რისამე F,  
ჩემგანა რასმე GH, მისგანა რასმე J, მისგანვე რასმე KO, მიზ-  
განვე რასმე G', მისგან ამბისა R'; რასმესა IX; სმენასა| ლხენასა  
GHE'L'Q', სმენასა D'.

ბ. ნუ| ნუთუ UV; ყოსო BCFGHILTYZD'E'Q', ყოს KOUVG',  
ჰყოს F'L'L', ჰყოსო R'; მეცა X; მემცა ვით მივეც| ჩემი ვერც  
ვათქმევ R'; მიესტე FGHKOUZF'G'L'L'Q', მივეც V.

გ. თუ რას| რაჳამს FJT, ნურას I; სცნას J, სცნობ J.Y.  
ვცნობ UVI', ცნობ X; რას სცნობს| რასმე ვსცნობო GHOF'G'L',  
რასმე ვსცნობ Q'; ვეჭო[ბ] ამისგან| თქვენგან ვეჭვ რასმე Z; ვეჭო  
ABCDEFGHIUYD'ET', ვეჭობ GO, ვეჭვ T, ვეჭ V, ვეჭობ FL': თუ  
რას სცნობს... რასამე| თუ რასმე ვსცნობო ვეჭობ ამისგან თქვენ-  
სა K, ვინცა ღამბაღა მოველი მისგან აროდეს R'; იმისგან I; ამის-  
გან თქვენსა| თქვენსა ამისსა F; თქვენსა რასამე| თქვენისა რასმე E,

თქვენსავე რასმე JT, თქვეს რამე X, შენსა იმისგან Z; რასმე IM,—FGHOF'G'L'Q'; ლხენასა] სმენასა L.

დ. არს უკეთესი... ზენასა] თუ ვიტყვი მყისვე მოვჰკვდები ველევი ცრემლთა დენასა R'; რანცალა GHF'L'Q', რაცლა I; განგებასა] ვონებასა D'.

405 (303)

ამას დაემუნდა ტარიელ დამწვარი, დაალებული;  
ასმათს უბრძანა: „მას აქათ შენ ხარ ჩემიანა სლებული;  
რად არა იცი, უწამლო არს ლები ესე ლებული!  
კვლა ესე ემა მწვავს მტირალი, ცრემლითა დავალებული.“

ა. ამას] იგი B'; დაყუნდა I; დაალებული] დავალებული AB GHIJKLMOTUVXZB'D'E'F'G'I'L'Q'Y', დაავალებული I, დაავლე-ბული C, დალებული E.

ბ. ასნათ XB'; უბძანა BUVE'F'L'Q'Y', უბძანა IX; აქეთ CFI LUVZB'F'I'L'Q'Y', აქად X.

გ. არა] არ XF'L'; უწამლო] უწყალი S, უწყალო V, უწამ-ლოდ FZ; ესე ლებული] ეს ვალებული E; ლებული F, ვლებუ-ლი Z, დალებული F'L'.

დ. კვლავ HKOB'G'I'Y', — FEZ, აწ J'F'L'Q'; ეს Q'; მწვავს] მკლავს GJTF'L'Q', დამწვავს FEZ, მწუას M, მწოვს I'; ცრემლათა X, — B'; დავალებული] დასოვლებული EFGKOTZG', დასველებული HJY, დასოლებული F'L'Q'.

406 (304)

„კაცმან ვით ჰოვოს, ღმრთისაგან რაცა არ დანაბადია!  
მით გული ჩემი სევდამან აწ ასრე დანაბა დია,  
კვლა გზასა მიკრავს, მიჭირავს, მითქს ბადე დანაბადია;  
აწ ხელთა, ნაცვლად ღსინისა, ჩალა მაქვს და ნაბადია“.

ა. პოოს BFIMUVYZB'Y', ჰპოოს ELR', ჰპოვოს GHJKO TG'I'T'; ღთისაგან MXG'R', ღვთისაგან D'E'; რაცა არ] რაც არა BEFGJKOTUVXZB'F'G'L'Q'R'T'Y'.

ბ. შით] ვით H; სევდამან] სახნილსა FJ, სახნილმან FGHJ  
KOUVYZB'F'G'I'L'Q'R'Y', სახნილთა T; ასე U, ესრე B; და-  
აბა S; დანადაგია E.

გ. კვლავ GHJTUVXZB'D'F'I'L'Q'R'Y'; გზას I'; ნითქს] შიდგს JUVI'; ბადე] მახე E; დანაბადია] განაცხადია E.

დ. აწ] ვაი GJTUD'F'I'L'Q'R'; ხელთა] ლხინთა FGHJTUZQ'R',  
ლხინთ D'F'L', ხელსა T'; ლხინისა] სოფლისა FGJTUD'F'I'L'Q'R',  
ხელთა HZ; ჩალად X; ჩალა მაქვს ~ HYZ; მაქვს — არ H; მაქს X.

407 (305)

„მაგრა ღმერთმან მოწყალემან შით ცნობითა ერთი მწითა  
ორი მისი ძოწყალეება დღესცა მომცა ამა გზითა:  
პირველ, შეჰერის მოყვარულთა ჩემით რათმე მიზესითა,  
კვლა, ნუთუქცა სრულად დამწვა ცეცხლთა ცხელთა  
ანაგისითა“.

ა. მაგრამ (GHJKOTG'I'Q'R'Y'; ცნობითა] სახით F, სახითა  
JTZ; ერთის R'; მზითა] გზითა GD'F'L'Q',

ბ. დღესცა] ღმერთმან E. დღესაც GHIUVD'F'I'L'Q'R', დღეს-  
მცა Y; მამცა CFGHIJKOTUVG'Q'R'Y'.

გ. შეყრის BEUZD'F'L'Q'; შეყრით F, შეყერის J, შეგ-  
ყრისთ T; მოყვარულთა] საყვარელთა JTR', მოყვარეთა Z; რითმე  
G.HKOZB'D'F'G'I'L'Q'Y'; მზეზითა F'.

დ. კვლავ GHJTXZB'D'F'L'Q'R'Y'; სრულად დამწვა] სრულ  
არ დამწვას GTD'F'L'Q'; ცეცხლთა] ცხელთ X, ცეცხლმან L';  
ცეცხლთა ცხელთა] ცეცხლმა ცხელმა GQ', ცეცხლით ცხელით Z,  
ცეცხლმან ცხელმან (ცეცხნა D') D'F'; ანგაზითა J. ბგ ~ G'.

408

მას დღესა ღომი ტარიელ შვებითა აივსებოდა;  
ხელითა ხელსა მიზიდვენ, ერსიძანეროს ეუბნებოდა;  
მათთა შემსედათ მათთანა ლალიცა უმტკვერდებოდა,  
ჰგავს, თუ მამრიეი მუქსა ჰვენს, მზე მათთვის გაივსებოდა.

ა. აღივსებოდა D'F'L'.

ბ. ხელი H; ხელს H, ხელთა UV; მიზიდვენ] ეკიდნენ GD'F'L'Q',  
მისდევს H, უჯერდენ K; მიზიდვენ — სიტყვასა H; ერთმანეთს  
VF'L', ერთმანეთ D'.



გ. უმეტერდებოდა] ემოყვრებოდა G D F' L' Q', შემეტერდებო-  
და CKLUVI', ემეტერდებოდა H.

დ. გავს D' F' T' L' Q'; შპუქსა C; ფენს D' T' Q'; მზჸე C; მათ-  
ვის C, მათოვი I'.

409 (306)

ეჰასა უთხრა: „ვინცა კაცმან მჰა ანუ თუ ღაცა იღოს,  
სამსო მისთვის სიკვდილსა და ჭირსა თავი არ დარიდოს;  
ღმერთმან ერთი რად აცხოვნოს, იუ მეორე არ წაწყმიდოს!  
მენ ისმენდი, მე გიანბობ, რაღა გინდა წაშეკიდოს.“

ა. ყმამან TR', ყმას F' L'; ვინცა — X; ძმა] იამოს II, აძმოს I';  
ძმა ანუ თუ ღაცა] იძმოს ანუ თუნდა GJKOTYD' F' G' L' Q'; ანუ]  
იძმოს FI; თუ — EFH; ინდოს X.

ბ. ხამსო] ხამს თუ FGJKOTD' F' G' L' Q'; ხამს რომ R', ჰხამ-  
სო T'; მისთვი I'; სიკვდილისა CJT, სიკვდილს F' L'; სიკვდილსა  
და] სიკვდილამდის E, სასიკვდილოდ H; ჭირს T'; დაჰრიდოს T'.

გ. რად] ვით GKOTD' F' G' L' R', არ I, ვითვით Q', რათ BC  
ME', რით FJZ; აცხოვნოს] აცოცხლოს GH, აცხოვნოს EXF' T' L' R';  
ნიორე X; წაწყმინდოს BIE' Q' Y', წასწყმიდოს GJR', წასწყმი-  
დოს Z, წაწყმინდოს I', წარჰსწყმიდოს T'.

დ. შენ ისმენდი, მე გიანბობ] მე გიამბობ, შენ ისმენდი T'; გი-  
ამბობ BCEFIJKMOTUVYZB' D' E' F' G' I' L' Q' Y', გიამბობ I, გიამბობ X;  
რაცა GHKOUVF' G' T' L' Q' T', რაცლა L; წაგეკიდოს J.

410 (307)

ასმათს უთხრა: „მოდი, მოჯე, თანა წყალი მოიტანე,  
დაბნედილსა მაჰკურებდი, გული მითა გარდამხანე;  
მკვდარი მნახო, დამიტერო, სულთქმა გაათანისთანე,  
მე სამარე გამითხარე, აქა მიწა მიაკვანე“.

ა. ასმათს] ყჰასა Z, ასმათ X; მოჰსჯე T'; თანა წყალი მოი-  
ტანე] წყალი ახლოს მამიტანე JTR'; მომიტანე FKOD' F' G' T' Q',  
მამიტანე GH.

ბ. მამბრუნებდი F, დამამარკვეე G, მამბრკულებდი H, მამბრკო-  
ლებდი I, დამამარკვეედი J, დამამარკვეე K, დამამბრკვეედი T.

\* K-ში პირველად თითქოს წერებულა „მამბრკულებდი“.

მაპკურებლი FVTR', მაპკურნებლი Y, დამაპკურე D'F'L'Q', და-  
ნაბრკეიე G'; მაპკურებლი : ინიო F'; მითა — F'; გაღანზანე J, გარდ-  
მაჰზანე F'L'.

გ. წკედარი მნასო, დანიტიროქ მოვჰკედე ტკბილად დამიტი-  
რე R'; წკედარი G'; ნახო G'; დანიტირე BFGHIJKLQTVXYZB'D'  
E'F'G'T'L'Q'T'Y'; სულთქუნა B. სულთქნა F'L'; გათანისთანე XE'.

დ. მექ კელავ R'; განითხარე განიკვეთე YZ; აქავ GJD'F'Q';  
ნეაკვანე S.

411 (308)

ღიღ-ჩახსნილი სააქობღლად დაჯდა, მხარნი ამოყარნა;  
ვითა მზე [ჯ]და მოღრუბლებით, დიდხან მუქნი არ აღარნა;  
ვერ გასუნა სასაუბროდ, მან ბაგენი გაამყარნა,  
ქერმე სულთქნა, დაიზახნა, ცრემლნი ცხელნი გარდმოყარნა.

ა. ღიღქ მხარ B', ღიღ F'L'; ჩახსნილი I', შეხსნილი F, ჩა-  
მოხსნილი B', ჩახსნილ F'L'; სააზზობლათ F, საზზობლად B'T',  
საბობლად ZX; დაჰსჯდა T'; მხარი B'E'Y'; ამოჰყარნა HIJKOYG'T',  
ჩამოჰყარნა I'.

ბ. ვით F; მზჰე C; მზე [ჯ]და მზეა JT'; [ჯ]და და AB, დაჯ-  
და F, ჰსჯდა T'; მოღრუბლებითა I; დიდხანს R'T', ღიღ E'; შუჰ-  
ქნი C, შუქი E'Y'; არ აღარნა] არ აყარნა GD'F'L', არა ჰყარნა H,  
არ დაყარნა I'V, არ დაჰყარნა I', არა ყარნა Q'.

გ. გახენა X, გააუხენა G'; სასაუბროთ FHKOG', სასაუბ-  
რად L'; გამყარნა X.

დ. სულთქნა| ღიღნი T, ღიღი R', სულთქუნა BCT', სულთ-  
ქნა IUV E'L'; სულთქნა. დაიზახნა. ცრემლნი| ღიღნი დაიძახა ცრემ-  
ლი J; დაიძახნა GEIUVB'Y', დაიზახნა FG'I', დაიძახა GHD'F'L'Q';  
ცრემლნი ცხელნი ~EZB'E'R'T'Y'; ცრემლი Y; ცრემლნი ცხელნი|  
ცხელი ცრემლი (ცრემლნი LET'Q') FGHIKLOTUVD'F'G'T'L'Q';  
ცხელი XE'; გადმოყარნა E, გადმოღვარნა FJKG', გარდმოჰყარ-  
ნა IT', გარდმოღვარნა OT.

412 (309)

მოსიქვაჰს: „ჰაი, საუვარელო, ჩემო, ჩემთვის დაკარგელო,  
იმეგო და სიცოცხლეო, ცონებაო, სულო, გულო!

ვინ მოგკვეთა, არა ვიცი, სეო, ედემს დანერგულო!  
 ცეცხლმან ცხელმან ვით ვერ დაწვა, გულო, ასჯერ  
 დადაგულო?!

ა. ჰაი rep. ABCFGIKMOTVYZD'E'G'L'Q'R'T'; ჰაი] აჰაი აჰი  
 B'F', აჰი ჰაი I', აჰი აჰი Y'; სხვარელო E; ჩემთვის BCEFGHIJK  
 OTUVXYZB'D'E'F'G'L'Q'R'T'Y'.

ბ. ვინ მოგკვეთა, არა ვიცი] არა ვიცი ვინ მოგკვეთა FJ'T'Z'R';  
 მოკვეთა Y, მოგკვეთნა Z, მოგკვეთა I'; არა] ეს არ G'D'F'L'Q';  
 დაპნერგულს T'.

ღ. ცეცხლმან ცხელმან] ცხელმან ცრემლმან HKOG', ცეცხლ-  
 ჰა ცხელმა T; ცხელმან] ცრემლმან Z; ვერი არ Z; დაგვწვა E, J,  
 წავწვა G'TD'F'L'Q'R', დამწვა T'.

## ტარიელისაგან თავისი ამბვისა მბობა, ოდეს ავთანდილს უამბო

ტარიელისაგან] აქა ტარიელისაგან KOG'T'; თავისი] თავის  
 CEF GKLOVYD'E'F'G'L'Q'R'Y', თავისისა T'; ამბვისა] ამბის BEF  
 LUE'F'I'L'R'T'Y', ამბვის CGHKOYG', ამბისა I, ანბვისა X, ან-  
 ბის D'Q'; ოდეს—X; ოდეს ავთანდილს უამბო] ავთანდილთანა  
 FKOG',—IY, ავთანდილის წინაშე Z; უამბო] უბრძანა G, უანბო  
 HI'Q', უანბო X; უამბო+მაშინ B, პირველი CED'T'Y', პირველ  
 F'I'L', პირველად LUVR', ქვაბში Q'.

413 (310)

„ისმენდი, მიეც გონება ჩემთა ამბავთა სმენასა,  
 საუბართა და საქმეთა, ვისთა ძლივ ვათქმევ ენასა;  
 იგი, ვინ ხელ-მქმნის, მოველი მისგან აროდეს ღსენასა,  
 ვისგან შეუცავ სევდასა, სისხლისა ღვართა დენასა“.

ა. ისმინდი B; მოეც FKLOG'; ამბავთა] ნათქვამთა FJ'TY,  
 ანბავთა X, ანბავსა I'.

ბ. ნაუბარსა GF'L'Q', ნაუბართა JT; საქმეთა] სიტყვასა  
 FGF'L'Q', სიტყვათა JKOTG'; ვითა CEF GILUVB'F'I'L'Q'T'Y';  
 ვათქმე X, ვათქმნევ T'.

გ. ხელქმნა EUB'EF'G'LY', ხელქმნის FTY, ხელქმნა (H IJKOVZIQ', ხელქმნა T'.

დ. შეუცვ E, შეუცავს JTE', შევიცავ D'; სევდათა EHUVB' TY'; სისხლისა] სისხლთა და IUVYZ, მისხლისა X; ღვართა] ცრემლთა GJTUVF'L'Q'.

#### 414 (311)

„პინდოეთს შეიდთა მეფეთა ყოვლი კაცი ხართ მცნობელი: ექესი სამეფო ფარსადანს ჰქონდა, თვით იყო მპყრობელი, უხვი, მდიდარი, უკადრი, მეფეთა ზედა მფლობელი, ტანად ლომი და პირად მზე, ომად მძლე, რაზმთა მწეობელი“.

ა. ინდოეთს EFGHIJKLOTUVZD'F'G'L'Q'Y'. ინდუეთს I', ინდოეთ R'; ყოვლნი JD'F'L'Q'; კაცნი KOD'F'G'L'Q'; ხარ E'; ცნობელი X, მცნობელნი F'L'.

ბ. ექსი X; ფარსადანს] ფრიდონსა J; პყრობელი X.

გ. უხვი მდიდარი ~ R'; მდიდარი] მდაბალი FGHKOUVD'F' G'L'Q', — J, მორკმული T; უკადრი] მორკმული GD'F'L'Q'; უკადრი + მორკმული J; ზედან GIXZE'I'L'Q'R'T; ფლობელი X.

დ. ლომი] სარო FLZ; მზე C; რაზმთ X.

#### 415 (312)

„მამა-ჩემი ჯდა მეპვიდედ, მეფე მებრძოლთა მზარავი, სარიდან ერქვა სასელად, მტერთა სრვად დაუფარავი; ვერვინ ჰკადრებდის წეენასა, ვერ ცხადი, ვერცა მზარავი; ნადირობდის და იძვებდის საწუთრო-გაუმწარავი“.

ა. ჰსჯდა T'; მეშვიდე BCEFGHIJKLOTUVB'F'G'I'L'Q'R'T'Y'; მეფეთ FZ; მზარავა X.

ბ. ეთქვა G'; სახელი EB'I'; სვრად XI'R'; დაუფარავა X.

გ. ჰკადრებდა EHUVZB'R'T'Y', ჰკადრევედის X, კადრებდის D'Q'; ვერც IVZER'; ცხადივ GJKOG', ცხადივ H; ვერა F, ერცა H; პარავა X.

დ. ნადირობდის] იხარებდა T'; იშვებდა T'; საწუთრო] საწუთრო J; გაუმწარავა X. გდ ~ F.

„საღვა მისძულდა, შეექნა გულს კაუძანთა ჯარები.  
 თქვა: წაძილია მტერთაგან ძლევეთ ნაპირთა არები,  
 ყოვლგნით გამისძან, მორკმით ვსი, მაქვ ზეიმი და  
 ზარები;“

ბრძანა: წავალ და მეფესა თარსადანს შევეწყნარები.“

ა. ხალვა] ხილვა I', ხავლა II; მოჰსძულდა T'; შეექნა L,  
 შექნა I'. შეეძენა T'; გულსა E'I'R'; გულს კაეშანთა] გულსა კაე-  
 შანთ BD'; კეეშანთა GKOF'G'L'Q', კეშანთა D'I', კაეშანთ E'.

ბ. თვა I', ჰსთქვა T'; წამილია] წამალია CL'; მტერთათვის  
 F'GJTZD'F'L'Q'; ნაპირსა Z.

გ. ყოვლგნივ E', ყოველგნით I'; გამისძემენ DUVI', გაისმა F,  
 განისძემენ II. გამისხმნა I. გამისხამენ LT', გამისხამს Z; მორკმით  
 A, მორკმანი IE', მორკმითა Z; ნაქვს BDEF(GHKLQTYVZB'D'  
 F'G'I'L'Q'R'T', მაქს Y'; ზიემი BGHKLOTYQ'I'R', ზეემი F, ზე-  
 ში IZ'E'; გამისხმან, მორკმით ვსი, მაქვ ზეიმი] გამისხმენ ნორკით  
 ევლი მაქვს ზიემი J.

დ. ბრძა C, ბძანა D'E'F'L'; და — C; მეფესა თარსა-  
 დანს ~ I'; თარსადანს] თარსა თარსადანს E'; შევეწყნარები B,  
 შევეწყნარები G'.

„ფარსადანს წინა დაასკვნა გაგზავნა მოციქულისა.

მესთვალა: „შენ გაქვს მეფობა ჰინდოეთისა სრულისა;

აწ მე მწადს, თქვენსა წინაშე მეცა ვცნა ძალი გულისა,

სახელი დარჩეს ჩემისა ერთგულად ნამსახურისა.“

ა. დაასკვნეს L, დასკვნა I'; გაგზანა E'.

ბ. შეჰსთვალა T'; შენ] თქვენ E'; გაქს X. გაქვსთ D'; ინდოე-  
 თისა DEFGHIJKLOTUVYZB'D'F'G'I'L'Q'Y', ინდოეთსა Q'R'.

გ. აწ მე] მისვლა I', აწე JT; მე — T'; მეცა ვცნა] ლმა ცნა I';  
 ვსცნა CDEFGHIJKLOTZB'D'G'Q'R'Y', ვსცნა T'.

დ. სახელი] ნაცვალი T'; დამრჩეს HI'T'; ჩემისა] ჩენისა CL;  
 ერთგულთა C, ერთგულად DEGHITXZI', ერთგულათ L'; ნამსა-  
 ხურისა] დასახურისა JTY, სამსახურისა DEUVB'R'Y', სამსა-  
 ხურისა T'.

„ფარსადან შექნა ზეიმი ამა საქმისა მცნობელმან.

შესთვალა: „ღმერთსა მადლობა შევსწირე ხმელთა  
მფლობელმან,

რადგან ეცე ჰქენ მეფემან, ჩემებრ ჰინდოეთს მპერობელმან.  
აწ მოდი, ასრე ჰატივ გცე, ვითა მამამან მშობელმან.

ა. შექმნა EFVJIT'; ზეიმი] ხარება CFGJLTZD'FL'Q'R',  
ზიენი BDEHIOUVE'G'; საქმისა] ანზვისა CEGHIKOTYQ', ანზისა  
DFJLUVZB'D'E'F'G'I'L'R'T'Y'; მცნობელნა J.

ბ. შეპსთვალა T'. — GL'; შესთვალა: ღმერთსა ნადლობა] ღმერთსა დიდება შესწირა: D'; შესთვალა: ღმერთსა ნადლობა შევსწირე] ღმერთსა დიდება შესწირა ხელმწიფემ F'Q'; ღმერთა E'; მადლობა] დიდება CGJLTZI'; შევსწირე] ხელმწიფემ D', შევსწირე X, შესწირა ხელმწიფემ L', შევსწირე T'; მფლობელმა J, ფლობელმან X.

გ. ჰქმენ CUB'ET', კმენ D', ქენ F'L'; ინდოეთს CDEFGHI JKLOTUVYZB'D'F'GL'Q'R'Y', ტახტზედან I'; მპერობელმან] მჯდომელმან CDEFGHIKLOTUVYZB'D'F'G'I'L'Q'R'T'Y', მფლობელმან E, მჯდომელმა J, მპერობელმან X.

დ. აწ მოდი] წამოდი DHUVI'; ასე XDF'L'R', ასრეთ T'; პატივს D'E', პატივი L'; გცემ ILE', გცნე Y, ქცე G', ჰგცე T'; ვით I'; მამამან] მამამან და CDEFHIKLOUVYZB'G'R'T', მამა და X, მამან E'; მშობელმან] მამამან და I', ვითა მამამან Y', მშობელმა J.

418<sup>1</sup>

„კმარის ღმრთისაგან ჩემზედა წყალობა აწ ამდენანი,  
შეგაპწიევი დიდი ხელმწიფე, დასცხრეს მოციქულთ დენანი;  
ავისა მქნელსა რას არგებს აწუა აქ ან მანდ დენანი!  
მშვილდმან ისვენა, ჩაეცნეს ხმაღნი სისხლისა მდენანი“.

(H 461, თ. 35 v).

ა. კმა არის T'; ღთისაგან TG'; ჩვენზედან KOG', ჩვენზედა T.

ბ. ხელმწიფე G'; მდენანი KOG'.

გ. მქნელსა] მთქმელსა KOG', მთქმელთა T; ან] ანა G';  
ნანდ დენანი] მდენანი G', ამ დენანი KO.

დ. ისავენა G'; ჩაეგვენეს KO, ჩაეგვენეს G'; ხმალი KOG'.

„მოვიდა კაცი მეფისა, იგი დღე-ღამე იაროს;  
სარიდანს ჰკადრა მეფემან: „დავედრე, წამოიაროს;  
თუ ვინმე ჰყვანდეს მოსარჩლე, ვარგულად გაეზიაროს,  
სხვად კიდე ნუ დაიუოვნის, ფიცსლად უდგომლოდ იაროს“.

ბ. სარიდან X.

გ. ვარგულათ X; გაეზაროს X.

დ. დაიუოვნებს E'; ფიცსლავ X; უდგომლათ X, უდგომ-  
ლად E'.

## 420 (316)

„ერთი სამეფო საკარგვად, უბოძა ამიღბარობა.  
თვით ამირბარსა ჰინდოეთს აქეს ამირსზასალარობა.  
მეფე რა დაჯდეს, არა სჭირს ხელისა მიუმცდარობა;  
სხვად ჰატრონია, მართ ოდენ არა აქეს კეისარობა“.

ა. საკარგვად] საკადრად E, საკარგყმოდ CKYI', საკარგყმო  
DFGHIJLUVZB'D'F'L'Q'R'T'Y', საკარგყმოთ OG'; უბოძანა J,  
უბოძანა X; ამირბარობა BCELXT'.

ბ. ამიღბარსა DGHILKOUVXYZB'D'F'G'T'L'Q'R'Y'; ინდოეთს  
CDEFGHIJKLOUVYZB'D'F'G'L'Q'R'Y', ინდოეთს I'; ამისპასალა-  
რობა EF, ამის სპასალარობა IZ, ამირპასალარობა Y, ამირსპარ-  
სალარობა B'.

გ. მეფე რა ~ F; მეფე რა დაჯდეს] რა მეფედ დაჯდა Z;  
დაჯდის FJE', დაჯდა B'R'Y', დაჰსჯდა T'; არა სჭირს] არ სჭირ-  
და Z; სჭირს] აქეს F, სჭირს A, ჰსჭირს T'; მიუმცედარობა BY,  
მიუმწყდარობა UGLD'F'L'Q', მიუმწყდარობა J, მიუმცდარობა X,  
მიუმცდარობა ZE'G'.

დ. სხვათ DLUVYI', სხვა F'L'; არ აქს X; აქვ I; კაისარო-  
ბა EF.

## 421 (317)

„თვით მეფემან მამა-ჩემი დაიჭირა სწორად თავსა.  
თქვა: „ჩემებრი ამირბარი, ნამღევეი ვარ, ვისცა ჰუავსა!„  
ლაშქრობდის და ნადირობდის, აძლევედიან მტერნი ზავსა.  
მას არა ვჰკავ ასრე, ვითა მე სხვა კაცი არა მგავსა“.

ა. სწორად თავსა] სწორ თავისა E; თავისდა I.

ბ. ჰსთქვა T'; ჩემებრივ DGHJKOUVXZB'D'F'G'L'Q'R'Y';  
ამილბარი DEFGHIJKOTUVWXYZB'D'F'G'L'Q'R'Y'; ნძლევი I;  
ვინცა C, ვისა X, ვისაც F'I'L'Q'R'; ჰყვსა D, ყავსა D'F'G'L'Q'.

გ. ლაშკრობდის D'; ჰნადირობდის T'; აძლევლია F.

დ. არა ვჭავე] არ ვგაეარ DFHKOVZD'F'G'L', არ ვჭავეარ  
GE'I'; ვგავ CELYR', ვგაეარ UQ', ჰგავ J, ვაჭავე Y'; ასრე] ეგ-  
რე JT.

422

„მეფემან უძღვნა მრავალი ოქრო და საჭურჭლენია,  
კვლა სხვაგნით ნიბათ-ნობათი, თეორი ქორი კი ცხენია:  
“რად მქუალობ, ლომო ფარსადან?—რაცა მაქვ, უკვლა შენია.  
შენ გმორჩილობენ მნათობნი, მათ ვარდი კრიფონ, შენ ია“.

ა. მეფემცან X.

ბ. კვლავ X; სხვაგნით + სახ X.

დ. კრიფონ] კრიფნ X.

423

«ვინადიროთ მხიარულთა, მშვილდ-ისრითა მოვსრათ ველი,  
ტასტი დადგით მადრიბული, ჩემად მოსვლად ნურას მელი;  
ჩარუაფების ორხათა გააკეთეთ ზოგან ხელი,  
ედემისა მსგავსად ჰკანშეთ, გაახარეთ ჩვენი მზრდელი».

ა. მშვილდ — X.

ბ. ნურსად X.

გ. გაკეთეთ E'; ზოგნი X.

424

„მუნ მეფესა მოეკაზმეს სახლი ამო სიტურფითა;  
თვალ-გუარი მოაფრქვივეს, მუშკსა ჰფენენ სუბულითა;  
ასრე ტურფად მოუკაზმეს, ხელმწიფესა მართებს ვითა;  
მისი ფერი სურნელება ხამს აღიმრას სამოთხითა“.

ბ. თვალ (თუალი X) გოარი BMXE'; მოათარქუვეს X; სუ-  
ბულითა X.

გ. ასე X.

დ. აღიმრა E'.



„თუ რა სადა სახელმწიფო შესაქცევი პოვეს სათა, შესხდეს, თანა წაიტანეს, ზოგნი შებნად არნეს სსვათა; მას დღე სროლა მათი იუო, შეურილობა ჯარი სპათა. მისნი მჭვრეტნი გაეკვირნეს მისთა ეგზომ ქცევა-ზმათა“.

ა. სად X; პოეს BMX.

ბ. ზოგი X.

დ. გაეკვირნეს BE', გაეკურნეს X.

„დღესა ერთსა ავაზითა შეექცეს და ამოსწყვიდეს, მეორესა შავარდნითა და ქორითა ინადირეს, მესამესა დღესა შესხდეს, ავაზებსა მოასსმიდეს, ვინცა ნახეს, ქება ჰკადრეს, არ აიგდეს, არ იკილთეს“.

ა. ამოსწყვიტეს X.

ბ. მესამეს X; დღეს X.

დ. აიგდეს] ავინეს B.

„კვირას ერთსა ინადირეს, რაცა პოვეს, ჯარი ჰხოცდეს, სტუმარი და ხელმწიფენი ისრიან და ამოდ ჰმხოცდეს, ლაღობითა ნადირობდეს, მსეტთა ჰხოცდეს ორმოც-ოცდეს, ნაძლევითა აესი სპასა, იმათშიგან ამოჰხოცდეს“.

ა. კვირის X; რაცა — X; ჰპოეს X; ხოცდეს X.

ბ. მხოცდეს] ხოცდეს X, მხეცდეს B, მხოცდეს E'.

გ. ნეტო X.

დ. ნაძლევისითა E'; სპათა E'; ამოხოცდეს XE'.

„რა გათავდა ნადირობა, წამოვიდეს მხიარული; ჩამოჰხდეს და ჭამად დასხდეს, მეფეს მიაჩს ტახტი სრუფი“.

კაცის თვალმან რამცა ნასა სხვა მისებრი მოკაზმული!  
აჰა, ძმაო, მაშინდიდგან მე მაქვს ჩემი გული წულული.

- ა. მხიარულნი E';
- ბ. მიაჩნს BX.
- დ. მაშინდლიდგან E'; მაქს X.

429

„გარდისაღეს ნადიმობა, ვით განშია ხელმწიფისა;  
ილსენდეს და თამაშობდეს შესაფერად ქცევა-ზნისა;  
ლალღი მრთელი, იაგუნდი, ფანტუვა იყო გვირგვინისა.  
მე საღ ღირსვარ მისთა თქმათა, მშებნელი ვარ იმა გზისა“.

- ა. გისმია X, გასმისა E'.
- ბ. ილხინდუა X.
- გ. მთელი B; იაგნდი X.
- დ. ვლირსვარ E'; მისა X; თქუმათა AB.

430

„მეფემ უძღვნა მამა-ჩემსა უსაზომო საბოძურითა,  
დიდრუანი ტაბაკები საესე თვალთა-გუარითა:  
უბრძანებდა: «სარდან, შვილო!» მით ამოთა საუბრითა.  
თავსა სურვენ უცსოს რასმეს მუშკითა და ამბარითა.“

- ა. უძღნა X.
- ბ. დიდროანი BMXE'; ტაბაკები B; გოართა B.
- გ. უბძანებდა E'.
- დ. რასმე BX.

431

„ღსინობდეს და თამაშობდეს, გამოვიდეს ღამე-დღენი;  
ღმრთისა იყო ბრძანებანი, საწუთროსა კარის ძღენი;  
ღაორსულდა დედა-ჩემი, მოდგეს, სრასა ძღვნის მომღენი.  
ღონე მქონდეს, არ მინდოდა თქმა ამბავთა ეგრე შენი“.

- ბ. ღეთისა E'; ბძანებანი X; საწუთროს X.
- გ. ძღნის X; მომღენი E'.
- დ. ღონე მქონდეს] ღონე მაქნდეს X; თქუმა AB.

„კრულმც არს ჩემი დაბადება, სელმწიფესა აცნობესა;  
 ჰკუი მისვდა ამილბარსა, დედოფალსა შეჰკადრესა.  
 „ლხინი მოგვცა შემოქმედმან, ნუ მოვიწყენთ!“ — ეგრე  
 თქვესა;  
 ილხენდეს და თამაშობდეს, შეჭირვება დაჰკარგესა“.

გ. თქვსა X.

დ. ილხინეს X; შეჭირება X.

„ამის მეტსა ველარ უძლებ, ასმათ გკადროს, რაცა ვქენა“ —  
 ადგა ასმათ, დაუწენარდა, ეველა წვრილად მოასხენა;  
 „შე სოფელსა აღარ უნდი, მით საქმითა შევიგენა“.  
 ესე თქვა და ეჰამან სულთქნა, კვლა დაუწყო ცრემლმან დენა“.

ბ. წვრილათ X.

გ. მით rep. X, საქმითა X.

დ. თქვას X; სულთქუნა B, სულთქნი X, სულთქმნა E';  
 კვლავ X; ცრემლთა X.

„შე არ ესვა მეფესა და დედოფალსა მზისა დარსა,  
 ჰმუნვა ჰქონდა, ეამი იუო, მით ახვენეს სჰანი ზარსა.  
 ვა, კრულია დღემცა იგი, მე მივეცი ამილბარსა!“  
 მეფემან თქვა: „შვილად გავზრდი, თვით ჩემივე გვარი არსა“.

ა. არა CGJTUF'I'; და — GJTF'Q'; დედოფალს C.

ბ. ჰქონდათ IR', სკირსდა Z, ქონდა D'; ვით B'; ახვენეს]  
 აევსნეს C, აიხვენეს E, აუხვენეს G', ააეხვენეს I', აევსო T'; სჰანი]  
 პანი X; ზარსა C.

გ. ვაი ABDFGIJKMOTUVWXYZB'D'E'F'G'I'Q'R'T'Y'; კრული  
 I'Y'; დღენი H, დღემც D'F'L'; მივეც CI; ამირბარსა CENI'T'.

დ. მეფემან თქვა] მეფეს ეთქვა JTR', მეფემ ბრბანა FGHK  
 OD'E'F'G'L'Q'; მეფემ ბბანა I; მეფემ T'; თქო I', ჰსთქვა T';  
 გავზდი GHJKXD'F'L'Q', გავსდი B'; გვარი] გული CL, გვარ F'L'-

„მეფემან და დედოფალმან მიმიყვანეს შვილად მათად, საპატრონოდ მზრდიდეს სრულთა ლამქართა და ქვეყანათად, ბრმენტა მიმცეს სასწავლელად ხელმწიფეთა ქცევა-ქნათად; მოვიმწიფე, დავემსგავსე მზესა თვალად, ღომსა ნაკვთად“.

ა. მამიყვანეს G(ღ', მიიყვანეს B', მიმყვანეს F'; შვილად მათად ~ E.

ბ. საპატრონოდ FI, საპატრონად F'L'; მზრდიდენ GD'F'L' Q'T', მზდიდეს JI'; მზრდიდეს სრულთა] ზრდა დამიწყეს EFZ; სრულთა] მათად R', სრულად CGHIJKLOTUVYD'F'G'L'Q'; ქვეყანათად B, ქვენათად T'.

გ. სასწავლებლად DEFGHJKTUVYZB'E'G'T'R'Y'; ხელმწიფეთა D, ხელმწიფურთა JKTR'; ქნათად IT'.

დ. მოვიწიფე BCDEFGHIJKLOTUVYB'D'E'F'G'I'L'Q'T'Y', მოვიწაფე R'; დავემზგავსე CG'Q'Y', დავემზგავსე DEFGHIJKLOTUVYZR', დავემზგავსე T'; მზესა თვალად ~ H; ღომსა ნაკვთად] ღომს ნაკვეთად (F'; ღომს J; ნაკვეთად E, ნაკვეთად I'.

„ასმით, მითხრობდი, რაცა სცნა ჩემგან ამბობა ცილისა.

ხუთისა წლისა შევიქენ მსგავსი ვარდისა შლილისა:

ჭირად არ მიჩნდის ღომისა მოკლევა, მართ ვითა სირისა:

არ ჰგავიდოდის ფარსადანს მისი არა-სმა შვილისა“.

ა. მითხრობდა G, მითხრობე D'F'L', მითხრობდის E', მითხრობდე Q'; ცნა I', ჰსცნა T'; ამბობა] ნამბობი IF'R'.

ბ. შევიქმენ T'; მზგავსი DY', მზგავსი EFIKOUVYA'R', მზავსი G', მსგავსი Q', მზგავსი T'; ვარდისა] აღვისა E.

გ. არ მიჩნდის] არა მჩნდა E; მიჩნდის] მიჩნდა E', მიჩანს F'L'; ღომისა მოკლევა, მართ] სიკვდილი ღომისა T'; მოკვლა BDE FGHKOUVYZB'E'F'G'I'L'Q'R'Y', მოკვლა D'; სირისა] სილისა ABE FGHKMOUVYZA'D'E'F'G'I'L'Q'.

დ. არ -- A'; არ ჰგავიდოდის] არა გაოდის DGUVB'D'I'Q'Y', არა ჰგაოდის HKG', არა გაოდა Z, არა გაედის F'L', არა ჰგაოდა T'; გავიდოდის EIR', ჰგაოდის O; არა-სმა] არა სუმა ABME', არ ყოლა GD'F'L'Q'; სმა -- B'.

„ნადიმსა შიგან მოყმენი სიცილით მომეგებნიან;  
 მოასპარესე-მესროლთა ღონე ჩემგანვე შებნიან;  
 მებრძოლთა შიგან მებრძოლნი ვერავინ ვერ შემებნიან;  
 თვით შუბოსანი ჩემებრი არავინ არ ეგებნიან“.

ა. ნადიმთა E'; შინა I'; სიცილიდ L'; მომეგებნიან] ნეუბნე-  
 ბიან DEGVZD'F'IL'Q', მამეგებიან H, მომეგებიან IE'R'.

ბ. მოასპარეზედ DEFUV'R', მოასპარეზად IZ; მესროლთა]  
 მებრძოლთა FKOG'; ჩემგანა I'; სძებნიან GHKOD'F'G'L'Q'.

გ. მებრძოლთა] ბრძოლით Z; მებრძოლნი] მებრძოლი E;  
 ვერვინ F'L'; ვერ—DUZ; შემებიან EGH'R', შემებიან IYA'D'E'  
 F'L'Q', შემომებიან DUV, შემომებნიან Z.

დ. ჩემებრივ DFGHIKOUVD'F'G'I'L'Q'R'; ეგებიან EFGIKU  
 VYD'E'F'G'I'L'Q'R', აეგებიან Z.

## 438 (322)

„მე ხუთისა წლისა ვიყავ. დაორსულდა დედოფალი“.  
 ესე რა თქვა, ემამან სულთქნა, ცრემლით ბრძანა: „შობა  
 ქალი“.

დაბნედას მიეწურა, ასმათ ასსა გულსა წყალი;  
 თქვა: „მაშინვე მზესა ჰგვანდა, აწ მედების ვისგან აღი!“

ა. დაორსულად I'.

ბ. რა თქვა] ჰსთქვა და T', რქვა და J; თქო I'; ემამან სულთ-  
 ქნა, ცრემლით] ცრემლით ემამან სულთქნა E; სულთქნა BCD'F'  
 L'T', სულთქნა IVER'Y'; ცრემლითა J; ბრძანა] თქვა J, ბძანა  
 IKVF'L', ბრძანდა Z.

გ. დაბნედილისა I; მიეწურვა D'F'L'; ასმათ ასსა გულსა  
 წყალი] თითქმის გვანდა არ უდგს სული Z.

დ. ჰსთქვა T'; მზესა ჰგვანდა ~ L'; გვანდა C, გვანდა DEG  
 HIJVB'D'F'L'Q'F'R'Y'.

## 439 (323)

„წიგნი წიგნსა ეცემოდა, დედოფალი ოდეს შობდა,  
 მოციქული—მოციქულსა, ჰინდოეთი სრულად სცნობდა;

მზე და მთვარე განსცხრებოდა, სიხარულით ცა ნათობდა;  
ყოვლი არსად შემოსრული მსიარული თამაშობდა“.

ა. წიგსა X; ეცემოდა] ეწეოდა FEKOG'; როდეს FJT.

ბ. ინდოეთი CDEFGHIJKLQTVVYZA'D'F'G'L'Q'R', ჰინდუ-  
ეთი I'; სრულა Z; ცნობდა I.

გ. განსცხრებოდეს BCA', გასცხრებოდა DGF'L'Q', განცხვრე-  
ბოდა E, განსცხრებოდა HIJOTUVG'I', განსცხრებოდის X, განსცხ-  
ვოდეს Y, განცხრებოდეს E'R'; სიხარულთ C, სიხარულთა X;  
ცა — X.

დ. ყოველნი X, ყოველი I'; ყოვლი არსად შემოსრული] ყო-  
ველი არსთ შემოყრილი F'; არსთა GJHKOG'Q', არსნი X,  
არისთ D', არასთ I'; შემოსრული] შემოყრილი DGHLUVD'I'Q',  
შემოსილი I, შემოსული JNYA'R'.

#### 440 (321)

„ასმათ, შენცა ხარ მოწამე ჩემისა ფერ-მისდილისა,  
მზესა მე ვსჯობდი შევებით, ვით ბინდსა ეამი დილისა:  
იტყოდეს ჩემნი მნახავნი: „მსგავსია ედემს ზრდილისა“.  
აწ შამინდლისა ჩემისა სახე ვარ ოდენ ჩრდილისა“.

ა. ასმათ, შენცა ... ჩემისა] მოწამე ასმათ ყოვლისა ხარ  
ჩემი C'L, მოწანე ასმათ ყოვლისა ჩემი Y; ასმათ... მოწამე]  
მოწამე ასმათ ყოვლისა E, მოწამე ასმათ ყოვლისა ხარ A'; შენ Z;  
ჩემისა] ხარ ჩემი E, ჩემი A'.

ბ. მზეს CLKOG', მზჰესა C; მე] ასრე CFKOLG'; ვჯობდი  
CIUVA'D'F'IL'Q', ვსჯობდი T'; ბინდსა ეამი] ბინდის ეამსა C;  
ბინდსა] ბნელსა L.

გ. იტყვიან E, ეტყოდეს F, იტყოდენ GHKXD'F'L'Q'; ჩემი  
HKOG'; მნახავნი] მკვრეტელნი F, მნახველნი GKHO, მნახავი X,  
ნახველნი G'; მზგავსია CDQVVG'Q'R', მზგავსია EFGIJKOYI'Y;  
მზგავსია A', მსგავსია T'; ედემ BMX; ზდილისა GI', ჩრდილისა L.

დ. სახე ვარ ~ A'; ვარ ოდენ ~ E. ბგ ~ EG'.

#### 441 (324)

„ქება არ ითქმის ენითა, აწ ჩემგან ნაუბართა.  
ფარსადან დაჯდა ხარებად შეიძითა და ზართთა:

ყოველგნით მოვიდეს მეფენი ნიჭითა მრავალ-გვართა.  
საჭურჭლე გასცეს, აივსნეს ლაშქარი საბომბართა“.

ა. არ] რა JY; ითქუმის A; საუბართა F.

ბ. დაჯდა] შექმნა F, დაჰსჯდა T'; ხარებით HKOG', ხარე-  
ბათ XR'; ზემითა ABEGHKMOQTUVXYA'E'G'I'R', ზემითა F,  
ზემითა I.

გ. ყოველგნით I'; მოვიდენ ED', მოვიდნენ GHIJTF'L'Q'R',  
მოვიდნეს KLOG'; ნიქთა I; მრავალ-ფერთა J.

დ. გასცა FJT, გახსნეს GD'F'L'Q'I', მასცეს X; აივსნეს] ავს-  
ნეს E, აავსეს GZD'F'L'Q', აავსნა JT, აივსნენ X, აავსნეს R';  
აივსნეს ლაშქარი] ლაშქარნი აავსნა F; ლაშქარნი CDEHIKLOQT  
UVYZA'B'G'I'R'I'Y', ლაშქარს X, ლაშქარი D'; საბომბართა I'.

#### 442 (325)

„საშობელი გაიყარა, ზრდა დაგვიწყეს მე და ქალსა.  
მართ მაშინვე ჰგვანდა იგი მზისა შუქთა ნასამალსა.  
უეკარდით და სწორად უჩნდით მეფესა და დედოფალსა.  
აწ ვახსენებ, ვისგან ჩემი დაუდაგავს გული ალსა!“

ა. საშეებელი J'I'Z; ზდა J; დაგვიწყევს F'.

ბ. მართ] მართლა I', მათ X; გვანდა DGHQUVZB'D'F'L'Q'Y',  
ჰგვანდა X, ჰგვანდი R', ჰგვანდა იგი] ამეტებდა KOG'; ჰშუქთა C,  
შუქსა LE'; ნასამალსა] ნათალსა GHIKOD'F'G'L'Q', ასამალსა L,  
ნასალანსა Z.

გ. უეკარდი EA', სწორედ DUV'I'; უჩნდი EI.

დ. ჩემი] გული E; დაუდაგავ Z; გული] ჩემი E.

#### 443 (326)

ქმა დაბნდა, რა სახელისა ხსენებასა მიეწურა;  
ავთანდილსაც აეტირა, მისმან ცეცხლმან გულსა ჰმურა;  
ქალმან სრულად მოაქცია, მკერდსა, წყალი დააჰკურა.  
თქვა: „ისმენდი, მაგრა ჩემი სიკვდილისა დღე დასტურ ა.“

ა. დაჰბნდა I'; სახელსა Z, სახელის X; ხსენებას L'; მიიწუ-  
რა D'F'L'.

ბ. ავთანდილსცა CDELQTYA'B'T'Y', ავთანდილცა XR',  
 ავთანდილსა Z; აეტირნეს JT; მისმან ცეცხლმან] ცრემლმან მისმან  
 GJTD'F'L'Q'R', მისმა ცრემლმა I'; ცეცხლმან] ცრემლმან DEFHQZ;  
 გულს B'; მურა CDEGHJKLOQTUVYZA'B'D'E'F'G'I'L'Q'R'Y'.

გ. სულად CGHJKOQTYA'B'G'I'R'T'Y'; მოაქცია] მოიყვანა  
 GJT, მოაქცევა II; მკერდსა] გულსა FGHJQTZ; სრულად მო-  
 აქცია, მკერდსა, წყალი] სულად მოიყვანა გულსა წყლული D'F'  
 'L'Q'; დააბკურა B, მოაბკურა CB'T'Y', მოაბკურა DIOQLV'R',  
 დაბკურა EX, დააბკურა JKOTZG', მობკურა L.

დ. თქვა] თქვენ F, ჰსთქვა T': ისმენდით FI'; მაგრამ FGHJ  
 KOD'F'G'L'Q'R': სიკვდილია D'; სიკვდილისა დღე] სიკვდილია  
 დღეს GJTF'L'Q'T'R'; დღე] დრო E; დასთურა D'. ზგ ~ KOG'.


#### 444 (327)

„მას ქალსა ნესტან-დარეჯან იყო სახელად ხმობილი.  
 შვიდისა წლისა შეიქნა ქალი წუნარი და ცნობილი,  
 მთვარისა მსგავსი, მზისაგან შევნებით არ-შეფრობილი;  
 მისსა ვით გასძლეხს გაურასა გული აღმასი, წდობილი!“

ა. ნესტანდარიჯან E.

ბ. შვიდის L'; შეიქმნა LZT', შაიქნა R'.

გ. მთვარის YL'; მზგავსი DILF'G'Q'Y', მგზავსი EFLJKOT  
 UVYE'I'R'; მზისაგან შევნებით ~ EFGJ'TZD'F'L'Q'; ჰშევნებით C;  
 არ] ვერ EFY, არს X; არ-შეფრობილი] ვერ შეფლობილი GJKO  
 TZD'F'G'L'Q', არს შეფლობილი IUVR'; შეფრობილი] შეფლო-  
 ბილი H.

დ. მისასა X, მისა  Y'; ვით] ვერ EF, ვინ J; გაძლებს I';  
 გაურასა] ხსენებას E'; აღმასად F, აღმასით R'; აღმასი, წდობილი]  
 აღმასთა წობილი HKOG', აღმასთა წრობილი Z; წობილი  
 DFGIJLQ'TUVYD'F'I'L'Q'R', წობილი X.

#### 445 (328)

„იგი ასრე მოიწიფა, მე შემეძლო შესვლა ომსა;  
 მეფე ქალსა ვით სეჯვიდა შეფობისა ქნისა მწთომსა,  
 მამასავე ხელთა მიმცეს, რა შევიქენ ამა ზომსა;  
 ვბურთობდი და ვთამაშობდი, ვით კატასა ვზოცდი ლომსა.“



ა. ივი] ქალი B'; ესრე TG': მოიმჭიფა X; მოიწათა R';  
წევძელი E; შესლვა CUD'G'.

ბ. თვით DEFGJQTUVDF'TL'Q'; ხედველა GHXD'F'L'Q';  
მეფეობისა F'. მეფობის L'; ქმნისა F'': წომისა HUTZR', მწომისა X,  
მწომობს D', მწლომისა T'.

გ. მამასვენ C, მსავე L'; მისცეს G. მიმცა T'; შევიქმენ T'.

დ. ვებურთობდი და] ვებურთაობდი R'. ბურთობდი X, ვებურ-  
თაობდი T'; ვთამაშობდი] ვნადირობდი DEFGHIKLOQVZD'F'G'  
L'Q'R': ვჰბოცდი CLMT', ვჰბოცად X.

#### 446 (329)

„მეფემან სასლი ააგო, შიგა სა[მ]ყოფი ქალისა:

ქვად ფაზარი სხდა, კუბო დგა იაგუნდისა, თვალისა,  
ზირსა ბახჩა და საბანლად სარაჯი ვარდის წყალისა:

იგი მუნ იყვის, მედების ვისგან სასმილი აღისა!“

ა. სახლი] კოშკი EFJKOT'ZG'; აგო E; შიგან BDEFGHIJ  
KLOQ'TUVXYZD'F'G'I'L'Q'R'T'R'Y'; სა[მ]ყოფი] საჯდომი R', სა-  
ყოფი ABCEMX.

ბ. ფაზარი] ბაზარი ABCDEJMUVE', ბაზარია Z, ფირუზი R';  
ფაზარი სხდა, კუბო დგა] ფაზარია სხვად კუბო KG'; ფაზარი სხდა]  
ფაზარია სხვად O; სხდა, კუბო დგა] სხვად თლილი Z; კუბო  
დგა] დათლილი DEQUVYB'I'T'Y', კუბოსა დგას GHDF'L'Q';  
დგას I'TR', ჰსხდა T', დგა — O; იაგუნდის GHF'L'Q', იაგუნდი D';  
თვალისა] ლალისა DFGHIJKOQ'TUVZB'D'F'G'I'L'Q'R'T'Y'.

გ. პირსა] ძირს EIK, კარზედან კარზედ GJTD'F'L', კარ-  
ზე Q'; პირსა ბახჩა და] ბახჩისა პირსა H, ძირსა ბაღჩა OZG'R';  
ბახჩა] ბალი B, ბაღჩა GLTVXB'E'T'; და—EF; საბანლად] საბნლად  
CIL; სარაჯი] სარიჯი CMXYE'.

დ. იგი მუნ იყვის] შიგ იზრდებოდის F, იქ იზრდებოდის Z;  
სახმილი] სახუმილი AB.

#### 447 (330)

„დღე და ღამე მუჯამრითა ეკმეგოდის ალვა თლილი;

ზოგჯერ კოშკს ჯდის, ზოგჯერ ბახჩას ჩამოვიდის, რა დგის  
ჩრდილი.

\* სხვა ხელითაა მიწერილი.

დავარ იყო და მეფისა, ქვრივი, ქაჯეთს გათხოვილი,  
მას სიბრძნისა სასწავებლად თვით მეფემან მისცა შვილი“.

ა. მუჯამირთა C, მუჯაბრითა G, მუჯმირითა J, მუჯამბრითა  
KLD', მუჯიმრითა T, მიჯამრითა X, მაჯამრითა Y, მეჯამრითა F';  
ეკუმეოდა B, ეკემეოდის C, ეკემეოდა EHK, ეკემეოდის FGJLOT  
UVYZB'D'EF'G'I'L'Q'R'T'Y', ეკემეოდიო Q, ეკემეოდეს X; თლი-  
ლითა D'F'L'.

ბ. ჰსჯდის T'; ზოგჯერ] მერმე T, ზოგჯარ X; ზოგჯერ ბახ-  
ჩას] მერმე ბადად J; ბაღჩას BCFGHKLOYXZG'R', ბაღჩად T,  
ბაღჩს E', ბახქას I'; ჩანოვიდს T'; რა დგის] დადგის H; დგას E,  
დადგის I', ჰსდგის T'; ჩილილი JF'I'.

გ. იყო] ერქვა JT'; და მეფისა] მეფის Z; ქვრივი + და Z;  
ქაჯეთს] ქაჯეთსა Z, ქაჯეთ I'; გათხოილი QY'.

დ. სასწავლებლად BCEGHJKLOQTXZB'E'G'T'Y', სასწავლე-  
ლად FICVYD'F'Q'R'T', სასწაულად L'.

448 (331)

„სრა ედგა მოფარდაგული ოქსინოთა და შარდითა;  
ვერვინ ვსედევლით, შეიქნა ზირითა მინა-ვარდითა; -  
ასმათ და ორნი მონანი ჰყვიან, იმღერდის ნარდითა;  
მუნ იზრდებოდის ტანითა, გაბაონს განაზარდითა“.

ა. სარა H; მოფარდაგული] მოფენილი H, მოფარდულისა U,  
მოფარდაკული X; ოქსინოთა AM, ოქსინოთ D, ოქსიონთა B';  
შარიდითა D, სტავრითა H, შადითა B'R'T'Y'.

ბ. ვერავინ I; ვხედველით] ვნახველით DFQVI', ნახველის GJ  
D'F'L'Q', ვხედვილით IZ, ნახვილის T; ვხედველით, შეიქნა] ვჰხე-  
დველით შეიქმნა T'.

გ. მონანი] ხადუმნი GJKTI'F'G'L'Q', სადუმნი O; ჰყვიან E,  
ჰყვა F, ჰყვანდა GH, ჰყუანდა Z, ყვანდა D'F'L'Q', ჰყვნიან R'T';  
იმღერდენ EH, იმღერდიან F, იმღერდეს IKOXG'R'.

დ. იზრდებოდა BJ, იზრდებოდეს EX; გაბაონს] ალვისა Z,  
გაბოვანს KOG', გაბანოს EFTUYR', გაბაოვონს GH, გაბაოონს J,  
აბანოს L.

<sup>1</sup> T-ში პირველად „ხადუმნის“ ნაცვლად წერებულა „მონანი“.

„თხუთმეტისა წლისა ვიყავ, მეფე მსრდიდის ვითა შვილსა;  
 დღით ვიუვი მას წინაშე, გამიშვებდის არცა მილსა;  
 ძალად ლომსა, თვალად მზესა, ტანად გვგვანდი ედემს  
 სრდილსა,  
 სროლასა და ასპარეზსა აქებდიან ჩემგან ქნილსა“.

ა. ათხუთმეტისა J, თუთხმეტისა E'G', თხუთმეტსა F'; ვი-  
 ყავ] ვიყა L; მზრდიდა DEFGIKLQ'TU'ZB'D'F'G'I'L'Q'R'T'Y', მზლი-  
 და HJO, მზრდიდას V.

ბ. ვიყავ DEGIJQUVD'F'I'L'Q'T'; მას] მის JKOT', მას — G';  
 გამიშვებდა EHJI'T'.

გ. ძალად ლომსა, თვალად მზესა] თვალად მზესა ნაკეთად  
 ლომსა F; ძალად] ნაკეთად Z; მზჰესა C; ვჰგვანდი CT', გვანდი D',  
 გვანდა F'L'; ედემ EHNI'; ზდილსა GI'.

დ. სროლასა] ბურთობა GJT, ნასროლსა HY, ბურთობას  
 D'L'Q', ბურთობას F'; ასპარაზსა E, აზპარეზსა X, სპარეზსა T';  
 ჩემად L'; ქმნილსა LUVZF'I'L'T'.

## 450

„რა მინდორს შევჯდო, ზარითა სმა იუვის ბუკთა ცემისა;  
 თანა მევის სპისა სიმრავლე მსგავსი ფუტკარისა რემისა;  
 ჰვრეტად ქალ-ემები დაჯრილა; დგას თემისა და თემისა;  
 ვინ მნასის, ევის ერთ წლამდის კვესა ნასვისა ჩემისა“.

ა. მინდორსა X; ზარიდა FIZR', დრგიალი GJT, დგრიალი  
 D'F'L'Q', ზართა G'; იყო H.

ბ. თანა მევის სპისა] თან მახლდის სპათა HKO, მუნ მიყვის  
 სპათა Z, თან მახლდის სპათა G'; სპათა JG'R'; მზგავსი DLG'Q',  
 მზზავსი EFHIJKOQUVYI'R'; ფუტკართა GHJKOZD'F'G'L'Q'; რე-  
 ბისა F'.

გ. ყმები დაჯრილა] ყმანი დაჯრილან D, ყმანი დაჯრილნი HKO,  
 ყმან დაჯრილან I'; ყმანი BEGQUVZD'E'F'G'L'Q'R'; დაჯრი-  
 ლი EFGITYZQ', დაჯრილნი JUVI'G'L', დაჯრილნი D', დარ-  
 ჯილნი R'; დგეს E, დგის FGIJKOTUVYD'F'G'L'Q'R'.

დ. ვინც CDEFGHIJKLOQTUVZD'F'G'I'L'; მნახვის U', მნახიხის F'L'; ეტყვის Z, ყვის D'; წლამდინ BXD'F'L', წლამდი G, წამდის Y; ერთ წლამდის] ერთ წლამდი L, ერთს წლამდინ I'; კვება] ქება E, კვებნა GHKOF'G'I'L'R', კვებნად J; ნახვისა ჩემისა ~ H. ბ.გ. ~ FZ.

451 (333)

„მოსრნის მსეცნი და ნადირნი ისარმან ჩემმან სრეულმან;  
მერმე ვიბურთი მუედანს, მინდორით შემოქცეულმან;  
შევილი, შევექნი ნადიმი, ნიდადგ ლხინსა ჩვეულმან;  
აწ საწუთროსა გამეარა პირმანა ბროლ-ბალახშეულმან!“

ა. მოსრის EU'R'Y'; მხეცი B'Y'; ნადირი XB': ისარმა I; ჩემგან DGHILQUVZF'I'L'Q'R', ჩემგა F, ჩემან KOTE'Y'; სრეულმან] სროლილმან E, რეულმან F, სრეულმა J, სრულმან L'.

ბ. მემრე I'; ვიბურთვი E'; მოედანს CDEFGHIJKLOQTUVX YZB'D'F'G'Q'R'T'Y', მეიდანს I'L'; მიდორით G'; შემოქცეულმა J'.

გ. შევექნი DJZR', დაეჯდი E, შევექმნი LB'Q', შევექნა E', შევექმნი T'; ნადიმი] ზეიმი G'JTD'F'L'Q', მეჯლისი R', ნადიმაღ E; ლხინთა DGHILQUVZB'D'F'I'T'L'Q'Y', ჩვეულმა J.

დ. საწუთროსა UD'F'L'; პირად HZ; ბალახშეულმან DEL, ბალახშრეულმა J, ბალახშრეულმან TYR'.

452 (334)

„მ.მა მომიკვდა, მოვიდა დღე სიკვდილისა მისისა;  
ქნა გაუცუდდა ფარსადანს ნიშატისა და ნიშისა;  
მათ გაეხარნეს, ვის ზარი დალევდის მისგან შიშისა;  
ერთგულთა შექნეს ვაება, მტერთა — ხსენება იშისა“.

ა. მამიკვდა BDFHIJKOQTUVYD'F'G'L'Q'R'T'.

ბ. ქმნა LT'; გაუცუდა CEL, გაცუდდა I; ნიშატისა I; ნიშატისა და] ნიშატისა გარე GHD'F'L'Q'; ნიშატითა გარე J, ნიშატი გარე KOG', ნიშტთა გარე T.

გ. მათ] შას EGJTD'F'Q'; ზარნი D'F'G'L'Q'; ლევდის Z, დაჰლევდის T'; მისისა Z, მტრისა B'T'Y'.

დ. ერდგულთა DEGJQTZ; შექმნეს I', შექმნეს T'; ხსენება] მოგება IR'; იშნისა R'.

„მე წელიწადსა ბნელსა ვვე საწუთრო-ტაცულებული,  
 დღისით და ღამით ვვაებდი, ვერვისგან სულ-დალებული;  
 ტაკვანად ხასნი მოვიდეს, მითსრეს მეფისა მცნებული,  
 ებრძანა: აძვილო ტარიელ, ნუ ხარ შავითა ღებული.“

ა. წელიწადმდის DEFHKOQYB'G'T'Y', წელიწადმი G, წელიწადმდის I, წელიწადმდის UVR', წელიწადმი D'F'L'Q', წელიწადმდინ I': ბნელსა ვვე ბნელს ვიჯექ Z; ბნელსა! შავსა I'; ვჯდე G', ვქსჯე T'; გატულებული გამწარებული F'G'JKOTD'F'G'L'Q'.

ბ. ვვაებდი] ვაქებდი T, ვაებდი CFGHIJKLOQB'D'F'G'L'Q'R'Y', ვაებით DEUVYZI'T', ვვებით X; ვერისგან L.

გ. გვევანდა GD'F'Q', გვევანდა H, ჰვეანდა Z, გავეანდა I', გვეანდა L': ხასნი + და HZD'; მოვიდეს] და მოვიდნენ GHI'L'Q', მოვიდნენ JD', მოვიდნეს Q, მოჰვეანდეს Z; მცემული X.

დ. ებძანა IUV.

## 454 (336)

«ჩვენ უფრო გეტკივის იგი, ვინ დაგვაკლდა სწორად თავისა»-  
 ასი ებოძა საჭურჭლე, ებრძანა აჰხდა შავისა,  
 ბომება მისეულისა სრულისა საკარგავისა:  
 «შენ ექონდეს ამირბარობა, ქნა მისვე საურავისა».

ა. იგი ვინ ~ E; იგი ვინ] ვინ უფრო F; დაგვაკლდა სწორად ~ JTR'; სწორთ X.

ბ. ასი] ასე JX; ებრძანა აჰხდა] ახდა ებრძანა (ებძანა J) GJTD'F'L', გახდა ებრძანა Q'; ებძანა BDILUVYY'; ახდა CDEFHIKLOQUVYZB'G'I'R'T'Y'.

გ. სრულის Q'; საკარგავისა] საკრძალავისა Q, სიკარგავისა D'F'L'.

დ. ქონდეს F; ამილბარობა DEFGHIKOQTUVXYZD'F'G'I'L'Q'R'; ქმნა CLT', ქნად UV; მისივე X; საურავისა C, სრულისა X-

## 455 (337)

«ავენთი, დამწვეს მამისა სახმილთა დაუბრეტელთა;  
 უკანის გამომიყვანეს ხასთა მას წინამდგომელთა;

გამოსვლისათვის ზემი შექნეს ჰინდოეთს მფლობელთა,  
შორს მომეგებნეს, მაკოცეს პატივით ვითა [შ]მობელთა.

ა. ავენთი] ავტირდი EFIJKOT, ავსტირდი YG', ავპტირდი Z,  
ავენით E'; დამწვავს E; მამის C; სახუმილთა AB; დაუშრეტელთა]  
დაუშრომელთა IR', დაუშრტობელთა JT, დაუშრობელთა EKOYG'.

ბ. უკანის] უკუნით GHKOZF'G'L'Q'R'T', უკუნის B'Y'; გამა-  
მიყვანეს GHIJVZR', გამოიყვანეს X, გამომიყვანა B'Y'; ხასთა]  
ხანთა J; მას] და Z, მათ BEFGHJKLMOTUVXB'D'E'F'G'I'Q'L'  
R'T'Y'; წინამდებელთა UV.

გ. გამოსვლისათვის CQ'; ზიეპი ABEFGHIJKMOTUVXYE'R',  
ზემი G'; შექნენ L', შექმნეს T'; ინდოეთს DFGHIKLOTUVYB'  
D'G'I'L'R'Y', ჰინდუეთს I', ინდოთა EJZ, ინდოელთა F'L'Q'; ფლო-  
ბელთა X.

დ. მამეგებნეს DFGHIJKLTVYVG'Q'Y', ზომეგებნეს B'; მამკო-  
ცეს KO; პატივითა C, პატივი X; შობელთა A, მშობელთა BM.

#### 456

„თვალთა ჩემთა ცხელი ცრემლი აწინდლისა უფრო დიან;  
წლისა ჭამა გარდვიხადე, სიმძიმისა მითხრობდიან;  
ასრე გავჰხე, ჩემი ჯარი: «არ დარჩების», — იტყოდიან;  
ზოგნი ტირან მამისათვის, ზოგნი ჩემთვის ტიროდიან.

ა. ცხელნი L, ცხელთა X; ცრემლნი CL; აწინდლისათ I';  
მდიან HE', სდიან I'.

ბ. გარდავჰხადე D, გარდვიხდე X, გარდავხადე I'; სიმძი-  
მისა] სამძინარსა GHKOD'F'G'L'Q', სიმძიმისა X.

გ. გავხე BCHKONXG'I', გავხდი GD'F'L'Q'.

დ. ტირიან XE'.

#### 457 (338)

„მათ საჯდომთა ახლოს დამსვენს, პატივ-მცემდეს მისა დარად,  
მის ხელისა საურავი მათ ორთავე მითხრეს წენარად;  
ურჩ ვექმენ და მისეულთა წესთა ქცევა მიჩნდა ზარად.  
არ მომეპვნეს, დავმორჩილდი, თაუვანის-მცეს ამირბარად“.

ა. მათ] თვით EFIJKOTZYG'; საჯდომსა EFTZ; აბლო GD'F'L'Q'; პატივს EHIJKLOTB'G'I'R'Y', პატივი FGUVDF'L'Q'; მცემდეს] მპეს F'L', მცეს FGUVDF'L'Q'; ძისა] მათლა Z; დარად] სწორად E, დრად D.

ბ. მის] მით DVBIT'Y', მათ U, მამის Z; ხელი Z; საურავი] საუბარი H; მათ] მართ Y; ორთვე C; წყნარად] წორად X.

გ. ურჩ] უარ OG', ურჩი FX; ვეკმენ და] ვაკმენ E; და — FG'; ურჩ ვეკმენ და] უარ ვიკმენ K; მისეულად GD'F'L'Q', მისეულნი G'; წესთა] წესისაებრ F; ქცევა — F.

დ. მამეშენეს DGHJKOUVB'D'F'G'L'Q'R'Y', მომეშენეს X, მამეშენ E', მომეშენენ T'; დავმოიხილდი E; თაყვანი DEFHGHIJKO UVXD'F'G'L'Q'R'; მცეს] ვეც DGHJKOTUVZB'D'F'G'L'Q'T'Y', ესცე I'; ამილბარად DEFHGHIJKOTUVXYZD'F'G'I'L'Q'R'.

#### 458

„პატრონობა ჰინდოთა და მრავალთაცა მქონდა სხვათა;  
ვნაპირობდი, თუ ვინ იუვის მავნებელი ჩემთა სპათა.  
ხალვად ვჯდი და ვიხარებდი, ზამი შევქნი მღერა-სმათა;  
სპათა ვმოსდი, ვნადირობდი, ქება თქვიან ჩემთა ქნათა“.

ა. პატრონობა ჰინდოთა] თავადობა ინდოთა DEFHGHIJKO TUVYZD'F'G'I'L'Q'R'; ჰინდოეთთა E'; მრავლთაცა DI, მრავალთა J, მრავლისაცა R'; ჰქონდა X, ქონდა E'.

ბ. ვნაპირობდა X, ვაპირობდი Z; ჩემთა] მისთა FZ, ჩვენთა DGHVUD'F'L'Q'.

გ. ხალვათა I, ხალვათ R'; ვჯდი და] დავჯდი FGJ'TD'F'L'Q'R', ვიჯდი H, ვჯდი I; ვიხარებდი] ვპატრონობდი FGTD'F'L'Q', ვპატრონობდი J; ვჯდი და ვიხარებდი, ზამი შევქნი] დავჯე ვპატრონობდი ზემი შევქნი Z; ვიხარებდი, ზამი შევქნი] ზემი შევქნი ვიხარებდი E; ზემი DFHIKOUVYG'R', ლხინი GTD'F'L'Q', ლხინად J; შევქნი] შევქნი DLR'; მღერა] ღღერ X; სმათა] სპათა L', სუმათა ABM, ზმათა KOUG', სამთა X.

დ. ვმოსდი, ვნადირობდი] მოსდი მხიარულად J; ვნადირობდი] ვნაპირობდი EY, მხიარულად GTD'F'L'Q'; ჩემთა ქნათა] სხვაგნით სხვათა FGJTD'F'I'L'Q'R'; ქნათა] სპათა X.

ავთანდილ უერსა უჭერობდა ამბავსა საამებელსა,  
 ეტევის თუ: „ლომო, ნეტარში უოველსა მენსა მხლებელსა.  
 მე გავახარო, რა ვჰკადრო ჩემთა სახმილთა მდებელსა;  
 ღმერთი არ მამკლავს, მგონია, თქვენსედ ვალ-დაუდებელსა“.

(H 461, ფ. 38r).

ა. ათანდილ J.

ბ. ჩემსა T.

ღ. თქვენზე T.

რადღა იგი სიცოცხლე, ვინ არ ა შენდა უოფილი!  
 ღვარი გამრავლდა ცრემლისა, ბაღს არ ამენდა უოფილი;  
 გულსა ქვა-მქნილსა დანისა, ვით არა შენდა უოფილი;  
 შვიდთა მნათობთა სინათლე გაქვს არა შენდა უოფილი.

(H 461, ფ. 38r).

გ. ქვა ქნილსა T.

კვლავ ასმათ ჰკადრა: „ვიციმცა, გული ცეცხლთაგან მურია;  
 მაგრამ სრულ-უქმენ ამბავნი, ესე ემა მონასურია;  
 ამასცა სჭირან ჰატიენი, ვერ არის აქა მდგმურია;  
 ადრე წავიდეს, გარგოს რა, ქნას საქმე მომმეურია“.

(H 461, ფ. 38r).

ბ. ამბავი T.

გ. ამასაც T.

ტარიელ დენად ცრემლისა კვლავ გაამრავლა მიღები,  
 რა მოაგონდის მოუვარე და დღენი წახდომილები;  
 ვარდსა ასეულებს, ინდოთა რაზმი ჩანს უნდომილები;  
 ეგრევე შენ ხარ, სიცოცხლე, გული რაზომცა მიღები.

(H 461, ფ. 38r)

ბ. მოეგონის T.

გ. ვარდთა T; ასოვლებს T.



ტარიელს თვალნი სისხლისა ცრემლითა დაღამებთან,  
 თქვა: „ნახვისაცა უღირსსა ვისგან სახმილნი მდებთან,  
 უმისოდ მძანი რად მძმობენ, ანუ რად დანი მდებთან!  
 აწუა ვახსენებ დღესა მას, ოდიდგან ცეცხლი მდებთან“.

ა. თვალი JT; სისხლითა GHD'F'L'Q'; ცრემლთა D; დაღამებია JF', დაღამდებთან Y, დავალებთან Z, დაელებთან E'.

ბ. ნახვისსამცა KO, ნახვისამცა G'; უღირსა DELVXI', უღირსი IJL'R'; სახუმილნი AB, სახმილი CDEGHILTUVZD'E'F'I'L'Q'R', სახმილნი X; მდებია J.

გ. უმისოდ I; მძმობენ] ძმობენ E; ანუ რად დანი] ან დანი რათა R'; მდებია J.

დ. აწუა] აყა UV, აწლა Q'; აწუა ვახსენებ დღესა მას, ოდიდგან] ვამე აწ მისსა გამყრელსა რაზომცა E; ოდიდგან CIJLOUVG', როდიდგან Z; ცეცხლნი BDMXYZE'; მდებია J.

## 460

„აჰა, მძო, რადგან მკითხე, ცხელი ცეცხლი მიახლია;  
 ჩემთა ჭირთა მაქარვებლად მისი მზრდელი მიახლია;  
 მუდმით მწვევდის ცეცხლი ცხელი, მეტად გელარ ვეახლია,  
 შენად შეურად არ მომკვდარვარ, ჭირნი ასრე ვეახლია“.

ა. ცხელი] ცეცხლი I'; ცეცხლი] ცრემლი E'; ცხელი ცეცხლი ~ DGHXD'F'L'Q'.

ბ. მისი მზრდელი ~ L; ვეახლია D.

გ. მუდმივ GD'F'I'L'Q', მუდმის H; მწვევდეს B; ვეახლია DGHXLXE'F'I'L'Q', ვეახლეა D'.

დ. შენდა I'; მოვმკვდარვარ B, მამკვდარვარ DGHE'Q', მამკვდარვარ L'; ჭირი CDGHLD'F'I'L'Q'; ასე XF'L'; მიახლია X.

## 461

„ღმერთსა კაცთა სიუგარული ჩვენზედ ოდის გამოჩნდების,  
 ჩვენ სიკვდილი ღზინად მოგვცეს, შემოქმედსა რა აკლდების,  
 ზოგთა შეჭკრავს წამის უოფად, ზოგნი ცადმდე ამაღლდების;  
 მით ერთითა შეგვიბრალოს, წყალობითა ჩვენ მოგვხდების“.

ა. ლმთისა B, ლმრთისა CG, ლთისა HLM, ლთისთა I'; კაც-  
სა E'; ჩემზედ DGHLD'F'L'Q'; ოდეს BCDGHLDE'F'I'L'Q'.

ბ. მოგცემს X; რა] არ CDGHD'F'I'Q'.

გ. ზოგსა GHD'F'L'Q'; ყოფით DGHD'F'I'Q', ყოფა E', ყო-  
ფიდ L'; ცამდი DGQ', ცამდის HD'E'F'L', ცამდინ XI'.

დ. წყალობანი DGHD'F'I'L'Q'; მოგვხვდების BDGHE'F'L'Q',  
მოგვხვდების XD'.

462 (339)

„აღარა ვიცი, დამვიწედე, თუცა დიადი წელია;

გიაგბო ჩემი ამბავი, განა რაზომცა მნელია!

ცრუ და მუხთალი სოფელი მიწევი ავისა მქნელია,

მისთა ნაკვეთთა წინწალი დამეცეს ხანგრძლად მწველია“.

ა. აღარ GHD'F'I'L'Q'T'Y'; ვიცი] მახსოვს R'; დამავიწყდა  
GHB'D'E'F'L'Q', დამავიწყდეს B'I'Y', დამავიწყდა R'; თუმცა GHD'  
F'I'L'Q'R'; დიადი] ხანი დიდ GHD'F'L'Q'.

ბ. გიანბო GHQ', გიაგბო X; ანბავი HXQ'; განალა FL',  
განლა GHD'Q'.

გ. ცრუ და] ცუდი GD'F'L'Q', ცრუა H.

დ. მისთანა D'; ნაკვეთთა CDGHLB'D'F'I'L'Q'R'T'Y'; წინწ-  
კალი GHD'F'L'Q', წინწკალნი T'; დამეცეს D'F'L'Q', დამეცნეს R'T';  
ხანგრძლად BI'R', ხანგრძლათ E', ხანგრძლად F'L'Q'.

ამბავი ტარიელის გამიჯნურებისა, პირველ

რომე გამიჯნურდა

ამბავი] აქა ამბავი T', ანბავი Q', ამბა Z; ამბავი + პირვე-  
ლი F; ტარიელის] ტარიელისა HUF'L'T', ტარიელისი Y;  
გამიჯნურებისა] და ნესტანდარეჯანისა U; გამიჯნურებისა, პირველ  
~ L'; გამიჯნურებისა, პირველ რომე გამიჯნურდა] პირველის  
განიჯნურებისა H; პირველ რომე გამიჯნურდა] პირველი II', ნეს-  
ტან დარეჯანს რომ გაუმიჯნურდა R',—FY; პირველ] პირველი  
GZQ'; რომე] რომ CDLY', ქალი X,—UT'; გამიჯნურდა] გაუმი-  
ჯნურდა D'T'Y', გამიჯნურებისა U; გამიჯნურდა + გაიგონე C;  
რომე გამიჯნურდა] ეს არისო Z,—GL'Q'; ამბავი ტარიელის...  
გამიჯნურდა] აქა ტარიელ ნესტან დარიჯანის გამიჯნურობას

ავლანდილს უამბობს E, ამბავი ტარიელისა პირველ გამიჯნურებისა D'F', აქა ამბავი ტარიელისა პირველი გამიჯნურებისა KOG', ამბავი ტარიელისა და ნესტან დარეჯანისა პირველ გამიჯნურებისა V.

463 (340)

კვლა დაიწყო თქმა ამბისა მან, რა ხანი მოიტირა:  
 „დღესა ერთსა მე და მეფე მოვიდოდით, გვენადირა;  
 მიბრძანა, თუ: «ქალი ვნახოთ», ხელი ხელთა დამიჭირა;  
 მის ჟამისა მსხენებელი მე სულ-დგმული არ გვიკვირა?!“

ა. კვლა] ტარიელ B', კვლავ CDGHIJKLQ'TUVZD'F'G'I'L' Q'R'Y'; დაიწყო B; თქუმა AB; ამბავსა ABCMX, ამბვისა CGHI KLOTUYQ', ანბისა Z; რა ხანი] რანიცა Y; ხანი] ნახი U, ხანნი B'Y'; მოიტირნა U.

ბ. მე და მეფე ~ TR'; მოვიდოდით CFHKOYG'I'Q', მავდიოდით D, მოვიდოდით L.

გ. მიბძანა IUVXD'FL'Q'; ხელი ხელთა] ხელით ხელი GD'F' L'Q'; ხელთა] ხელსა DEIUUVXZB'I'R'T'Y', ხელით J; დამეჭირა U.

დ. მის ჟამისა] მისის ჟმისა G; მსხენებელი I, მსხენებელი G'; სულ-დგმული] ცოცხალი JTR', სულ დგმულად Z, სულ დგმულ D', სულ დგმური L'; გვიკვირა CDEFIKLOUVYB'D'F'G' I'L'Q'R'T'Y', მიკვირა GHT, გვიკვირვა X, გვიკვირვა J.

464

„ველს გავედით სანადიროთ, უცხო რამე ქარი ქროდა;  
 მეფე ბრძანებს: «ვინადიროთ», ჯარი გარე ესვეოდა;  
 «ჩვენ ვიარეთ, ქვეითებსა ჭალა გარე მოესწროდა»,  
 რა ესე თქვა, ემა ატირდა, ცრემლი ცხელი ჩამოსწოდა.

ა ველსა D', ვალს Q'; სანადიროდ BCX, ნადირობად DHI', ნადირობით GD'F'L'Q', სანადიროს E'; ქრიდა D'.

ბ. ბძანებს D; გარი Q'; ესვეოდა XI'.

გ. ქვეითებსა I'; ქალას E'; მოესწროდა] ესვეოდა D'.

დ. ეს XI'; ცრემლი ცხელი ~ CGHLD'E'F'I'L'Q'; ჩამოსწოდა] ჩამოყარა D', ჩამოწოდა DI'.

„მეფემან ახმა ღურაჯთა მითხრა მიტანად ქალისა,  
გამოუსვენ და წავედით ჩემად სადებლად ალისა;  
მაშინ დავიწყე გარდახდა მე საწუთროსა ვალისა,  
აღმასისა სამს ლახვარი ლახვრად გულისა სალისა!“

ა. მეფემან] მეძებნა F'L'; ახუმა ABCME', უხმა E, ახენა J, ახმნა GHKOTG'R'; ღურაჯთა C, ჯურაჯთა H, ღურაჯდთა IU, ღურაჯი E'; მითხრა] მიბრძანა F, მიყვანა Z; მითხრა მიტანად ~ DUV; მიტანად] მისხმა F. მიტანა GHXD'F'L'Q', მიყვანა IKOG', ბრძანა Z; ქალისად EJTVYA'.

ბ. გამოუბმენ YA'; და—X; წავედით] წამოველ J; სადებლად] სასებლად Z, სადებლათ D'; ალისად EJTYA';

გ. დავიწყევე FJT'; გარდახდად A'; ვალისად EJTYA'.

დ. ჰხამს T'; ლახვარად Z; გულის Z; სალისად EJTYA'.

„ბახჩა ვნასე უტურფესი ეოვლისავე სალხინოსა:  
მფრინველთაგან ხმა ისმოდა უამესი სირინოსა;  
მრავლად იყო სარაჯები ვარდის წეღისა აბანოსა.  
კარსა ზედა მოჰფარვიდა ფარდაგები ოქსინოსა“.

ა. ბაღჩა CFGHIKLOTVYZE'F'G'R'T'; ეოვლისავე] მუნ ეოვ-  
ლისა J, ეოველსავე L'; სალხინოსა] უტურფესია Z.

ბ. მფრინველთაგან D, ფრინველთაგან EFGHIJKOTUVXYD'  
G'L'; სირინოსა T'.

გ. მრავალ L; იყო] ისხა D'F'L'Q'; სარიჯები YA', ხარაჯე-  
ბი F', სარაქები I'; წეღის T'.

დ. კარს B, კართა EGHKLOD'F'G'L'Q'; ზედან D'E'F'Q'R';  
მოფარვიდა ED'F'L'Q'; ოქსინოსა AM. ბგ ~ EJTR'.

„ზოუდედ მოვლიდა ზურმუხტი, ხე ალვა დარიგებითა;  
მეფე გარდახდა მუნ, სადა კომკად ფაზარი გებით ა;  
მიცნით შევედით, სრა დაგ[ვ]ხედა, მოცეული ფარდაგებითა.  
მაშინ ნასობთა ლახვართა, სულნო, ვით დაუდგებითა!“

ა. ზურმუხთი G'; ხე E, ზე J, ხედ IYA'; დარიგებითა] წარიგებითა GHD'F'I'L'Q'.

ბ. გარდაჰხდა A'; კოშკია DUVZ, კოშკი GHJKO'TD'FG'L'Q'; ფაზარი] ბაზარი ABCELMXYA'E'I', ბაზარ DUVZ, დგა ბაზარ GHJD'F'L'Q', დგა ფაზარ KOTG'; გებით ა] გებულთა X.

გ. შიგან DIVE', შინა Z; დაგხვდა AMZA', დაგვხდა ELU D'E'F', დაგვხდა G', დაგხვდა I'; მოცვული] მცველი F'L', მოცულ-ლი CDEFGHIJKLOTUVVYZA'D'E'G'I'Q'.

დ. მაშიგ F; ნასობთა] ხლებულთა F, ნასროლთა HI'; ნა-სობთა ლახვართა (ლახვარი F'L') ~ D'F'L'; ლახვართა] ისართა L; სულნო] გულო CL, გულნო F, სულო HG'I'; დაუდგებითა] დაუდ-გენითა E, დაუდგითა Z.

### 468 (343)

„ვიცოდი, სწადდა არვისგან ნახვა მის მზისა დარისა, მე გარეთ ვდეგ და მეფემან შევლო ფარდაგი კარისა; ვერას ვხედვიდი, ოდენ ხმა მესმოდა საუბარისა. ასმათს უბრძანა გამოსმა დურაჯთა ამირბარისა“.

ა. ვიცოდდი T', იცოდი Y'; ჰსწადდა T'; მზისა] ზისა Q', მზისა C; დარისა] ზენისა E.

ბ. გარეთა KOG', გარე Z, გარედ Q'; ვდეგ და] ვიდეგ JK D'F', ვიდექ Q'; და—GHOG'; ვდექ I', ვიდექ L', ვჰსადეგ T'; ფარ-დაგი X.

გ. ვერა X; ვხედევდი BDEGHIJKLOTUVXZA'B'D'E'F'G'I' L'Q'R', ვხედევდი + მართ F, ვჰხედევდი T'; ოდენ] მართ ოდენ Z, ოდეს D'E'F'G'L'Q'R'; მესმოდის DIUVE', მესმა FZ; საუბარისა] მულდანზარისა JT, სუბარისა B.

დ. ასმადს V; უბძან D, უბძანა IJUVD'E'F'L'Q'; გამობუმა ABE', გამობდა D', გამობმად I'; დურეჯთა C, დურაჯდთა I, დაურეჯთა J; ამილბარისა DEFGHIJKO'TUVXZYB'D'F'G'L'Q'R'Y'.

### 469 (344)

„ასმათ ფარდაგსა აზიდნა, გარეთ ვდეგ მოფარდაგულსა; ქალსა შევხედენ, ლახვარი მეცა ცნობასა და გულსა.“

მოვიდა, მივსცენ ღურაჯნი, მოხოვნა ცეცხლითა დაგულსა.  
ვაძე, მას აქათ სახმილსა დაუწეავ ნიადაგულსა!“

ა. ფარდაკსა X, ფარდაგნი R'; ფარდაგსა აზიდნა ~ IJKO  
'TZE'G'; ვსდეგ D'F', ვსდექ L', ვკსდეგ T'; მოფარდაკულსა X.

ბ. შევხედე EFGHJKOA'B'D'E'F'G'I'L'Q'R'Y'; ლახვარნი IK  
OTUVZG'I'; მეცნეს JTZR'; ცნობისა D'F'L'Q'.

გ. მისცენ D, მივსცენ FI', მივეც GHJD'F'L'Q'T', მივეც  
IVX; ღურაჯი GD'F'L'Q', ღურეჯი J, ღურიჯნი A'; მოხოვა DFG  
HIJKOUVZB'D'F'G'I'L'Q'R'T'Y'; ცეცხლისა I.

დ. ვაიძე ABCDEFIJKMOTUVYZA'B'E'G'I'R'T'Y', ვაი GH  
D'F'L'Q'; აქეთ IUYD'F'Q'; სახუმილსა ABE', სახმილთა IT; ნია-  
დაგლსა B, ნიადაგულსა EO, ნიადაგულსა FD'F'G'I'L'Q', ნიადა-  
გაგულსა H.

470

„ქალი მოდგა ღურეჯთათვის, ტანად სარო ლამაზენი;  
მადლი ჰკადრა ხელმწიფემან: «სახლი შენი ააშენი».  
ხელთა მი[ვ]სცენ წასახემელად, ააუბენა ტკბილად ენი;  
მადლი მისსა შემოქმედსა, ვინ შენებრი დააშენი“.

ა. ღურაჯთათვის CDXD'E'L'Q', ჯურაჯთათვის H, ღურაჯ-  
თათვის F'; ლამაზენა DGH'D'F'L'Q'.

ბ. კადრა Q'; ხემწიფემან D, ხელმწიფესა GHD'F'L'Q'; შე-  
ნად GHD'F'L'Q'; ააშენა DGH'D'F'L'Q'.

გ. მისცენ AM, მისცა GD'F'L'Q', მივეც H, მისცეს XE';  
წახუმელად C, წასახუმელად DGD'F'L'Q', წასახუმელად H, წასახუმ-  
ელად X, წახუმელად L, წასახუმელათ E'; ააუმბედნა L; ააუმბედნა  
ტკბილად ენი]ვინ შენებრივ დააშენა GD'F'Q', ააუმბედა ტკბილი  
ენა H, ვინ შენებრივ დააშენა L'; ენა D.

დ. მისსა] მისცა DGH'D'F'L'Q'; შენებრივ BDHX; ვინ შენებ-  
რი დააშენი] ააუმბედა ტკბილი ენა GD'F'L'Q'; დააშენა DH, და-  
აშენი LE'.

471 (345)

„აწ წახდეს იგი ნათელნი, მზისაცა მოწუნარენი!“  
მისი ვერ გასძლო სხენება, დაბნდა და სულთქნა მწარენი;

უმა და ასმათი ტიროდეს, სმა სცემდეს იგი არენი,  
 ჭმუნვით თქვეს: „მელაენი ცუდ-ქმნილნი. ვა, გმირთა  
 მემუქარენი!“

ა. აწი ვაი FIJKOTZG'R', რა B'; წახდა J, წარხდეს T'; ნა-  
 თელი] მნათობი Z, ნათელი EGHJKOUVB'D'E'F'G'I'L'Q'R'Y';  
 ნზჰისაცა C; მაწუნარენი T'.

ბ. მისნი Z; გასძლნა FZ, გაძლო A', გაჰძლო I', გაჰძლო T';  
 ხესენები X; დაჰზნდა T'; სულთქვნა BCL, სულთქმნა IJTUVE'L,  
 სულთქმნა T'.

გ. ყმა და ასმათი] ასმათ და მოყმე (ყმაცა Z) FZ; ტირო-  
 და DHQUVI', ატირდენ F, ატირდეს Z, ტიროდის L', ჰსტი-  
 როდეს T'; ხმას DEFGHIJKLOQTUVYA'B'D'E'F'G'Q'Y', ხმასა I';  
 სცემდა DGHQF'I'L'Q', ცემდა D', ცემდეს E', ჰსცემდეს T'.

დ. თქვა DUV, ჰსთქვეს T'; კლავნი G'; ცუდათ X; ქმნილან  
 DGHQUVZB'D'F'I'L'Q'R'T'Y', ქნილნი E, მქნილნი G'; ცუდ-  
 ქმნილნი, ვა] მაგარნი ცუდ JT; ვაი ABDFGHIKMOQUVXZYA'B'  
 D'E'F'G'I'L'Q'R'T'Y', ვაი C; გმირთ XB'D'F'L'Y'; მემუქარე-  
 ბენი X, მემუქარენი D'F'.

472 (346)

ასმათმან წყალი დასსხა, ცნობად მოვიდა ტარია,  
 დიდხან ვერა თქვა, სევდამან გული შეუპერა, დარია;  
 დაჯდა და მწარედ სულთ ითქვნა, ცრემლი მიწასა გარია,  
 თქვა: „ჩემგან მისი ხსენება, ვამე, რა დიდი ზარია!“

ა. ასმათმან] შეზნედილს D'F'L', ასმათმა LR; დასხა ERXI';  
 ცნობას GJD'F'L'Q', ცნობად I, ცნობა X.

ბ. დითხან Q, დიდხანს R'T'; ჰსთქვა T'; სევდამა R; გული  
 შეუპერა] შეუკრა გული T'; შეუპერნა F, შეპერობა X, შეუკრა  
 ZB'Y', შეიპერა E'.

გ. დაჰსჯდა T'; მწარეთ FVQ'R'; სულთ ითქვნა] ისულთქნა  
 EJ, სულთქნიდა F, სულთითქმნა I; ითქმნა GHTUVE', ითქნა R,  
 ითქნა XR'; მიწათა CFL, მიწთა I; გაჰრია T'.

დ. ჰსთქვა T'; ვამე] ვაი GHD'F'I'L'Q'T', ვაიმე BCDEFIJK  
 MOQRTUVXZYA'B'E'G'R'Y'; ზარია] ბრალია RZ. გდ. ~ I.

„მიმდონი საწუთროსანი მისთა ნივთაგან რჩებიან, იპეებენ, მაგრა უმუსთლოდ ბოლოდ ვერ მოურჩებიან; ვაქებ ჭკუასა ბრმენთასა, რომელნი ეურჩებიან. ისმენდი ჩემთა ამბავთა, თუ სულნი შელამრჩებიან“.

ა. მიმდონი] ინდონი GHQ', მიმდობნი J, მინდონი KO, მიმნოდონი L, მინდორნი G', მიმდომი Y'; საწუთროთანი CLUVZ, საწუთრასინი B', საწუთოსანი D', საწუთოთრანი E'; მისის GD'F' L'Q', მისთა Z; ნივთაგან EI', ნივთგან X.

ბ. იშვებდენ J; მაგრამ CFGHIKLORTUVB'D'E'F'G'I'Q'R'Y'; უმუხთლოდ] უმისოდ E; ბოლოს EGD'L'Q', ბლოს F'; დაურჩებიან A'.

გ. მე ვაქებ F, ვაქება Z, კევასა I'; ბმენთასა R; რომელი TE', რომელნიც R'T'; ეურჩებიან] ეკურჩებიან D', ვეურჩებიან F'L'

დ. ისმენდით J; ჩემსა GHD'F'L'Q'; ამბავთა] ნათქვამთა T, ამბავსა GD'F'L', ანბავსა HQ', ჰამბავთა R'; სული GHRTD'E'I'Q'R'; შელარჩებიან I, შელმარჩებიან R, შემამარჩებიან I', შელარმჩებიან L'.

„ღურეჯნი მივსცენ, გავიღე სხვა ვერა გზალა თავისა, დავეცი, დავბნდი, წამიხდა ძალი ხორცთა და მკლავისა, რა სულად მოვე, შემესმა ხმა ტირილისა და ვისა: გარე მომრტემოდა ჯალაბი, ვითა ჩამსხდომი ნავისა“.

ა. ღურაჯნი BCDHKOQTUXZD'F'G'I'L'Q'R'T', ღურაჯნი J, ღურაჯი V, ღურიჯნი A'; მივსცენ] მთხოვეს DEGHQUVD'F'I'L' Q'T', მთხოვენს A'B', მივსცენ F, მივეც IJR', მივეცენ XE'; გავიღე] ავიღე GQD'F'L'Q', გავიღენ CIZ; ვერა გზალა] გზა ველარა CJK LOTYA'G'R'.

ბ. წამიხდა] მიმელო FZ,—X; ძალნი H; ხორცთა] მხრისა CL, მხართა DEFIJOQTUVYA'B'G'I'R'T', მკლავთა GHKD'F'L'Q', ხორცითა X, ხორცა E'; მკლავისა] მხარისა GHD'F'L'Q'.

გ. სრულად ID'F'L'; მოველ FGHJKLOTUVZD'F'G'I'L'Q'R'T'; მამესმა JT; ტირილის ET', ტილისა E'; და—ZR'; ვისა EXZI'R'T'.



დ. გარე] აგრე B'G'T', გარეთ E, გარ GD'F'L'Q', გარა L; მომრტყმოდეს CLUZT', მამრტყმოდეს DHKOQTVB'G'J', მომატყ-  
და E, მამრტყმოდენ FR', შემამრტყმოდეს GD'Q', მომატყდეს I,  
შემამამრტყმოდეს F', შემამამრტყმოდის L'; ჯალაბნი CFHIJKLO  
QTUVZD'F'G'I'L'Q'R'T', ჯალაგი X; ჩამსხდომნი FIKLOQUVZ  
F'G'I'T', ჩამსდომნი L'; ნასვისა T.

475 (349)

„შიგა კწევ დიდთა დარბაზთა ტურფითა საგებელითა,  
ზედა მტიროდეს მეფენი ცრემლითა უშრობელითა,  
პირსა იხოკდეს ხელითა, დაწვისა გამპობელითა.  
მუერნი მოასხეს, სენითა მოქვეს გამაბელზებელითა“.

ა. შიგან CDEFGHIJKLOQRTUVZYA'D'F'G'I'L'Q'R'T'; ვსწევ  
CDGHIJLQUVZD'F'L'Q', ვსწე R'; დარბასთა F', ტურფათა C,  
ტურფისა DQ; საგებელითა] ქვეშაგებლითა DQRUV, ქვეშაგებლითა  
GHF'I'L'Q', ქვეშაგებლითა D'.

ბ. ზედ DFGHJRTUVZB'D'F'I'L'Q'R'T', ზედან IKOG'; დამ-  
ტიროდეს DGJRTUVZB'I', დამტიროდენ FHD'F'L'Q'R', მტირო-  
დენ X, დამპსტიროდეს T'; უშრომელითა FGLRD'F'L'.

გ. იხოკდეს CFL, იხოკდენ GD'F'L'Q'R', იხოკენ H; განპო-  
ბელითა D'F'Q', გამამპობელთა X, გამგებელითა T'.

დ. მუყარნი I; მოასხნეს CE'G'R'T', მასხეს F'L'; სენითა]  
აქიმად F, სენთა E, სენი IUV, სენისა KOG'; სენითა მოქვეს] აქი-  
მად სენთა ზოქვეს RZ; მოქვეს] მიტყოდეს GHD'F'L'Q', თქვეს  
CILUVI', მპსთქვეს T'; გამაბელზებელითა] მეტად (მეტათ F') ინე-  
ლითა GHD'F'L'Q', გამაბელზებებელითა F', გამბელგამბეზელითა J,  
გამაბეზელბელითა K, არა (არის L) რადმე ძნელითა CL, გამბე-  
ზებლითა R, გამბუზელზებელითა U, გამბუზებელზებელითა IV,  
გამაბელზებელთა X, უშობელითა Z, გამპპებელზებელითა E', გამა-  
ბეზებელითა G', განბელზებულითა I'.

476 (350)

„მე რა მნახა თვალ-ახმული, მეფე ეელსა მომესვია,  
ცრემლით მითხრა: «მვილო, მვილო, ცოცსალ ხარ და?  
სიტყვა თქვია!»

მე ჰასუსი ვერა უთხარ, ვითა შმაგი, შევეერთია,  
კვლა დავეცი დაბნედილი, გულსა სისხლი გარდმეთხია“.

ა. მნახეს BR; აღბმული T'; ყელსა] ხელსა I'; მამეხვია CDF  
GHIJKOQRTVGT'Q'R'.

ბ. მითხრა] ბძანა I, ბრძანა LE'; სცოცხალ B, ცოცხალი  
DGLQRUVD'F'I'L'Q', ცოცხლი X; ხარ და ~ HJZB'E'; ხარ და]  
ხარა R'T'; და—DGILQRUVD'F'I'L'Q'; მითხრა: შვილო, შვილო,  
ცოცხალ ხარ და] ბრძანა თვით ცოცხალ ხარ შვილო ერთი C;  
სტქვია RR', ჰსტქვია T'.

გ. მე] მას JT; უთხარ] გავეც CDFEGHIJKLOQRTUVYZA'  
B D'E'F'G'I'L'Q'R', გავე T'; შმაგი] მკვადრი Z, შმაგმა T, შმაგ-  
გი X; შმაგი შევეკრთია] შმაგმა ვტქვი უვია J; შევეკრთია] ვტქვი  
უკია T', შევევჭკრთია B, შევჭკრთი ვტქვია CL, შევჭკრთი დია  
DGHILQVUYA'B'R'T', შევევჭკრთია M, შევჭკრთი დია R, შევეკრთი  
დია EFKOD'E'F'G'I'L'Q', შევჭკრთია X.

დ. კვლავ DGHJKOQRTUXZB'D'F'G'I'L'Q'R', ლკვლავ V;  
დაბნედილსა FRI'; სისხლი] ცეცხლი U; გარდმეხვია JT, გარმეთ-  
ხია R, გარდმეთხვია I', გარდმერთხია T'.

#### 477 (351)

„სრულნი მუერნი და მულიმნი მე გარე შემომცვიდიან;  
მათ ხელთა ჰქონდა მუსაფი, უოველნი იკითხვიდიან;  
მტერ-დაცემული ვეგონე, არ ვიცი, რას ჩმახვიდიან.  
სამ დღემდის ვიუავ უსულო, ცეცხლნი უმრეტნი მწვიდიან“.

ა. სრულად CJLTYZA'R', სრულა R; მერნი E, მუყარნი I;  
მულამნი CGHIJKLOTZD'F'G'I'L'Q'R', მულიმნი Q; მუყარნი და  
მულიმნი] ინდოთა აქიმთ R; გარე] ზედა JT, გარეშემო EI; შე-  
მამცვიდიან GJTL'Q', მცვიდიან EI, შამამცვიდიან R, შემამცვი-  
დიან D'F', შემომცვიდიან R', შემომმსცვიდიან T'.

ბ. ჰქონდის CJT, ჰქონდათ GHF'I'L'Q'T', ქონდა D', ჰქონ-  
დისთ R'; მუსაფნი E'; ყველანი GHZD'F'L'Q'T', ყველაი R, ყო-  
ლანი X; იკითხვიდიან GJD'G'Q', იკითხვიდიან X.

გ. მტერთ JI'; დაცემული F'; ვიგონე E; სჩმახვიდიან IUV,  
ჩამხვიდიან TQ', ჩმახვიდიან X, ჩმახვიდიან D', სჩმახვიდიან F'L',  
ჰსჩმახვიდიან T'.

დ. სამს I'; დღემდი DHJQTUVXE'Q', დღემდინ ERYA'B' D'F'I'L'R', ღემდი G, დღემდე T'; უსულოდ BEFGJKOZD'E'F'G' L'Q'; ცეცხლნი უშრეტნი მწვიდიან] ნიადაგ მიკითხვიდიან E; ცეცხლი CDFGHIJKLOQRUVYZB'D'E'F'G'I'Q'R'T'; უშრეტი CDFGHIJKOQRUVB'D'E'F'G'I'L'Q'T', უშრეტი Z, უშრეტნი A'; წვიდიან G', მწვიდიან R', მსწვიდიან T'. ზგ ~ E'I'.

478 (352)

„აქიმინცა იკვირვებდეს: «ესე სენი რაგვარია? სამკურნალო არა სჭირს რა, სევდა რამე შემოჰყრია». ზოგჯერ შმაგად წამოვიჭრი, სიტყვა მცდარი წამერია. დედოფალი ზღვასა შეიქს, რომე ცრემლი დაუღ[ვ]რია“.

ა. აქიმიცა R, აქიმნცა G'; იკვირვებდეს] იკითხვიდეს I', იკვირებდეს ILT', იკვირვებდენ J, იკვირვებენ TZ, იკვირვიდეს F'L', იკვირებდენ R'; რაგვარია] რა სენია EE', როგორია I, რა გორია A', რა რიგია R'.

ბ. სამკურნელო Y; სამკურნალო არა სჭირს რა] არა სჭირს რა სამკურნალო R; სჭირსა J, ჰსჭირს T'; სჭირს რა] სჭირსა L'; სევდა რამე] გულსა სევდა J; შემოყრია GE'Q', შეჰმოყრიდა D'.

გ. წამოვიჭერ ER; მცთარი E', მცდარე T';

დ. შეიქმს R', შეიქმნს T'; რომე] მას რომ CDEGHJKLOQ RTUVZB'D'F'G'I'L'Q'R'T', რომ მას F; დაულრია AX, დაულერი BCDEFHIM.

აქა ტარეელის სევდით ავათუოჟა და დაბნედა  
აქიმებისა და მეცნიერთ მისხმა D.

479 (353)

„სამსა დღესა დარბაზს ვიყავ, არ ცოცხალი, არცა მკვდარი; მერმე ცნობა მომივიდა, მივხვდი რასმე მიუძხვდარი; ვთქვი, თუ: «ჰაი, რაშიგან ვარ მე სიცოცხლე-გარდამხდარი!» თმობა ვთხოვე შემოქმედსა, ვჰკადრე სიტყვა სამუდარი“.

ა. დარბაზს] ასრე E, დარბას DRB', დარბასს F'L'; ვიყავ] ვიწვიე C; არ] არც IUVXI'; არცა] ართუ E', არა DQ, არც XL'; მკდარი X.

ბ. მამივიდა GHIJKOQRTUVE'F'G'I'L'Q'R'; მივხვდი H, მივხდი XG'; მიუმხვდარი] უმეცარი F, მიუმხდარი EIXG'.

გ. ესტქვი B'R', ვჰსტქვი T'; ჰაი rep. ABCGHIJKMOQRТУYZA'D'E'G'I'; ჰაი] ჰი ჰი D, აჰა F, ჰაი ჰაიH,—V; რაშიგა A'; სიცოცხლე-გარდამხდარი] მიწათა სასულარი JT; გარდამხდარი] მიუმხდარი L, გარდამწყდარი DEUV.

დ. თმობა] ძალი F, თმობა Z; ვჰთხოვე D, ვთხოვე I, ვსთხოვე MQY, ვთხოვე UA'F'L', ვთხოვე VZI'Q', ვჰთხოვე T'; შემომქმედსა G'; ვჰკადრე (ვკადრე J) სიტყვა ~ JTI'; სიტყვა] საქმე E; ვკადრე A'B'E'F'L'Q'.

#### 480 (354)

„ვთქვი, თუ: «ღმერთო, ნუ გამწირავ, აჯა ჩემი შეისმინე, მომეც ძალი დათმობისა, ცოტად ვითა ამაღვინე, აქა უოთა გამამკლავნებს, სახლსა ჩემსა მიმაწვინე!» მანვე ქნა და მორევსჯობდი, გული წულული გავარკინე“.

ა. ვთქვით F, ვსთქვი F'L', თქვი G'; გამსწირავ Q'; აჯა—X.

ბ. მამეც GRQ', მომე X; ვითა] ვითმე GF'L'Q'; აღმადგინე CEFBGHIKLOQRТУVYZA'B'E'F'G'I'L'Q'R'T', ამაღვანე X.

გ. ყოფნა EFGHKLOUB'F'G'I'L'Q'T'; გამმკლავნებს R; სახლსა ჩემსა ~ R'; სახლსა] ჩემსავ შინა C; მიმიწვინე X, მამაწვინე F'L', მიმწვინე Q'.

დ. მანვე] მნვე D, ღმერთმან FLRYA', ლთნ Z, მასვე L'; ქნას C, ჰქნა Q, ჰქმნა T'; მანვე ქნა... გავარკინე] მოვჯობინდი გული კრული მანვე ქნა და გავირკინე T; მანვე ქნა და მორევსჯობდი] ღმერთს შევბრალდი მორევჯობდი R'; მორევჯობდი BD GHKOQUVB'E'G'I', მორავსჯობდი C, მოვჯობინდი FILRF'L'Q', მოცავჯობდი Z, მორევჰსჯობდი T'; გავარკინე] გავიკურნე CDE FGHKOQRUZB'F'I'L'Q'R', გავირკინე I, გავიკვირნე LVG', განვიკურნე T'.

#### 481 (355)

„ნუ წამოვკე. მეფისასა კაცი დია მოვიდოდა. ახარებდეს: «წამოჯდაო», დედოფალი გამოიბოდა; მეფე მორბის თავ-მიშველი, არ იცოდა, რას იქმოდა, იგი ღმერთსა ადიდებდა, სხვა უველავი უჩუმოდა“.

ა. ზე] მე DIQUVXF'I'Q'T'; წამოვჯე] წამოველ IUVT', წამოვე DQB'I', წამოვსჯე F'L'; მეფისაგან CDIKLOQUVYA'B'G'I'R'T', მეფისანი T, მეფეთაგან GHF'L'Q'; კაცნი T, კაც T'; დიად I'R'; მოვიდოდა] მამდიოდა CGHLI', მოდიოდა DUVYZA', მომდიოდა EFKOG'R', მომდიოდეს T, მამდობოდა F'L', მამდებოდა Q', მომივიდოდა T'.

ბ. ახარებდეს] მოახსენეს C, ახარებდენ GHF'L'Q'; წამოსჯ-  
დაო X, წამოჯდა I'; დედოფალი] ბანოვანნი T'; გამორბოდეს T,  
გამორბოდა T'

გ. მეფეც R'; თავს X; არ იცოდა] არ იცის თუ F; იცო-  
დეს T; არ იცოდა, რას იქმოდა] მოჯობება არ იცოდა CL; იქმო-  
დეს T.

დ. აღიდებდეს FITYA'; ყველანი FGIB'F'L'Q'T', ყოველი L;  
უჩუმობდა CDEFGHIKLOQUVYZA'B'D'E'F'G'L'Q'T', უჩუმობ-  
დეს T.

#### 482 (356)

„იქით და აქათ მომისხდეს, მასვრიტეს სახკრეტელია;  
მე მოვასხენე: «პატრონო, გული აწ უფრო მრთიელია;  
ცხენსა შეჯდომა მწადიან, ვნახნე წყალნი და ველია».  
ცხენი მომგვარეს, შეცავე, მეფე ჩემთანა მგლეღია.»

ა. იქით და აქათ ~ CL; აქეთ DQUVB'F'L'Q', აქით I', მა-  
მისხდეს CGHKLOQTUVG'I'Q', მომიხდეს F'L', მამისხდენ R';  
მახვრტეს L', მახვრიტეს T'.

ბ. მოვასენე D; პატრონო T; მთელია GHKOD'F'G'L'Q'.

გ. მწადიან] მომინდა B'T'; ვნახენ CE, ვნახო FGHIKOUV  
F'G'I'L'Q', ვნახოთ Z, ვნახე B'D'R'T'; წყალი CDEFGHIKOUV  
VB'F'G'I'L'Q'R'T'; ველნია XZ.

დ. მამგვარეს DGHJKOQSVI'Q'R'; შეცა ვჯექ L, შეცა ვჯე  
F'L'Q', შეცავჰსჯე T'; მეფეც R'; მგლეღია] მკვლეღია I', მღვეღია-  
UZ, მღლეღია VXD'E'F'L'R', ვლეღია JY.

#### 483 (357)

„წამოვედით, მოვიარეთ მადანს და წელისა პირსა;  
ჩემსა მიველ, დავაბრუნვე, მეფე მომევა სახლთა ძირსა.

შინა მოველ, უარ გავხე, სხვა დამერთო ჭირი ჭირსა;  
ვთქვი, თუ: «მოგკვდე, ბედი ჩემი ამის მეტსა არას ღირსა!»

ა. წამოვედით] გამოვედით CDEFGHIJLQ'TUVZF'I'L'Q'R'T';  
ნაედანს] მინდორსა Z, მოედანს CEFQTUVYR'T', მოედნისა GQ',  
მოედანსა HIKLOB'G', მედანსა X, მედნისა F', მეედანს I', მეედ-  
ნისა L'; და—HKOG'Q'; წყლის LB'.

ბ. ჩემსა] შინა JLTZ; ჩემსა მიველ... სახლთა ძირსა] შინა  
მიველ დავებრუნე მეფე მამყვა სახლთა ქირსა C; ჩემსა მიველ]  
წამოვედით F; მივე DKOQVUYA'B'G'I'T', მოველ EJZ, მოვე  
LTU; დავებრუნე FGHJUZB'F'G'L'Q'R'T', დავებრუნეთ E'; მამ-  
ყვა DFGHKOQTUVYZA'G'I'Q'R'T', შაყავს F'L'.

გ. შინა მიველ, უარ გავხე] ჩემსა მოვე უარ გავჰხე C; შინა]  
ჩემსა FJLTZ, შინი X; მიველ GHIKF'G'L'Q', მოვე LYA', მივე  
DQUVB', მივედ R'; უვარ T'; გავჰხე DILUV, გავყე L'.

დ. ვპთქვი D, ვსთქვი R', ვპსთქვი T'; მოვპკვდე BCDGHIJ  
KOQVYZG'R'T'; მეტი A'; არა C, რალას DHQUVZR'T', რასა E,  
რალა IB'I', აღარ KOG', რასლა YA'.

484

„ფარსადან ღმერთსა შესწირა, რაცა აქვს მოკებულია;  
უოველნი მადლსა შესწირვენ, მცირე და დიდებულია;  
დედოფალი ტირს, ცხელითა ცრემლითა მიღ-გებულია,  
წამწამ მოვიდის, მნახვიდის ტან-სარო აკებულია.“

ა. აქს X.

გ. ცხელითა (ცრემლითა] ცრემლითა ცრემლთა XE'.

დ. საროდ BMD'E'; მიგებულია D'.

485 (358)

„ზაფრანის ფერად შეცვალა ბროლი ცრემლისა ბანამან,  
გული უფრორე დამიჭრა ათიათასმან დანამან.  
საწოლის მეკრე შემოდგა, მოლარე გაიეგანა მან,  
ვთქვი, თუ: «რა იცის ამბავი ნეტარ ან იმან, ან ამან?»

ა. ზაფრანს X; ფერათ I'; შესცვლა BCDEFGHIJKLQTVV  
XYZA'B'F'G'I'L'Q'R'T'; ბროლი ლაწვი R', ბროლის Z; ცრემლის I,  
ცრემლითა T.

ბ. უფროვე CGHJLTR'; ამიქრა I'; ათითასმა IUVI'.

გ. საწოლსა Z; საწოლის მეკრე] საწოლს მეკარე IRT'; შე-  
მოჰსდგა T'; ზოლარე] მთლარე B.

დ. ვჰთქვი DB', ვსთქვი L', ვჰსთქვი T'; ამბავი X, ანბავი  
G'I'Q'; ან იმან, ან ამან] იმან და ამან I, ან იმან ამან L.

486

„ქალი მოვიდა, იკითხა ამბავი რაზმთა მფრეწისა,  
ტანად ალვა და ლომგული, ჰირად მზე მინა რეწისა;  
• მისთა შუქთაგან მოვარესა არ ძალ-აქვ გარდასვეწისა;  
მისმეს, მიბრძანეს ამბავი, მე მივეგებე მეწისა.“

ა. ფრეწისა XD'.

ბ. ლომგული] გულადი D'.

გ. გარდასხვეწისა E'.

დ. მიბძანესთ X.

487 (359)

«მონაო ასმათისი» — «რა იცისო», ვარქვი, ვკითხე.  
შემოვიდა, სააშიკო წიგნი მომცა, წავიკითხე;  
გამიკვირდა, სხვად გულისა ვითამცა ვქენ მწველთა სიისე?  
მისგან ეჭვი არა მქონდა, სევდად მაწვა გულსა მით სე.

ა. მონაო] ვთქვი. მონაო Z, მონაოა C, მონაო A'B'E'I'Q',  
მონანო F'L'; ასმათისა FGHKLOTUVYZA'G'Q'R'T', ასმათისაო  
F'L'; ვჰკითხე BCDHIKLOTXYG', ჰკითხე UVB'R', ჰკითხეთ ET'.

ბ. შამოვიდა I'; საარშიყო C, სააშიყო I'H, საშიყო I'; მამცა  
DFGHI LQUVI'Q'R'T'; წავიკითხეთ E.

გ. გულისა — F; გულისა ვითამცა ვქენ] ვითამცა ვჰქენ გულისა  
CD, ვითამცა' ვჰქენ (ვქენ GHKOYA'B'F'L'Q', ვთქვენ T, ვჰქენ T')  
გულისა GEIKLHOQUSV'TYZA'B'G'F'I'L'Q'R'T'; ვითამცა + და-  
ვამგზავსე F; ვქენ — F; მწველთა] მწველადა I, მწველად U; სით-  
ხე] სიტხე FUV, სითხეთ E.

დ. ექვა ABEFMQXYA'B'I'; სევდა GHIKOZD'F'G'T'L'Q'T';  
მიწვა F; გულსა] ამით H; მით ხე] მითხრა D', მითხეთ E.

„წიგნი მომცა ასმათისი: «გული შენი ნუ დაბნდების; ვნასოთ ამა მუსთაღთაგან ჩვენსა თავსა რა მოჰსდების! მას მიჯნური არა ჰქვიან, ვინცა დღისა წინ მოჰკვდების, რასთვის უძობ, რასთვის ბნდები, სული რასთვის ამოგხვდების?»

- ა. ასმათისა  $XE'$ ; დაბნდების] დაბნდების  $D'$ .  
 ბ. მოხვდების  $D'$ .  
 გ. დღესა  $D'$ ; მოკვდების  $BD'E'$ , მოკვდების  $X$ .  
 დ. ამოგხვდების  $BXE'$ , ამოგხვდების  $D'$ .

## 489 (360)

„მე გამიკვირდა: «სით უყვარ, ანუ ვით მკადრებს თხრობასა? მიუყოლობა არ ვარცა, დაწმამებს უზრანობასა, ჩემგან იმედსა გარდასწყვეტს, მერმე დამიწყებს გმობასა». დავსწყერე, რაცა ჰასუსად მართებდა ამუკობასა.»

ა. გამიკვირდეს  $I$ , გაკვირდი  $F'L'Q'$ ; უყვარ] მიცნობს  $I$ , უყვარვარ  $F'L'Q'$ ; ვით] სით  $L$ ; ან  $D'F'L'$ ; მკადრა  $X$ , მკადრებს  $I'$ .

ბ. მიუყოლობა  $UVR'$ ; დაწმამებს] დამიწყებს  $F'L'Q'$ ; უზრანობასა] უახლობასა  $C$ , უმეკრობასა  $FL$ , უმზრანობასა  $GFL'Q'$ , უმზრანობასა  $HKOG'$ , იგი თხობასა  $L$ , უკურთხობასა  $T$ .

გ. ჩემგან იმედსა] რა ჩემგან იმედსა  $R'$ ; იმედსა + მას  $D'$ ; გარდასწყვედს  $ED'$ , გარდასწყვეტს  $B'F'I'L'Q'R'$ , გაღიწყვეტს  $T'$ ; დამიწყებობს  $L'$ ; გმობასა] მმობასა  $L'$ .

დ. დავწყერე  $VA'$ , დავწყერ  $X$ , დავჰსწყერე  $T'$ ; ჰასუსი  $FL$ ; ამუკობასა  $BCEFGHIKMQTUVXA'B'D'E'F'G'I'L'Q'R'T'$ , ამუკობასა  $D$ , არმუკობასა  $Y$ .

## 490 (361)

„დღენი გამოჰსდეს, მე გული უფრორე დამწყვეს კვლავ ალთა; ვეღარ უტვრეტდი ლაშქართა, მინდორს თამამად მაგაღთა; დარბაზს ვერ მიველ; მკურნალთა დაიწყეს მოსვლა მრავალთა, მაშინ დავიწყე გარდასდა სოფლისა ღსინთა და ვალთა.“



ა. დღენი ხანი B'; გამოხდეს BETYZB'D'R'T', გამოჰხდა DUV, გაზოხდა GF'IL'Q'; უფროვე CGHILTF'L'Q', უფრო X; დამწვა II, დამწყეს L; კვლავ] შე EB'T'; კვლა BCFGILUVI'R', კვლავ X, კვრა G, კვლავ D'; ალთა] ვალთა G.

ბ. უკვრეტდით L; ლაშქართა D'; მინდორსა C; მინდორს თანაშად მავალთა] მინდორით შემომავალთა T; თამაშად] მოსვლა C, მოსულსა L, თამაშათ L'.

გ. დარბაზ BEX, დარბაზ DA'F'L'; დარბაზს ვერ] რა დარბაზს Z; ვერ] რა DGHUVF'IL'Q'; მივე YA'; დამიწყეს EGKOB'F'G'L'Q'T'; ზოსლვა ELUXG'Q'; დაიწყეს მოსვლა ~ I.

დ. დავიწყევ I; სოფლისა] ლხინთა L,—C; სოფლისა ლხინთა] შე საწუთროსა F; ლხინთა] ჩემთავე L, ლხინთავე ჩემთა C, ლხინსა J.

#### 491 (362)

„მათ ვერა მარგეს, მე გულსა ბინდი დამეცა ბნელისა, სსვამან ვერაჲინ შემატევა დება ცნობისა სელისა; სისხლი დამწამეს; მეფემან მითხრა გახსნევა სელისა. გავისხენ ფარვად თავისა, არვისგან საეჭველისა.“

ა. მათ] მკურნალთ B', მით Z; გულსა] უფრო CIL, გულთა F'L'; მამეცა UV.

ბ. ვერამან A', ვერვინა I'; შემატყო CDEFGHIKOTUVXB'F'G'IL'Q'R'T', შემიტყო LZ; დება] ბინდი F; ცნობისა სელისა] ცეცხლისა ცხელისა CDFHJLTUVYZB'F'IL'Q'R'T', ცეცხლისა ცხელსა E. ცეცხლისა მწველისა KOG'.

გ. დამწამა CFGHIKLOTZF'L'Q'R', დამწამეა G'; მითხრა] მიბრძანა CGHJKLOTF'G'L'Q'R', ბრძანა DEFZB', ბძანა UV, ჰბრძანა T'; გახსნა CGHJKLOTG'Q'R', გახსნეს X, განსხნა L', განსხნა F', გახსენვა I'.

დ. გაგვიხსენ] დავგვიხსენ Y; ფარვად] ფერად DGHUVF'I'L'Q', მალვად TR'; თავისა] პატიჯთა CFL, პატიეთა DEFGHIKOTUVYZA'B'F'G'IL'Q'R'T'.

#### 492 (363)

„ხელ-გახსნილი, სევდიანი, საწოლს ვიეავ თავის წინა; ჩემი მონა შემოვიდა, შევხედენ, თუ თქვას: რა მინა.“

«მონაო ასმათისი»; შემოყვანა უთხარ შინა.

გულსა შინა დაუზრახე: «რა მპოაო, ანუ ვინა?!»

ა. ხელ] მკლავ B', ხელი F'L'; სევდისაგან U.

ბ. შევხედე FGHIZF'L'Q'; შევხედენ, თუ თქვას: რა შინა] რა შევხედე შემეშინა J, რა შევხედე (შევხედენ R') შეეშინა KOG'R', ვერა შევხედენ შეეშინა T; თუ—A'; თქვას] კვას D', თქვა CELU VB', ვთქვა I; თქვას რა ~ HIL'; რა] რაც Z; შინა] იძინა A', ძინა ABEIYB'D', წინა CGHLF'L'Q'.

გ. მონაო] ჰე მონაო Z, მონაო C, მონაო GX, მონაა I, მონაო E', მონააო G'; ასმათისა BEFGHIKLOTUVXYB'F'G'L'Q'R'T'; ასმათისი შემოყვანა] შემოყვანა ასმათისა I'; უთხრა E', უთხარა U.

დ. შინა] შიგან GHIKOTYA'G'; დაუძრახე G. დაუძრახე HQ', დაუძრახავ F'L'; რა] რამ Z; მპოვაო CF'GHILOTUVXB'E'F'G'L'Q'R'T', პოვაო E, მპოვეო J, პოვეო Z, მოვაო I'; ანუ] აქა F.

493 (364)

„ასმათის წიგნი მომართვა, მე წაუკითხე ნებას;  
წიგნსა შევატყვე, ღამოდა შეურისა მოსწრაფებასა;  
პასუსად გავეცე: «ჟამია, მართალ ხარ გაკვირვებასა;  
მოვალ, თუ მიხმობ, მე ნუ მეტვ მოსვლისა დაზარებასა».

ა. ასმათის] მონამან EFGHIJKLOTUVYZA'F'G'I'L'Q'R'T'; მართვა FGHKOUVYG'I'.

ბ. წიგნსა] შიგნსა U, წიგნი X; შევატყვე CEFIJKLOTUV XYZB'I', შევატყვე R'T'; ჰლამოდა T; შეურისა] მოსვლისა CELV B'I'T'. მოსვლისა U, შეყარსა X; შევატყვე, ღამოდა შეურისა] ჩახედე შევატყვე (შევატყვე F'L'Q') ღამოდა GHF'L'Q'; მოსწრაფებასა] მოჟამებასა UVI'.

გ. პასუხი IJKOG'; გავეცე] ვსწერდი EGHB'Q'R', მივეც IJK OTG', ვწერდი UVF'L', ვსწერდი I'T'; ჟამია, მართალ ხარ] მართალ ხარ ჟამია J; მართალ ხარ] მართალა ხართ Z; განკვირვებასა GHF'L'Q'T', გაკვირვებასა V'G'R'.

დ. მოხვალ EFHUVZA'B'I'T'; მიხმობთ KOG'; მე—EIR'. მე ნუ მეტვ] ნუ მეტვ C, ნუ ხელი JTR', ნუ ზეპო L, ნუ მეტვ მე T'; მეტვე] მეტვი I, მეტვებ X, მეტვე F'L', ვეტვე Q'; მოსვლისა] მოვლისა E, მოსვლისა UG', მოსლისა X.

„გულსა ვარქვი, თუ: «ლასვარნი ეგრე ვით დაგაღონებენ? ამირბარი ვარ, სელმწიფე, სრულნი ჰინდონი მმონებენ; აზრად შეიქმან, საქმესა ათასჯერ შეაწონებენ, თუ შეიგებენ, მე მათთა არეთა არ მარონებენ».

ა. ვარქვი] უთხარ CFGILTZFL'Q', უთხრა J; ლახვარი FG'IR'; ეგრე] ასრე CLZ, ეგე EB'RT', აგრე FII'; დაგვალონებენ I.

ბ. ამილბარი CEFHGHIJKLOTUVXYZA'B'F'G'L'Q'R'; ვარ] ხარ GHIKOVZF'IL'Q'; ხელმწიფეთ R; სრულად EHIKOUVZB'G', სრულნივე L, სრული F'L'Q'R', სულად I'; ჰინდონი] სპანი I, ინდონი CEFHGHIJKLOTUVYZB'D'F'G'IL'Q'R'; გვმონებენ C, გმონებენ FGHKLOUVZF'G'IL'Q', მგმონებენ X.

გ. შეიქმენ CEFHGHIJKLOTUVYA'B'F'G'IL'Q'R'T', შეიქნან X; საქმესა] მეფენი Z; ჰათასჯერ D'; შეგაწონებენ LZ, შიაწონებენ VI, შეიწონებენ F'L'Q'.

დ. შეიგებენ] შენიტყობენ CJL, შემიგნებენ I', შეიტყობენ GHTUVF'L'Q'R', შეგიტყობენ I, შეიგნებენ KI'; შე] შენ I,—Z; მათთა] არეთა Z, მათსა FJT, მათად CHF'L'Q', მისთა I, მათთან X; არეთა] აერთა G, არესა JTG', აერსა KO, მათთა Z, ჰაერთა F'L'Q', არეთ არ T'; გარონინებენ I, მარონინებენ XZT'.

„კაცი მოვიდა მეფისა: «სწადსო ამბვისა სმინება».

მოუჯანა უთხარ; ებრძანა: «ქნაცა სისსლისა დინება?»

მე ვჰკადრე: «სელი გაეისსენ, დამიწყო მოჯობინება,

წინაშე მოვალ, ამისთვის კვლა უფრო მმართებს ლსინება».

ა. სწადდა I'; ამბვისა] საქმისა I', ამბისა CEJLUVB'E'F'L'R'T', ანბისა Q'; სმენება F'L'Q'.

ბ. უთხარ] ეთქვა CL, უთხრა FGHJXF'G'L'; უბრძანა FGHL'Q', ებძანა IUV, უბძანა F'; ქნაცა ELT', ქნადცა UV.

გ. ვკადრე D'F'L'Q'; დავიწყე GJF'L', დავიწყევე Q'.

დ. წინაშე] თქვენს წინა CL; კვლავ EGHJKLTUVZB'F'IL'Q'R'; მართებს CEXZB'T', მმართებს I'; მმართებს ლსინება] მამელსინება R'.

„დარბაზს მიველ. მეფე ბრძანებს: «ამის მეტსა ნუ იქ აბა!»  
ცსენსა შემსვა უკაზარკო, წელთა არა არ შემაბა;  
შეჯდა, ქორნი მოუტივნა, დურაჯები დაინაბა.  
მშვილდოსანნი გასაგნა, ტუოდინ: «შაბაშ, შაბა!».

ა. დარბაზ C; მივე CELYA'B'; ბრძანებს] დანხდა F, ბძანებს UV, ჰბრძანებს T; იქ] იქთ C, იქშ T'; აბაა F.

ბ. შემსვა L'; წელთა] ხელთა C, წელსა GUVF'IL'Q'R'T'; არ] რა D'I'; არ შემაბა] შემამაბა U, არა შეჩანაბა V, არა შემომბა Z.

გ. შეჯდა] მინდორს JTR'; შექსჯდა T'; ქორი CFGHIJKLO TUVF'G'IL'Q'; მოუტივა CHJKOTZG', მოუტევენა EYA'B', მოუტევა FGR', მოუტია ILUVI'Q', მიუტია FL'; დურაჯები CL, დურიჯები A'; დაენაბა FI, დაუნაბა G, დაანაბა UVZI'.

დ. შვილდოსანები E, მშვილდოსანები HIKLOUVB'G'IR'T', მშვილდოსანი E'; გასაგნა C, გასაგანა EB', გასაგნა FGHKOTU VYA'D'EF'G'L'Q'R'T', გასაგნა IZ, გასაგნნი X; იტუოდინა] უოდინი CFHIJKOTG', კიოდინი L, იკოდინი R'; შაბაშ შაბა] შაბ შაბა CK, შაბა შაბა E, შაბა შაბა FHJLOTUVYZA'B'F'G'IL'Q'R'T', შაბაშ აბა GX, შაბას შაბა I.

„შინა დავსხედით ნადიმად მას დღესა მინდორს რებულნი;  
მომღერალნი და მუტრიბნი არ იყვნეს სულ-დაღებულნი;  
მეთემან გასცა მრავალი თვალნი, დარიბად ქებულნი.  
აუვსებელნი არ დარჩეს მას დღესა მათნი სლებულნი.“

ა. შინა] დარბაზ B', კვლაცა R'; დავსხედით] დავსხედნით I, დავსხდით G'; ნადიმათ I'; დღე F; მინდორსა F; რებული D', რბეულნი I'.

ბ. იყვნენ HT'; დაღებულნი] დაღეულნი T'.

გ. გასცა Y, გაქსცა T'; მრავალნი KUYZA'I'; თვალი FGL TG'T',—C; ლებულნი I.

დ. აუვსებელი FGIJTE'F'G'Q', აუმსებელი L'; დარჩა FGJK OT'F'G'L'Q', დარჩნეს UV; მას] მს E, მის I'; მათი CGIUVE'F'L' Q'R', მისნი L.

\* სხვა ხელითაა მიწერილი.

„მეფემან გასცა მას დღესა მრავალნი საჭურჭლენია; ლაშქართა მისცა ურიცხვი ჯოგი, რემა და ცხენია; თავსა ვჰკრძალევდი სირცხვილად, ვიასელ შენარცხენია. ღმერთსამცა რად დაებადა მათებრნი ხელმწიფენია“.

ა. მრავალი X.

ბ. ლაშქართა D'.

გ. ვკრძალევდი D'.

დ. ღმერთსამცა X; მათებრი E'.

## 499 (369)

„ვეცდებოდი, არა მცალდა სევდისაგან თავის კრძალვად; ვიგონებდი, ცეცხლი უფრო მედებოდა გულსა ალად; ჩემნი სწორნი წავიტანენ, ჩემსა დავჯე, მთქვიან ალვად, შევქენ სმა და ნადიმობა პატიჟთა და ჭირთა მალვად.“

ა. ვეცდებოდი] ვუნდებოდი B'\*; თავსა CJT; კძალვად I'.

ბ. ცეცხლი] გულსა L; უფრო] ცეცხლი L; მედებოდას JT. ცეცხლი უფრო მედებოდა] მედებოდა ცეცხლი უფრო Z; გულსა] უფრო L; ალად] ავლად Z, ალვად CEF'GHIJKLO'TYA'B'F'G'I' L'Q'T'.

გ. ჩემი GF'L'Q'; წავიტანე GXF'I'L'Q', გავიტანენ JT, გავიტანენ R'; ჩემა B; დავჯდე] დავჯედ F'L', დავჯდე 'T'; მთქვიან] ჩემთვის CL, თქვიან Z; ალვად] ხალვად CGHIKLOUVF'G'I'L'Q'.

დ. შევქემენ E, შევქენ GIJLVZR', შევქემენ UB', შევქენენ I'T'; სემა ABMA'D', —X, სმად I; პატიჟთა C, პატიჟდა I'; მალვად] მავლად D', მალვა F.

## 500 (370)

„მოლარემან შინაურმან ეურსა მითსრა ნაუბარი: ქალი ვინმე იკითხავსო: «ინასვისცა ამირბარი?» ზეწართა მოუსურავს პირი, ბრძენთა საქებარი; ვარქვი: «საწოლს წაიუვანე, ჩემგან არის ნასმობარი“

\* სხვა ხელითაა მიწერილი „ეუნ“.

ა. მოლარემაძან B, მ'ლარემაძან G'.

ბ. გიკითხავსო CGHIJKLOTUVYZG'I'Q'R', გიკითხავსო F'L';  
ინახვისმცა CEGHIJKLOTUVYZF'G'Q'R'T', ანახვისმცა L'; ამილ-  
ბარი CEF'GH'IKLOTUVYZB'F'G'L'Q'R'.

გ. ზწართა A', მეწართა I'; მოუხურავს] მოუხურავს CFG  
HIKLOTUVZ'F'G'I'L'Q'R'T'.

დ. ვარქვი] უთხარ CFJKLOTZG', ვარქვა X; საწოლს] ში-  
ნა L; წაიყვანე] შეიყვანე FHI'Q', წაიყვანეთ L, შევიყვანე F'L';  
არი UZ: ნახმობარი] ნაყმობარი G'.

## 501 (371)

„ავდეგ, მსხდომნი ნადიმობად აემზადნეს ასაურელად;  
«ძარდი, — უთხარ, — ნუ ახდგებით, მოვალ ხანსა დაუზმელად»;  
გამოველ და საწოლს შეველ, მონა მოდგა კარსა მცველად.  
გული მივეც თმობა-ქნათა აუგისა საკრძალველად.“

ა. ავდეგ] მუნ B', ავდექ R', ავქსდეგ T'; მსხდომნი C,  
მსხდომი I'R'; ნადიმობად] ნადირობით U, ნადიმობით EHKOV  
ZB'F'G'I'L'Q'R'T'; აემზადნეს] დაეკაზმნეს CL, დაემზადნეს FJTY,  
აემზადნენ H, აემზადეს IKOG'.

ბ. შარდი] ასრე I, შართი J, შარდნი Y; ახდგებით FOTG',  
ადგებით I', აადგები Q'; მოვალ] იყვნეთ C, ცოტად L; ხანთა  
CHJLTUVR', ხანის IZ; დაუზმელად] გდაუზმელად G'.

გ. გამოვე YA', წამოველ J; შეველ] მიველ CJTR', შევე YA'  
მოდგა] დადგა CEF'GH'JLTUVYZB'F'I'L'Q'R', მიდგა IKOG', დაჰ-  
სდგა T'; კარსა] ერთი C, კარის FGH'IKOUV'F'G'I'L'Q', კარ-  
თა JLT.

დ. თმობად BYA', თობა B'; ქნასა GHIJTF'L'Q', ქნათა rep. E',  
ქმნათა T'; საკრძალველად] საკრძალავად Z. ბგ ~ GH.

## 502 (372)

„კარსა შევდეგ, ქალი წინა მომეგება, თაყვანის-მცა;  
მითხრა: «მოსვლა თქვენს წინაშე კურთხეულ არს, რამან  
ღირსმც ა!»

\* სხვა ხელითა დაწერილი.

გამიკვირდა, მიჯნურისა თაუვანება ექნა ვისმცა?

ვპოქვი: «არ იცის აშიკობა; თუმც იცოდა, წუნარად ზისმცა!»

ა. კარსა] საწოლს CFLB', სახლსა R'; შევდეგ] შევე C, შეველ FJLTZ\*, შევქსდეგ T'; ქალი წინა] მომეგება L; მომეგება] თაყვანის-შცა L, მამეგება GHIJKOTG'I'Q'; თაყვანის] თაყვანი FGJXI'L' Q'R'; თაყვანის-შცა] ამირბარსა L\*\*; მცა] მსცა II'L'.

ბ. მითხრა] ჩემი F; მოსლვა ELUG'Q'; თქვენსა C, თქვენ D'; წინა C; კურთხეულ არს] კურთხეულა CEHIKOTUVYA'B'G'I'T'Y', კხოლ L'; კურთხეულ არს, რაჰან ღირსმც ა] ვინ მღირსა კურთხეულმცა. FZ, კურთხეულა ღირსა ვინმცა J; არ F'L'; რამან ღირსმც ა] ვინ მღირსა CL, რამა ღირმსცა I'; რამან] ვინცა GKOTG', რამანც H ვინმცა F'L'Q'; ღირცა X.

გ. მიჯნურება I; ექმნა EJUVB'Q'T'Y'; ვსცა CL.

დ. ვოქვი CEFHGHIJKLOTUVYZB'D'F'G'L'Q'Y', ვსოქვი I'R'; ვსოქვი T'; არ] აქ F'L'; აშიკობა] მიჯნურობა JT; თუც CD', თუ GHUVF'L'Q'; იცოდეს BFIJR'; ზისცა FX.

### 503 (373)

„შევე, დავეუ ტასტსა ზედა; ქალი მოდგა ნოსთა ჰირსა,

ჩემსა ახლოს დასაჯდომლად თავი მისი არ აღირსა;

ვარქვი: «მანდა რად ჰჰი მენ, თუ სიყვარული ჩემი გტკირსა?»

მან ჰასუსი არა მითხრა, ჩვენთვის ჰგვანდა სიტყვა-მვირსა.“

ა. შევე] მივე CL, შეველ DGHIKOUVD'F'G'I'L'Q', მიველ FJTZ, შეველი X; დავეჯექ X, დავეჯედ F', დავეჯეგ I', დავესჯექ L'; ზედა] წინა F, ზედან GHIF'I'L'Q', ჩემსა L; ნობტა G', ნოსთა L'.

ბ. ჩემს I; ახლოსა CI, ახლოდ F'L'Q'; დაჯდომილა X, არ აღირსა] აღარ ღირსა D'.

გ. ვარქვი] უთხარ FKO, უთხრა G'; რად] რას G, რასა JT F'L'Q'; ზი CDFGHIJKLOTUVYZA'E'F'G'I'L'Q'; შენ—JT; თუ—F'L'; სიყვარული] სურვილი Q'.

დ. მითხრა] გამცა IJT; ჩემთვის CHJLOTXYZE'F'G'L'Q', ჩემთვის DUV; გვანდა CDFGHIJKLOTUVYZA'E'F'G'L'Q'.

\* Z-ში პირველად დაუწერიათ „შეველ“, შემდეგ „ელ“-ისთვის თავზე წა-უწერიათ „დეგ“.

\*\* ამ სიტყვის პირდაპირ აშინაზე მიწერილია გადამწერის მიერ: „ასე ეწერა“.

„მითხრა: «დღე ეკვ სირცხვილად მედების გულსა აღობა;  
 გგონია ჩემგან წინაშე მაგისტვის მომავალობა,  
 მაგრა აწ მიდებს იმედსა შენგან ცდისადა მალობა.  
 ამას თუ ვლირს ვარ, ვერ ვიტყვი, მაკლია ღმრთისა  
 წყალობა».

ა. მითხრა] ჩემად B\*'; ესე FJT, ეგრე D'; სირცხვილათ G',  
 სირსვილად L'.

ბ. მგონია I, გგონიან Z. გგონა A'; წინაშე] თქვენს წინა  
 IKOG'; წინაშე მაგისტვის ~ T'; მაგისი DFHI', მაგისად UV; მა-  
 მავალობა DFGHIKOUVGF'Q'R', მიმავალობა F'L'T', წამავალობა J.

გ. მაგრამ GHJKOTNZF'G'I'L'Q'R'; მიღებ Q'; შენგან] ჩემ-  
 გან KOG'; ცდისა I, წყდისადა L'.

დ. ამას] მაგას JT, მას F'L'Q'; ვლირს ვარ ვერ, ვიტყვი]  
 ვიტყვი ვერ ღმრსვარ E; ღირს FB'R'T'Y'; ღვთისა D'E'Q'T',  
 ღთისა G'.

„ადგა, მითხრა: თქვენსა მკრძალსა ჩემგან ცნობა უბნევია;  
 ნუ მეჭვ, რაცა ჰატრონისა ბრძანებასა უთქმევია;  
 ეზომ დიდსა შემართებად გულსა მისად უთნევია,  
 ამა წიგნმა გაგაგონოს, ჩემთვის ვისცა უთქმევია».

ა. ადგა] ასმათ B\*'; მითხრა] დათქვა JT; თქვენს FGIJKOT  
 YZA'G'Q'R'; კრძალვასა FIJKOTYZA'G'R', მკრძალვასა GF'L'Q';  
 ჩემთვის DGHJKOTUVZFG'I'L'Q'R'; უბნევია] ურევია H.

ბ. ექვ JT; ბძანებასა DUVY'.

გ. ეზომს EB'Y', ეგზომ IZQ'; დიდის DEUVB'I'Y', დიდი  
 FGHIJF'L'Q', დიდთა LT; შემართება DEFGHIJKOTUVYZF'G'  
 L'Q'R'T'Y', შემართებდა A'; მისსა CDGHKLOUVZB'D'F'G'I'L'Q'  
 R'T'Y', მისა E, მისთვის FJT.

დ. ამავე GHF'L'Q', ამან IUVT'; წიგნმან BDEFIKLOUVXY  
 ZA'B'G'Q'T'Y'; გაგაგონოს] გამამართლოს FGHJKOTF'G'L'R'T',  
 განმამართლოს Q', გაგონოს D; ვისმცა EU, ვისაც F'L'Q'; უთქმე-  
 ვია] უქნევია T, უწენევია I'.

\* სხვა ხელითაა ჩაწერილი.



„მიბრძანა, მითხრა ამბავი, იცოდა ჩემის ნებისა;  
 ეურსა მიანბო ხაბარი ჩემისა გახარებისა:  
 შეგეარნა, ბოლოდ ვისიცა შეხედვა გენატრებისა!—  
 წიგნი მოძართვა, გავჰკაზმე, სმა უოსარ მიბრუნებისა.“

ა. მიბძანა BUVF'L'Q'; მითხარ GHX; ანბავი XQ'; ჩემი I.

ბ. ეურსა] ეორსა L'; მიაშბო BDHLUVD'E'F'I'L'Q'; ხაბარი] გახარებ GHF'L'Q', ხაბარ B; გახარებისა] გახსენებისა F', გახსენებისა L'.

გ. შეგეარნე DGHF'L'Q', შეგეარენ UV, შეგეყარნა X, შეგეყარა I'; ბოლოს F'L'; ვისისცა I'; შეხვედვა E'.

დ. მაძართვა DGHUVI'; გავჰკაზმე D'F'L'Q'; მიბრუნებისა DGHUVXD'I'L'Q', გაბრუნებისა L, მობრუნებისა F'.

„გამიკვირდა, შემესარნეს, ესე რამან ათქმევინა;  
 ვინ მშოვაო სადაურმან, სადით მიცნობს იგ მე ვინა!  
 მის მგონესა უოფა ჩემი ერთობ სრულად დამეარგვინა,  
 ნუ ეოს ღმერთმან, მისად ნაცვლად მსუცა მომხვდეს, მინდა  
 მინა.“

ა. ათქმევინა AC.

ბ. ვინა GHD'F'L'Q'; ჰშოვა GH, მშოვა D', შოვა F'L'Q'; სდით B, საით X, სადიც E'; იგი XI'L', ეგ DUV.

გ. ერთოფ E'; სრულა C, სრულ DLV, სულა GF'L'Q', სულ HI'; დანეკარგვინა DHLUVI.

დ. ჰყოს F'I'L'; მისად ნაცვლად ~ DUV; მშჰეცა C; მომხედეს] დამხედეს H, მამხედეს CDGLUVI'L'Q', მომხედეს X; მინდა] მინ L', გინდა DUV; მინდა მინა ~ E'; ვინა H.

## წიგნი ნესტან-დარეჯანისი საყვარელსა თანა მოწერილი

წიგნი] აქა წიგნი T'; წიგნი... მოწერილი] აქა წიგნი ნესტან-დარეჯანისა თავის საყვარელთანა J, წიგნი პირველი ნესტანდარეჯანისა საყვარელთანა KOG'; ნესტან-დარეჯანისი] ნესტან-დარე-

ჯანისა BDEGHITUVXYZA'D'F'I'L'Q'R'T', ნესტან-დარეჯნისა F; საყვარელსა] საყვარელისა UVD'F'L', საყვარელის X; თანა] თან V; საყვარელსა თანა] საყვარელთან GI'Q', საყვარელთანა H, თავის საყვარელთან Z, ტარიელთან R'; საყვარელსა თანა მოწერილი] თავის საყვარელთანა T; მოწერილი] მიწერილი GZI'Q'R'I'.—FI YA', პირველი F'L'; მოწერილი + პირველად (პირველი DED'T'Y') CDEUVD'I'R'Y'.

508 (376)

„წიგნი ვნახე, მისი იუო, ვისი მდაგავს ცეცხლი გულსა; მოეწერა მზისა შუქთა: «ნუ დაიჩენ, ღომო, წელულსა; მე შენი ვარ, ნუ მოჰკვდები, მაგრა ბნელა ცუდად მძულსა აწ ასმათი მოგახსენებს ეველაკასა ჩემგან თქმულსა.»

ა. ვნახე] ვნახენ E'; მდაგავს] მწვეველა U, მდაგავს I', მდაგ-და R'; ცეცხლი] ალი DFGHIJKOTUVYZF'G'L'Q'R'.

ბ. შუქთა] ჰშუქთა C; შუქსა DE\*FGHIJKLOUVF'G'I'L'Q'T'Y', შუქნი T, შუქთათ A', შუქთა Z (თ-ს თავზე დაწერილია ს); ნუ] რად T; დაიჩენ] დაიჩნევ EF'L'Q'R'T'Y'; წელულსა] წყრულ-სა F'L'.

გ. ვარ] ვარი X; მოჰკვდები] მოკვდები D'Q'; მაგრა] მაგრამ EFGHIJKOTF'G'I'L'Q'Y'; ცუდად] ცუდი DEFGHIJKLOTUVXY ZA'F'G'I'L'Q'R'T'.

დ. ყველაკასა] ყველაკასა C, ყველაყასა F'L'; ყველაკასა ჩემ-გან თქმულსა] ჩემგან თქმულსა ყველაკასა I'. ბგ ~ E'.

509

„ასმათ დგას ჩემთვის მისისა წიგნისა წასაკითხავად; თქვა: ძოდან შენი ამბავი მითხრიან, ვისცა ვკითხ ავად. გიბრძანებს, —მესმის, მოვლენო, ლაშქარნი შენად მკითხავად. ღომსა მით მართებს ვაგლასნი, თუ მისი თავი ითხა ვად.“

\* სხვა ხელითაა ჩამატებული.

ა. ასმათი FGHJKOTQ'; დგა CDXYZA', ადგა FGHJKOT F'G'L'Q'; ჩემთვის] მისისა K, ჩემთვისა GHF'L'Q', ჩემთვის --FJ OTG'; მის GHF'L'Q'; წიგნის GHF'L'Q'; წასაკითხვად I'.

ბ. თქვა] მე FJT; წოლან K; ანბავი XI'Q'; მითბრინ X; ვის[ცა] ვიყავ J, ვიყვი T; ვპკითხ DLVY; ვპკითხავად F, ვპკითხავად IKOUG', მკითხავად JT, ვპკითხევად Z.

გ. გიბრძანებ] ებრძანა FJT, მიბრძანებ GFL'L', გიბძანებ UV, მიბძანებ Q'; მოვლენო ლაშქარნი] ლაშქარნი მოვლენ JT; ლაშქარი I'; შენად მკითხავად] შენს მოსაკითხავად JT, შენდა მკითხევად Z.

დ. ლომსა მით] ლომსავით L'; მით] არ FJKOTYG', ვით F'Q'; გამართებს FJT; ვგლხი X; მისი] ჩემი F; თუ მისი თავი ითხა ვად] შენ მტერნი გიჩანს კითხავად (ვითხავად KOG')JKOTG'; ითხო FY; მითხავად GF'L'Q', ვითხავად I, ითხოვად Y, ითხევად Z.

## 510 (377)

„ბედითი ბნედა, სიკვდილი რა მიჯნურობა გგონია?  
სჯობს საყვარელსა უჩვენე საქმენი საგმირონია!  
სატყუოს მეოფნი ეოველნი ჩვენნი სასარაჯონია,  
აწ მათი ჯავრნი ჩვენსედა ჩვენგან არ დასათმონია!“

ა. ბედით F'L'; სიკვდილი] სურვილი JKOTG'R'; გონია A', მგონია L'.

ბ. ჰსჯობს T'; უჩვენო FHIKLOZG'T', უჩვენე GEF'L'Q', უჩვენენ I'; საყვარელსა უჩვენე] რომ საყვარელს უჩვენო R'; საქმენი] სიტყვანი T'.

გ. ხატავეთ DJLZ, ხატელსა I'; ყველანი DEFGHZI'L'Q'R' T'Y', ყველაი IV, ყველაიის U; ჩვენივე GHD'F'L'Q', ჩვენნივე JXZ, ჩვენი LA'E'; მოხარაჯენია FK, სახარჯონია GHXZD'L'Q', მოხარჯონია J, მოხარაჯონია OTG', სახარჯონია F'.

დ. მათნი BEIJLTUVYA'E'T'; ჯავრი FGHOF'G'I'L', მჯავრნი E'; ჩემზედა GF'L'Q', ჩვენზედან KOG'; ჩვენ U, ჩვენგან F'; არ] რა KOZG'; დასათმობნია Z, დასათმობია D'.

## 511 (378)

„შენგან ჩემისა ქმრობისა წინასაც ვიყავ მდომია,  
მაგრა აქამდის საუბრად კვლავ ჟამი არ მამხდომია,

მულან ხელ-ქმნილსა გიჭკრეტდი კუბოსა შიგან მჯდომია,  
მანდა უველაი მასშია, რაცა შენ გარდაგხდომია.“

ა. შენგა I'; ქროზობისა DEFGHIJKLOTUVZE'F'G'I'L'R'T'Y',  
ქროზობისა Q'; წინათაც BFZ, წინაცა GXF'L'Q', წინასცა HJTA',  
მნდლობია D'I', ნდლობია G'.

ბ. მაგარამ GHJKOXF'G'I'L'Q'R'T'; აქამდინ BMXD'I', აქამ-  
დღი CDGHTUVE'Q'; კვლავ] ჯერ R', კვლა FILZYA'E'T'; მამხულო-  
შია VA'R', მომხდლობია Z.

გ. ძოლან DEFGHIJKLTUVXZF'G'I'L'Q'R'T'; მქნილსა  
GHJO; კბოსა E, შიგა C.

დ. მანდა] ნე აქა FJKLOTG', აქა IY, ნე აქ Z; ყველა FJK  
LOTG'; მსმენია H, მამსშია J, მისშია Q'; გარდახთომია G', გა-  
დაგზდონია I'.

## 511<sup>1</sup>

ამა ამბისა მოსმენა ტარიელს მოალხინებდა,  
მას მიუ[კ]იდა ამბავი, რასაცა გულისთ ინებდა;  
თვალთა მტირალად ჩვეულსა ცრემლს აღარ დაადინებდა;  
ცნობა მიეცა, ჭკვას მისვდა, ბაკესა გააღიმებდა.

(Q 1082, თ. 182v).

ა. მიუიდა V.

ბ. ჩვეულთა UV: დაიდინებდა UV.

დ. გალიმებდა U.

## 512 (379)

«მართლად გითხრობ, მომისმინე ესე, რაცა მოგახსენე:  
წა, შეები ხატაელთა, თავი კარგად გამაჩვენე;  
გიჯობს, ცუდად ნულარა სტირ, ვარდი კვლამცა რად .  
დასტენე?»

მზემან მეტი რაღა გიუოს, აჰა, ბნელი გაგითენე!»

ა. ნართლა EGHUVI'Q'R'T'Y', ნართალს F'L'; მამისმინე  
FGHIJKOUVXG'I'L'Q', მოისმინე D'; რამცა DUVZG'; მოგახ-  
სენე I'.

ბ. წა] აწ HJF'L'Q'; შები XI'; ხატველთა DEJLZR'Y', ხატულთა I'; კარგა ET, კარგათ FXG'L'; მამაჩვენე GQ', გაამჩვენე JZ, მომამჩვენე F'L'.

გ. ცუდათ GZQ'; ნულარ GHJKOXF'G'L'Q'; სტირი GHJK OXF'G'L'Q', ჰსტირ T'; კვლავცა GHJTD'F'L'Q', კვლადმცა KOG', კვლავც X, კვლაცა FZE'I'R'T'; დასტენე] დასტეკენი Z, დატენე A', დატენნე I', დაჰსტენე T'.

დ. მზჰემან C; გიყო BFIYA'R'T', გიყავ Z; გაგინათლნე X.

513 (380)

„ასმათი მეუბნებოდა უშიძად, არ მეკრძაღვოდა;  
ჩემი რა გითხრა, რა ვიყავ, ღსინი რად დამეთვალვოდა!  
გული მი და მო მიარდა, ჰკრთებოდა და შემალვოდა;  
მით პირი ჩემი გაბროლდა და დაწვი გაილაღვოდა“.

ა. მეუნებოდა G'; უშიშრად CDEFGHIJKLOTXYZE'F'G'I'L' Q'R'T'Y'; მეკრძალოდა DEGIJUVZF'I'Q'R'T'Y', მეკძღვოდა X, შეკრძალოდა L'.

ბ. რა ვიყავ] არ ვიყავ I; რად] ვით J'T, არ Z; დამეთვალვოდა DEGJUVXZE'F'I'L'Q'T'Y', დამეთლეოდა I, დამეთვლებოდა R'.

გ. მი და მო] მოდაგო L', მინდამო X; მიარდა] გარდა L'; ჰკრთებოდა და] და ჰირნი J, და ჰირი T; კრთებოდა D'F'G'Q'; მემალოდა DEGIUVZF'I'L'Q'R'T'Y', დამემალოდა JU, მელალოდა K, მელალვოდა O, მემალვებოდა X, დამელალვოდა G'.

დ. მით] მუნ DFGHUVF'L'Q'; გაბრაღდა J; გამელალვოდა FHKOG', გაილალოდა EGIF'L'Q'R'T'Y', გამელალოდა DJUVZ, გაილაღვოდა X, გაილაღობდა I'.

## წიგნი ტარიელისა

საყვარელსა თანა მიწერილი ჰირველი

წიგნი] აქა წიგნი JKOG'T'; ტარიელისა] ტარიელისი CILA', ტარიელის Z; საყვარლისა] საყვარლის I, საყვარელისა UV'T'; საყვარელსა თანა] საყვარელთანა FHKOG', საყვარელთან GF'I'L'Q', თავის საყვარელთან J, თავის საყვარელთანა T, მისსა საყვარელ--

თან Z, ნესტან-დარაჯანთან R'; მიწერილი პირველი] მაშინ პირველად მიწერილი C, პირველად მიწერილი DEGUUVQ'R'Y', პასუხად მიწერილი H; პირველი] პირველად T'; მიწერილი პირველი— FIKLOYA'F'G'L'; პირველი— BHJ'I'Z'I'.

514 (381)

„თვალთა დავიდევ უსტარი მე მისგან მონაწერია.  
პასუხად ვსწერდი: «მთვარეო, შენმცა მზე ვით მოგერია?  
მე ღმერთმან იგი ნუ მომცეს, რაცა არ შენი ფერია!  
სიზმრად მგონია, დარჩომა ჩემი ვერ დამიჯერია».

ა. დავიდე F'L'R'; მისგან] შენგან DI', შენი GHF'L'Q'.

ბ. პასუხათ I'; ვსწერდი VXA'L', ვსწერდი T'; შენმც I, შენცა F'I'L'; მზე C.

გ. ღმერთმან იგი ~ F'L'Q'T'; იგი] ისი F; მამცეს CDEFG HIJKOTUVXYZA'I'L'Q'R'T'Y'; რაცა არ] რაცარა DEFGHIJUV F'G'I'Q'R'T'Y'; არ] რა Z.

დ. სიზმრად DEGHJLF'L'Q'Y', სიზმრივ F; მგონია] მეგონა R'; ვერ] არ E'; დაგიჯერია L'.

515 (382)

„ასმათს უთხარ: მე პასუხსა ამის მეტსა ვერ მივსგებები;  
ესე ჰქადრე: «რადგან, მზეო, ნათლად ჩემთვის ამოჰსდები,  
აჰა, მკვდარი გამაცოცხლე, ამას იქით აღარ ვბნდები,  
რასაცაღა სამსახერსა, ვპტეუვი, თულა ვერიდები».

ა. ასმათ I'; უთხრა CJUYY', უთხრობ E, ვუთხარ Z; პასუხი GIF'L'Q'; მე პასუხსა ამის მეტსა] ამის მეტსა მე პასუხსა J; მიხედები ZG', მივსხედები T'. მივიდები G'.

ბ. კადრე F'L'Q'; რადგან (რათგან Q') მზეო ~ EGHKOY A'F'G'I'L'Q'R'Y'; მზეო C; ნათლად ჩემთვის ~ DEFGHIJOTUV ZE'F'G'LI'Q'R'T'Y'; ამოხდები DXD'E', აღმოჰსდები EFGHIOV YA'F', აღმოხთები G', აღმოხდები I'L'Q'R'.

გ. წამაცოცხლე I; ამის EX; აღარ] არა I; ვბდები F'L'.

დ. რაცაღა DEGUUVZF'I'L'Q'R'T'Y', რაცაღასა H, რასაღა L; სამსახური GF'L'Q'T'; ვპტეუვი, თულა ვერიდები] ნეტარ

ვითლა ვირილები JT; ვჭტუი CDX, ვეტყვი EY', ვიტყვი FGHIK  
OVYZA'E'F'G'I'L'Q', ვტყუი LU, ვტყუვი D'R', ვჭსტყუი T'; თუ-  
ლი X; ვერილები] ვეურჩები I', ვირილები IUV.

516 (383)

„ასმათ მითხრა: «მე მიბრძანა, ესე ვქნათო, ესე სჯობდეს,  
ვინცა გნახოს, ჩემგან მისსა საუბარსა ვერა სცნობდეს;  
ჩემად ნახვად მოვიდოდეს, შენ ვითამცა გაშიკობდეს;  
დამცავედრა, ამირბარსა უთხარ, ასრე ნამუხობდეს».

ა. მიბრძანე IZ, მიბძანა UVF'L'Q'; ვჭქნათო DZI'R'T'Y',  
ვქნათ FL', ვქნაო Q'; ესე სჯობდეს] თუცა სჯობდეს G'TF'L'Q'R',  
რაცა სჯობდეს HI, თუმცა სჯობდეს J, ასე სჯობდეს R', ესრეთ  
ჭსჯობდეს T'.

ბ. გნახოს] გენახოს ZT'; ჩემგან] ჩვენგან KOG', შენგან I;  
მისა E'; ნაუბარსა GJTF'L'Q', საბარსა X; ვერა] არა F; ჭსცნობ-  
დეს T'.

გ. ჩემდა EZY'; მომვიდოდეს A'; შენ ვითამცა] ვითმცა  
შენა J; შენ ვითამცა ~ T; გაშიკობდეს CELZY', გიშიკობდეს X.

დ. დაცამვედრა FHKOG'I', დაცავედრა IJ, დამცავედრე  
LZ, დამცამვედრა TT', მცავედრა Q'; ამილბარსა DEFGHJKOTU  
VXYZF'G'L'Q'R'; ასე EUF'R', ესრეთ JT, ესე L', ესრედ T'.

517 (384)

„მეკეთა ესე თათბირი, სიბრძნე გულისა მისისა,  
მისი, მზესაცა რიდება ჰქონდის ნახვისა მისისა;  
მისგან მომეცა მოსმენა არ საუბრისა მქისისა,  
ვისთა შუქთაგან უკუნსა ჰგვანდის სინათლე დღისისა.“

ა. მეკეთა] მეფეთა U, მეკრეთა J, მეკვეთა Q'; სიბძნე F'L';  
გულისა მისისა ~ I'L'.

ბ. მისა I'; მზესაცა C, მზისაცა DEGHKOUVF'G'I'L'Q'R'  
T'Y'; ჰრიდება C; ჰქონდა FI, ქონდის G'Q'; ნახვისა] ნათლისა F;  
ნახვისა მისისა ~ L'; ვისისა DEFGHJKOTUVYA'G'I'R'T'Y'.

გ. ვისგან FJT; მომეცა] მომესმა Q', მოცემა DUV, მოეცა F,  
მომეცათ X; მოსმენა] მომეცა T, მოლხენა U, მამესმა GJ; საუ-  
ბარი X.

დ. ვისგან EE', მისგან GF'L'Q', მისთა JT; შპუქთაგან C;  
გვანდის DFIUVF'L'Q'Y'; სინათლე] ნათელი DFIUVYA'; დილისა X.  
ბგ~L.

518 (385)

„ასმათს მოვართვი რჩეული თვალი ოქროსა ჯამითა;  
მან მითხრა: «არა, არ მინდა, ვარ გამამღარი ამითა».  
ერთი აიღო ბეჭედი, მართ აწონილი დრამითა:  
«ესე კმა ნიშნად, სავსე ვარ სხვად ხელის შესაბამითა».

ა. ასმათს rep. X; მივართვი DGHKTUVZF'G'L'; ოქროს X;  
ჯამითა U.

ბ. გამამღარი I.

გ. მართლ F'L'.

დ. ეს F; კმაა F, კმარს H; სხვა DUVF'I'L'Q'R', სხვას  
EZ'I'Y'; ხელის] ყელთა F, ხელთა I, ხელსა YA'.

519 (386)

„ქალი ადგა, წაშოვიდა; მე ლახვართა გულისა მრიდეს,  
ლხინმან ბნელი გამინათლა, დამრტეს, ცეცხლნი რომე  
: შწვიდეს;

შეველ, დავკე ნადიმადვე, ჩემნი სწორნი სადა სმიდეს.  
მსიარულმან საბოძვარი გავეც, ზამი გაადიდეს“.

ა. წაწოვიდა] და წავიდა T'; ლახვარი HIUV, ლახვართა L'Q';  
მრიდეს] მგმირდეს Z, მპრიდეს I, მპრიდეს T'.

ბ. ლხინმა I'; ბნელი] გული U\*; განმინათლა BCELUE'G'R'T',  
გამითენა GHJTF'L'Q'; დამრტეს] დამშრტეს Z, დაპშრტეს T';  
ცეცხლნი] ცეცხლი CFGHIJKLOUVD'E'F'G'I'L'Q'R'; ცეცხლნი  
(ცეცხლ E) რომე ~ CERT'Y'.

გ. შევე IYA'; დავკედ F'. დავკეგ I', დავკეკ L', დავკსკე F';  
ჩემი FGKOF'G'I'L'Q'; სწორი I'; საცა Z; სმიდეს] ზმიდეს GHIKO  
F'G'I'Q', სუმიდეს ABMA', სვიმდეს X, შვიდეს L', ჰსმიდეს T'.

დ. ზამი] მადლსა J, ზემი FGHIKOZF'G'L'Q', მადლნი T;  
გაადიდეს] გარდიხდიდეს J, გადიდეს IXI'. ბგ ~ JT.

\* ხელნაწერში (S-5006) „გულის“ ზემოდან გარკვევით აწერია პატარა  
ასოებით „ბნელი“. არცერთი არაა გადახაზული.



## წიგნი ტარელისა ხატაელთა თანა და კაცის გავზავნა

წიგნი აქა წიგნი JKOG'T; ტარელისა| ტარელისი CILA', ტარეისაგან E'; ხატაელთა] ხატაველთა DELUVR'Y', ხატაეთა I; ხატაელთა თანა] ხატაელთანა GHQ', ხატაელთან მიწერილი I'; ხატაელთა თანა და კაცის გავზავნა] ხატაველთ მეფესთან მიწერილი J, ხატაელთ მეფესთან T, ხატავეთის მეფესთან მიწერილი და მუქარის შეთვალა Z; თანა + მიწერილი DT', მინაწერი ER'Y'; და კაცის გავზავნა] მიწერილი UV; კაცის] კაცისა D'; გავზავნა] გავზავნა E'; და კაცის გავზავნა—FIKYA'F'G'L'; გავზავნა + პირველი CL.

520

„კაცი იხმო გასავზავნლად, ეუბნების, უბრძანებსა;  
უთხრა: «იცნობ, ვინცა უწინ ჩვენთვის სრმალნი მისცნეს  
ნებსა?»

რად შესცვლიან ჭკუა-ცნობა, გარდის ნაცვლად შემეს რად  
ჰკრებსა?»

ჩვენა ბაეი დაიკიდოს, მოიღებდეს ჩვენს წინ ზღვენებსა.»

ა. კაცი DIUVF'I'L', გასავზავნად DGHIUVF'I'L'Q'; უბრძანებსა DUVF'Q', უბრძანებისა L'.

ბ. უთხარ B; იცნობთ GHUVF'I'L'Q'; ვინცა უწინ ~ L; ჩვენთვის] ჩემთვის GHF'L'Q'; ხმალი GHUVF'I'L'Q', სრმალი IL, რხმალი E'; მისცეს GHIUVE'F'I'L'Q', მისცა L.

გ. შესცვლია GHF'L'Q'; ცნობა] მცნება DUVF'I'L'Q', ცნება GH; ძემესა GHIF'L'Q'; რად—GHIF'L'Q'; კრეფსა E'Q', ჰკრეფსა L'.

დ. დაიკიდონ DGHUVF'L'Q'; მოიღებდენ DHUVF'L'Q'; ჩვენ F'L'Q'; ძღვენებსა CDGE'I'L', ძღვენსა HILUVF'Q'.

521 (387)

„გავზავნე კაცი ხატაეთს და წიგნი ჩემგაგიერი;  
მივსწერე: «მეფე ინდოთა არისმცა ღმრთელებ ძლიერი:

მათი ერთგული გამღების უოველი სული მპიერი,  
ვინცა ურჩ ექმნას, იქნების თავისა არ მადრიერი.“

ა. გაეგზავნეთ J, გაეგზავნენ Z; კაცნი FYZA'; ხატეთს C, ხატავეთს EJLZY', ხატელსა I', ხატაეთსა L'; ზემბაგიერი ZD'F' L'Q'R'T'.

ბ. მივწერე] შევსთვალე FJTZ, მივწერე UV, მივეწერე X, მივჰსწერე T'; ჰინდოთა CNA'ET', ინდოეთა X; არისმცა] არსმა E, არის J'T, არისმც L, არსმცა UVZR'T'Y', არისცა F'L'; ღმთულებ B, ღმრთისგან DJ, ღმრთისაგან ET', ღთულად G, ღთიულებ I, მღრთულებ KNO, ღთისგან T, ღრთისაგან UVI'R'Y', ღთულებ XYD'E', მღთისაგან Z, ღვთად F'L', მღთიულებ G', ღვთულად Q'.

გ. ერდგული BDGHIKNI'; გასძლების E, ვაძლება Z, გაჰსძლების T'; სული] კაცნი J.

დ. ვინმცა E, ვინც L; იქნების] მოკვდების FJT, იქმნების EUE'G'I'R'T'; თავისი X; არ] ვერ JF'L'Q'; მადრიერი E, მადრიელი FHIKOYZE'G'I'L', მადლიერი J.

## 522 (388)

«ჩვენსო მძანსო და ჰატრონსო, თქვენგან არ გავიმწარებით;  
ესე რა ნახოთ ბრძანება, აქამცა მოიარებით;  
თქვენ თუ არ მოხვალთ, ჩვენ ძოვალთ, შედა არ  
მოგეზარებით.»

სჯობს, რომე გვნანსეთ, თავისა სისხლთა ნუ ეზიარებით».

ა. ჩვენსო DEHJLTUVXEI'Q'R'Y', ჩემსო GZFL'; ძმანსო BCDEFGHJKLNOTUVYZA'D'E'F'G'I'L'Q'R'T', ძამსო X, ძმაო Y'; ჰატრონსო] იმედნო F, ჰატრონსო CDEHIKLOUVE'G'R'Y', მოყვანსო GJTF'L'Q', მამანსო NA', მონანსო Y; თქვენგნით H, rep. U; გავიმწარებით] გავიწიბილებით F, გავიწირებით GJTF'L'Q'R'.

ბ. ჰნახოთ T'; ბძანება DUVXF'L'Y'; აქამცა] ფიცხლავ აქ GF'L'Q', ფიცხლავმცა J, ფიცხლამცა T, აქაცა X.

გ. თქვე I; თქვენ თუ ~ Z; ზედან GHIKXFG'I'L'Q'T', ზედ R'; არ] არა R'; ზედა არ ~ FZ.

დ. ჰსჯობს T'; რომ F'L'; გვნახნეთ თავისა ~ E; გვნახნე CDEI'R'T'Y', გვნახოთ FGNZD'F'L'Q', გვნახეთ U, გვნახვენთ A';

თავისის Z, თავისსა T'; სისხლთა] სახლთა E, სისხლითა AM,  
სისხლით FGHIJKLMNOPUVYZD'E'F'G'L'Q'R', სისხლსა 'T'.

523 (389)

„კაცნი გავგზავნენ, მე გულსა მომეცა უფრო ღვინები,  
დარბაზს ვიშვებდი, დამევესო ცეცხლი წვად მოუთმინები;  
მაშინ სოფელმან საწუთრო მიუსვის, რაცა ვინები,  
აწ ხელ-მქმნა, რომე სასლოდ მხეცთაცა მოვეწეინები.“

ა. კაცი ENTZG'I'R'I'Y'; გავგზავნე CDEFGHILN'TXZ'F'I'L'  
Q'R'T'Y', გავგზავნე J; გულსა მომეცა უფრო] უფრო გულსა მამე-  
ცა I, უფრო მომეცა გულსა I'; მამეცა DEHIKNOUVG'R'Y', მომ-  
ცა X; მომეცა უფრო] უფრო მამეცა (მომეცა F'L'Q') FGJF'L'Q';  
უფროსე X; ღვინება EV.

ბ. დარბაზ D, დარბაზ X, დარბაზს F'L', rep. I'; დამევესო I,  
დამევესო G'.

გ. სოფელმა R'; საწუთრო R'; სოფელმან საწუთრო ~ UV;  
მიუხვით X, მიუხვს L'.

დ. ხელი X; ხელ-მქმნა DEFGHJKNOTVYZA'F'G'I'Q'R'Y',  
ხელ-მქმნა IE', ხელმან U; სახლოდ BIX, საახლოდ R'; მხეცთა E,  
მხეცთა I; მორვევეწეინები T.

524 (390)

„პირველ გაჭრისა პირება, მერმე დასწენარდეს ცნობანი;  
ჩემთა სწორთაგან იუვნიან ჩემს წინა ნადიმობანი,  
მაგრა დამშლიდეს ღვინთაგან სურვილთა დიადობანი;  
ზოგჯერ შემცვიან სევათა, ვჰთქვენი საწუთროს გმობანი.“

ა. პირველი X; პირება] პირობა CDEHLUVI'R'Y', პირები  
XL', პურობა T'; დაწენარდის J, დაწენარდეს I', დაჰსწენარდეს T';  
სცნობანი ABMD'.

ბ. იუვნიან DUVZI'; ჩემ F'L', ჩმს E; ნადიმობანი] დარბაზო-  
ბანი FI, ნადირობანი N.

გ. მაგრამ FGHJKOXE'F'G'L'Q'; დამშლოდეს GJTF'L'Q';  
ღვინთაგან] ხორცთაგან Z; დიადობანი I.

დ. ზოგჯერ] მით FJ'TZ, ზოგჯირ A'; შემიცვიან FJ'TZ, შემც-  
 ვლიან IN, შემცვიინ X, შემცვიან T'; სევდანი GF'L'Q', სევლითა H;  
 ვპოქვენი] ვპოქვი C, ვოქვი DFGHIJKLOUVZF'G'I'L'Q'R', ვოქვ E,  
 თქვენ N, ვსოქვი T, ვპოქვენ X, ვოქვენი Y, ვოქვენი A'D'E', ვპსო-  
 ქვი T', ვპოქვი Y'; საწუთროსა DEFGHIJKLNOTUVYZF'G'I'  
 Q'R'T'Y'.

525 (391)

„დღესა ერთსა საწოლს მოველ მეფისა სრით წამოსრული,  
 ვჯე და მასვე ვიგონებდი, არ მიეცა თვალთა რული;  
 წიგნი მქონდა საიმედო, ამაღ ვიევა მხიარული;  
 კარსა მცველმან მონა უსმო, უსსრა საქმე დაფარული.“

ა. მოველ] მიველ NF'L', მოვე YA', შეველ T'; მეფის GHIJK  
 LNOTUVXYZA'F'G'L'Q'; სრითა FFGHIJKLNOTUVYZA'F'G'L'Q';  
 წამოსული GHJKOF'G'L'Q'R', წამოსულლი I'.

ბ. ვპსჯე T'; მიმეცის F, მივეცი GHIKNOYΔA'F'G'L'Q', მიმე-  
 ცა IUV, მამეცა JR', მომეცა TZ, მიეცი X; თვალსა I'; რული]  
 ლული GHJNXF'L'Q', ჰრული C.

დ. კარის FFGHIJKLNOTUVZF'G'L'Q'; მცველმა G; მო-  
 ნას T'; იხმო FZ; საქმე] მისგან DUV, რამე FIJKOTZG'R'.  
 ბგ.~ KOG'.

526 (392)

„მონააო ასმათისი», საწოლს უთხარ შემოყვანა.  
 მოეწერა: „გიბრძანებსო», ვისი მესვა გულსა დანა.  
 ღსინმან ბნელი გამინათლა, ამიფოლხედა ჯაჭვთა მანა,  
 წაველ, მონა წავიტანე, რამცა უთხარ ამისთანა!

ა. მონაო XZE'I'T'; ასმათისა FFGHIJKLNOTUVYZA'F'G'L'Q'  
 R'T', ასმათის I'; საწოლს] შემოყვანა FJ'T; უთხრა E'F'G'L'Y';—N;  
 საწოლს უთხარ ~ YA': შემოყვანა] შინა F, განა JT.

ბ. გიბძანებსო DJLUVXF'L'Q'Y'; ვისგან JTR'; მესო  
 CFGHIJKLNOTYA'F'G'L'Q'.

გ. ღსინმა FII'; განმინათლა CELUD'I'R'T', გამითენა GZF'  
 L'Q'; ამიფოლხედა EY', ამიფოლხდა GH, ამიფხუნა I, ამიფხოლ-

და J, ამილფობხედა U, ამომიფხურა Z, ამილფობხედა F'L'Q', ამი-  
ფოლხა R'T'; ჯაქვთა] კირთა L.

დ. წავე IYA'; რაცა X.

527 (393)

„ბახჩა შევლე, არა დამხედა კაცი ჩემი მოუბნარი;  
ქალი წინა მომეცება მხიარული, მოცინარი,  
მითხრა: «ვაჰად ამოგილე, არ გასვია გულსა ნარი,  
მოდო, ნასე ვარდი შენი უფურკნელი, დაუმკნარი».

ა. ბაღჩა CL, ბაღჩას DGHJKOTVXZF'G'L'R'T', ბახჩას NU  
I'Q'; შეველ ABDFGJKMNO'TUVXZD'E'F'G'L'Q'R'T', ჩაველ HI',  
შეველ I; არა] არ O; არა დამხედა] არ დამხედა GHIKLTZF'  
G'L'Q'; ჩემო I'; მოუბარი EFHJKNXZE'F'G'I'L'Q'R'T'Y', ნაუ-  
ბარი DUV.

ბ. ქალი წინა ~ F; მამეგება DEFGHJKNOUVG'Q'R'Y',  
მხიარულად F.

გ. ვაჰად] შავად U, ვაჰად X, ამოდ F'L'Q', ვაჰათ INR';  
ამოგილებ Z, არ] ნუ N, რად F'L'; გისვია X.

დ. მიდი GUVF'L'Q'; ჰნახე T'; უფურკნელი D'; დაუქნარი X;  
უფურკნელი, დაუმკნარი] უფურკნელი (უფურკნელი Z) და დაუმკ-  
ნარი CKTUVYZ, უფურკნელი და დაუმკნარი DJLR'T', კოკო-  
ბი და დაუმკნარი F, უფურკნელი დაუმკნარი G, უფურკნელი  
(უფურკნელი E) და დაუმკნარი EH, უფურკნელი და დაუმკნა-  
რი I, უფურკნული და დაუმკნარი N, უფურკნელი (უფურკნელი  
A'F') დაუმკნარი OA'F'G'I', უფურკნელი დაუმკნარი L'Q',  
უფურკნელი დაუმკნარი Y'.

528 (394)

„ამიგდო ქალმან ფარდაგი მძიმე თავისა ძალითა,  
სადა დგა კუბო შემკული ბალახშითა და ლალითა;  
მიგან ჯდა იგი ჰირითა მზისაებრ ელვა-მკრთალითა,  
მე შემომსეღნის ლაჩხაღ მის მელნის ტბითა თვალითა.“

ა. ფარდგი I, ფარდა იგი X; თავისის R', ძალითა] მკლა-  
ვითა T'.

ბ. დგას FITR', ჰსდგა T'; ბადანშითა EL, ბადანჩანურის J, ბადანშანურის T, ბალახითა UXA', ბალაშხურის R'; და— TJ.

გ. ჰსჯდა T'; პირითა] პირთა მზე FL'; მზისებრ BIT', მზი-საებრ C, მზისებრივ Z; მკრთალითა] კრთომითა JN, მკრთალითა E.

დ. შემომხედის DEKOTUVG'Q'Y', შენამხედის FHINR'T', შემამხედის G, შამამხედის JI', შემომხედის F'L'; ლამაზად] ხანდისხან JTR', ლამაზათ F'Q'; მისის GNF'L'Q'; ზელნისა N; ტბისა CDHKLNOTYZA'G'I'R'T'Y', ტბის GQ', ტბთა U, ტბით F'L'.

### 529 (395)

„დიდხან ვაგვ და არა მითხრა სიტყვა მისსა მონასურსა,  
ოღენ ტკბილად შემომხედის ვითამცა რა შინაურსა;  
ასმათ უხმო, მოიუბნეს; ქალი მოდგა, მითხრა ეურსა:  
«აწ წადიო, ვერას გითხრობს», მე კვლა მიმცა აღმან მურსა.“

ა. დიდხანს NG'R'T'; ვიდეგ GTF'L'Q'R', ვჰსდეგ T'; და— JTR'; არა] არ GF'Q'; სიტყვა მისსა] მის სიტყვასა J, მის სიტყვისა TR'.

ბ. ოდეს R'; შემამხედის DGHJNV, შემომხედის EKOUF'G' I'L'Q'R'T'Y', შემამხედის FIX; ვითამცე FGHJKLMNOTZF'G'L'Q'R'; რა] რასმე GHKOF'G'L'Q', რაზე FIJLNTZ, რამ YA', არა R'; შინაურსა] შინურასა D.

გ. ასმათს FHKZG'R'T'; უხმო] უთხრა FINYZA'T', იხმო JT; მოიუბნეს] მოიბრუნეს F'L', მოუბნესა ET'Y'.

დ. წამოდი F'L'Q'; ვერს F'; გითხრობ IJLI'; მე კვლა] კვლავ Z; კვლავ DEGHJTUVF'I'L'Q'Y'; მოპცა L'; აღმა EGHJKNO VXYZA'F'G'I'L'Q'.

### 530 (396)

„ასმათ გამოძევა, წამოველ, ფარდაგი გამოვიარე,  
ვპოქვი: «საწუთროო, ვის წელან გული დრამანთა მთარე,  
მაშინ მოგეტა იმედი, ღსინა რაღ გამოისიარე?»  
გულმან გაურისა სიმნელე კვლა უფრო დამიტარე!“

ა. გამოძევა] წამოძევა DF'I', წამაძევა GHUVL'Q', გამაძევა CIJNR'; წამოველ] წავედით NYA', გარძოველ Z; გამოთარე T, გამოთიარე U.

ბ. ვთქვი DEFGHJKNOTUVXYZF'G'I'L'Q'R'Y', ვქვი I, ვსთქვი L, ვპსთქვი T'; საწუთროვო GHKNOTG'I', საწუთრო XF'L'; საწუთროო, ვის] ვინ საწუთროვ რომ R'; წელან] ძოდან FHG', წოდან KT; გული] ლხინი F; ვის წელან გული დრაპანთა] შე გული უფრო დრამითა I; დრამათა DZQ', დარმანთა BEJTR' T'Y', დრამითა FL, დარამთა GKO, დრამთა F'G'L', დარამად HV, დრამათანა NYA', დარამეად U; ვიარე CU.

გ. მოგვეცა H, მომეცა ITZR'T', მამეცა JN; რად] არ N; გამზიარე J, გაუზიარე N, გავიზიარე R'.

დ. გულმან] ლხინმან T', გულო DGHKOUVF'G'L'Q'R'; გაყ-რილსა X; სიძნელე] გაძლება F, გრძელება Z; კვლა] ნეტარ JT, კვლავ DEGHZD'F'I'L'Q'Y'; უფრო] ვით JT; დაიტიარე DFJN VYA', დაიტია TU, დამიტიარე X, დაიტარე Z, დამატიარე R'T'.

### 531 (397)

„ასმათ ლხინსა მიქადებდა, ჩავიარეთ შიგან ბაღი;  
მითხრა: „ეგრე წასვლისათვის ნუ გაჩნია გულსა დაღი,  
სიმძიმეილთა ერდო დაჰხაშ, სისარულით კარი აღი;  
სირცხვილი აქვს საუბრისა, მერმე თავსა ჰკრძაღავს ლაღი“-

ა. ჩავიარეთ შიგან] როდის შევლე იგი R'; ჩავიარე DFHI KNOUVXF'G'I'L'Q'T', ჩავიარი G, შევიარე JT.

ბ. აგრე BFIKZT'; წასვლისათვის CF'G', წასვლისთვის X, წასვლისათვი I'; გაჩნია] გასვია Z, განჩნია U.

გ. სიმძიმეილის GHIKOTD'F'G'L'Q', სიმძიმრისა JN, სიმძიმ-ლისა L, სიმძიმლითა XI', სამძიმრისა Z; ერდო] ერიდეო X, ეზო D'F'L'; დაჰხაშ] დახარხ Y, დაჰხარხ A', დახმევ D', დახაშ DEI' T'Y', დახში FIUVZ, დახშევ GHJKOTF'G'L'Q', დახში N, დახში R'; სიხარულით] მხიარულით E', სიხარულის CDEGHIJKLNOTUVZ D'F'G'I'L'Q'R'T'Y', სიხარულთა YA'; კარ G'.

დ. აქვ E'; საუბარსა GH, საუბარისა K; მერე R'; თავის N, თავი X; კრძაღავს DEFGHIJKOYZA'G'I'Q'R'Y', კრძაღვის ND', ჰკრძაღავს T'; ჰკრძაღავს ლაღი] საკრძაღალი X.

### 532 (398)

„მე უთხარ: „დავო, შენგან მეჭვ ამა გულისა წამალსა;  
შენაარ, სულთა ნუ გამერი, ამბვითა შრეტდი ამ აღსა,“

ჩემთანა წიგნსა ნუ გასწევებ შენ ზედა-ზედა მავალსა;  
თუ რას სცნობ ჩემთვის, არა ვეჭვ მე შენგან არ-დანამალსა».

ა. ვუთხარ Z; დაო DEFGHIJKLMNOPVA'E'F'G'I'L'Q'R'T'Y';  
შენგან] შენ გელი T, შენ J; მექვე გული J, ვექვე CDEFGHIKLN  
OUVYZA'E'F'G'I'Q'R'T'Y',—T; გულსა] წყლულისა Z; წამალსა U.

ბ. ზენარ IZI', ზეაარ G', ზენააარ L'; სულთ F'L'; გაყ-  
რი G'; ამბითა BDEUVZIR'T'Y', ამბვით H, ანბვითა J, ამბავ-  
თა N, აბავთა X, ამბავით F'L'; მშრეტდი DLUI'R'T'Y', დაშრეტ-  
დი HF'L', შერეტდა X, მშვრეტდი Z, შვრეტდი A'; ამ—F'L';  
ოლთა F'.

გ. გაწყვეტ D', გაქსწყვეტ T'; შე G'; ზედა-ზედან D, ზედი-  
ზედსა J, ზედი-ზედა N, ზედი-ზედი T, ზედა-ზედას T'; მავალსა]  
მალ მალსა J.

დ. თუ რას] თვარა Y; რას] არ N, არა A'; ცნობ EXI', სცნო-  
ბო L, ჰსცნობ T'; ჩემთვისა I, ჩემთვი I'; არა] ვექვე J, არ GKO  
F'G'L'Q',—T; ვექობ F, ვეექვე GKO; მე შენგან არ-დანამალსა]  
რომე იქმოდე და მისა G, რომე შენ არ იქმოდე დამალსა JT,  
რომე იქმოდე დავალსა F'L'Q'; დანამალსა] დამალვასა Z.

### 533 (399)

„შევევე, წამოვეელ, მდიოდა ნაკადი ცრემლთა მილისა;  
საწოლს შემოვეელ, სელ-ქმნილსა ღონე არ მქონდა მილისა,  
ბროლი და ლალი შევიქენ მე ულურჯესი ლილისა;  
ღამე მერჩია, მეწადა არ-გათენება დილისა.“

ა. შეჯე D', შევქსჯე T'; წამოვე YA'L'; მდიოდა] მოქსდიო-  
და T'; მილისა] ფონისა J.

ბ. შემოვე YA'; მქნილი FILZ, მქნილსა GHJNTX, მქნი-  
ლი KO, ქნილსა A', ქმნილნი G'.

გ. შევიქენ] ვქნილიყავ J, ვქნილვიყავ T, შევიქმენ T'.

დ. მერჩივნა N, მერჩივა Z; დილისა] დილილისა D.

### 534 (400)

„სატაეთს მეოფნი მოვიდეს, მათგან მოსკლისა დრონია;  
სიტყვანი შემოეთვალნეს ლაღნი და უკადრონია:



«არც რამე ჩვენ ვართ ჯაბანნი, არ ციხე-უმაგრონია,  
ვინ არის თქვენი ხელმწიფე? ჩვენზედა რა პატრონია?»

ა. ხატაველს D, ხატავეთს EJLY', ხატაელს F'L'; მოვიდნენ  
GF'L'Q', მოვიდნეს LUVZ; მათგან] მათი FJNYR', მათის IKLO  
TUVZG', მადგან E; მოსლვისა CF'G'Q'.

ბ. სიტყვანი] პასუხი X; შემოეთვალა GHKOF'G'L'Q', შემოე-  
თვალნეს I, შამოეთვალნეს J, შემოეთვალეს N, შემოეთვალათ X;  
ლალნი] ლალი EGHJNUVF'L'Q'R'Y'; უკადრონია] უკარონია N.

გ. არც რამე] არცა რამ DA'Y', არც არა E, არცა.თუ F,  
არცა GHJNTUVYR'T'; რამე] კაცნი I, რამ X; ჩვენა R'T'; ვარ-  
თო GHJTY; ჩვენ ვართ] ვართ კაცნი NU, ვარცა კაცნი V; რამე  
ჩვენ ვართ] ჩვენ ვართ კაცნი KOZF'G'L'Q'; ჯაბანი JNVZ; არ]  
არც CIJKNUVXD'E'F'G'L'Q'R'T'Y', არს G.

დ. ვინ არის] ნეტარ ეგ JTY; თქვენი] ინდოთ R'; ხემწიფე  
DY'; ჩემზედა EY', ჩვენზედან X, ან ჩვენზედ R'; რა] არ H.

## წიგნი ხატაელთა მეუისა ტარიელისა წინაშე მოწერილი

წიგნი] აქა წიგნი JKOG'T'; ხატაელთა] ხატაველთა DELY',  
ხატაელთ GHJKOTG'Q', ხატაეთ I, ხატეითა X, ხატავეთის Z,  
ხატაველთ R'; მეფისა] მეფის ZT', მეფისა რამაზისაგან R'; ტა-  
რიელსა] ტარიელს CDGHKNOYA'G'Q'Y', ტარიელის EIJTUVD'  
F'L'R', ტარიელთანა F, ტარიელისა T'; ტარიელისა წინაშე მო-  
წერილი] მოწერილი ტარიელის წინაშე Z; წინაშე + პასუხად  
GHQ'; წინაშე მოწერილი—F; მოწერილი] მიწერილი C, მოეწერა  
NG'; მოწერილი + პასუხად (პირველი C)CDEUVR'T'Y'; მოწერი-  
ლი — IKLOYA'F'L'.

535 (401)

„მოეწერა: «რამაზ მეფე ტარიელსა წიგნს გიწერსა;  
გამიკვირდა, რა ეწერა წიგნსა შენგან მონაწერსა!  
რაგვარა თუ მანდა გეხმე, ვინ პატრონობ ბევრსა ერსა?  
ამისმეტსა ნუმცა ვნახავ კვლავა წიგნსა შენ-მიერსა».

ა. ტარიელის X; ტარიელსა წიგნს გიწერსა| წიგნსა გიწერ ტარიელსა (ტარიერსა DEUYA'R'TY') DEGHJKNOTUVYZA'F'G' I'Q'R'T'Y', წიგნსა გიწერს ტარიელსა F.

ბ. წიგნსა E; შენგან| შიგან F'L', შენსა UV; მონაწერა X, მოწერილსა F'L'Q'.

გ. რაგვარა| როგორა FIJTZ; მანდ I; გესმევ GHIJTVF' L'Q'; პატრონობს DHIKOTUVZG', ჰპატრონობს EJXE'T'Y', ვჰპატრონობ GL, პატრონობ ND'Q', ვპატრონობ F'L'R'; ბევრსა| დილსა GHJKOTF'G'L'Q'R', ბევრისა X, ბევრა E'.

დ. ნულა DY', ნულარ EHD'R'T', ნუცალა I, ნუცკა Z, თუცა L'; კვლავლა BDENTUVYA'E'R'Y', კვლავე GHJKOZF'G'L'Q', კვლავცა J; წიგნსა| კაცსა IU.

### 536 (402)

„უბრძანე წვევა ღაშქართა, გავგზავნე მარსაპანია:  
იგი ვარსკვლავთა ურიცხი მოკრფეს ინდოთა სპანია.  
შორით და ახლოთ ვეელაი მართ ჩემკენ მონასხრპანია,  
ერთობ ღაშქრითა აივსო მინდორი, კლდე, კაპანია.“

ა. უბძანე UVF'L'Q'; წვევა| წვევა F'L', წვევა D, წავევა T'; უბრძანე წვევა ღაშქართა| ღაშქართა წვევა (წვევა Z) უბრძანე FZ; ღაშქრისა INTYA', ღაშქარს X, ღაშქართა D'; გავგზანე D'; მარაპანია N, მარასპანია R'T'.

ბ. ვარსკვლავთა| ღაშქართა KOG', ვასკვლავთა J, მასკვლავთა NYA'; ურიცხი| სიმრავლე Z, ურიცხვი BDFGIJKNTVXY A'D'E'F'G'L'Q'Y', ურიცხვი L; მოკრფეს| მოღგნეს J, მოღგეს TZ, მოკრბეს BEIKOUVG', მოჰკრფეს C, მოკრფა GF'L'Q', მოჰკრფეს ND', მოკრფენ R', მოჰკრებეს T'; ჰინდოთა CNA'E'T', იინდოთა E, იჰინდოთა Y'.

გ. შორით... მონასხრპანია| ცხენისა ფერხთა ეჩქარათ (ფერხსა ეჩქარად T) მოჰქონდა ხმა სხარპანია JT, ცხენისა ფეხთა ეჩქარათ მართ ჩვენკენ მონას სპანია (მონასხპანია Q') F'L'Q'; შორით და ახლო ყველაი| ცხენისა ფეხთა ეჩქარათ G; შორის DUVZ; ახლოს DFHKOUVZG'R'T'Y'; ყველაი| მოვიდენ X, ორთავე Z, ყველანი DEVR'T', ყოველნი H, ყოველი NYA', ყვალანი Y'; ჩემკენ| ჩვენ კერძ T', ჩვენკე FN, ჩვენკენ GHKOD'G'R', ჩვენკეთ I, ჩემკე YA', ჩემგან Z; მონასხპანია DHKOUVYZA'G',

მონასპანია G, მორასპანია I, მონასხანია N, მონასხრპანია X,  
მონასხპარნია D', მონასხმანია R'.

დ. ერთობს სრულად GJTFL'Q'; ლაშკრითა BD', ლაშკართა  
EF'L', აიმსო G'; კაპანა D'.

537 (403)

„ფიცხლა მოვიდეს, არ ექნა მათ შინა ხან-დახმულობა;  
აღლუმი ვნახე, მეკეთა ლაშქართა მოკახმულობა,  
სიჩაუქე და სიკეთე, კეკლუცად დარახმულობა,  
ტაიჭთა მათთა სიკეთე, აბჯრისა ხვარახმულობა.“

ა. ფიცხლაგ DEGHJTUVD'F'L'Q'T'Y', ფიცხლად FIKOZG'R';  
მოვიდნენ GKOF'G'L'Q', მოვიდა JT, მოვიდნეს NZ; ექმნა ET',  
ექნათ GHIJLTUVZF'L'Q'; დახულობა I.

ბ. აღლუმი D'; ვნახე] ვჭქენ Z, ნახე G'; ლაშქართა] კეკლუ-  
ცად GF'L'Q', ლაშქრისა YA', ლაშკართა D'; მოკახმულობა] და-  
რახმულობა GF'L'Q'.

გ. სიკეთე კეკლუცად] სიფიცხე კარგ წყობით JT; კეკლუ-  
ცად] აბჯრისა GF'L'Q'; დარახმულობა] ხვარახმულობა GF'Q',  
ხვარახმულობა L'.

დ. ტაიჭთა მათთა ~ JT; სიკეთე] სიმაღე DFGHKOF'G'  
L'Q', სიმაღლე UV; აბჯრისა] ლაშკართა GF'L'Q', აბჯართა CFI  
JLUV, აბჯრისა X; ხვარახმულობა] მოკახმულობა GF'L'Q', ხორა-  
ხმულობა X, სხვარახმულობა G'.

538 (404)

„ავმართე დროჲა მეფისა, აღმითა წითელ-შავითა,  
დილასა ვბრძანე გამართვა ლაშქრითა უთვალავითა,  
თავსა ვტირიოდი, ვიტუოდი ბედითა მეტად ავითა:  
«მზე თუ არ ვნახო, არ ვიცი, ვიარო ვითა და ვითა!»

ა. ავმართეთ F; მეფისა—E'; ალაში J; წითელ] წეთელ C;  
წითელ-შავითა] წითელ ყვითლითა შავითა E'.

ბ. ვბრძნე X, ვჭბრძანე T'; ლაშკართა CJL, ლაშკრითა D',  
ლაშქრისა R', ლაშკართა T'.

გ. ვპტიროდი GDEZY', ესტიროდი GHJKLOTG', ვპსტირო-  
დი T'; ვიტყოდი F; ვტიროდი ვიტყოდი ~ F'L'.

დ. მზჰე C; ვიარო] უარო G'; ვითადა] ჰუდამ და F'L'Q',  
ბნელსამცა JR'; ვითა და ვითა] მუდამ დავითა G, ბნელსამცა  
ვითა T.

539 (405)

„შინა მოველ, დაღრეჯილსა გულსა სევედა მიიეფდა,  
თვალთათ ვითა საგუბარი ცრემლი ცხელი გარდმომჩქეფდა.  
«ბედი ჩემი უბედური,—ვპტქვი, თუ,—ჯერცა ვერ გამეფდა!  
ჩელმან ვარდი რად ისელთა, რადგან ასრე ვერ მოჰკრეფდა?»

ა. მოველ] ზეველ E', მიველ ER'Y', მოვე YA'; დაღრეჯილ-  
სა A, დაღრეჯილი BIJZ; მიიიეფდა C, გამიეფდა F, მიმიეფდა I,  
მიფოდა X, მიეფადა F'.

ბ. თვალთა CDEFGHIJKLNOTUVXZE'F'G'Q'R'Y'; საგუბარი]  
მარგალიტი FIL, საგუბართ TR'; ცრემლი ცხელი ~ DEFGHIJ  
KLNOTUVYZA'D'E'F'G'Q'R'T'Y'; გარდმამჩქეფდა GHKNG'Q',  
გარდმომჩქეფდა X, გარდოჩქეფდა E'.

გ. ვპტქვი თუ—G'; ვტქვი DEFGHIJKLNOTUVYZA'D'F'Q'  
R'Y', ვპსტქვი T'; თუ—DGVF'T'Y'; ჯერცა] ჯერთადა DEY',  
ჯერცა G, ჯერეთ I, ჯერეთცა UVF'Q', ჯერაც XR'. ჯერთა  
CKLOYD'E'G'T'.

დ. ასრე] ეგრეთ R', ესრეთ GF'Q', ესრე JT, ასე UX; მოკ-  
რეფდა FXQ'.

540

„შინა მოველ სევედიანი, არ ნადიმად ღვინოს კსმიდი;  
წამ წავიდი სოფლისაგან, მადლი ღმერთსა შევსწირვიდი;  
ვერცა ვიჯდი, ვერცა ვიდგი, არა ვიცი, რასა ვპზმიდი,  
თმოზა ესთსოვე შემოქმედსა, მეფისავენ წაცავიდი.“

ა. ნადიმთა I; ვსვემლი GXF'L'Q'.

ბ. წავიდა ALXD'L'; მადლსა DGHIF'L'Q'; შევსწირველი  
GF'Q', შევსწირველი L'.

გ. ვიჯდი] ვჯდი (ჯდი I) და HIF'L'Q', ვიდგი L; ვიდგი] ვიჯ-  
დი L, ვიდეგი F'L'; არა] არ X; რას X; ვპზმიდი BDGHILF'L'Q',  
პვპზმიდი X.

დ. ვსთხოვ C, ვჭთხოვე D, ვთხოვე IX, ვთხოვ F'L'; წაცავი-  
და D, წამოვედი (წამოვილი I) GIF'L'Q'.

541 (406)

„მონა შემოდგა, მივეცი საქმესა გაკვირვებულსა;  
ასმათის წიგნი მომართვა მე, მეტად შეჭირვებულსა.  
ეწერა: «გისმობს შენი მზე შენ, მისთვის მოსურვებულსა,  
მოდი, სჯობს მანდა ტირილსა, საქმესა ბედით ვებულსა».

ა. მივეცი] მე ვიცი Q'; გაკვირვებულსა G, გაკვრებულსა X,  
გაკვრვებულსა Z, გაკვირებულსა G'R', განკვირვებულსა T'.

ბ. მამართვა DGHKNOUVL'Q'Y', მამარვა G'; მეტად] დია  
JTZ, მეტით X, დიად R'; შეჭირვებულსა] შეწირულსა X, შეწირ-  
ვებულსა D'.

გ. ეწერა] აწარა E; მზჳე C; შენ მისთვის] მისთვისა N; მო-  
სურვებულსა] მოსწრაფებულსა DGHUVF'L'Q'.

დ. მსჯობს T'; ბედით ვებულსა] გამწარებულსა JTR', ბედით  
ვნებულსა KOUVG'. გდ ~ F.

542

„მიამა, უფრო გავსელდი საქმისა მიუმსვდარია,  
მადლი შევჳკადრე უფალსა, ვიაჯე ზეენარია;  
მზესა ვემაზი შეიპურობს, მე მისად მსგავსად ვარია.  
დავაგდე სრისა ალაგი, ბალისა ვლასე არია.“

ა. მიუმხდარია IX.

ბ. შევჳკადრე D'F'L'Q'; ვიაჯი UQ', ვეაჯი F'L'; ზენაარია  
BHUVE', ზენარია DIF'L'.

გ. მზჳესა C; მე] ძე M; მისად] მზისა IUUV; მსგავსად]  
მას გავს GF'L'Q', მზგავსად CD, მსგავსა H, მგზავსად UV, მსგზავ-  
სად X; ვარია] დარია HF'L'Q', არია I.

დ. ალაგი] აღგილი DGHUUVF'L'Q'; ვლახე] ვნახე G.

<sup>1</sup> E' ხელნაწერში ამ სიტყვისთვის წინ სხვა ხელით და მელნით მიუწე-  
რიათ კ და ამ რიგად „არია“ გადაუკეთებიათ „კარია“-დ.

„ვითა მმართვედა, ეგზომი რამცა ვით გავიხარეო!  
 შელამდა, წაველ, ბალისა მე კარი შევიარეო;  
 სად ასმათ პირველ მენახა, მუნვე ჩნდა მდგომიარეო,  
 სიცილით მითხრა: «წამოვლე, მოგელის ლომსა მთვარეო».

ა. მართებდა DEGUZYA'D'Y'; ეზომი DFGHUVF'L'Q';  
 რამცა ვით] რაც ოდენ H, რამც ვითა CDE, რაც ვით G, რაც  
 ვითა F'L'Q', რამც ვით Y'; გავიხარეო] გავხარეო E.

ბ. შელამდა] შელმა J; წავე Y'A', შეველ DGHUVF'L'Q'; ბა-  
 ლისა] და ბალისა J; შევიარეო D', შევარეო J.

გ. სადა IZ, სადაც F; ასმად T, ასმათი Z; პირველ—Z;  
 ასმათ პირველ მენახა] მენახა ასმათი F; ასმათ პირველ—J;  
 მუნვენ C; ჩნდი F, ჰსჩნდ T'; მოდგომიარეო Z, გომიარეო T'.

დ. წამოვლე] წამოდევ J, წამოველ UVXD'; მიგელის GF'L';  
 ლომსა] შენი GHF'L'Q', ლომო J; მვარეო J. აგდბ Z.

„შემაველო სახლი, ნაგები კეკლუცად ბანის-ბანითა;  
 გამოჩნდა მთვარე ნათლითა გარე შუქ-მონახანითა,  
 ფარდაგსა შინა მჯდომარე შესამოსლითა მწვანითა,  
 საკურველი და ღარბი, უცხო პირითა ტანითა“.

ა. შემოვლო EIJF'G'L'Y', შემეველო Q', გამოვლო C; ბანის-  
 ბანითა] ბალის ბანითა J.

ბ. გამოსჩნდა G', გამოჰსჩნდა T'; მთვარე] მუნით T; მთვარე  
 ნათლითა გარე] მუნით ნათელი მთვარე C; მთვარე ნათლითა]  
 მუნით ნათელი J; გარე] ეგრე D'; ნონახანითა I.

გ. ფარდასა DKUVG', ფარდაკსა X; შიგან DFGIJKUVYA'  
 F'G'L'Q'R'T'Y', შიგნით T; მჯდომელი J; შესამოსელითა L', სესა-  
 მოსელითა F, შემოსილითა UV, შესამოსითა X; წვანითა T'.

დ. საკურველი] საკრძალავი CDEGHKOUVZF'G'L'Q'R'T'Y',  
 საკვირველი IYD'E'; უცხოთ T'; პირითა] პირით და DEIUVTZ'Y',  
 პირად და FJTR'.

„შევე, წავდეგ ნოსთა პირსა, მე დამიწყო ცეცხლმან პრეტად, გულსა ბნელი გაუნათლა, ზედა ლხინი ადგა სვეტად. მას ბალიში შემოეგდო, მზისა შუქსა სჯობდა მეტად, ჩემგან პირსა იფარვიდა, აისედნის წამსა ჭკრეტად.“

ა. შეველ BFGHIJKOTXZA'D'F'G'L'Q'R'T'; წავდეგ] დავეა YA', წავქსდეგ T'; ნობის F'L'Q'; შვრეტად Z.

ბ. გული ZT'; გამინათლდა CFKOZG', გამინათლა DGHUV L'R', განმინათლა EF'Q'T'Y', გაუნათლდა IJTYA'; ზედან DGGHI KOVF'G'L'Q'R'T', ზედ Z; ლხინი] შუქი HJ'TR', ნათელი Z; ადგა] მეტა R', მადგა DFGHF'L'Q'.

გ. ბალიში] ბალახში J; მზის H; შუქსა] სინათლეს H, შუქთა CFIJ TZ; ჰსჯობდა T'.

დ. ჩემკენ R', ჩემკე JT; იფარებდა Z; აისედის EGHJTF'L' Q'R'T'Y'; წამსა] მალმალ R', წამის DEHUV'T'Y', წამწამ FY; ჭკრეტად] არ ჭკრეტად I.

„უბრძანა, თუ: ემოახსენე, ასმათ, დაჯდეს, ამირბარსა!“  
მან ბალიში დამართებით დადგა მას მზედ საქებარსა.

დავჯე, მივსცენ გულსა ლხინი, საწუთროსა დამკომობარსა;  
მიკვირს, სულნი რადღა მიდგან, ვიტკევი მისგან ნაუბარსა!“

ა. უბძანა UVF'L'Q'Y'; მოახსენეთ I, მოახსენებ F'L'; დასჯდეს U, დაჯდესი V, დაჰსჯდეს T'; ამილბარსა BCFGHIJKOTU VXYZF'G'L'Q'.

ბ. მან ბალიში... საქებარსა] ვერ მიგია ქება მისი ვერა ქება საქებარსა F; მან] მას H,—G'; ბალიში] ბალახში J; დამართებლით A'; დაედვა C, დასდვა UVD'T'; მას მზედ] გხედავ JT; მას—C; მზედ] ზედ EIKYZF'G'L'Q'T'.

გ. დავსჯე BEJXRZ', დავჯენ DUV, დავჰსჯედ T'; მივეც CFGHJF'L'Q', მივე E, მივეცენ UVX, ვსთხოვე Z, მივესცენ T'; გულსა ლხინი] გული ლხინსა UV; გულსა ლხინი ~ F; ლხინნი T; დამთმობარსა C, დამოგმობარსა L'.

დ. მიკვირს] მიკვირს T'; სული BGHIKF'G'L'Q'R'; რაღად J, რაღვა T'; მიღგან CR', მიღვა JXQ'; მისგან] მისსა T'.

„მიბრძანა: „მუღან გეწეინა გაგზუნა უუბარისა,  
 მზემან გაურითა დაგაჭკნე, ვითა უვაუილი ბარისა:  
 გაგსჯიდა დენა ცრემლისა, ნარგისთათ ნაგუბარისა,  
 მაგრა ხამს ჩემგან სირცხვილი და რიდი ამირბარისა“.

ა. მიბძანა UVXF'L'Q'; ძოლან CDEFGHIJKOTUVXZF'G'L'  
 Q'R'T'; გაგზუნა] გაშეება DEFGHIKOUVZF'G'L'Q', გაგზუნა T';  
 უუბარისა] ამილბარისა J, უბარისა X.

ბ. გაყრით X, გაყრთა L'; დაგაჭკნე CDEFGHIKOTUVYZA'  
 F'G'L'Q'R', დაგაჭკნე FJY', დაგაჭკნე D'E'T'.

გ. დაგსჯიდა CEGITUYZA'F'L'Q'R'Y', დაგრჯიდა DHJKOG',  
 გაგრჯიდა F, დაგჯიდა V, გაგსჯიდი X, დაჰსჯიდა T'; დენა] ნე-  
 და E'; ნარგისთა CFIKOG', ნარგისთად GUVF'L'Q', ნარგიშთა  
 HZ, ნარგისთთა T'.

დ. მაგრამ DEFGHIJKOTUVXD'F'G'L'Q'R'; ჰხამს BT'; ჩემ-  
 და E; რიდი] რიგი G'; ამილბარისა CDEFGJKOTUVXYZF'L'Q'R',  
 ამილბარის H.

„თუცა მართებს დედაკაცსა მამაცისა დიდი კრძალვა,  
 მაგრა მეტად უარეა არა-თქმა და ჭირთა მალვა:  
 მე თუ ზე-პირ მიცინია, ქვე-ქვე მითქვამს იდუმალ ვა;  
 მუღან ქალი გამოგზუნე, ვქენ მართლისა შემოთვალვა“.

ა. თუმცა KOXG'R'T'; ჰმართებს A'; კრძალვა U.

ბ. მაგრამ FGHJKOXF'G'L'Q'R'; მეტი BCEFGHIKOTUVF'  
 G'L'R'T'Y', rep. X; უარია DEFGHIKOZF'G'L'Q'T'Y'; თქუმა A.

გ. ზეპირი C; მიცინია] რა მიცნია J, მცნია C, მიცნევია  
 GHKOF'G'L'Q', მიცნიან E'; ქვე-ქვე] ქვევე J, ქვე X.

დ. ძოლან CDEFGHIJKOTUVYZA'F'G'L'Q'R'T'; ვქენ DEZY',  
 თქვენ L', ვჰქენ R'T'; შმოთვალვა K, შეწოთვალვა X, შეწოთოლ-  
 ვა A', შემოთვალვა L'.

„ერთმანერთისა, მას აქათ, რაცა ორთავე ვიცითა,  
 აწცა მიცნოდ სხემნოდ მითვე პირითა მტკიცითა;



ამას შევსჯერდი დიღითა ზენაართ და ფიცითა.

გეცრუვო, ღმერთმან მიწა მქნას, ნუმცა ცხრათავე გზი ცითა!“

ა. ერთმანეთისა V, ერთმანერთიისა T'; აქეთ BEIUUV, იქით F'L'; რაცა] არცა H.

ბ. აწაც F; მიიცოდი C; პირითა მტკიცითა ~ E.

გ. შევსჯერდით FGIT, შევჯერდით HKOUVF'L'Q'R', შევჯერდი JYZD'G', შევქსჯერდი T'; დიღითა] ორნივე F, მას აქათ E'; ზენართა DEGHJKLOTZF'G'L'Q'R'T'Y'; ზენაარისა F, ზენაართა IUVYA'; და—FIUVYA'.

დ. გეცრუვო] გიტყუო FJLTR', გეცრუვა B, გიცრუო CIKOG', ვეცრუოდუვ, გეცრუო EGHYZD'E'Y', გეცრუა A', გეცრო T'; ღმერთსა U; ქნას G'; ნუმცა ცხრათავე] რისხვითამცავე JT; ნურცა CFG'L'Q'R', ნუცა ZD'F'L', თუმცა E', ნუ თუ T'; ცხრითავე EGHKLZA'F'G'L'Q'R'T'Y', ცხრითვე I. გღ ~ T'.

## 550 (414)

«აწ შეები ხატაველთა, ილაშქრე და ინაღირე:

ღმერთმან ქნას და გაგემარჯვოს, მორკმულმცა ჩემ კერძ  
ირე!

მაგრა რა ვქნა, კვლაცა ნახვა მომხედებოდეს შენი ვირე?

გული მომეც გაუურელად, ჩემი შენთვის დაიჭირე!»

ა. წა CDEFJKLOTZG'R'T'Y'; შაები R'; ხატაველთა DEJL ZG'Y'; ილაშქრე D', ალაშქრე L'; ინაღირე] ინაღირე J, ინაპირე CDEFGHIKLMOTUVXYZA'D'E'F'G'L'Q'R'T', ინაპირე EY'.

ბ. ჰქმნას T'; და—I; გაგემარჯოს BCFGHJKLOTE'F'G'L'Q'R', გაგემარჯდეს D, გაგემარჯვდეს EIUVYZA'T'Y'; მორკმულიცა CLUT'; მორკმულმცა I, მორკმულმანცა Z, შენ მორკმულმან (მორკმული Q') F'L'Q'; მორკმულმცა ჩემ კერძ] შენ მორკმულმა ჩემკენ G; ჩვენ I; ჩემ კერძ] ჩემკენ HKOF'G'L'Q'.

გ. მაგრამ GHIJKOTF'G'L'Q'R'; ვქნა DHIZR'T'Y'; კვლაცა] ნახვა Z, კვლავცა GHJKOTA'D'F'G'L'Q',—F, კვლავც X; ნახვა + შენი F; ნახვა] შენი Z; ნახვა მომხედებოდეს] მამხედეს ნახვა L, მამხედეს თუც ნახვა C; მამხედებოდეს DFGHIJKOTUVG'L'Q'R'; შენი] კვლაცა FZ; შენი + თუცა L; ვირე] ძვირე L, ვარე X.

დ. მამეც [BCDFGHIKOUVG'Q'R'Y', მოგცე JX; გაუყრულად] გულისათვის CFJTR'; შენთვის] ჩემთვის J.

551 (415)

„მოგასხენე: აბრ მეწუაღვის თავი შენთვის დასაწველად, მაგრა რადგან დამარჩინე, აბრ გამოსჩნდი ჩემად მკვლელად, შენ სინათლედ თვალთათ ჩემთათ მიჩნდე მზეებრ  
სანახველად.

აწ შევება ხატაელთა, მუნ გამოვიჩნდე ღოში ქველად“.

ა. შენთვის] ჩემი JLT, შენგან A'.

ბ. მაგრა] მაშა JZ, მაგრამ GHKOF'G'L'Q'R', მაგრან U; გამოჩნდი JV, გამოჩნდა X, გამოჩნდა F'L'; მკვლელად X, მკვლველად A'.

გ. სინათლე DGHKLOUVZE'F'G'L'R'; თვალთად B, თვალთა CDFGHJKLOTUVZA'E'F'G'L'Q', თვალად R'; ჩემთად BR', ჩემთა CFHIJLTUYZE'F'L', ჩემად DKOVG'; მიჩნდეს GHKOF'G'L'Q', მიჩნდა L, მაჩნდი Z, მიჩნდ D', მიჩან R'; მიჩნდე მზეებრ] მზეებრ მიჩნდეს F; მზეებრ IXA'; სანახველად] სანახუელად C, სახედველად JTZR'.

დ. აწ შევება ხატაელთა] დია ღმერთო შეცავება JT; ხატაველთა CDLUVZ; გამოვისჩნდე CDTUZ, გამოვიჩნდე E'. გდ ~E'.

552

«მიბრძანეთ, მისმეთ, გიასხელ, ბაღსა ვრგო მარგალიტები». ტურფამან წარბი ასარა: «ტარიელ, რას იჭვრიტები? წელს ვარდი ძვირად მოსრულა, შენგან აბრ მოვიწვევიტები, «თათულისა ნაცვლად ნაღველმან გულსა შემეიკრა ფიტები».

ა. მიბრძანა B.

ბ. ასარა] აყარა D', ახერა B.

გ. მოსულა MD'E'.

დ. ნავლელმან B.

553

„ხატაელმან წიგნი მკადრა და ჰასუხი მართებს ვითა! ღაუბიანი საუკადრო დაწერილი ილათითა:

«მეფე შენი საღათ გვიცნობს, რად გარისსდა ჩვენთვის,  
ვითა?»

კვლავ სოფელი ლხინთა ნაცვლად ბოლოდ მოჰკრეფს  
სიავითა».

ა. ხატელმან B.

ბ. რათ E'.

ღ. მოკრეფს D', მოკრეფს E'.

### 554 (416)

«აწ რასაცა მე მაღირსებ, სორციელი არვინ ღირს ა;  
მოწყალება იჩქითია, ღმერთსა, ამაღ არ მიკვირსა;  
შენთა შუქთა შემომადგამ, გულსა ბნელსა ზედა ჰვირსა,  
შენი ვიუო, სადამდისცა დამიუოფდეს მიწა ჰირსა».

ა. რასაც ZY', რასცა D'; მე] შენ CIKLOG'R', თქვენ JT;  
არვინ] არა CDEGHJTUVZF'L'Q'R'T'Y'.

ბ. მოწყალები X; იჩქითია YA', იჩქითია Z; ღმთისა B,  
ღმრთისა CDEFGHKLLOTUVYA'F'L'Q'R'T'Y', ღმთისა I; ღმერთ-  
სა, ამაღ] ესე ამათ J; არ მიკვირსა] არა მკვირსა DEFJKOUVG'Y'.

გ. შენნი Z; შუქი Z; შენთა შუქთა] შუქთა თქვენთა J, შუქ-  
ნი თქვენი UV; შემომადგა CDEGHL'TZD'T'Y', შემამადგამ I, შე-  
მამდგომთა J; შემომადგნეს U, შემამადგნეს V, შემამადგა YA'Q'R',  
შემომიდგა F', შემამიდგა L'; გულსა ბნელსა ~ DEFGHUVF'L'  
Q'R'Y'; გულსა ბნელსა ზედა] ბნელსა ზედან გულსა T'; ბნელსა  
ზედა] ზედა ნათლად JT; ზედან DEGHIUVZF'L'Q'R'Y'; მკვირსა  
DEFGHIUVZF'L'Q'R'Y'.

ღ. სადამდისცა] მანობამდი GF'L'Q', მონობამდის H, მა-  
ნამდისცა IJT, სადამდისა Z; დამიუობდეს J.

### 555 (417)

„ ზედა წიგნსა საფიცარსა შევჰფიცე და შემომფიცა,  
მისგან ჩემი სიუვარული ამით უფრო დაამტკიცა:

«უშენოსა მოწონება ვისიცაო გულსა მიცა,

ღმერთი მომკლავს, ამას იქით თავსა ვეტყვი, ამას

ვსწვრთნი-ცა».

ა. ზედან DEGHIUVZF'L'Q'R'T'Y'; წიგსა U; შვეფიცე GUV XD'F'L'Q'R'T'; შემამფიცა GHIVA'L'Q'R'.

ბ. ამით] მანვე R', აზად GHF'L'Q'; დამტკიცა C, დამიმტ-  
ციცა GHF'L'R', დამიმტკიცა KOXG' დავემტკიცა L.

გ. მოოწონება I; ვისიცაო] მე ვისიმცა F, ვისიცა D, ვისიმ-  
ცაო HKOG', ვისცაო I, ვისიცაა UV, ვისიცაო X, ვისიცაო T',  
ვისცააო F'L'Q'; მისცა I.

დ. ღმერთმან Z; მამკლავს CDEFGHIKOUVG'Q'R'Y', მამკ-  
ლამს L', მამკლავს Z, მომკლავს F'; თავსა ვეტყვი] და თავსავე R';  
ვიტყვი E'; ვსწუთიცა C, ვსწვრთიცა DIKLOG'Y', ვწვრთიცა  
EUVYZA'R'T', ვსწუთნიცა H, ვწრთნიცა X, ვსწრთნიცა E', ვსწვ-  
რთნასცა L', ვწრთენისცა Q'.

### 556 (418)

„დავჰუავ ხანი მას წინამე, სიტყვანიცა ტკბილნი ვთქვენით,  
ვჰამეთ ამო ხილი რამე, ერთმანერთსა ვეუბენით,  
მერმე ავდეგ წამოსავლად ტირილით და ცრემლთა ღენით.  
მისთა შუქთა შეენებანი ნათლად მადგეს გულსა ფენით“.

ა. დავჰუავ EFIYA'D'F'L'Q', დავჰუავ X; მის JKOG'R'; წინა-  
შენ Y'; ტკბილი GHJ; სიტყვანიცა ტკბილნი ვთქვენით] ერთმა-  
ნერთსა ვეუბენით CL; ვთქვენით DY', ვთქნით X, თქვენით D',  
ვსთქვენით R', ვჰსთქვენით T'.

ბ. ვსჰამეთ CDGHZD'F'L'Q'R'Y', ვჰსჰამეთ T'; ვჰამეთ + მე-  
რე L'; ამო ხილი ~ CGJZQ'R'; ამოდ X; რამე—L'; ამო ხილი  
რამე] რამე (შამე F') ამო ხილი F'Q'; ერთმანეთსა VE'G'L'; ერთ-  
მანერთსა ვეუბენით] სიტყვანიცა ტკბი (ტკბილნი L) ვსთქვე-  
ნით (ვსთქვენი L) CL; ვეუბენით E, ვეხუმრენით R', ვეუბენით X.

გ. ავდექი X, ავჰსდეგ T'; წამოსულად I, წამოველად X;  
ცრემლსა E.

დ. მისთა შუქთა ~ Z; მადგა CFGF'L'Q', მედგა L, მად-  
გის Y; საფენით F'L'.

### 557 (419)

„მეძნელებოდა სიმორე მისი ბროლ-ბალახშ-მინისა.  
მე გამიასხლდა სოფელი, მქონდა სიმრავლე ღსინისა;

ჩემად ჩნდა იგი სინათლე ეთერით მზედ ნაჩინისა,  
აწ მიკვირს, მისი გამურელი გული მიც კლდისა ტინისა!“.

ა. სიშორვე CI; მის GHF'L'Q', მისა I, მისის R'; ბალახშის  
GHF'L'Q', ბალახშ CLX; მანისა J, მინასა X.

ბ. გამიახლდა] გამიარმდა J, განმიახლდა L; სიმრავლე]  
სიახლე C.

გ. ჩემდა I, ჩემთვის F, ჩემდად Z; ჰსჩნდა T'; ეთერი DHUV,  
ეთერთა GF'L'Q', ეთერის R'; მზე GHKOG'L'Q', ზედ J; საჩი-  
ნისა R'.

დ. აწ—Y; მიკვირს] მიყვარს EY'; მისი] მზისა GF'L'Q',  
მისსა HJKOUVZG', მისისა Y, მისა D; გაყრილი CFL, გამურელ-  
სა DHOUVG', გაყრილსა GJKZF'L'Q'; მიცს R', მიძს T'; კლდის C.

---

## ბოლოსიტყვაობა

„ვეფხისტყაოსნის ხელნაწერთა ვარიანტების“ მიზანია დაინტერესებულ პირთ მისცეს მასალები პოემის აკადემიური ტექსტის დასადგენად და ხელნაწერების ფილიაციის შესასწავლად.

ვარიანტების სიზუსტისათვის წინამდებარე პირველი ნაკვეთის სასტამბოდ მომზადებული დედანი რამდენჯერმე იქმნა შედარებული ხელნაწერებიდან ამოწერილ მასალებთან, ხოლო თუ უკანასკნელთა წაკითხვა იწვევდა ოდნავ დაეკვების, მაშინ უშუალოდ დედნებს მიემართავდით<sup>1</sup>.

ნაშრომში წარმოდგენილი არაა ვეფხისტყაოსნის ხელნაწერთა სტროფული და ქვესათაურების სურათი, ესენი მოცემულია ჩვენს წიგნში „ვეფხისტყაოსნის ხელნაწერთა სტროფული შედგენილობა“ (1959 წ.).

ვარიანტების ჩვენებისას არ წარმოგვიდგენია ამათუიმ ხელნაწერში შეტანილი გვიანდელი შესწორებანი და დეფექტური ადგილების შეკსებანი, როგორცაა მაგ. მე-18 საუკუნის ხელნაწერი A', რომლის ლაკუნების ამოსავსებად გამოყენებულია ვახტანგისეული გამოცემის ტექსტი<sup>2</sup>.

ამას გარდა, ზოგ ხელნაწერს შოგადაშოგ აკლია მეოთხე ტაეპის დამაკავშირებელი „და“, რაც ვარიანტებში ნაჩვენებია არაა<sup>3</sup>.

მხედველობაში არაა აგრეთვე მიღებული ჯ, უმარცვლო უნი (ჟ) და ზოგი ხელნაწერის (კერძოდ X-ის) ანის მეტ-ნაკლებობა.

ყოველგვარ საშუალებას მივმართავდით, რომ დაგვეცვა ვარიანტების აბსოლუტური სიზუსტე, მაგრამ ტექსტის სირთულის გამო, ზოგიერთი არასიზუსტე მაინც გაიპარა, რომელთაგან შემჩნეულები აღნიშნულია Addenda et Corrigenda-ში.

## ბოლ. ყუბანეიშვილი

<sup>1</sup> ბოლო დროს, სხვებთან ერთად, შემოწმებაზე ნუშაობდნენ ლ. კრელა-შვილი და ნ. ქავთარაძე.

<sup>2</sup> ამ ნაკვეთში ეს სტროფებია: 159—262, 382—415. დასაწყისი ნაწილი (1—158 სტრ.) ხელნაწერს აკლია.

<sup>3</sup> ამ ნაკვეთში ეს ხელნაწერები და სტროფებია: E-433; O-7, 20, 22, 121, 129; I-413; Y'-47—49; L'-51.

## Addenda et Corrigenda

გვ.	სტრ.	დაბეჭდილია	უნდა იყოს
4	10	თამარისა	თამარისა +
9	5	UT'	U
"	16	Y';	Y'; მართლა GXF'L';
10	20, 26	Q	Q'
11	10	აქვს	აქვ.
13	12	F	
"	20	ვეფხისტყაოსან	ვეფხისტყაოსანი
"	23	რხ სოფელი	ნახე სოფელი რასა
14	17	T';	T'; თქვენანი BF;
15	2	G	G'
"	14	სრულად + სრულათ	სრულათ + სრულ
19	23	F'	F
21	15	მართვია	მართვითა
"	23	Q	Q'
22	"	გვერდსა	გვედრსა
"	"	დაისუა	დაისეა
28	15	იტყვს	იტყვს
34	21	O'	O
35	32	სად	სადა
37	2	რომცა	რამცა
42	16, 17	I.	J
44	10	მოკვებთ	მოჰკვებთ
45	13	F', L'	F' L'
52	39	I	J
54	2	გუმბადსა	გუმბათსა
"	28	UF'	UVF'
"	29	D V'	D'
57	9	ეგრე	ეგერე
"	22	L	L'
58	3	აქა	აქა (+ ნახე IK)
"	28	E	E'
59	2	J	I
60	6	F	F'
"	23	J	I
61	22	E	EU
63	25	O	O'
"	26	GJ	GI
65	27	EIT	
"	"	B'.	B'; მოიმარჯვნა EIT'; მკლავნი GF'L'O', კლავნი G'; გაიმაცურნა B'D'L', დაიმამაცურნა X.

პვ.	სტრ.	დაბეჭდილია	უნდა იყოს
66	20	D'	D'E'
67	33	L'	D'
69	6	HI	HJ
71	27	I' O	I'O'
"	31	გაბეთილდა	გაბეთიდდა
73	25	J'	I'
74	12	დავლიო	დვლიო
76	4	Q	Q'
"	8	დახია T.	დახია T'
"	19	L	L'
77	8	FU	FH
"	20	J'	I'
78	3	I'	
"	"	Y'	Y', დამავიწყლდა I',
80	18	ყოელგანთ	ყოელგანით
87	26	მაქეს	მაქეს]
"	28	იცია]	იცია
122	34	უნახავია	უნახავთა
141	12	j'	I'
220	7	R'	R':
232	3	OTF	OT'F'
240	21	I'	J';